

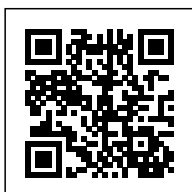

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VIII. volební období

226/0

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2017

Předkladatel: ČNB

Doručeno poslancům: 29. června 2018 v 14:15

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

2017

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2017

ÚVOD	5
SHRNUTÍ	6
ČÁST A	8
1. PRIORITY DOHLEDOVÉ ČINNOSTI ČNB V ROCE 2017	9
2. VÝVOJ REGULACE V ČR V ROCE 2017	12
2.1 Změny zákonů	12
2.2 Vyhlášky ČNB	14
2.3 Vydaná úřední a jiná sdělení	15
3. VÝVOJ REGULACE EU V ROCE 2017	16
3.1 Nařízení a směrnice Evropského parlamentu a Rady EU	16
3.2 Prováděcí předpisy k rámcovým směrnícím a nařízením	17
3.3 Obecné pokyny	19
4. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2017	20
4.1 Dohled nad úvěrovými institucemi	20
4.2 Dohled nad pojišťovnami	30
4.3 Dohled nad penzijními společnostmi a fondy	35
4.4 Dohled nad obchodníky s cennými papíry	38
4.5 Dohled nad investičními společnostmi a fondy	42
4.6 Dohled nad směnárníky	44
4.7 Dohled nad ostatními drobnými subjekty na finančním trhu	46
4.8 Emise cenných papírů a regulované trhy	53
4.9 Notifikační, registrační a informační činnosti spojené s dohledem	54
4.10 Činnost ČNB v oblasti FinTech a InsurTech	59
5. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	60
5.1 Spolupráce v rámci evropských orgánů dohledu nad finančním trhem	60
5.2 Spolupráce v rámci struktur Evropské rady pro systémová rizika (ESRB)	64
5.3 Spolupráce v rámci výborů Evropské centrální banky (ECB)	65
5.4 Spolupráce ve vztahu k Radě EU a jejím strukturám	65
5.5 Spolupráce v rámci ostatních mezinárodních institucí	66
5.6 Spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu a jiné aktivity	67

ČÁST B	70
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2017	71
2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ	73
2.1 Struktura bankovního sektoru	73
2.2 Pracovníci a obchodní místa	76
2.3 Distribuční kanály, platební karty	77
2.4 Činnost bankovního sektoru	78
2.5 Kvalita aktiv bankovního sektoru	92
2.6 Hospodářské výsledky a ziskovost bankovního sektoru	95
2.7 Kapitálové vybavení bankovního sektoru	99
2.8 Vývoj sektoru družstevních záložen	102
3. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU	108
3.1 Subjekty pojistného trhu	108
3.2 Vývoj předepsaného pojistného	109
3.3 Vývoj nákladů na pojistná plnění	111
3.4 Aktiva pojišťoven	111
3.5 Pasiva pojišťoven	113
3.6 Výsledky hospodaření	113
3.7 Solventnostní a minimální kapitálový požadavek	115
4. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU	116
4.1 Penzijní společnosti a fondy	116
4.2 Obchodníci s cennými papíry	120
4.3 Fondové investování	123
4.4 Regulované trhy	127
ČÁST C	130
SEZNAM TABULEK – ČÁST A	142
SEZNAM GRAFŮ – ČÁST A	143
SEZNAM TABULEK – ČÁST B	144
SEZNAM GRAFŮ – ČÁST B	146
SEZNAM ZKRATEK	148

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem je vypracovávána Českou národní bankou od roku 2006¹ na základě §45d zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění. ČNB je povinna tuto zprávu každoročně zpracovat a nejpozději do 30. června následujícího roku předložit Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci.

Předkládaná Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2017 se skládá ze tří částí.

Část A informuje o dohledové činnosti ČNB včetně dohledu nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele, o licenčních a sankčních řízeních, o změnách v české a evropské legislativě regulující finanční trh a o aktivitách ČNB v oblasti mezinárodní spolupráce.

Část B popisuje vývoj jednotlivých sektorů finančního trhu, nad nimiž ČNB vykonává dohled, tj. úvěrových institucí, pojišťoven a subjektů kapitálového trhu, včetně penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů.

Část C obsahuje přílohy vztahující se k oblasti dohledu nad finančním trhem.

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2017 byla projednána a schválena bankovní radou České národní banky dne 14. června 2018.

Bude uveřejněna v českém a anglickém jazyce na webových stránkách ČNB.

¹ Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za léta 2006 až 2016 jsou zveřejněné na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Dohled a regulace > Souhrnné informace o finančním sektoru > Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem).

ČNB plnila v roce 2017 svou roli integrovaného orgánu dohledu realizací široce vymezených dohledových aktivit, které vykonávala na základě pravomoci jí svěřené zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Tyto aktivity mj. zahrnovaly výkon dohledu na dálku i na místě nad subjekty finančního trhu, nad postupy dohlížených subjektů, jakož i nad infrastrukturou kapitálového trhu. Výkon dohledu také zahrnoval licenční, schvalovací a povolovací činnosti, stejně jako ukládání opatření k nápravě v případě zjištění nedostatků v činnosti subjektů či ukládání jiných opatření, a to včetně možného ukládání sankcí.

ČNB vykonávala dohled nad 23 tuzemskými bankami včetně pěti stavebních spořitelen a nad 10 družstevními záložnami. V omezeném rozsahu byl výkon dohledu ČNB realizován i ve vztahu k 24 pobočkám zahraničních bank, z nichž 23 mělo sídlo v některém z členských států EU. Jedna pobočka zahraniční banky byla domicilována mimo Evropský hospodářský prostor. Formou dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi bylo v souladu s rizikově orientovaným přístupem především kontrolováno dodržování pravidel obezřetného podnikání, a to na základě pravidelné evaluace finanční situace dohlížených subjektů. Výkon dohledu na dálku byl doplněn provedením 16 kontrolních šetření uskutečněných přímo v prostorách úvěrových institucí.

V roce 2017 ovlivnilo strukturu a velikost bilance bankovního sektoru ukončení kurzového závazku ČNB. Bankovní sektor na konci roku 2017 vykázal celková aktiva ve výši 7 008,7 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu zvýšení jejich objemu o 17,6 %. Objem klientských úvěrů nicméně meziročně vzrostl pomalejším tempem 4,9 %, což představovalo o 2 p.b. nižší nárůst oproti roku 2016. Kvalita úvěrového portfolia se v roce 2017 zvýšila, když pokračoval trend poklesu podílu nevykonných úvěrů na celkových klientských úvěrech, jenž ke konci roku dosáhl 4,0 %. Z pohledu likvidity tuzemský bankovní sektor vykazuje dlouhodobě příznivé charakteristiky, které jsou primárně determinovány trvalým přebytkem klientských vkladů nad klientskými úvěry. Bankovní subjekty v roce 2017 kumulovaně vygenerovaly čistý zisk 75,5 mld. Kč, tj. o 1,6 mld. Kč více než v roce 2016. Kapitálová vybavenost sektoru dosahuje uspokojivých hodnot, přičemž celkový kapitálový poměr meziročně vzrostl o 0,8 p.b. na 19,3 %.

V rámci výkonu dohledu nad pojišťovnami ČNB v roce 2017 dohlížela jednu zajišťovnu, 26 tuzemských pojišťoven a ve vymezeném rozsahu rovněž vykonávala dohled nad činností České kanceláře pojistitelů a Exportní garanční a pojišťovací společnosti. V omezeném režimu výkonu dohledu také dohlížela na 22 poboček pojišťoven, jejichž sídlo se nacházelo v jedné z členských zemí EU. Výkon dohledu v pojistném sektoru v roce 2017 vycházel z pravidelného vyhodnocování finanční a solventnostní situace dohlížených subjektů, které bylo doplněno realizací 14 kontrolních šetření provedených v pojišťovnách, resp. pobočkách zahraničních pojišťoven.

Pojistný sektor ČR v roce 2017 bylo možné považovat za stabilní. Bilanční suma tuzemských pojišťoven včetně zahraničních poboček se meziročně zvýšila o 4,4 % na 486,4 mld. Kč. Celková výše hrubého předepsaného pojistného se v téže době zvýšila o 2,1 % na 151,4 mld. Kč, přičemž tento růst byl tažen zejména předpisem pojistného v segmentu neživotního pojištění. Tuzemský pojistný sektor vykázal zisk po zdanění ve výši 10,9 mld. Kč, což představovalo pokles kladného hospodářského výsledku o 1,1 mld. Kč oproti předcházejícímu roku. Medián poměrů použitelného kapitálu tuzemských pojišťoven k solventnostnímu kapitálovému požadavku dosáhl ke konci roku úrovně 225 %, tj. o 11 p.b. více než na konci roku 2016.

Na konci roku 2017 dohlížela ČNB osm penzijních společností, 28 účastnických fondů a osm transformovaných fondů. V penzijních společnostech byla zahájena jedna kontrola na místě zaměřená na pravidla jednání a zásady odborné péče. V sektoru penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů nedošlo k výraznějším strukturálním změnám. Penzijní společnosti se v daném období vyznačovaly stabilními hospodářskými výsledky a dostatečným kapitálovým vybavením. Ke konci roku 2017 spravovaly penzijní společnosti ve fondech III. penzijního pilíře aktiva v celkové výši 445,4 mld. Kč, tedy o 10,8 % více než v předchozím roce.

ČNB koncem roku 2017 vykonávala dohled rovněž nad 33 subjekty s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry, 29 investičními společnostmi, 123 investičními fondy s právní osobností a 227 podílovými fondy. V sektoru obchodníků s cennými papíry se meziročně zvýšil počet zákazníků, celková hodnota majetku zákazníků i výše obhospodařovaných prostředků. Sektor fondového investování byl v roce 2017 vystaven pouze dílčím regulatorním i strukturálním změnám. Investiční společnosti vykázaly v porovnání s předchozím rokem zlepšené hospodářské výsledky. V tuzemských

investičních fondech obhospodařovaných českými investičními společnostmi, pobočkou zahraniční investiční společnosti a samosprávnými investičními fondy vzrostl meziročně majetek o 19,6 % na 485,0 mld. Kč, což znamená pokračování trendu zvyšování investic v tomto sektoru.

V průběhu roku 2017 ČNB rovněž vykonávala dohledové aktivity v sektoru poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů, v převažující míře v oblasti licencování, a rovněž se zaměřila také na držitele povolení k činnosti směnárníka.

Nedílnou součástí výkonu dohledu ČNB byla také realizace dohledových aktivit v oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele. Tyto aktivity se zaměřovaly zejména na prověřování možného používání nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům, plnění povinností subjektů finančního trhu jednat se spotřebitelem s odbornou péčí, prověřování nedostatků v oblasti informování spotřebitelů atd.

V roce 2017 ČNB rovněž participovala na přípravě řady významných právních norem upravujících podmínky podnikání na tuzemském finančním trhu. V této souvislosti lze zdůraznit zejména spolupráci ČNB na přípravě rozsáhlejší novely zákona o bankách a novely zákona o ozdravných postupech a řešení krize, vydání prováděcí vyhlášky k novele zákona o podnikání na kapitálovém trhu, dokončení přípravy technických standardů a obecných pokynů k implementaci směrnic a nařízení, např. MiFID II / MiFIR, CRD IV, BRRD, Solventnost II a další.

ČNB se v průběhu roku 2017 rovněž účastnila jednání v rámci institucí EU zaměřujících se na oblast regulace a dohledu finančního trhu, především v evropských orgánech dohledu, ECB, ESRB a dalších mezinárodních organizacích, např. BCBS, IOSCO či IAIS. ČNB se také podílela na přípravě pozic ČR pro jednání v rámci struktur EU (EFC, Rada ECOFIN apod.) a účastnila se spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu při dohledu mezinárodně působících skupin.

ČÁST A

DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2017

1. PRIORITY DOHLEDOVÉ ČINNOSTI ČNB V ROCE 2017

Česká národní banka (ČNB) vykonává v roli integrovaného orgánu dohledu nad finančním trhem řadu aktivit. Kromě autonomního výkonu dohledu na dálku a provádění dohledových kontrol na místě jde o činnosti v oblasti regulace, licenčních a sankčních řízení a mezinárodní spolupráce. Základním rámcovým dokumentem dohledu nad regulovanými subjekty finančního trhu je „Dlouhodobá koncepce dohledu České národní banky“, publikovaná v říjnu 2015 a aktualizovaná v dubnu 2017. Dohledová činnost ČNB v roce 2017 vycházela především z následujících priorit a významných změn legislativního rámce.

Zásadní změny v legislativní oblasti

- novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu², kterou se provádí transpozice směrnice MiFID II³ a adaptace přímo použitelných nařízení EU do českého právního řádu;
- nařízení (EU) 2017/565, kterým se doplňuje směrnice MiFID II ohledně organizačních požadavků a provozních podmínek investičních podniků;
- nařízení (EU) 2017/583 a 2017/587 stanovující požadavky na transparentnost pro obchodní systémy a investiční podniky v souvislosti s investičními nástroji;
- nařízení (EU) 2017/2402, kterým se stanoví obecný rámec pro sekuritizaci a vytváří se zvláštní rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci;
- nařízení (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu;
- nařízení (EU) 2017/1131 o fondech peněžního trhu.

Priority v oblasti regulace

- spolupráce na přípravě rozsáhlejší novely zákona o bankách⁴, novely zákona o ozdravných postupech a řešení krize⁵ a transpozice směrnice IDD⁶ do nového zákona o distribuci pojištění a zajištění;
- vydání prováděcích vyhlášek (zejména k novele zákona o podnikání na kapitálovém trhu) tak, aby nabyly účinnosti současně s účinností zákona;
- dokončení přípravy nových předpisů třetí úrovně, tj. technických standardů a obecných pokynů k implementaci směrnic a nařízení, zejména směrnic a nařízení MiFID II / MiFIR, CRD IV⁷, BRRD⁸, Solventnost II a další evropské legislativy.

2 Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU.

4 Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

5 Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/97/EU ze dne 20. ledna 2016, o distribuci pojištění.

7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky.

8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků.

Priority v oblasti výkonu dohledu nad finančním trhem

- zdokonalování procesu přezkumu a vyhodnocení rizikového profilu úvěrových institucí, především v oblasti úvěrového rizika a rizik spojených s informačními systémy a informačními technologiemi;
- v rámci dohledu obezřetnosti u úvěrových institucí sledování způsobů poskytování úvěrů domácnostem (jak hypotečních, tak spotřebitelských), zejména s ohledem na postupy hodnocení úvěruschopnosti klientů a způsob oceňování nemovitostního zajištění, včetně dodržování Doporučení ČNB k řízení rizik spojených s poskytováním retailových úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí a Dohledového sdělení č. 1/2017 k poskytování úvěrů domácnostem úvěrovými institucemi⁹;
- v souladu s technologickými trendy posuzování rizik spojených s poskytováním finančních služeb označovaných jako FinTech a s využíváním cloudových služeb;
- v rámci odborné péče u úvěrových institucí zaměření na oblast investičních služeb, informačních povinností u platebních služeb a také na kontrolu směnářské činnosti bank;
- dohled nad naplňováním požadavků regulatorního režimu Solventnost II pojišťovnami, zejména v oblasti oceňování technických rezerv, nastavení řídicího a kontrolního systému a zveřejňování informací. Dohled byl rovněž zaměřen na kvalitní nastavení procesu řízení postačitelnosti pojistného v povinném ručení a kontroly plnění zákonné povinnosti pojišťoven zajistit trvalou splnitelnost závazků z povinného ručení;
- sledování řízení kvality distribuční činnosti v pojišťovnictví a povinností pojišťoven při likvidaci pojistných událostí;
- posuzování řízení kapitálu a kapitálové přiměřenosti penzijních společností a způsobilosti transformovaných fondů krytí aktivy své závazky;
- dohled nad nebankovními provozovateli směnářské činnosti zaměřený zejména na řádné plnění všech informačních povinností vůči klientům a využití získaných praktických poznatků při spolupráci na přípravě novely zákona o směnářské činnosti¹⁰;
- zajištění implementace směrnice PSD II¹¹ a souvisejících právních předpisů a průběžné přizpůsobování výkonu dohledu, včetně metodického zajištění plnění nových požadavků upravených touto směrnicí, novým zákonem o platebním styku¹² a dalšími souvisejícími právními předpisy;
- výkon dohledu na dálku nad bankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru a převzetí dohledových kompetencí nad nebankovními poskytovateli a zprostředkovateli spotřebitelského úvěru, kterým bylo v roce 2017 uděleno oprávnění k činnosti dle zákona o spotřebitelském úvěru¹³;
- výkon kontrol na místě u akreditovaných osob – institucí, které získaly od ČNB oprávnění k pořádání odborných zkoušek zaměřených na prokázání odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru;
- spolupráce na přípravě transpozice směrnice IDD do nového zákona o distribuci pojištění a zajištění;

⁹ Bliže viz webové stránky ČNB, část „Dohledová úřední sdělení a benchmarky“.

¹⁰ Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015, o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

¹² Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, v platném znění.

¹³ Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

- dohlížení na implementaci novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu¹⁴, resp. směrnice MiFID II a přímo použitelných nařízení;
- v rámci odborné péče u nebankovních obchodníků s cennými papíry důraz na oblast nabízení a umisťování dluhových cenných papírů retailovým klientům.

Priority v oblasti mezinárodní spolupráce

- aktivní zapojení ČNB do činnosti Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA), Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA) a Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA);
- účast ČNB na aktivitách Evropské rady pro systémová rizika (ESRB), které se vztahovaly např. k rizikům spojeným s rychlým růstem úvěrů. Z pohledu ČNB byla v loňském roce zásadním tématem příprava pozice ESRB k budoucím legislativním změnám, které se týkají strukturálních kapitálových rezerv bank upravených v regulaci CRD;
- začlenění ČNB do diskusí v rámci agendy Rady EU a jejích struktur, a to zejména k problematice bankovní unie (snížování rizik v bankovním sektoru, Evropský systém pojištění vkladů, společný mechanismus jistění) a kapitálové unie (přezkum evropského systému dohledu nad finančním trhem).

14 Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

2. VÝVOJ REGULACE V ČR V ROCE 2017

V roce 2017 se Česká národní banka podílela na změnách legislativy upravující regulatorní rámec finančního trhu v České republice, přičemž tyto změny primárně vycházely z implementace právních norem EU. V oblasti přípravy nových zákonů ČNB spolupracovala zejména s Ministerstvem financí ČR (MF), ale i s dalšími orgány státní správy. ČNB v návaznosti na změny v zákonné legislativě vydala vyhlášky, jakož i výkladová a metodická stanoviska k aplikaci regulatorních požadavků ve vztahu k účastníkům finančního trhu. Tato kapitola uvádí přehled nejvýznamnějších legislativních změn v oblasti finančního trhu.

2.1 ZMĚNY ZÁKONŮ

V souladu s dohodou o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu¹⁵, jež byla uzavřena mezi ČNB a MF v květnu 2006, se ČNB podílí na přípravě zákonů a nařízení vlády pro oblast finančního trhu, kde primární gesce spadá pod MF. V rámci legislativního procesu ČNB současně připravuje připomínky k návrhům těchto zákonů.

2.1.1 Zákony a nařízení vlády vyhlášené ve Sbírce zákonů v roce 2017

V roce 2017 byl dokončen legislativní proces u následujících zákonů a nařízení vlády, na jejichž přípravě ČNB participovala:

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu – zákon č. 204/2017 Sb.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu především implementuje směrnici a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID II / MiFIR), nařízení o zneužívání trhu (MAR) a směrnici o trestních sankcích za zneužívání trhu (CSMAD). V souladu s evropskými předpisy dochází k významným změnám v oblasti distribuce investičních nástrojů (mimo jiné nová pravidla pro vytváření a nabízení nových produktů na trhu, povinnost informovat zákazníka o nákladech spojených s poskytovanou investiční službou a investičními nástroji, změny pravidel pro pobídky atd.). Dále se tímto zákonem rozšiřují požadavky na uveřejňování předobchodních a poobchodních informací i ve vztahu k dluhopisům, derivátům a dalším investičním nástrojům, rovněž se zavádí intervenční pravomoci národních orgánů dohledu i ESMA s možností zákazu produktů ohrožujících zájmy spotřebitelů nebo finanční stabilitu. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 14. července 2017 s účinností od 3. ledna 2018.

Novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech – zákon č. 204/2017 Sb.

Spolu s novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu (viz výše) byly provedeny změny zákona o investičních společnostech a investičních fondech. Jednalo se zejména o úpravu pravidel pro výpočet rozhodného limitu registrovaných podlimitních správců, vymezení nových pravidel pro pozastavení vydávání a odkupování účastí v případě tzv. „technické přestávky“, stanovení nové hranice 1 mil. Kč pro kvalifikované investory za podmínky provedení testu vhodnosti a možnost provedení změny investiční strategie u fondů kolektivního investování.

Novela zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla – zákon č. 293/2017 Sb.

Novela zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla opětovně zavedla příspěvek za porušení povinnosti mít pojištění odpovědnosti za újmu ve vztahu ke všem registrovaným vozidlům bez ohledu na to, zda jsou tato vozidla provozována na pozemní komunikaci. Příspěvek vybírá Česká kancelář pojistitelů a je příjmem garančního fondu, ze kterého se poskytuje plnění mimo jiné také za újmu způsobenou nepojištěným vozidlem. Výplatou plnění z garančního fondu v případě nepojištěného vozidla vzniká České kanceláři pojistitelů nárok na náhradu již jen jedné třetiny toho, co plnila poškozenému, a to do částky 300 tis. Kč. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 15. září 2017 s účinností prvním dnem čtvrtého měsíce následujícího po vyhlášení.

¹⁵ http://www.cnb.cz/cs/legislative/postaveni_cnb/download/dohoda_CNB_MF.pdf

Zákon o platebním styku – zákon č. 370/2017 Sb.

Nový zákon o platebním styku implementuje směrnici o platebních službách na vnitřním trhu¹⁶. Zákon v návaznosti na směrnici posiluje bezpečnost placení přes internet prostřednictvím kombinace alespoň dvou způsobů ověření uživatele, snižuje limit odpovědnosti uživatele při neautorizované transakci v případě ztráty, odcizení nebo zneužití platebních karet, upravuje blokaci peněžních prostředků, zavádí možnost získat informace ze všech platebních účtů uživatele prostřednictvím jediné aplikace a přináší regulaci inovativních způsobů placení prostřednictvím mobilních a internetových aplikací. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 13. listopadu 2017 s účinností od 13. ledna 2018.

Novela nařízení vlády o investování investičních fondů – nařízení vlády č. 133/2017 Sb.

Novela nařízení vlády především ruší regulaci investování fondů kvalifikovaných investorů, umožňuje speciálním fondům investovat až 10 % svého majetku do fondů kvalifikovaných investorů a upřesňuje možnost investic do certifikátů zastupujících komoditu. Novela nařízení vlády byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 28. dubna 2017.

2.1.2 Zákony připravované v roce 2017

V roce 2017 probíhal za aktivní účasti ČNB proces přípravy následujících zákonů, které upravují podnikání účastníků finančního trhu podléhajících regulaci a dohledu:

Novela zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

Novela zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech mimo jiné sjednocuje terminologii týkající se řídicího a kontrolního systému napříč zákony, upravuje pravidla pro kvalifikované účasti, zpřesňuje způsob výpočtu pořadacího podílu na majetku družstevní záložny, zavádí pravidla pro konverzi banky na pobočku nebo možnost financování provozních nákladů na správu Fondu pojištění vkladů prostřednictvím mimořádných provozních příspěvků, popř. dotací nebo návratnou finanční výpomocí ze státního rozpočtu. Dále se zjednodušují pravidla oznamovací procedury v případě přeshraničního působení úvěrových institucí a sjednocuje se úprava podmínek zrušení banky po odnětí licence a jmenování nebo odvolání likvidátora s úpravou družstevních záložen. Novela zákona byla předložena Poslanecké sněmovně v březnu 2017, její projednání však nebylo v minulém volebním období dokončeno.

Novela zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu

Novela zákona převážně upravuje některé z transponovaných nástrojů směrnice o ozdravných postupech a řešení krize (BRRD). Dochází tak k úpravě rámce pro uplatnění moratoria vůči kapitálovým nástrojům a jiným závazkům institucí, upřesňuje se pravomoc ČNB omezit expozici instituce za účelem odstranění překážek způsobilosti k řešení krize jiné instituce a upřesňují se pravidla pro postup při stanovení příspěvku do Fondu pro řešení krize (vyjasnění měny, postup v případě zrušení rozhodnutí aj.). Dále se touto novelou rovněž rozšiřuje povinnost mlčenlivosti i na povinné osoby a orgány státní správy podílející se na řešení krize. Novela zákona byla předložena Poslanecké sněmovně v únoru 2017, její projednání však nebylo v minulém volebním období dokončeno.

Zákon o distribuci pojištění a zajištění

V březnu 2017 předložilo MF do připomínkového řízení návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění. Návrh zákona implementuje směrnici o distribuci pojištění (IDD) a zaměřuje se na sjednocení regulatorních principů a ochrany spotřebitele napříč finančním trhem, posílení důrazu na srozumitelnost a srovnatelnost informací o finančních produktech (zejména u životního pojištění) a zvýšení nároků na profesionalitu osob působících v daném odvětví.

ČNB uplatnila v rámci připomínkového řízení řadu zásadních připomínek, které se týkaly zejména nevhodnosti hromadného přelicencování zprostředkovatelů, příliš krátké lhůty pro získání odbornosti podle nového zákona, nedostatečné úpravy posuzování požadavků a potřeb zákazníka, transparentnosti odměn osob podílejících se na distribuci pojištění a doplnění úpravy tzv. flotilového pojištění. Legislativní proces přípravy novely zákona bude pokračovat v roce 2018.

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

Novela zákona o České národní bance

Novela zákona upravuje některé otázky spojené s postavením ČNB, její emisní funkcí a výkonem měnové a makroobezřetnostní politiky. Dále obsahuje pravomoc ČNB stanovit v případě zvýšených systémových rizik pro poskytovatele úvěrů opatřením obecné povahy závazné ukazatele relevantní pro poskytování úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí, jako je např. LTV (poměr výše úvěru a hodnoty nemovitosti sloužící jako zajištění) nebo DTI (poměr celkového zadlužení žadatele o úvěr a výše jeho příjmu). Novela zákona byla předložena Poslanecké sněmovně v lednu 2017, její projednání však nebylo v minulém volebním období dokončeno.

Novela zákona o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu

Novela zákona o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých dalších činností v oblasti cestovního ruchu má transponovat do českého právního řádu směrnici o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, čímž by se měla sjednotit pravidla pro zájezdy a pro spojené cestovní služby v rámci vnitřního trhu EU. Novelou zákona se rovněž zřizuje garanční fond, který bude tvořen z příspěvků cestovních kancelářů. Účelem fondu je vyplácet pojišťovnám peněžní prostředky na úhradu plnění zákazníkům cestovních kancelářů v úpadku, jestliže vzniklá škoda přesahuje limit sjednaného pojistného plnění. Novela zákona byla v listopadu 2017 předložena Poslanecké sněmovně k projednání.

Novela zákona o směnářské činnosti

Na základě poznatků z dohledové činnosti připravila ČNB materiál s návrhem na provedení změn zákona o směnářské činnosti, který byl v prosinci 2016 předán MF. Podstatou návrhu bylo zejména zavedení práva spotřebitele odstoupit od směny (tzv. storno) bez uvedení důvodu a bez poplatků do dvou hodin od uzavření smlouvy, zákaz nabízení a inzerce kurzu odlišného od kurzu podle kurzovního lístku, zákaz vázaných prodejů a požadavek, aby vedoucí osoba skutečně řídící směnářskou činnost vykonávala funkci vedoucí osoby vždy jen u jednoho směnárníka. V průběhu roku 2017 se ČNB vyjádřila k veřejné konzultaci MF k možným úpravám zákona a následně k pracovnímu návrhu znění novely zákona o směnářské činnosti, který MF zaslalo ČNB v prosinci. Ve svých vyjádřeních ČNB trvala na svých původních návrzích, mimo jiné na zákazu sdělování výhodnějších podmínek jinak než individuálně, na odpovědné osobě vždy pro jednu směnárnu a na přesném vymezení postupu v případě storna. ČNB byla dále toho názoru, že zavedení práva na storno není důvodem pro zrušení institutu předsmělní informace. Legislativní proces přípravy novely zákona bude pokračovat v roce 2018.

Zákon o zpracování osobních údajů a doprovodný zákon

V souvislosti s obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR) předložilo Ministerstvo vnitra v srpnu do meziresortního připomínkového řízení zákon o zpracování osobních údajů, který nahradí zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a doprovodný zákon se změnami souvisejících zákonů. Součástí doprovodného zákona je rovněž novela zákona o ČNB s ohledem na nakládání s osobními údaji při dohledu nad finančním trhem, řešení krize a sestavování statistik, jakož i novela zákona o centrální evidenci účtů, kterou ČNB provozuje. ČNB uplatnila k návrhu doprovodného zákona připomínky, v nichž se zaměřovala na dostatečnost výjimek z práv subjektů u údajů ve vztahu k výkonu dohledu nad finančním trhem a řešení krizí. V rámci projednávání připomínek ČNB zpracovala konkrétní návrhy úprav zákona o ČNB i zákona o centrální evidenci účtů, které po projednání s MF a Finančním analytickým úřadem (FAÚ) zaslala Ministerstvu vnitra. Legislativní proces přípravy obou zákonů bude pokračovat v roce 2018.

2.2 VYHLÁŠKY ČNB

ČNB je na základě zmocnění definovaných v jednotlivých zákonech oprávněna vydávat prováděcí právní předpisy ve formě vyhlášek. Přehled vyhlášek vydaných ČNB, které provádějí nové nebo novelizované zákony pro oblast finančního trhu, je uveden níže:

- Vyhláška č. 308/2017 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb.
- Vyhláška č. 309/2017 Sb., o žádostech a oznámení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.
- Vyhláška č. 319/2017 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci na kapitálovém trhu.

- Vyhláška č. 392/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.
- Vyhláška č. 402/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 424/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob podnikajících na kapitálovém trhu.
- Vyhláška č. 454/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze.
- Vyhláška č. 476/2017 Sb., kterou se mění některé vyhlášky v souvislosti s ukončením důchodového spoření.

2.3 VYDANÁ ÚŘEDNÍ A JINÁ SDĚLENÍ

ČNB vydává úřední sdělení, kterými informuje účastníky finančního trhu o svém přístupu k aplikaci právních předpisů a dalších významných skutečnostech. V roce 2017 se jednalo o úřední sdělení uvedená v následujícím výčtu:

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 20. ledna 2017 ke způsobu výpočtu rizikových vah pro účely stanovení příspěvků do Fondu pojištění vkladů.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 11. dubna 2017, kterým se oznamuje uznání odborné zkoušky organizované Vysokou školou finanční a správní, a. s., prokazující odbornost investičního poradce, jehož činnost nezahrnuje deriváty.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 24. října 2017 k prokazování odborných znalostí a dovedností pro poskytování investičních služeb odbornou zkouškou vykonanou před 3. lednem 2018.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 13. listopadu 2017 o zrušení některých úředních sdělení České národní banky souvisejících s pravidly obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev, obchodníků s cennými papíry a pojišťoven a zajišťoven.
- Dohledové sdělení České národní banky ze dne 28. listopadu 2017 k poskytování úvěrů domácnostem, jehož smyslem bylo informovat úvěrové instituce o očekávaných dohledu ohledně nastavení jejich řídicího a kontrolního systému pro obezřetné poskytování těchto úvěrů.

ČNB poskytovala účastníkům trhu a veřejnosti též informace v podobě stanovisek a odpovědí na dotazy v oblasti regulace finančního trhu. V roce 2017 byla uveřejněna na webových stránkách ČNB výkladová stanoviska k aplikaci právních předpisů, mimo jiné soubor výkladových stanovisek (16 témat) spojených s implementací MiFID II / MiFIR a souhrnné výkladové stanovisko k postupům při nabízení investic v České republice do alternativních investičních fondů z EU. Dále bylo zodpovězeno více než 500 dotazů k regulaci finančního trhu obdržených formou kvalifikovaných dotazů od účastníků trhu, advokátních kanceláří či dotazů od laické veřejnosti.

Úplný přehled platných vyhlášek, opatření obecné povahy, úředních a dalších sdělení ČNB a stanovisek ČNB, týkajících se finančního trhu, je uveřejněn a pravidelně aktualizován na webových stránkách ČNB v části „Dohled a regulace“.

3. VÝVOJ REGULACE EU V ROCE 2017

Stejně jako v předcházejících letech i v roce 2017 probíhala na úrovni EU intenzivní příprava nových předpisů v oblasti regulace finančního trhu, což zahrnovalo zejména přípravu rámcových směrnic a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, jakož i prováděcí nařízení Evropské komise. ČNB věnovala návrhům unijní legislativy značnou pozornost a průběžně k nim zpracovávala stanoviska reflektující její názorové pozice. V rámci evropských orgánů dohledu (EBA, ESMA, EIOPA) se ČNB účastnila přípravy návrhů technických norem a obecných pokynů.

3.1 NAŘÍZENÍ A SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY EU

V roce 2017 byly vydány následující nařízení a směrnice Evropského parlamentu a Rady EU:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 ze dne 14. června 2017 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, a o zrušení směrnice 2003/71/ES. Nařízení je účinné od 20. července 2017.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1131 ze dne 14. června 2017 o fondech peněžního trhu. Nařízení je účinné od 21. července 2018.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1991 ze dne 25. října 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu a nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání. Nařízením se zpřístupňují tyto fondy správcům alternativních investičních fondů a rozšiřuje portfolio způsobilých aktiv, do nichž mohou fondy investovat. Nařízení je účinné od 18. března 2018.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2395 ze dne 12. prosince 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o přechodná opatření pro zmírnění dopadu zavedení IFRS 9 na kapitál a pro zacházení s některými expozicemi vůči subjektům veřejného sektoru denominovanými v národní měně kteréhokoli členského státu jako s velkými expozicemi. Tato novela nařízení CRR obsahuje dvě témata, která byla vyjmuta z projednávané novely CRD/CRR a přijata samostatně. Institucím je dána možnost rozložit si dopad z dotvoření opravných položek podle IFRS 9 na regulační kapitál a úpravu limitů pro velké expozice zejména vůči vládám členských států, které nejsou v měně daného členského státu. Nařízení je účinné od 1. ledna 2018.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2394 ze dne 12. prosince 2017 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů a o zrušení nařízení (ES) č. 2006/2004. Nové nařízení by mělo zavést účinnější mechanismy spolupráce mezi národními orgány dohledu odpovědnými za vymáhání právních předpisů EU v oblasti ochrany spotřebitele, jež jsou specifikovány v příloze nařízení. Nařízení se použije ode dne 17. ledna 2020, do té doby bude platit stávající nařízení.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2399 ze dne 12. prosince 2017, kterou se mění směrnice 2014/59/EU, pokud jde o pořadí nezajištěných dluhových nástrojů v insolvenční hierarchii. Termín pro transpozici směrnice je 29. prosince 2018.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2401 ze dne 12. prosince 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky. Jde o novelu nařízení CRR v souvislosti s výše uvedeným novým nařízením k sekuritizacím. Zároveň je touto novelou implementován do práva EU revidovaný standard Basel III k sekuritizacím. Nařízení je účinné od 1. ledna 2019.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2402 ze dne 12. prosince 2017, kterým se stanoví obecný rámec pro sekuritizaci a vytváří se zvláštní rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a kterým se mění směrnice 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 648/2012. Nařízení je účinné od 1. ledna 2019.

V roce 2017 probíhalo projednávání legislativních návrhů ke snižování rizik v bankovním sektoru EU, které Evropská komise uveřejnila v listopadu 2016. Součástí jsou návrhy revize stávajících obezřetnostních regulačních pravidel obsažených ve směrnici CRD IV a nařízení CRR, revize směrnice o ozdravných postupech a řešení krize (BRRD) a nařízení zřizujícího jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRMR). V rámci CRD IV / CRR se navrhuje poměrně široká úprava, která zahrnuje zejména změny pravidel pro výpočet kapitálových požadavků k tržnímu riziku a k riziku protistrany, zavedení závazného pákového poměru a ukazatele čistého stabilního financování jako povinného standardu likvidity, změny v požadavcích na systém řízení úrokového rizika, změny v systému odměňování a úpravu pravidel pro Pilíř 2 (proces dohledu). Hlavní cíle návrhu změn BRRD jsou další harmonizace insolvenčního pořadí věřitelů banky (projednávání této části již bylo ukončeno a změny byly koncem roku uveřejněny v Úředním věstníku), harmonizace zavádění moratoria na plnění závazků banky a implementace mezinárodního standardu pro kapitál a závazky použitelné při řešení krize banky (TLAC) v evropské legislativě.

ČNB při projednávání těchto legislativních návrhů úzce spolupracovala s MF na přípravě instrukcí na jednání pracovních skupin Rady EU, kterých se zástupci ČNB rovněž účastnili jako pozorovatelé. ČNB rovněž zajistila zpracování a prezentaci neformálních dokumentů (tzv. non-papers) k vybraným regulačním otázkám. Tímto způsobem se podařilo v návrhu CRD IV / CRR prosadit jednotnou sadu pravidel pro stabilní financování (NSFR) s vyřešením proporcionality pomocí výkaznictví, namísto vytváření zvláštního systému pro menší instituce. Obdobně došlo k zapracování požadavku na zachování pravomoci hostitelských orgánů při odstraňování překážek ve způsobilosti institucí k řešení krize do návrhu BRRD.

Evropská komise zveřejnila dne 29. června 2017 návrh nařízení o celoevropském osobním penzijním produktu (PEPP), u něhož v roce 2017 nebyl dokončen ani proces projednávání v pracovní skupině Rady EU. Navrhovaná právní úprava má za cíl položit základy pro nákladově efektivnější a transparentní trh dobrovolných penzijních úspor spravovaných v celoevropském měřítku, avšak jako doplněk k existujícím národním systémům.

3.2 PROVÁDĚCÍ PŘEDPISY K RÁMCOVÝM SMĚRNICÍM A NAŘÍZENÍM

Mnohé unijní směrnice a nařízení zavazují evropské orgány dohledu (EBA, ESMA, EIOPA) připravit regulační a prováděcí technické normy, které jsou následně vydány Evropskou komisí ve formě přímo účinných nařízení. Obdobně obsahují směrnice a nařízení zmocnění pro Evropskou komisi k vydání nařízení v přenesené pravomoci, ke kterým evropské orgány dohledu zpracovávají technické rady. ČNB se v rámci evropských orgánů dohledu aktivně zapojila mimo jiné do přípravy následujících prováděcích předpisů:

Prováděcí předpisy ke směrnici a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID II, MiFIR)

- Nařízení Komise (v přenesené pravomoci) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 2), kterými se upravují organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků, transparentnost, komprese portfolia a dohledová opatření v oblasti zásahů u produktů a pozic.
- Směrnice Komise (v přenesené pravomoci) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017, která stanoví požadavky na ochranu finančních nástrojů a peněžních prostředků zákazníků, povinnosti při řízení produktů a pravidla vztahující se na poskytování nebo přijímání poplatků, provizí nebo jiných peněžních či nepeněžních výhod.
- Nařízení Komise (regulační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 32) upravující požadavky na transparentnost pro obchodní systémy a investiční podniky v souvislosti s finančními nástroji, přijímání k obchodování a pozastavení obchodování s finančními nástroji, určení trhu významného z hlediska likvidity, povinnost provádět clearing derivátů obchodovaných na regulovaných trzích, hlášení obchodů a informace označované investičními podniky a organizátory trhu, uplatňování limitů pozic na komoditní deriváty, určení činnosti považované za doplňkovou k hlavní podnikatelské činnosti, povolování investičních podniků a poskytovatelů služeb hlášení údajů, organizační požadavky na obchodní systémy, poskytovatele služeb hlášení údajů a investiční podniky zabývající se algoritmickým obchodováním a výměnu informací mezi příslušnými orgány v rámci spolupráce při činnostech dohledu.

- Nařízení Komise (prováděcí technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 9), která stanoví standardní formuláře, šablony a postupy pro konzultace a ujednání o spolupráci mezi příslušnými orgány dohledu při udělování povolení k činnosti, nabytí kvalifikované účasti a výkonu dohledu a pro předávání informací a oznámení podle směrnice MiFID II.

Prováděcí předpisy ke směrnici o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)

- Nařízení Komise (v přenesené pravomoci) 2017/1542, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/35, pokud jde o výpočet regulatorních kapitálových požadavků pro některé třídy aktiv pojišťoven a zajišťoven (infrastrukturní společnosti).
- Nařízení Komise (technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 6), kterými se stanoví informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu, pro vykazování a šablony pro předkládání informací orgánům dohledu.

Prováděcí předpisy ke směrnici a nařízení o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky (CRD IV / CRR)

- Nařízení Komise (regulační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 4), kterými se upravuje zveřejňování zatížených a nezatížených aktiv, upřesňují další objektivní kritéria pro uplatnění preferenční sazby odtoku nebo přítoku likvidity na nevyčerpané přeshraniční úvěrové nebo likviditní přísliby ve skupině či institucionálním systému ochrany, dodatečný odtok likvidity odpovídající potřebám kolaterálu, který je výsledkem dopadu nepříznivého tržního scénáře na derivátové transakce instituce a upřesňují podmínky pro povolení výjimky týkající se údajů.
- Nařízení Komise (prováděcí technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 4) o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám a změnách ohledně šablon, pokynů a podávání zpráv institucí pro účely dohledu.

Prováděcí předpisy k nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR)

- Nařízení Komise (regulační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 3), kterými se mění ujednání o nepřímém clearing, lhůta pro splnění povinností clearing v případě některých smluvních stran obchodujících s OTC deriváty a seznam subjektů vyňatých z působnosti nařízení EMIR.

Prováděcí předpisy k nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů (CSDR)

- Nařízení Komise (regulační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 4) upravující povolování, dohled a provozní požadavky kladené na centrální depozitáře cenných papírů, obezřetnostní požadavky na centrální depozitáře cenných papírů a určené úvěrové instituce poskytující bankovní doplňkové služby, parametry pro výpočet peněžitých sankcí za selhání vypořádání a činnosti centrálních depozitářů v hostitelských členských státech a obsah zpráv o internalizovaném vypořádání.
- Nařízení Komise (prováděcí technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2017 (celkem 2), která stanoví standardní formuláře, vzory a postupy pro povolování, prověřování a vyhodnocování centrálních depozitářů cenných papírů, pro spolupráci orgánů domovského a hostitelského členského státu, pro konzultaci orgánů, které se podílejí na udělování povolení poskytovat bankovní doplňkové služby a vzory a postupy pro podávání zpráv a předávání informací o internalizovaném vypořádání.

Prováděcí předpisy k nařízení o sděleních klíčových informací o strukturovaných retailových investičních produktech a pojistných produktech s investiční složkou (PRIIPs)

- Nařízení Komise (regulační technická norma) vyhlášené v Úředním věstníku EU v roce 2017, kterým se stanovuje způsob prezentace, obsah, kontrola a úpravy sdělení klíčových informací a podmínky pro splnění požadavků na poskytnutí těchto sdělení.

3.3 OBECNÉ POKYNY

Za účelem zajištění jednotného uplatňování práva EU jsou vyjma technických norem vytvářeny také obecné pokyny. Přestože jsou obecné pokyny vydávány evropskými orgány dohledu (EBA, ESMA, EIOPA) jako právně nezávazné akty, národní orgány dohledu a účastníci finančního trhu by měli vynaložit veškeré úsilí, aby se těmito pokyny řídili. Národní orgány dohledu ovšem mohou příslušný evropský orgán dohledu informovat, že se pokyny neřídí nebo nehodlají řídit, a uvést své důvody. ČNB se v rámci struktur evropských orgánů dohledu účastnila přípravy řady návrhů obecných pokynů, které se týkaly například směrnic MiFID II, CSDR či CRD IV. V roce 2017 bylo vydáno celkem 22 obecných pokynů.

Pouze v jednom případě ČNB informovala, že se obecnými pokyny hodlá řídit pouze částečně. Jednalo se o společné pokyny k obezřetnostnímu posuzování nabývání nebo zvyšování kvalifikovaných účastí ve finančním sektoru, kde ČNB nesouhlasila s použitím multiplikační metody při výpočtu nepřímého podílu, která na rozdíl od metody kontroly neúměrně rozšiřuje okruh posuzovaných osob.

Další informace o přípravě obecných pokynů a technických norem jsou uvedeny v kapitole 5. Mezinárodní spolupráce.

4. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2017

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, pověřuje ČNB výkonem dohledu nad tuzemským finančním trhem. Role orgánu dohledu zahrnuje zejména provádění dohledu na dálku i realizaci kontrol na místě u subjektů finančního trhu podléhajících platné regulaci, dohlížení na postupy prováděné těmito subjekty v praxi, jakož i realizaci výkonu dohledu nad infrastrukturou kapitálového trhu. Dohledové aktivity ČNB zahrnují rovněž licenční, schvalovací a povolovací činnosti, a to včetně formulací doporučení pro dohlížené subjekty, stanovování nápravných opatření a uplatňování sankcí¹⁷. V následující kapitole jsou uvedeny základní informace o výkonu dohledu ČNB se zohledněním specifík jednotlivých sektorů finančního trhu.

4.1 DOHLED NAD ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI

Dohled nad úvěrovými institucemi zahrnuje dohled nad bankami, pobočkami zahraničních bank domicilovaných jak v zemích EU, tak i mimo ně, stavebními spořitelny a spořitelny a úvěrními družstvy (družstevními záložnami). Hlavním cílem výkonu dohledu je přispívat k zajištění a udržení stability úvěrových institucí, a tím i sektoru jako celku. V souladu s tímto cílem dohled ČNB aplikuje rizikově orientovaný přístup s důrazem na včasnou identifikaci rizik. Na základě průběžného vyhodnocování kvalitativních i kvantitativních informací o jednotlivých úvěrových institucích i sektoru jako celku, včetně jeho dílčích segmentů, ČNB aktivně reaguje na změny jednotlivých rizikových faktorů. Zaměření činnosti dohledu se pak průběžně a dle potřeby operativně upravuje, aby reflektovalo významná identifikovaná rizika a dohled tak přijímal adekvátní opatření.

4.1.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

Česká národní banka ke konci roku 2017 vykonávala dohled nad 23 tuzemskými bankami (včetně pěti stavebních spořitelen) a 10 družstevními záložnami. V omezeném rozsahu též dohlížela na 23 poboček bank ze zemí EU, resp. EHP. Na počátku roku došlo k transformaci družstevní záložny Credits na banku. Nově byla po získání bankovní licence uvedena na český trh pobočka čínské banky (pobočka z tzv. třetí země) Industrial and Commercial Bank of China Limited, Prague Branch.

Tab. A.1 – Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Banky ⁱ⁾	22	1	0	23
Pobočky zahraničních bank z EU/EHP	23	2	2	23
Pobočky zahraničních bank z třetích zemí	0	1	0	1
Družstevní záložny	11	0	1	10
Úvěrové instituce celkem	56	4	3	57

i) Z toho pět stavebních spořitelen.

¹⁷ Sankční činnost zahrnuje prošetřování podnětů k zahájení a rozhodování o zahájení správního řízení, jejich vedení, včetně ukládání pokut či opatření k nápravě, případně odnětí povolení k činnosti nebo zrušení registrace. Sankční správní řízení jsou vedena i se subjekty, které poskytují na finančním trhu služby bez příslušného povolení. Výroky pravomocných rozhodnutí, resp. celá pravomocná rozhodnutí z většiny oblastí finančního trhu, jsou podle zákona zveřejněna na webových stránkách ČNB v části „Dohled a regulace“. Sankční opatření uložená pojišťovacími zprostředkovatelům se zapisují do Registru pojišťovacích zprostředkovatelů.

Tab. A.2 – Počty správních řízení v sektoru úvěrových institucí

Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
31	7	24	21	10

Z výše uvedených správních řízení se necelá čtvrtina týkala regulatorních souhlasů pro výkon funkce člena orgánu v záložně.

Z významnějších správních řízení je třeba zmínit, že v prosinci roku 2017 byla podána další, v pořadí již třetí žádost o transformaci družstevní záložny na banku. Raiffeisenbank a.s. byl udělen předchozí souhlas k uzavření smlouvy ke koupi české části ZUNO BANK AG, která splynula s touto českou bankou. Raiffeisenbank a.s. byl také vydán souhlas k nabytí kvalifikovaných účastí 21 žadatelům ze skupiny Raiffeisen. J & T BANKA, a.s., obdržela souhlas k uzavření smlouvy ke koupi části obchodníka s cennými papíry ATLANTIK finanční trhy, a.s.

4.1.2 Dohled na dálku

Mezi základní činnosti dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi patřila i v roce 2017 kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání, pravidelné vyhodnocování finanční situace a sledování dalších relevantních kvalitativních informací. Cílem činnosti dohledu na dálku bylo průběžné vyhodnocování rizikového profilu jednotlivých subjektů. Prioritou zůstala rovněž úzká spolupráce dohledu s ostatními partnerskými dohledovými orgány v zahraničí.

Nejvýznamnější část dohledových zdrojů byla v souladu s aplikací rizikově orientovaného přístupu k výkonu dohledu (stejně jako v letech předcházejících) věnována systémově významným institucím. Při výkonu dohledu věnovala ČNB pozornost i vývoji hospodaření subjektů s kratší historií působení na trhu, menším subjektům s významnou růstovou dynamikou či tuzemským skupinám se specifickým obchodním modelem a/nebo rizikovějším profilem. Sektor družstevních záložen byl i přes svůj malý tržní podíl také průběžně monitorován.

Výchozím zdrojem informací pro výkon dohledu byly jednotlivými subjekty pravidelně zasílané výkazy a hlášení na individuálním i konsolidovaném základě. Některým subjektům byla v případě identifikace určitého rizikového faktoru uložena mimořádná vykazovací povinnost pro potřeby intenzivnějšího sledování daného rizika. Kromě pravidelných výkazů byly k průběžnému hodnocení vývoje subjektů a trhu využívány informace zjištěné v rámci kontroly na místě a dále informace z jiných zdrojů, např. výročních a auditorských zpráv, veřejných prezentací či tiskových zpráv subjektů. Významný zdroj informací představovala rovněž pravidelná jednání s představiteli úvěrových institucí k aktuálním výsledkům, rizikům bankovního podnikání, strategickým záměrům či obchodním plánům, konající se obvykle ve čtvrtletní či pololetní frekvenci.

Základním analytickým nástrojem využívaným v rámci dohledu na dálku bylo provádění pravidelných komplexních analýz finanční situace jednotlivých subjektů i celého sektoru. V měsíční frekvenci bylo u úvěrových institucí sledováno dodržování limitů obezřetného podnikání a vývoj základních finančních ukazatelů (především vývoj úvěrového portfolia (kategorizace, tvorba opravných položek, hodnota zajištění), ziskovost, dostatečná kapitálová vybavenost a likviditní situace). Měsíčně byly také vyhodnocovány tzv. signální informace, které pomáhají včas identifikovat případné negativní trendy ve vývoji finančních ukazatelů. Čtvrtletně byla dále zpracovávána komplexní analýza vývoje sektoru úvěrových institucí.

Při výkonu dohledové činnosti ČNB rovněž průběžně sledovala situaci mateřských skupin a analyzovala vnitroskupinové transakce.

V rámci procesu přezkumu a vyhodnocení (tzv. proces SREP) ČNB pravidelně zpracovává komplexní hodnocení rizikového profilu jednotlivých úvěrových institucí. Východiskem pro stanovení rizikového profilu je kvantitativní i kvalitativní posouzení rozsahu rizikové expozice úvěrových institucí vůči jednotlivým typům rizik a hodnocení úrovně systému řízení

rizik a kvality kontrolního prostředí uvnitř instituce. Základem procesu SREP tak bylo i v roce 2017 sledování klíčových indikátorů, analýza obchodního modelu, hodnocení řídicích a kontrolních mechanismů v dané instituci, hodnocení rizik pro kapitál a hodnocení rizik likvidity a financování. V rámci procesu SREP stanovila ČNB všem úvěrovým institucím v souladu s regulačními pravidly dodatečné kapitálové požadavky v rámci Pilíře 2.

ČNB ve spolupráci s vybranými bankami pokračovala i v roce 2017 ve společném projektu zátěžového testování bank. Frekvence provádění společných zátěžových testů byla zachována na úrovni roku předchozího, tj. roční testování na datech ke konci daného roku, a účastnilo se ho deset největších tuzemských bank, které dohromady představují 75 % aktiv bankovního sektoru ČR. Obdobně jako v roce 2016 bylo kromě úvěrového rizika testováno také úrokové riziko investičního portfolia bank. Agregované výsledky zátěžových testů potvrdily dobrou odolnost tuzemských bank, jejich kapitálová přiměřenost se i v nepříznivém scénáři udržela s dostatečnou rezervou nad regulačním minimem. Vedle těchto tzv. „bottom up testů“ provedla ČNB zátěžové testování všech subjektů bankovního sektoru (tzv. „top down“ testy), jejichž výsledky byly zveřejněny na webových stránkách ČNB.

ČNB v minulém roce rovněž hodnotila kvalitu zpracovaných ozdravných plánů a jejich soulad s požadavky směrnice BRRD, resp. zákonem o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu. Ke konci roku 2017 již většina ozdravných plánů splňovala požadavky vyplývající z platné legislativy. ČNB prosazuje v rámci kolegií orgánů dohledu požadavek, aby ozdravné plány významných tuzemských bank byly v dostatečné míře detailu rovněž integrovány do skupinových ozdravných plánů evropských bankovních skupin.

Banky se stále intenzivněji zabývají problematikou kybernetické bezpečnosti, a to jak s ohledem na nadále narůstající počet a sofistikovanost hackerských útoků, tak v souvislosti s novými technologiemi, které jsou bankami a klienty stále více využívány. Tato oblast je rovněž předmětem zvýšené pozornosti dohledu, například při příležitosti narůstajícího zájmu bank o využívání cloudových řešení externích dodavatelů a rozsáhlejšího outsourcingu.

Dynamicky se měnící regulační prostředí, kterému se banky musí přizpůsobit, na ně, a přeneseně i na dohled ČNB, klade vysoké nároky. Banky v roce 2017 věnovaly značnou pozornost implementaci směrnice PSD 2 (účinné od ledna 2018 prostřednictvím nového zákona o platebním styku), která by v budoucnu měla přinést podstatné změny do fungování bank. Významné kapacity bank i ČNB byly rovněž věnovány projektům v souvislosti s přípravou na nový vykazovací účetní rámec IFRS 9, který po svém zavedení bude mít značné dopady na zařazení expozic do stupňů úvěrové kvality a výpočet příslušných opravných položek. Značná část zdrojů a kapacit bank (i nebankovních obchodníků s cennými papíry) byla rovněž vyčerpána implementací výkaznictví podle MiFID II / MiFIR. ČNB v průběhu roku řešila předpokládané dopady s jednotlivými bankami jak individuálně, tak i v rámci vlastního celoplošného šetření.

V posledních letech bylo rovněž možné pozorovat významný nárůst objemu úvěrů poskytnutých domácnostem, zejména díky příznivým ekonomickým podmínkám. Z tohoto důvodu dohled České národní banky úvěrové instituce informoval, že především v obdobích zrychlení tempa růstu celkové zadluženosti domácností a zvyšujících se makroekonomických rizik (včetně roztáčení spirály mezi cenami nemovitostí a objemy úvěrů na jejich pořízení) zintenzivňuje svůj dohled nad poskytováním těchto úvěrů. V této souvislosti dohled ČNB publikoval i Dohledové sdělení č. 1/2017 k poskytování úvěrů domácnostem úvěrovými institucemi, jehož prostřednictvím ČNB informuje úvěrové instituce o tom, jak postupuje při posuzování funkčnosti a efektivnosti řídicího a kontrolního systému úvěrové instituce, aby byl zajištěn zdravý a udržitelný vývoj těchto úvěrů a aby nedocházelo k nepřiměřenému zvyšování rizik úvěrových institucí v důsledku rozvolňování úvěrových standardů.

V sektoru družstevních záložen věnoval dohled ČNB s ohledem na četnost identifikovaných nedostatků nadále zvýšenou pozornost zejména oblasti kategorizace úvěrového portfolia, dostatečnosti tvorby opravných položek, financování ekonomicky spjatých skupin, dodržování regulačních limitů, původu kapitálu družstevních záložen, využívání outsourcingových služeb a také dodržování pravidel odborné péče, zvláště v rámci poskytování depozitních produktů. V průběhu roku se ČNB zaměřila rovněž na připravenost záložen na požadavky novely zákona o spořitelních a úvěrních družstvech účinných od 1. ledna 2018.

ČNB se v rámci dohledu na dálku rovněž zabývala mimo jiné posuzováním odborné způsobilosti a důvěryhodnosti osob navrhovaných na funkce vedoucích zaměstnanců bank, prováděla schvalování externích auditorů bank a družstevních záložen, seznamu akcionářů pro účely konání valné hromady bank či zahrnutí mezitímního zisku do regulatorního kapitálu.

Při dohledu na dálku se ČNB v roce 2017 zaměřila u úvěrových institucí rovněž na dodržování pravidel odborné péče a ochranu spotřebitele. Dohled v oblasti odborné péče vychází ze sektorových zákonů, které upravují činnosti úvěrových institucí.¹⁸ Dále dohled odborné péče řeší i to, zda úvěrové instituce postupují v souladu s dalšími zákony (např. občanský zákoník ve vztahu ke smlouvám s klienty, občanský soudní řád a exekuční řád ve vztahu k exekucím apod.), ze kterých úvěrovým institucím vyplývají další povinnosti. V těchto případech je předmětem dohledu odborné péče posouzení, zda mají úvěrové instituce nastaveny vnitřní postupy v souladu s těmito zákony, resp. zda jsou schopny poskytovat svým klientům služby s náležitou odbornou péčí. V případě ochrany spotřebitele dohled prošetřuje, zda se úvěrové instituce nedopouštějí svým jednáním nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům ve smyslu zákona o ochraně spotřebitele.

Při výkonu dohledu v oblasti odborné péče dohled prošetřuje možné protiprávní jednání konkrétních úvěrových institucí, o kterých se dozví na základě podání veřejnosti nebo interních podnětů od ostatních útvarů v rámci ČNB, nebo vyzývá všechny úvěrové instituce k předložení podkladů týkajících se konkrétních oblastí, a to v rámci tzv. tematických šetření.

V roce 2017 se výkon dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi v rámci tematických šetření zaměřil na postupy bank a družstevních záložen při řešení neautorizovaných platebních transakcí podle zákona o platebním styku a dále na dodržování nařízení o mezibankovních poplatcích. V rámci šetření ČNB upozornila některé úvěrové instituce na dílčí nedostatky v jejich činnosti a postupech ve spojení s neautorizovanými platebními transakcemi. Na základě těchto upozornění byly následně nedostatky příslušnými úvěrovými institucemi napraveny. V závěru roku 2017 se ČNB začala systematicky věnovat postupům bank a družstevních záložen při navrhování změn rámcových smluv podle zákona o platebním styku a postupům v souvislosti s příkázáním pohledávky z účtu povinného v rámci soudního výkonu rozhodnutí či exekuce.

Dohled na dálku nad úvěrovými institucemi zahrnuje i oblast odborné péče při poskytování investičních služeb. Vedle standardní kontroly informačních povinností a prověřování podání veřejnosti probíhala v roce 2017 komunikace s bankami, které mají povolení ČNB k poskytování investičních služeb, ohledně přizpůsobení se požadavkům vyplývajícím ze směrnice MiFID II.

Součástí výkonu dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi je rovněž dohled nad výkonem činnosti bank v roli depozitářů investičních fondů, a to především z důvodu nezastupitelné úlohy depozitáře, která spočívá v každodenní kontrole, monitorování a evidování majetku a peněžních prostředků investičních fondů. Jelikož depozitář v rámci výkonu své funkce zajišťuje ochranu práv a oprávněných zájmů investorů investičních fondů, je důležité, aby byla kontrola depozitáře správně nastavena a plně funkční. ČNB proto i v průběhu roku 2017 pokračovala v dohlížení na dodržování povinností depozitářů vyplývajících z národní i evropské legislativy. S depozitáři bylo komunikováno zejména ohledně pravidel pro kontrolu oceňování investičních nástrojů v portfoliích fondů. Pozornost byla též věnována postupům depozitářů v souvislosti se zákonným požadavkem na oddělení majetku u SICAV bez podfondů, které od 1. června 2017 musí povinně evidovat odděleně majetek a dluhy z investiční činnosti od ostatního jmění fondu.

4.1.3 Kontroly na místě

V průběhu roku 2017 byla v sektoru úvěrových institucí realizována jak komplexní, tak detailněji zaměřená kontrolní šetření. V bankách bylo v roce 2017 provedeno celkem 13 kontrolních šetření, z nichž čtyři byla šetřeními komplexní povahy. Ostatní provedená kontrolní šetření byla dílčího charakteru. V družstevních záložnách se uskutečnila tři kontrolní šetření, z toho jedno komplexního charakteru. Přehled oblastí, na něž se kontrolní šetření zaměřila, je uveden v tabulce A.3.

¹⁸ V této souvislosti se primárně jedná o zákon o bankách, zákon o stavebním spoření, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o platebním styku.

Tab. A.3 – Zaměření kontrolních šetření v úvěrových institucích v roce 2017

	ICAAP	Úvěrové riziko	Tržní rizika, včetně IRRBB	Poskytování platebního styku	Poskytování investičních služeb	Riziko likvidity	Systém vnitřní kontroly	Operační riziko	Rizika IS/IT	AML/CFT	Odměňování	Směnárenská činnost
Banky	4	6	5	4	3	4	3	3	4	4	5	3
Družstevní záložny	1	1	1	1	0	1	1	0	0	3	0	0

Kontroly řízení úvěrových rizik

V oblasti řízení úvěrového rizika bylo realizováno šest kontrol v bankách a jedna kontrola družstevní záložny. Ve všech případech se kontroly zaměřovaly na dodržování obezřetnostních pravidel plynoucích z regulačních předpisů, zejména ve vazbě na nastavení řídicího a kontrolního systému a systému řízení rizik v institucích. Vyšší míra pozornosti byla nadále věnována zejména kontrole nemovitostního financování, a to s ohledem na přetrvávající významný růst tohoto segmentu úvěrového trhu. Kromě hypotečních a developerských úvěrů se jedná také o projektové, akviziční a exportní financování, u kterého nemovitosti zpravidla slouží jako podstatná část zajištění úvěru. Tam, kde to bylo relevantní, kontrolní tým také vyhodnocoval naplňování nápravných opatření z předchozích kontrol a posuzoval, zda je přístup institucí k pokročilým metodám řízení úvěrového rizika v souladu s regulačními normami.

Kontrolami identifikované nedostatky se co do svého rozsahu, charakteru a míry závažnosti mezi jednotlivými institucemi výrazně lišily. Jako příklady nejčastěji zjištěných nedostatků u kontrolovaných osob lze uvést pochybení v procesu posuzování úvěruschopnosti klientů, zejména pak ze sektoru domácností, kdy bylo v některých případech (zejména v segmentu poskytování nezajištěných spotřebitelských úvěrů) zjištěno nedostatečně obezřetné nastavení způsobu posuzování příjmové a výdajové situace klienta, resp. jeho domácnosti. V rámci snahy o co nejrychlejší a nejefektivnější způsob poskytování těchto úvěrů instituce využívají automatizované postupy posuzování a schvalování těchto úvěrů, které však v určitých případech nedokážou identifikovat specifickou situaci jednotlivých klientů a nedostatečně tak vyhodnocují jejich úvěruschopnost.

Opakovaně byly identifikovány také nedostatky v oceňování a v evidenci přijatého zajištění. Mezi nejčastěji zjištěné nedostatky tohoto typu patřily akceptace starých ocenění zastavovaných nemovitostí (např. při refinancování hypotečních úvěrů), nedostatečné provádění či neprovádění pravidelného přeceňování portfolia nemovitostí držených jako zástava poskytnutých úvěrů, opomenutí vysoké korelace hodnoty některých zajištění s úvěrovou kvalitou dlužníka či nedostatečné sledování pojištění přijatých zástav.

V některých případech bylo zjištěno nedodržování pravidel v oblasti kategorizace pohledávek, ačkoliv počet těchto případů se i s ohledem na příznivou ekonomickou situaci relativně snížil. Ve zmíněných případech byla pravděpodobnost splacení pohledávky hodnocena nikoli na základě schopnosti klienta splácet tento úvěr ze svých vlastních zdrojů, nýbrž s přihlédnutím ke zdrojům pocházejícím ze zajištění (jako je například podpora mateřských, resp. jiných společností ze skupiny klienta). Kontrolované osoby v těchto případech nehodnotily poskytnuté úvěry jako pohledávky se selháním.

Dále byla zjištěna pochybení týkající se nedostatečné role útvarů řízení rizik v rámci řídicího a kontrolního systému bank a družstevních záložnů (jakož i požadavku na oddělení neslučitelných funkcí). Nadále se relativně opakovaně objevovaly nedostatky v posuzování a evidenci ekonomicky spjatých skupin osob (např. nedostatečné vyhodnocování vazeb z titulu obchodních vztahů mezi subjekty). V oblasti vymáhání pohledávek byly často shledány nedostatky v nastavení povinných pravidel pro převod pohledávky do správy útvaru vymáhání, případně neexistence strategie vymáhání.

S ohledem na charakter, rozsah a míru závažnosti zjištění byly kontrolované osoby vyzvány k nápravě a pravidelnému informování o přijatých nápravných opatřeních, popř. s nimi bylo zahájeno sankční řízení s cílem uložit povinnost přijmout nápravné opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Kontroly systému vnitřně stanoveného kapitálu (ICAAP)

V roce 2017 bylo provedeno pět kontrol na místě (čtyři v bankách, jedna v družstevní záložně), jež byly zaměřeny na posouzení systému vnitřně stanoveného kapitálu (ICAAP). Nejčastější zjištěné nedostatky se týkaly ověření a konzistence použitých předpokladů, způsobu plánování, neadekvátní kvantifikace rizika koncentrace a nedostatků v konceptu zátěžového testování (např. neprovádění zátěžových testů na úrovni regulovaného konsolidačního celku nebo nezahrnutí všech materiálních rizik). Zjištěné nedostatky nicméně neohrozily schopnost kontrolovaných bank a družstevních záložen krytí vnitřně stanovené kapitálové požadavky dostupným kapitálem. Na základě výsledků kontroly byly kontrolované osoby vyzvány k nápravě zjištěných nedostatků. Odstraňování zjištěných nedostatků je na základě pravidelných informací od kontrolovaných osob ze strany ČNB průběžně sledováno.

Kontroly v oblasti řízení tržních rizik

V roce 2017 bylo řízení tržních rizik formou kontrol na místě prověřeno v pěti bankách a jedné družstevní záložně. Shledané nedostatky se týkaly zejména kalkulace úrokového rizika investičního portfolia, nedostatečné nebo absen-tující kontroly tržní konformity cen, výpočtu dodatečné úpravy ocenění (AVA) a interního auditu. Zjištěné nedostatky nicméně neohrozily finanční situaci a kapitál kontrolovaných subjektů ani schopnost řídit toto riziko.

Předmětem kontroly u pěti bank a jedné družstevní záložny bylo regulatorní výkaznictví v oblasti rizik spjatých s obchodováním na finančních trzích. Nedostatky byly objeveny zejména v souvislosti s hlášením o úrokovém riziku, při vykazování cenných papírů a derivátů a při výpočtu kapitálových požadavků k obecnému a specifickému úrokovému riziku, riziku protistrany a riziku úvěrové úpravy ocenění (CVA). ČNB vyzvala kontrolované instituce k nápravě kontrolami identifikovaných nedostatků, přičemž jejich odstraňování je průběžně sledováno.

Kontroly v oblasti rizika likvidity

Řízení rizika likvidity bylo v rámci kontrol na místě prověřeno ve čtyřech bankách a jedné družstevní záložně. V této oblasti se nejvíce nedostatků týkalo nedostatečné nebo nejednoznačné definice akceptované míry rizika („rizikového apetitu“) a vzájemné nekonzistence jednotlivých prvků systému řízení rizika likvidity. Mezi další nedostatky patřilo stanovení limitů, které nereflektovaly rizikový profil instituce, nastavení zátěžových scénářů, které nedostatečně zohledňovaly relevantní rizikové faktory, či sestavení pohotovostních plánů, aniž by byly provázány se zátěžovým testováním a měly definované relevantní indikátory mimořádných událostí. Zjištěná pochybení přesto neohrozila schopnost kontrolovaných subjektů řídit riziko likvidity. Kontrolované osoby byly vyzvány k odstranění zjištěných nedostatků a k pravidelnému informování o přijatých nápravných opatřeních. Plnění nápravných opatření je ze strany ČNB průběžně sledováno.

V oblasti regulatorního výkaznictví k riziku likvidity, v rámci kterého bylo ověřováno vykazování ukazatele likvidního krytí (LCR) a doplňkových nástrojů pro sledování likviditní pozice (AMM) ve třech bankách a jedné družstevní záložně, patřila k významnějším nedostatkům absence analýz stability depozit a nevykazování ukazatele na konsolidované bázi. V ostatních případech se jednalo o nedostatky formálního charakteru bez materiálního dopadu na vykazované hodnoty.

Kontroly systémů vnitřní kontroly

Systémy vnitřní kontroly (compliance, vnitřní audit) jsou tradičně prověřovány v rámci jednotlivých kontrolovaných oblastí (např. řízení úvěrového rizika, tržních rizik atd.). Tento přístup ovšem nemusí z povahy věci poskytnout obraz o nastavení celkového rámce systému vnitřní kontroly. V roce 2017 proto bylo přistoupeno k podrobnému prověření systémů vnitřní kontroly jakožto samostatné oblasti, a to konkrétně u tří bank a jedné družstevní záložny. Uplatnění tohoto kontrolního přístupu umožnilo agregovat poznatky z jednotlivých oblastí kontroly, a následně identifikovat ty, které jsou příznakem nesprávného nastavení vnitřního kontrolního systému, a na jejich základě dospět k závěrům o kvalitě zajištění funkcí compliance a vnitřního auditu ze strany úvěrových institucí. Akcent na tuto oblast ze strany ČNB má mimo jiné za cíl soustavně podněcovat úvěrové instituce k tomu, aby posilovaly soulad své činnosti s právními předpisy a aby pro tuto nezbytnou kontrolní činnost vyhradily dostatečné kapacity a prostředky.

Kontroly v oblasti aplikace speciálních metod pro stanovení kapitálových požadavků

V průběhu roku 2017 pokračovala jednání expertních týmů ČNB pro použití speciálních metod v oblasti stanovení kapitálových požadavků se všemi regulovanými institucemi, které používají speciální přístupy pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému, tržnímu a operačnímu riziku. Průběžná komunikace probíhala rovněž se zahraničními orgány dohledu.

Kontrolní tým se v roce 2017 v rámci kontrol na místě zaměřil zejména na průběžné ověření postupů bank s již schváleným přístupem interních ratingů (IRB), dále průběžně řešil žádosti bank o souhlas se změnou v modelech IRB prostřednictvím společné žádosti mateřské banky (v průběhu roku 2017 až několik desítek žádostí, resp. informací, o schválení změn v přístupu IRB). Jednání ČNB a bank byla zaměřena na zhodnocení souladu postupů banky s požadavky vyhlášky ČNB č. 163/2014 Sb. a nařízení (EU) č. 575/2013. Většině žádostí bylo vyhověno (některým s dodatečnými podmínkami), v některých případech byly banky požádány o doplnění. Spolupráce s bankami na expertní úrovni zahrnovala pravidelné schůzky, na nichž zástupci ČNB diskutovali s příslušnými pracovníky bank připravované změny v modelech IRB a rovněž i otázky použité metodologie. V roce 2017 probíhala také jednání na expertní úrovni s ECB a dalšími orgány dohledu týkající se společného přístupu k posuzování modelů IRB.

V roce 2017 nebyla provedena žádná validace interního modelu VaR pro výpočet tržních rizik, nicméně v jedné bance probíhalo prověření nápravy nedostatků zjištěných při kontrole z roku 2016 zaměřené na interní model. Zároveň se v daném roce uskutečnily předběžná validace a validace opčních oceňovacích modelů ve dvou bankách. V souladu s výsledkem validačního procesu bylo jedné bance následně uděleno svolení s použitím opčního modelu pro účely výpočtu parametru delta pro komoditní a měnové opce. V případě druhé banky se předpokládá podání oficiální žádosti o schválení modelu v průběhu roku 2018.

V roce 2017 byla ve spolupráci se zahraničními orgány dohledu zahájena validace materiální změny skupinového pokročilého interního modelu pro výpočet kapitálového požadavku a ekonomického kapitálu k operačnímu riziku (model AMA) jedné banky.

Kontroly řízení operačního rizika

V roce 2017 se uskutečnila celkem tři kontrolní šetření v bankách. Kontrolní činnost se zaměřila zejména na přiměřenost systému řízení operačního rizika s ohledem na povahu, rozsah a složitost činností instituce. Důraz byl kladen na vhodnou volbu, dostatečnou implementaci, zralost a vzájemnou provázanost nástrojů použitých pro řízení operačního rizika. Značná pozornost byla věnována řízení rizik spojených s outsourcingem a dodržování požadavků při stanovení kapitálu k operačnímu riziku. Nejčastější nedostatky se týkaly rozdělení odpovědnosti za řízení operačního rizika, postupů spojených se sběrem a vyhodnocováním informací o událostech operačního rizika, nevhodných ukazatelů zachycujících případné změny expozice operačního rizika a chyb v identifikaci a rozpoznávání outsourcingových vztahů.

Kontroly řízení rizik informačních systémů a technologií

V oblasti řízení rizik informačních systémů a technologií (IS/IT) byly v roce 2017 provedeny kontroly ve čtyřech bankách. V rámci kontrol byly prověřovány řídicí procesy v IT Governance, jakož i systémy a procesy klíčové pro provozování a zajištění bezpečnosti IS/IT. Na základě zkušeností z minulých let byla značná pozornost věnována analýzám rizik IS, outsourcingu v IT a řízení bezpečnosti přístupu k informačním technologiím. Kromě výše uvedeného byly kontroly dále zaměřeny na zabezpečení kybernetické bezpečnosti a ověřování plnění očekávání ČNB o způsobu užívání cloud computingu¹⁹ v regulovaných institucích.

Zjištěné nedostatky se týkaly testování a provozu informačních systémů, bezpečnosti elektronického bankovníctví včetně nedostatečného penetračního testování, nedostatečné analýzy rizik informačních systémů, oblasti outsourcingu v IT, nedostatečného řízení bezpečnosti přístupu k informačním systémům a bezpečnostního monitoringu.

ČNB průběžně sledovala a vyhodnocovala plnění dohodnutých nápravných opatření z předchozích kontrol na místě. V rámci tohoto procesu probíhala jednání s kontrolovanými subjekty za účelem souladu jejich postupu s očekáváními ČNB. V oblasti kybernetické bezpečnosti ČNB spolupracovala s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost s důrazem na sladění požadavků v oblasti kybernetické bezpečnosti.

19 Dodávání výpočetních služeb (např. serverů, úložišť, databází, sítí, softwaru apod.) přes internet.

Kontroly zásad a postupů odměňování

V oblasti odměňování bylo v roce 2017 provedeno pět kontrolních šetření v bankách. Celkově se kontrolní činnost v této oblasti zaměřovala zejména na správné nastavení klíčových výkonnostních ukazatelů rozhodných pro vyměření pohyblivé složky odměny, které by měly motivovat k řádnému řízení rizik a zohledňovat náklady kapitálu a likvidity. Zvýšená pozornost byla věnována rovněž způsobu uplatnění zvláštních zásad odměňování a uveřejňování informací o odměňování. Mezi nejčastější nedostatky zjišťované v roce 2017 patřilo nedostatečné uplatňování zvláštních zásad odměňování, nedostatečné promítnutí obchodního cyklu instituce do konkrétních parametrů odměňování a problematická právní vymahatelnost části vyplacených odměn prostřednictvím nástrojů zpětného přehodnocení.

Ve většině případů byly kontrolované osoby po provedených kontrolách vyzvány k nápravě zjištěných nedostatků formou dohledové výzvy. V jednom případě bylo zahájeno správní řízení.

Kontroly v oblasti odborné péče při poskytování investičních služeb a platebním styku

V roce 2017 probíhalo v oblasti odborné péče pět kontrol na místě u bank a jedna kontrola na místě u družstevní záložny.

V případě družstevní záložny a čtyř bank byla kontrola na místě zaměřena na plnění informačních povinností poskytovatele platebních služeb. Identifikované nedostatky se týkaly zejména chybějících povinných informací, poskytování informací jiným způsobem než na trvalém nosiči informací a nesrozumitelnosti (popř. neurčitosti) informací. Další nedostatky byly zjištěny v informování o lhůtách pro provedení platebních transakcí a související nedostatky v řídicím a kontrolním systému.

V případě tří bank byla provedena kontrola, jejímž předmětem bylo také prověření dodržování právních předpisů v oblasti pravidel jednání a odborné péče při poskytování investičních služeb. Byly zjištěny nedostatky v uchovávání komunikace se zákazníky a potenciálními zákazníky, nedostatky v oblasti vedení výkazů a deníku obchodníka, informování zákazníků, vyžadování informací od zákazníků a zpracování pokynů zákazníků.

V případě tří bank byla provedena také kontrola směnářské činnosti. Byly zjištěny nedostatky v případě informací na kurzovním lístku a hlášení provozoven před zahájením jejich činnosti či jejího ukončení.

V případě jedné banky byla dále prověřena oblast poskytování součinnosti osobám činným v trestním řízení. Byly zjištěny nedostatky v plnění lhůt a procesech spojených s vyřizováním žádostí, procesu uchovávání záznamů v této oblasti a dále nedostatky v související kontrolní činnosti.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily úvěrové instituce k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována. Ve dvou případech byl předán podnět k zahájení správního řízení.

Kontroly v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT²⁰)

V oblasti AML/CFT se prováděné kontroly soustředí zejména na ověření účinnosti a efektivnosti opatření, která mají úvěrové instituce chránit před možným zneužitím k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato opatření mají současně vytvářet podmínky pro odhalování takového jednání.

V roce 2017 byla provedena celkem čtyři kontrolní šetření v bankách a tři v segmentu družstevních záložen. Nedostatky zjištěné v úvěrových institucích souvisely zejména s uplatňováním preventivních opatření při provádění mezinárodních sankcí, prováděním kontroly klienta, zjišťováním rizikových faktorů a uplatňováním postupů vůči klientům, u kterých bylo zjištěno zvýšené riziko. Instituce, u nichž kontrola odhalila nedostatky, byly vyzvány k přijetí nápravných opatření, jejichž plnění ČNB průběžně sleduje.

20 Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism.

ČNB v roce 2017 realizovala v sektoru úvěrových institucí rozsáhlé dotazníkové šetření k problematice AML/CFT, které bylo zaměřeno na získání aktuálních kvalitativních i kvantitativních informací vztahujících se k této oblasti. Výsledky tohoto šetření byly využity pro interní účely dohledu ČNB a současně byly v souhrnné a zobecněné formě prezentovány zástupcům sektoru. V roce 2017 také pokračovala dlouhodobá spolupráce ČNB s Finančním analytickým úřadem (FAÚ), která spočívala zejména ve vzájemné výměně informací a zkušeností, které souvisí s kontrolní činností prováděnou ČNB i FAÚ, a hodnocením rizik. Spolupráce s FAÚ zahrnovala rovněž přípravu na hodnocení ČR výborem MONEYVAL²¹.

4.1.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

Významný zdroj informací o plnění povinností úvěrových institucí vůči klientům, využívaný pro potřeby výkonu dohledu na dálku nad dodržováním povinností úvěrových institucí v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele, představovala i v roce 2017 podání veřejnosti.

ČNB poznatky získané v souvislosti s vyřizováním podání veřejnosti v oblasti dohledu obecně využívá několika způsoby:

- při zjištění nedostatků v činnosti úvěrové instituce je příslušná instituce upozorněna na zjištěné nedostatky a vyvolána k poskytnutí informace o přijatých nebo navrhovaných opatřeních k nápravě. Na základě upozornění na zjištěné nedostatky je poté většina identifikovaných nedostatků odstraněna ještě v rámci výkonu dohledu uvedením vnitřních poměrů úvěrové instituce do souladu s právními předpisy, respektive názory ČNB obsaženými v upozorněních na zjištěné nedostatky;
- na základě informací získaných v rámci výkonu dohledu na dálku jsou v některých případech prováděna tematická šetření, zaměřená na šíři výskytu určitého druhu protiprávního jednání na finančním trhu;
- na základě takto získaných poznatků ČNB identifikuje možné systémové nedostatky na finančním trhu, případně problémové oblasti, ve kterých spatřuje jako účelné vypracovat a uveřejnit výklad, popřípadě navrhnout zpřesnění nebo zpřísnění konkrétních ustanovení právních předpisů;
- dohledové poznatky jsou využívány mimo jiné také při přípravě legislativních návrhů nebo při výkladu stávajících právních předpisů;
- informace z dohledové praxe ČNB využívá rovněž při výběru konkrétních dohlížených subjektů či jejich konkrétní oblasti činnosti, jeví-li se jako účelné provedení kontroly na místě. V rámci kontroly na místě následně dochází k ověření, zda úvěrové instituce dodržují nápravná opatření, která jsou přijata na základě upozornění na zjištěné nedostatky nebo správního rozhodnutí.

Informace o zvláště závažných nebo systémových nedostacích jsou vyhodnocovány a popsány v interních podnětech k zahájení správního řízení.

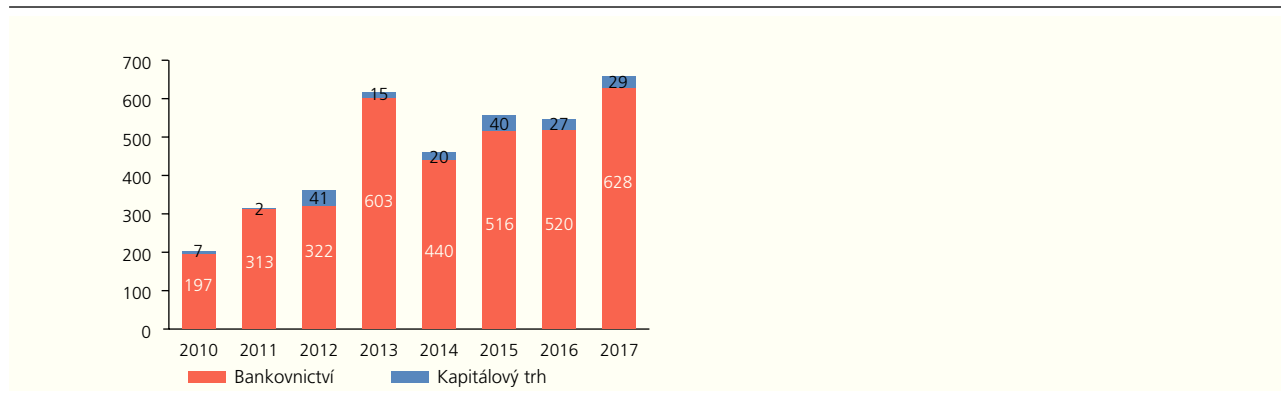
V roce 2017 zaznamenala ČNB ve srovnání s předchozími roky významný nárůst počtu přijatých podání veřejnosti, která směřovala na činnost úvěrových institucí. Tabulka A.4 znázorňuje počty přijatých podání v letech 2013 až 2017, která byla zaměřena na činnost úvěrových institucí.

21 The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism.

Tab. A.4 – Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče u úvěrových institucí

Sektor finančního trhu	Typ subjektu	2013	2014	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Bankovníctví	Úvěrové instituce	603	440	516	520	628	+20,8
Kapitálový trh	Obchodníci s cennými papíry, kteří jsou bankou	15	20	40	27	29	+7,4
Celkem		618	460	556	547	657	+20,1

Graf A.1 – Vývoj přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče u úvěrových institucí

Podání veřejnosti přijatá ČNB v roce 2017 se podobně jako v předchozích letech týkala především poskytování platebních služeb, změn a ukončování rámcových smluv o platebních službách, vyřizování stížností a reklamací klientů, poskytování investičních služeb, poskytování informací klientům na jejich žádost či soukromoprávních vztahů klientů a úvěrových institucí. Proto obdobně jako v předchozích letech výkon dohledu v sektoru úvěrových institucí věnoval pozornost zejména oblastem poskytování platebních služeb, provádění platebního styku včetně plnění dalších povinností daných zákonem o platebním styku.

Mimo již vymezené oblasti se ČNB ve vztahu k obdrženým podáním veřejnosti při výkonu dohledu odborné péče zabývala problematikou nastavení řídicího a kontrolního systému úvěrových institucí ve specifických oblastech, platebních karet, postupu při ukončování rámcových smluv o platebních službách, uchování bankovního tajemství, plnění informačních povinností vůči klientům, a převodů smluvních vztahů.

Při prověřování podání veřejnosti mohou být v činnosti úvěrových institucí zjištěny nedostatky různé míry závažnosti, které spočívají v nedodržení pravidel odborné péče nebo v porušení právních předpisů. Dohled následně rozhoduje, zejména podle míry závažnosti a účinnosti případných nápravných opatření, zda bude odstranění daných nedostatků vyžadováno v rámci dobrovolné nápravy, nebo budou dané nedostatky řešeny ve správním řízení. V roce 2017 se dohled u konkrétních úvěrových institucí zabýval nedostatky například v oblasti bankovního tajemství a povinnosti pracovníků úvěrových institucí zachovávat mlčenlivost, nastavení systému pro vyřizování stížností klientů, postupy týkající se neautorizovaných platebních transakcí nebo postupy při blokaci účtů z důvodu soudního výkonu rozhodnutí či exekuce.

Ve spojitosti s novou legislativou v oblasti platebního styku a z ní plynoucích povinností pro úvěrové instituce (mimo jiné úprava základního platebního účtu, postup při změně platebního účtu, nová směrnice o platebních službách, apod.) lze očekávat postupně navyšování počtu podání veřejnosti v této oblasti.

4.1.5 Sankční činnost ČNB

V oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi bylo v roce 2017 zahájeno jedno nové správní řízení. Právní moci nabyla čtyři rozhodnutí: jedním rozhodnutím byla uložena pokuta a opatření k nápravě, jedním rozhodnutím byla uložena pouze pokuta, dalším rozhodnutím bylo uloženo opatření k nápravě a jedno správní řízení bylo zastaveno. Celková výše uložených pokut v oblasti úvěrových institucí byla 2 650 000 Kč.

4.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Výkon dohledu ČNB v pojišťovnictví sleduje plnění obecného cíle zabezpečit a udržovat finanční stabilitu sektoru, jakož i zajistit ochranu pojistníků, pojištěných a oprávněných osob. Za zásadní dohledové činnosti realizované ČNB v tomto sektoru lze považovat rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení, registrací a předchozích souhlasů podle zvláštních právních předpisů, zejména pak vyhodnocování dodržování aktuálního legislativního a regulatorního rámce platného v ČR. V souladu s těmito cíli ČNB získává a ověřuje informace poskytnuté dohlíženými subjekty, popř. je vymáhá. ČNB rovněž může uložit opatření k nápravě nevyhovujícího stavu, rozhodnout o případném uvalení sankcí a vést správní řízení.

4.2.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

ČNB ke konci roku 2017 dohlížela na 27 tuzemských pojišťoven (bez České kanceláře pojistitelů) a jednu zajišťovnu. V omezeném rozsahu ČNB dohlížela rovněž na 22 poboček zahraničních pojišťoven. Činnost na žádost ukončily dvě tuzemské pojišťovny: Cestovní pojišťovna ADRIA Way, družstvo, která před odnětím povolení a vstupem do likvidace převedla svůj pojistný kmen na UNIQA pojišťovnu, a.s., a ING pojišťovna, a.s., která před odnětím povolení a vstupem do likvidace převedla svůj pojistný kmen na NN Životnú poisťovňu, a.s.

Tab. A.5 – Vývoj počtu subjektů v sektoru pojišťovnictví

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Pojišťovny ⁱ⁾	54	0	4	50
z toho:				
tuzemské pojišťovny (bez ČKP)	29	0	2	27
pobočky pojišťoven z EU/EHP	24	0	2	22
zajišťovny	1	0	0	1

i) Celkový počet pojišťoven zahrnuje tuzemské pojišťovny s licencí udělenou ČNB, a to včetně Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., pobočky zahraničních pojišťoven a jedinou zajišťovnu licencovanou v ČR (VIG RE zajišťovna, a.s.). V celkovém počtu pojišťoven není zahrnuta Česká kancelář pojistitelů.

Počty správních řízení v sektoru pojišťovnictví v tomto roce poklesly zrušením povinnosti získat regulatorní souhlas s výkonem funkce vedoucích osob v pojišťovnách.

Tab. A.6 – Počty správních řízení v sektoru pojišťovnictví

Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
9	4	5	7	2

Po téměř tříletém správním řízení byla Pojišťovně VZP, a.s., rozšířena činnost v oblasti odvětví neživotních pojištění. Délka správního řízení byla ovlivněna rozsáhlými požadavky na implementaci zásad Solventnosti II do vnitřního řídicího a kontrolního systému této pojišťovny.

Rozsah pojišťovací činnosti byl změněn u Slavia pojišťovny, a.s., (zúžení činnosti) a u BNP Paribas Cardif pojišťovny, a.s., (rozšíření činnosti).

4.2.2 Dohled na dálku

V sektoru pojištnictví se ČNB v rámci své dohledové činnosti obecně zaměřuje na oblast dodržování pravidel obezřetného podnikání založeného na spolehlivém a funkčním řídicím a kontrolním systému. Klíčovým prvkem výkonu dohledu na dálku nad pojišťovnami představuje pravidelné vyhodnocování finanční a solventnostní situace dohlížených pojišťoven na základě pravidelně předkládaných výkazů. V roce 2017 ČNB prováděla přezkum kapitálové pozice, rizikového profilu, ekonomických a pojistně-technických ukazatelů, přičemž podkladová data pro tyto klíčové dohledové aktivity získávala jak z výkazů předkládaných v souladu s pravidly Solventnosti II, tak z dalších pravidelně předkládaných doplňkových výkazů. Důležitou součástí souboru vykonávaných dohledových činností představuje rovněž průběžná komunikace s pojišťovnami, ke které patří i informační schůzky se zástupci pojišťoven, včetně účasti členů představenstva.

Včasná identifikace změn a potenciálních rizik pro kapitálovou a finanční situaci pojišťoven je zajištěna nastavením procesu přezkumu (SRP – supervisory review process), v rámci kterého ČNB s využitím pravidelné čtvrtletní evaluace vybraných ukazatelů monitoruje vývoj finančních výsledků pojišťoven, jež jí umožňují včasnou identifikaci případných negativních trendů a relevantních rizik. Zjištěné skutečnosti jsou detailně analyzovány a v případě zjištění nedostatků jsou pojišťovny vyzvány k doplnění informací a především k přijetí odpovídajících opatření.

Rozsah dohledu nad jednotlivými pojišťovnami konkrétně vychází mimo jiné z jejich rizikového profilu a komplexnosti činnosti. Za tímto účelem ČNB pravidelně hodnotí pojišťovny s ohledem na jejich rizikový profil, finanční a kapitálovou situaci, povahu, rozsah a komplexnost prováděných činností a adekvátnost řídicího a kontrolního systému. Analytické a další dohledové aktivity jsou v případě systémově významných pojišťoven a také v případě vysoce rizikově hodnocených subjektů prováděny častěji a ve vyšší míře detailu.

Předkládané informace a intenzivní komunikace s pojišťovnami využívala ČNB v roce 2017 pro pokračující vyhodnocování stavu implementace a stupně naplnění požadavků nové regulace ve všech třech pilířích²² regulatorního rámce Solventnosti II. Mezi klíčové oblasti, které byly s pojišťovnami v rámci implementace požadavků Solventnosti II diskutovány a na které se ČNB při výkonu dohledu soustředila, dlouhodobě patřily metodika výpočtu nejlepšího odhadu technických rezerv, plnění požadavků v oblasti nastavení systému řízení rizik a klíčových funkcí a vlastní posouzení rizik a solventnosti.

Mezi klíčové oblasti výkonu obezřetnostního dohledu ČNB v sektoru pojišťoven patřily oblast řízení postačitelnosti pojistného v produktu pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla (dále jen „povinné ručení“) a posuzování adekvátnosti výše technických rezerv k pokrytí veškerých závazků plynoucích z uzavřených pojistných smluv povinného ručení.

V případě povinného ručení ČNB v rámci výkonu dohledu reagovala na vývoj na trhu v posledních letech, kdy změny ve výši pojistného v dostatečném rozsahu nepokrývaly nárůsty nákladů na plnění závazků z provozování tohoto odvětví. ČNB proto již v roce 2016 sdělila pojišťovnám svá očekávání, kde hlavním cílem ČNB bylo zkvalitnění řídicího a kontrolního systému v oblasti řízení postačitelnosti pojistného v pojišťovnách provozujících povinné ručení. ČNB v roce 2017 kladla důraz na adekvátní nastavení rozhodovacích procesů a interních kontrolních mechanismů, zabezpečení souladu obchodní strategie pojišťoven se strategií řízení rizik a kapitálu včetně zajištění prospektivního řízení trvalé splnitelnosti závazků pojišťovny plynoucích z provozování povinného ručení. Za zcela klíčový aspekt ČNB považovala odpovědnost představenstva za dosažení a průběžné naplňování tohoto zákonného požadavku.

²² Kvantitativní požadavky, dohled včetně kvalitativních požadavků, uveřejňování informací a předkládání informací dohledovým orgánům.

ČNB se v roce 2017 soustředila především na hodnocení dodržování hlavních principů, postupů, metod a kritérií, které by měl systém řízení produktu povinného ručení splňovat, a to na individuální úrovni všech pojišťoven provozujících povinné ručení. Dohledové aktivity byly v této oblasti zaměřeny především na posouzení adekvátnosti nastavení systému řízení postačitelnosti včetně vhodnosti metod používaných k měření postačitelnosti pojistného a kvality interních procesů. S ohledem na odpovědnost představenstva pojišťoven byl předmětem hodnocení rozsah a kvalita informací předkládaných představenstvu pojišťoven a míra jejich zapojení v rámci řídicího a kontrolního systému. Výsledky analýzy předkládaných podkladů byly projednávány se zástupci vedení pojišťoven. Vzhledem k vývoji na trhu povinného ručení se ČNB bude i nadále této oblasti intenzivně věnovat a posílí své aktivity zejména o kvantitativní analýzy zaměřené na kontrolu vývoje postačitelnosti pojistného jednotlivých pojišťoven.

Vzhledem k přetrvávajícímu prostředí nízkých úrokových sazeb se ČNB dlouhodobě věnuje také vyhodnocování schopnosti pojišťoven dosahovat ve střednědobém horizontu investiční výnosy k pokrytí garancí z pojistných smluv v životním pojištění. V této oblasti se ČNB zaměřuje zejména na kvalitu systému řízení rizik a systému řízení souladu aktiv a pasiv.

Při výkonu dohledu ČNB rovněž každoročně vyhodnocuje odolnost pojišťovacího sektoru vůči nepříznivým scénářům budoucího vývoje ekonomiky prostřednictvím zátěžových testů. V roce 2017 byla do tohoto testování zařazena většina tuzemských pojišťoven. Zátěžový scénář realizovaný ČNB v roce 2017 byl odvozen od nepříznivého scénáře použitého pro testování odolnosti bankovního sektoru. Scénář předpokládal propad domácí ekonomické aktivity v důsledku nepříznivého vývoje v zemích hlavních obchodních partnerů ČR a zvýšenou nejistotu na finančních trzích spojenou s prudkým nárůstem rizikové averze investorů vůči EU a rozvíjejícím se ekonomikám. Tento nepříznivý vývoj byl dále spojen s poklesem akciového trhu a s propadem cen na trhu nemovitostí. Scénář byl pro pojišťovny dále doplněn o 10% pokles předepsaného pojistného pro odvětví pojištění motorových vozidel při současném zachování stejné výše nákladů jako v roce 2016. Rozšířený scénář navíc testoval, jak by byla kapitálová vybavenost pojišťoven ovlivněna výskytem povodní. V případě aplikace zátěžového scénáře rozšířeného o dopad povodní činil celkový solventnostní poměr za testované pojišťovny 152 %, přičemž tržní podíl zúčastněných pojišťoven dle hrubého předepsaného pojistného v roce 2016 činil 99 % trhu tuzemských pojišťoven. Agregované výsledky tak prokázaly, že sektor jako celek byl dostatečně kapitálově vybaven i v režimu Solventnost II a je schopen absorbovat významné změny rizikových faktorů.

S ohledem na implementaci regulatorního režimu Solventnost II pokračovaly i v roce 2017 práce na úpravě a přizpůsobení dohledových procesů, metodik a nástrojů. Nejvýznamnějšími faktory, které ovlivňovaly rozsah těchto nezbytných úprav, byly především posílení rizikové orientovaného a prospektivního přístupu, jakož i revize metodiky systému hodnocení rizikovosti a systémového významu jednotlivých pojišťoven.

V oblasti dohledu odborné péče v sektoru pojišťoven se ČNB zaměřila zejména na oblasti nastavení smluvního vztahu, nabízení a propagace služeb, informování a jednání s klienty, proces uzavírání, změn a ukončování smluvních vztahů s klienty a také proces likvidace škodných událostí. Výkon dohledu byl věnován taktéž oblasti ochrany spotřebitele, a to především při nabízení a propagaci pojistných produktů pojišťovnami. Součástí dohledu odborné péče v pojišťovníctví byl i nadále průběžné sledování dodržování pravidel jednání, který byl doplněn systémem vyřizování podání veřejnosti. Na základě indikace možných nedostatků z obdržených podání veřejnosti probíhala šetření, včetně provádění tzv. tematických šetření, zaměřená na identifikaci a nápravu systémových nedostatků v určité specifické oblasti. Při zjištění nedostatků v činnosti konkrétní pojišťovny byla příslušná instituce, v kontextu ostatních dohledových poznatků, zpravidla upozorněna na zjištěné nedostatky a vyzvána k přijetí opatření k nápravě. Poznatky získané prováděnými šetřeními využila ČNB zároveň při připomínkování právních předpisů v oblasti pojišťovníctví, zejména návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění.

V rámci dohledu odborné péče ČNB v průběhu roku 2017 průběžně sledovala stav připravenosti pojišťoven na nové požadavky stanovené v přímo účinném nařízení o sdělení klíčových informací (PRIIPs). Výstupy z monitoringu jsou podkladem pro výkon dohledu odborné péče v pojišťovníctví v roce 2018.

ČNB v roce 2017 i nadále věnovala pozornost problematice plnění zákonné informační povinnosti vůči České kanceláři pojistitelů (ČKP) ze strany pojišťoven. V porovnání s předchozími roky došlo ke změně v rozsahu předkládaných informací ČNB v závislosti na dosažení stanovených prahových hodnot chybovosti.

Ve spolupráci s orgánem EIOPA bylo dokončeno tematické šetření v oblasti přijímání pobídek pojišťovnami od obhospodařovatelů majetku ve věci rezervotvorného životního pojištění, ve kterém investiční riziko nese pojistník. Závěrečnou zprávu o výstupech tohoto šetření publikovala EIOPA na svých webových stránkách.

Efektivnosti výkonu dohledu v oblasti pojištnictví se ČNB snažila docílit rovněž vhodným preventivním a proaktivním působením na dohlížené subjekty. Za tímto účelem ČNB uskutečnila v roce 2017 několik schůzek se zástupci vybraných pojišťoven nebo poboček zahraničních pojišťoven, které se zaměřovaly na odbornou péči ve vybraných oblastech. Ze stejného důvodu ČNB na svých webových stránkách průběžně zveřejňovala zobecněná dohledová zjištění. Ve vztahu k informování veřejnosti publikovala ČNB v roce 2017 na svých webových stránkách upozornění pro veřejnost, kterým poukazuje na rizika sjednání pojištění tzv. přistoupením do již existujícího pojistného vztahu (přistoupením k pojistné smlouvě), tj. společně se zakoupením spotřebního zboží, případně služby přímo u prodejce nebo poskytovatele služby.

4.2.3 Kontroly na místě

V roce 2017 se v pojišťovnách uskutečnilo celkem 12 kontrolních šetření, další dvě pak byla provedena v pobočkách zahraničních pojišťoven.

V oblasti neživotního pojištění byly kontroly zaměřeny zejména na stanovení technických rezerv a postačitelnost pojistného. V odvětví pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla byla hodnocena postačitelnost pojistného a systém řízení postačitelnosti pojistného. Nedostatky se týkaly způsobu výpočtu technických rezerv a systému řízení postačitelnosti pojistného. Dále byla v jednom případě zjištěna nepostačitelnost pojistného v odvětví pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla.

Předmětem kontrol na místě zaměřených na regulační režim Solventnost II byl systém řízení rizik a kapitálu, klíčové funkce, systém řízení aktiv a pasiv, systém odměňování a metodika výpočtu technických rezerv v životním pojištění. Nedostatky byly zjištěny zejména v organizační struktuře (řešení střetu zájmů), kumulaci a nastavení odpovědností, v procesech vlastního posouzení rizik a solventnosti (ORSA) a systému odměňování. Předmětem dalších šetření byla posouzení správnosti členění závazků do rizikově homogenních skupin (segmentace) a určení smluvní hranice smlouvy pro účely výpočtu technických rezerv dle regulačního režimu Solventnost II. Mezi hlavní zjištění patřilo nesprávné zařazování závazků do rizikově homogenních skupin, nedostatky v rámci procesu stanovování smluvní hranice smlouvy a chybějící dokumentace. Jedna z kontrol zahrnovala i oblast řízení rizik IS/IT, kdy kontrola poukázala na nedostatky v řízení informační bezpečnosti, bezpečnosti provozu IS/IT, řízení rizik externího zajištění činností a řízení přístupu k IS/IT.

Ve čtyřech případech byla kontrola zaměřena na kontrolu kvality distribuční sítě pojišťovacího zprostředkovatele, přičemž ve všech případech byly zjištěny nedostatky v rozsahu předmluvní kontroly distributora a nedostatky v kontrolách kvality distribuční činnosti v průběhu smluvní spolupráce s distributorem. U kontrolovaných pojišťoven absentovala efektivní preventivní opatření k zabránění missellingu²³ a nekalým obchodním praktikám. Pojišťovny rovněž nevěnovaly dostatečnou pozornost kvalitě záznamů požadavků a potřeb zájemce o pojištění, dále neměly nastaven systém kontaktování klientů při zjištění rozporů v záznamech. V jednom případě byly zjištěny nedostatky při propagaci produktů životního pojištění, zejména využívání pojmu „spoření“ ve vztahu k investiční části investičního životního pojištění. V jednom případě bylo zjištěno, že produkt investičního životního pojištění neobsahuje za určitých podmínek žádnou rizikovou složku, neboť pojistné plnění je odvislé pouze od investice klienta a od jejího zhodnocení. Ve dvou případech byly zjištěny nedostatky ve vyhodnocování obsahu stížností na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a v navazujících nápravných opatřeních.

23 Situace, kdy pojistný produkt či konkrétní parametry uzavřené pojistné smlouvy neodpovídají požadavkům a potřebám klienta.

V pěti případech byla kontrola zaměřena na povinnost pojišťoven jednat s odbornou péčí při likvidaci pojistných událostí. Nedostatky se týkaly chybné evidence data oznámení škodné události, pozdní registrace pojistných událostí, průtahů v šetření pojistných událostí, nedostatků v rámci šetření pojistných událostí, jak věcných, tak z hlediska způsobu a obsahu komunikace, a v možnosti rekonstrukce procesů, kontrolních procesů a úpravy postupů ve vnitřních předpisech.

Ve dvou případech byla kontrola zaměřena na postup pojišťovny v případě ukončení smlouvy ze strany pojišťovny. Kontroly zjistily nedostatky v obsahu vnitřních předpisů, v obsahu formulářů k ukončení pojistné smlouvy a nedostatky v provádění systematických kontrol kvality činnosti v oblasti zániku pojištění. Ve třech případech pak byla kontrola zaměřena i na plnění povinností podle zákona o ochraně spotřebitele, a to v návaznosti na předmět kontroly. V jednom případě bylo detekováno porušení zákazu nekalé obchodní praktiky při propagaci investičního životního pojištění.

V oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu jsou realizovány kontroly také u pojišťoven, jež vykonávají činnosti související s provozováním životního pojištění. V průběhu roku 2017 bylo provedeno jedno takové kontrolní šetření. Kontrolní zjištění se týkala nedostatečné účinnosti preventivních opatření při provádění kontroly klienta a dodržování mezinárodních sankcí.

V návaznosti na výsledky kontrol přistoupily pojišťovny k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována a vyhodnocována. V jednom případě byl předán návrh na zahájení správního řízení.

4.2.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

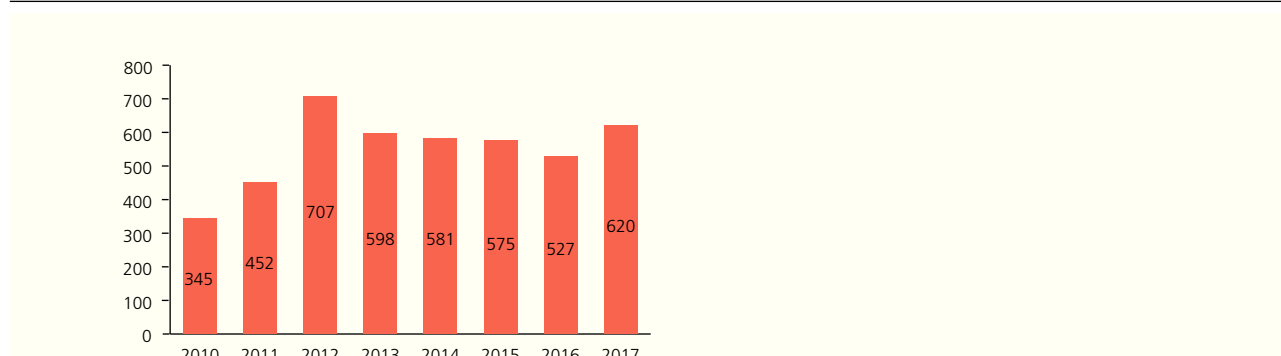
Podání veřejnosti, která upozorňuje ČNB na možné nedostatky v oblasti odborné péče dohlížených subjektů a v oblasti ochrany spotřebitele, jsou (resp. jejich vyřizování) nedílnou součástí výkonu dohledu odborné péče nad pojišťovnami a zároveň představují důležitý zdroj informací. Prvotní indikace z podání veřejnosti mohou po jejich prošetření vést ke zjištění individuálních nebo dokonce systémových nedostatků v činnostech pojišťoven, o jejichž nápravu je následně usilováno.

V roce 2017 obdržela ČNB celkem 620 podání veřejnosti, která se týkala činnosti pojišťoven.

Tab. A.7 – Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru pojišťovnictví

Sektor finančního trhu	Typ subjektu	2013	2014	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Pojišťovnictví	Pojišťovny	598	581	575	527	620	+17,6

Graf A.2 – Vývoj počtu přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru pojišťovnictví

Podání veřejnosti v roce 2017 obsahovala ve více než polovině případů upozornění na nedostatky v činnosti pojišťoven související s jejich nesprávným postupem při šetření a likvidaci pojistných událostí. Nedostatky se týkaly především nesouhlasu s neposkytnutím pojistného plnění nebo jeho poskytnutím v nižší než požadované výši. Mezi další vady patřily též nepřiměřené délky šetření, včetně porušování povinnosti informovat o nemožnosti ukončit šetření v zákonné lhůtě, a rovněž nedostatečné informování o výsledku šetření či nedostatečné zdůvodnění výše pojistného plnění, včetně další nedostatečné komunikace pojišťoven s klienty. Podání veřejnosti upozorňovala taktéž na nedostatky při ukončování pojistných vztahů s klienty a stanovení výše odkupného, a dále též na nedostatky při sjednávání pojištění a poskytování mylných informací, případně také na postup pojišťoven při vyřizování podání, stížností či reklamací klientů, především s ohledem na jejich nevyřizování ve stanovené lhůtě. V roce 2017 směřovala téměř třetina podání veřejnosti na pojistný produkt pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Druhým nejčastějším předmětem podání veřejnosti byla upozornění týkající se různých druhů životního pojištění.

Obdržené podněty veřejnosti a následná provedená prošetření vedla ke zjištění nedostatků v činnosti pojišťoven spočívajících v porušení právních předpisů, povinnosti jednat s odbornou péčí či podmínek ochrany spotřebitele, přičemž šlo o nedostatky jak individuálního charakteru, tak nedostatky systémového charakteru, včetně nedostatků opakovaných. Tyto nedostatky byly s konkrétními pojišťovnami následně individuálně řešeny, případně bylo na základě tematického šetření ověřováno, zda se dané protiprávní jednání nevyskytuje obdobně i u dalších pojišťoven.

4.2.5 Sankční činnost ČNB

V oblasti dohledu nad pojišťovnami byla v roce 2017 zahájena další dvě sankční správní řízení. Právní moci nabyla čtyři rozhodnutí, z toho byla v jednom případě pojišťovně uložena pokuta, ve dvou případech bylo uloženo opatření k nápravě a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut v oblasti pojišťoven byla 500 000 Kč.

4.3 DOHLED NAD PENZIJNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Dohled nad penzijními společnostmi a fondy vychází, obdobně jako u jiných sektorů finančního trhu, z kontinuálního posuzování dodržování regulačních pravidel. V tomto případě ČNB primárně vyhodnocuje plnění kapitálové přiměřenosti penzijních společností, dostatečnost majetku transformovaných fondů, sledování plnění investičních limitů obhospodařovaných fondů a správnost účtování úplaty penzijních společností za účetní období.

4.3.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

Na konci roku 2017 evidovala ČNB osm penzijních společností, 28 účastnických fondů a osm transformovaných fondů.

Tab. A.8 – Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností a fondů

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Penzijní společnosti	8	0	0	8
Transformované fondy	8	0	0	8
Důchodové fondy	27	1	0	28
Akreditované osoby ⁱ⁾	17	3	3	17

i) Osoby akreditované pro pořádání zkoušek odborné způsobilosti distributorů doplňkového penzijního spoření.

Tab. A.9 – Počty správních řízení v sektoru penzijních společností a fondů

	Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
Penzijní společnosti a fondy	8	0	8	7	1
Akreditované osoby	7	3	4	4	3

V roce 2017 ČNB udělila povolení k vytvoření jednoho účastnického fondu s názvem Etický účastnický fond doplňkového penzijního spoření se státním příspěvkem Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s. V jednom případě byl udělen souhlas ke změně statutu účastnického fondu, jedno řízení o schválení změny statutu transformovaného fondu bylo zastaveno a v jednom případě byl udělen souhlas ke změně penzijního plánu transformovaného fondu. Ve třech případech ČNB udělila předchozí souhlas k výkonu funkce vedoucí osoby penzijní společnosti.

4.3.2 Dohled na dálku

U penzijních společností a jimi spravovaných fondů byla pozornost výkonu dohledu na dálku věnována posuzování dodržování regulatorních požadavků, zejména s ohledem na plnění kapitálové přiměřenosti penzijních společností, tj. udržování výše vlastního kapitálu nad výši kapitálových požadavků, a celkové vyhodnocování kapitálové pozice penzijních společností. Ve vztahu k transformovaným fondům se výkon dohledu ČNB zaměřil na plnění požadavku, zda hodnota majetku těchto fondů vždy pokrývá jejich závazky. Vzhledem k požadavku na zajištění spolehlivého sledování kapitálového požadavku a požadavku na krytí závazků v transformovaných fondech majetkem těchto fondů a jejich průběžného plnění penzijními společnostmi dohlížela ČNB také na odpovídající nastavení řídicího a kontrolního systému v této oblasti. ČNB v této souvislosti soustředila pozornost především na posuzování kvality systému řízení rizik se zohledněním přetrvávajícího prostředí nižších výnosů.

Výkon dohledu ČNB rovněž věnoval pozornost dodržování pravidel při obhospodařování majetku obhospodařovaných fondů, zejména sledování plnění zákonných a statutem fondu daných investičních limitů obhospodařovaných fondů a správnost účtování úplaty penzijních společností za účetní období.

Při výkonu dohledu v oblasti odborné péče na dálku posuzovala ČNB u penzijních společností zejména plnění jejich informačních povinností vůči účastníkům penzijního připojištění či doplňkového penzijního spoření, postupy a vnitřní pravidla penzijních společností při jednání s účastníky a postupy při uzavírání, změnách a ukončování smluvních vztahů mezi penzijními společnostmi a účastníky.

4.3.3 Kontroly na místě

V závěru roku 2017 byla zahájena jedna kontrola na místě v penzijní společnosti. Kontrola byla zaměřena na pravidla jednání a zásady odborné péče při obhospodařování majetku transformovaného fondu a účastnických fondů a navažující kontrolní mechanismy (včetně kontroly delegovaných činností), proces zasílání výpisů doplňkového penzijního spoření, poskytování informací na písemné vyžádání orgánu činného v trestním řízení a dále na řídicí a kontrolní systém související s předchozími oblastmi. Vzhledem k rozsahu a termínu zahájení nebyla kontrola v roce 2017 ukončena.

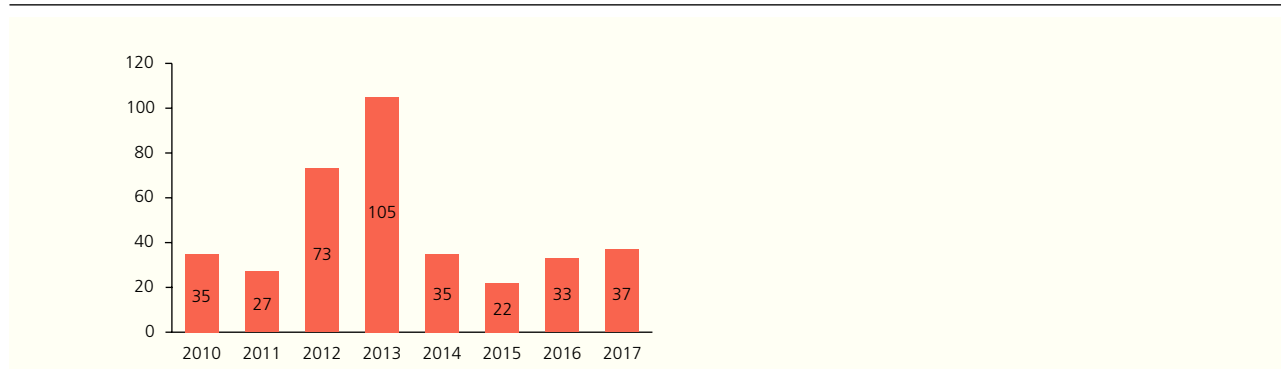
4.3.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

V oblasti penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření bylo ČNB v roce 2017 adresováno celkem 37 podání veřejnosti. V porovnání s předchozími lety již nedocházelo k významnějším přesunům účastníků mezi jednotlivými penzijními společnostmi a s tím spojenému sjednávání a ukončování smluv o penzijním připojištění nebo doplňkovém penzijním spoření.

Tab. A.10 – Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru penzijního spoření

Sektor finančního trhu	Typ subjektu	2013	2014	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Penzijní spoření	Penzijní společnosti	105	35	22	33	37	+12,1

Graf A.3 – Vývoj přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru penzijního spoření

V roce 2017 mírně převážila podání směřující do oblasti doplňkového penzijního spoření nad podáními, která se týkala penzijního připojištění. Nejčastěji se podání veřejnosti týkala poskytování informací klientům ze strany penzijní společnosti a výplaty dávek z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření.

Pokud jsou na základě podání veřejnosti identifikovány nedostatky v činnosti, jsou řešeny s příslušnou penzijní společností. Po upozornění ČNB na zjištěné nedostatky jsou penzijními společnostmi zpravidla přijata nápravná opatření k zamezení výskytu vytýkaných nedostatků v budoucnu. V případě, že jsou vytýkané nedostatky závažného charakteru nebo nejsou přijata účinná nápravná opatření ze strany penzijní společnosti, je s dotčenou penzijní společností zahájeno správní řízení.

4.3.5 Sankční činnost ČNB

V oblasti dohledu nad penzijními společnostmi a fondy nebylo v roce 2017 zahájeno žádné sankční správní řízení. Ve stejném roce nabyla právní moci tři sankční rozhodnutí. Ve dvou případech byla uložena pokuta a v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě. Celková výše uložených pokut byla 1 900 000 Kč.

4.4 DOHLED NAD OBCHODNÍKY S CENNÝMI PAPÍRY

Dohled nad obchodníky s cennými papíry se věnuje jak oblasti dodržování obezřetnostních pravidel, tak oblasti odborné péče. Dohled na dálku je doplněn kontrolami na místě, kdy výběr obchodníků s cennými papíry pro provedení kontrol probíhá právě na základě poznatků z výkonu dohledu na dálku. Kontroly na místě se následně zaměřují na rizikové obchodníky.

4.4.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

ČNB na konci roku 2017 evidovala 33 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry. V průběhu tohoto roku byla udělena dvě povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry (Accredio a. s., a RSJ Custody s. r. o.), v jednom případě došlo k zániku povolení v důsledku vstupu do likvidace (brokerjet České spořitelny, a. s.). ČNB obdržela tři notifikace zahraničních obchodníků s cennými papíry o výkonu investičních služeb prostřednictvím pobočky v ČR (dvě bankovní a jedna nebankovní).

Tab. A.11 – Vývoj počtu obchodníků s cennými papíry

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Obchodníci s cennými papíry	32	2	1	33
z toho: bankovní	13	0	0	13
nebankovní	19	2	1	20
Pobočky obchodníků s cennými papíry	33	3	2	34
z toho: bankovní	14	2	1	15
nebankovní	19	1	1	19

V roce 2017 bylo ukončeno 24 správních řízení vedených s obchodníky s cennými papíry, z nichž dvě řízení se týkala povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, kdy oběma žádostem bylo vyhověno. Dalších 12 řízení se týkalo udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry (jedenáct souhlasů, v jednom případě řízení zastaveno), devět řízení bylo vedeno v souvislosti se souhlasem k nabytí kvalifikované účasti na obchodníkovi s cennými papíry (v šesti případech byl souhlas udělen, tři řízení byla zastavena) a jedno řízení se týkalo udělení předchozího souhlasu s převodem části obchodního závodu (žádosti bylo vyhověno).

Tab. A.12 – Počty správních řízení vedených s obchodníky s cennými papíry

Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
40	10	30	24	16

4.4.2 Dohled na dálku

Mezi základní činnosti dohledu na dálku nad obchodníky s cennými papíry patřila v roce 2017 kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidelné vyhodnocování finanční situace jednotlivých regulovaných subjektů. Při výkonu dohledu ČNB věnovala pozornost zejména subjektům s rizikovějším profilem.

Výchozím zdrojem informací pro výkon dohledu v oblasti obezřetnosti byly výkazy a hlášení na individuálním i konsolidovaném základě. Kromě pravidelných výkazů byly k průběžnému hodnocení vývoje subjektů využívány i informace z dalších zdrojů, jako jsou výroční zprávy, účetní závěrky a zprávy auditorů o přiměřenosti opatření přijatých za účelem ochrany majetku zákazníků. Základním analytickým nástrojem využívaným v rámci dohledu na dálku bylo provádění pravidelných analýz finanční situace a kapitálové vybavenosti jednotlivých subjektů na čtvrtletní bázi, kdy pozornost byla zaměřena především na vývoj celkového hospodaření obchodníků s cennými papíry a jejich konsolidačních celků.

Výkon dohledu v oblasti odborné péče využívá jako hlavní zdroj informací šetření, která jsou provedena na základě podnětů veřejnosti nebo jiných subjektů (např. zahraničních orgánů dohledu). Dohled v oblasti odborné péče využívá i informace o pokynech a obchodech s investičními nástroji, které obchodníci s cennými papíry ČNB pravidelně vykazují.

Dohled nad kapitálovým trhem byl vykonáván primárně podle speciálních sektorových právních předpisů²⁴. V návaznosti na změny organizační struktury ČNB je v rámci dohledu odborné péče vykonáván také dohled nad dodržováním povinností v oblasti ochrany spotřebitele. V oblasti ochrany spotřebitele byla věnována zvláštní pozornost zejména dodržování zákazu některých agresivních obchodních praktik podle zákona o ochraně spotřebitele²⁵ a dodržování povinností stanovených občanským zákoníkem²⁶ pro uzavírání smluv o finančních službách na dálku, které nejsou v sektorových zákonech specificky upraveny.

V sektoru poskytovatelů investičních služeb působí v České republice řada zahraničních obchodníků s cennými papíry, kteří jsou oprávněni k přeshraničnímu poskytování investičních služeb na základě povolení vydaného domovským orgánem dohledu (k 31. 12. 2017 bylo držiteli tohoto oprávnění 1876 subjektů). Jednalo se o subjekty se sídlem zejména ve Velké Británii (celkem 1445 obchodníků, což představovalo podíl na celkovém počtu subjektů 77 %), druhou nejpočetnější skupinu tvoří subjekty se sídlem na Kypru (celkem 195 subjektů s podílem cca 10 %). ČNB v rámci výkonu dohledu nad těmito zahraničními obchodníky s cennými papíry využívá svých omezených dohledových pravomocí a spolupracuje s jejich domovskými orgány dohledu.

V souvislosti s působením zahraničních obchodníků s cennými papíry v ČR dlouhodobě působí problém souběžná notifikace poskytování investičních služeb jak prostřednictvím pobočky, tak i přeshraničně. Dohled nad dodržováním obezřetnostních povinností zahraničního obchodníka s cennými papíry vykonává výhradně orgán dohledu domovského členského státu, zatímco dohled nad dodržováním povinností v oblasti odborné péče vykonává orgán dohledu hostitelského členského státu, pokud jde o investiční služby poskytované prostřednictvím pobočky na jeho území. Jestliže však jde o investiční služby poskytované zahraniční centrálou obchodníka s cennými papíry nebo poskytované pobočkou umístěnou na území jiného než hostitelského členského státu, dochází v praxi v některých případech k nesrovnalostem ve vztahu k vymezeným kompetencím mezi ČNB a orgánem dohledu domovského členského státu, a to i přestože jsou legislativně řádně vymezeny. ČNB proto dlouhodobě usiluje o prohloubení spolupráce s orgány dohledu domovských členských států.

Problémy rovněž způsobuje značné rozšíření poskytování investičních služeb ke spekulativním investičním nástrojům, zejména k finančním rozdílovým smlouvám (CFD) a k tzv. binárním opcím. Tyto investiční služby poskytují zejména zahraniční obchodníci s cennými papíry. V ČR je tak nabízena možnost spekulace s investičními nástroji, které jsou pro převážnou většinu neprofesionálních zákazníků zcela nevhodné. Služby jsou přitom nabízeny přeshraničně, z čehož vyplývá, že v těchto případech náleží dohledové kompetence domovskému orgánu dohledu a pravomoc ČNB je omezena. Zákazníci jsou často kontaktováni osobami, které se zahraničními obchodníky s cennými papíry spolupracují, oficiálně však neposkytují jejich zákazníkům investiční služby, ale např. jazykovou či IT podporu nebo služby v oblasti marketingu, přičemž je velice obtížné prokázat opak. Obchody s výše specifikovanými deriváty jsou zpravidla prováděny proti vlastnímu účtu obchodníka s cennými papíry, případně jsou prováděny třetí stranou, která však obchodníkovi s cennými papíry hradí provizi, což ve spojení se skutečností, že ziskovost obchodování zákazníka negativně koreluje se ziskovostí obchodování obchodníka s cennými papíry, kdy zákazníci nemají možnost si správnost realizačních cen ověřit z nezávislého zdroje, nahrává možnosti nekalého jednání.

24 Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a přímo použitelné předpisy EU.

25 Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

26 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ČNB v reakci na tento problém již dříve uveřejnila na svých webových stránkách upozornění na rizika investování do CFD. Publikováno bylo rovněž stanovisko k poskytování investičních služeb k binárním opcím, v němž vyslovila jednoznačný závěr, že vzhledem k povaze tohoto investičního nástroje nebude investování do binárních opcí u většiny neprofesionálních zákazníků odpovídat jejich odborným znalostem a zkušenostem. ČNB nově zveřejnila dohledový benchmark, jehož cílem je obeznámit zejména odbornou veřejnost s očekáváním ČNB ohledně způsobu vynakládání odborné péče vůči zákazníkům v oblasti CFD. ČNB se v roce 2017 zaměřila dále na zvyšování informovanosti investor-ské veřejnosti o rizicích spekulativních investičních nástrojů. ČNB se ve vztahu k danému problému rovněž účastnila jednání s příslušnými národními orgány s cílem posílit vzájemnou výměnu informací v oblasti přeshraničního poskytování investičních služeb a ve snaze posílit praktické aspekty spolupráce při výkonu dohledu v souladu s platnou legislativou.

Protože problém s dodržováním odborné péče při poskytování investičních služeb k CFD a binárním opcím nabyl celoevropských rozměrů, byly v rámci ESMA zřízeny dvě pracovní skupiny zabývající se touto problematikou a usilující o nalezení jejího řešení, přičemž ČNB se práce v těchto skupinách v roce 2017 aktivně účastnila.

4.4.3 Kontroly na místě

Hlavním účelem kontrol na místě bylo prověřovat dodržování pravidel stanovených právními předpisy v souvislosti s povinností poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Provedenými kontrolami na místě bylo rovněž posuzováno, zda jsou dodržována pravidla jednání a odborné péče při poskytování investičních služeb ve vazbě na právní předpisy upravující oblast řídicího a kontrolního systému a souvisejících obezřetnostních pravidel.

U nebankovních obchodníků s cennými papíry probíhalo v průběhu roku 2017 celkem pět kontrol na místě v oblasti odborné péče, z čehož dvě kontroly nebyly v daném roce ukončeny. Kontrolní zjištění ze tří ukončených kontrol zahrnovala problémy s dodržováním odborné péče při poskytování investičních služeb v souvislosti s rizikovými produkty. Jednalo se především o nabízení a prodej CFD, investičních certifikátů a korporátních dluhopisů. Nedostatky byly zjištěny rovněž ve vztahu k informování zákazníků, vyžadování informací od zákazníků a jejich vyhodnocování a procesů v rámci ochrany majetku zákazníků. Další pochybení se týkala oblasti rekonstruovatelnosti kontrolních procesů, řídicího a kontrolního systému včetně oblastí vnitřního auditu, compliance, informačních systémů a řádného způsobu kontroly investičních zprostředkovatelů. Zjištěny byly též formální nedostatky ve vnitřních předpisech společností.

ČNB postupně vyzývala kontrolované subjekty k přijetí nápravných opatření, jejichž implementaci průběžně sledovala. Ve dvou případech bylo na základě uskutečněné kontroly zahájeno správní řízení.

4.4.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

V roce 2017 ČNB přijala 122 podání veřejnosti týkajících se odborné péče v oblasti poskytování investičních služeb nebankovními obchodníky s cennými papíry či obdobnými zahraničními subjekty.²⁷

Z hlediska obsahu lze podání veřejnosti rozdělit do následujících tematických oblastí, přičemž v některých případech se podání vztahovala souběžně k několika uvedeným oblastem:

- činnosti související s administrativními službami zákazníkům,
- obstarání nebo vypořádání obchodu,
- dodržení smluvních podmínek ze strany poskytovatele investiční služby,

²⁷ Podání veřejnosti směřující na OCP, kteří jsou bankou, jsou obsažena v kapitole 4.1.4.

- poskytování informací před využitím investiční služby nebo uzavřením obchodu, včetně informací naplňujících znaky nekalých obchodních praktik,
- poskytování investičního poradenství,
- neoprávněné poskytování investičních služeb.

Početně nejvýznamnější skupinu tvořila podání dotýkající se činností souvisejících s administrativními službami zákazníků, nejčastěji vyřizování stížností a reklamací zákazníků, obecné komunikace se zákazníkem, postupu při výplatě dividend či neumožnění výběru peněz z obchodního účtu. Většina podání z tohoto okruhu podnětů upozorňovala na aktivity zahraničních obchodníků s cennými papíry.

Řada podání doručených v roce 2017 spadala do oblastí dodržování podmínek smlouvy sjednané mezi obchodníkem s cennými papíry a zákazníkem a obstarání či vypořádání obchodu podle pokynu zákazníka. Jednalo se především o stížnosti na nesprávné naúčtování poplatků za poskytnuté služby či na provedení obchodu bez pokynu zákazníka, dále o podání týkající se problematiky fungování internetových obchodních aplikací či platforem (např. stanovení ceny, za níž byl proveden pokyn zákazníka, aktuálnost cen investičních nástrojů zobrazovaných v aplikaci apod.). Také v této kategorii se podání nejčastěji týkala činnosti zahraničních obchodníků s cennými papíry.

Nezanedbatelný počet podání upozorňoval na neoprávněné podnikání. Kromě podání týkajících se subjektů nedisponujících žádným oprávněním k poskytování investičních služeb v ČR se poměrně významný počet stížností týkal překročení rozsahu oprávnění k poskytování investičních služeb licencovanými subjekty, které spočívalo v poskytování neoprávněného investičního poradenství. V naprosté většině případů se podání dotýkající se problematiky neoprávněného výkonu činnosti vztahovala k aktivitám zahraničních společností nebo subjektů, které se zahraničními obchodníky s cennými papíry spolupracovaly.

Oproti předchozím rokům došlo k významnému nárůstu počtu podání týkajících se kvality poskytovaných informací či nedostatečného informování o vlastnostech investičních nástrojů a rizicích spojených s investováním, a to jak v souvislosti s propagací investičních služeb, tak i v průběhu smluvního vztahu. Stejně jako u předchozích oblastí souvisela velká část podání v této oblasti s činností zahraničních obchodníků s cennými papíry či s nimi spolupracujících subjektů.

Za zásadní problém tak ČNB v oblasti kapitálového trhu považuje poskytování investičních služeb zahraničními obchodníky s cennými papíry a to jak v případě, kdy zahraniční obchodníci s cennými papíry poskytují investiční služby v ČR přeshraničně na základě notifikace, tak i v případě, kdy zahraniční obchodníci oznámili úmysl poskytovat investiční služby v ČR prostřednictvím pobočky. Z celkového počtu 122 podání, týkajících se nebankovních obchodníků s cennými papíry, se zahraničních obchodníků s cennými papíry týkalo 74 (z toho 44 kyperských obchodníků s cennými papíry), což představovalo cca 60 % obdržených podání. V daných případech ČNB s ohledem na své zákonem vymezené kompetence obvykle klienty vyzooměla o nutnosti obrátit se s problémem na orgán dohledu domovského členského státu, který je jako jediný oprávněn provést šetření u jím dohlíženého subjektu.

4.4.5 Sankční činnost ČNB

V oblasti dohledu nad obchodníky s cennými papíry bylo v roce 2017 zahájeno šest sankčních správních řízení. Právní moci nabyla tři rozhodnutí, v jednom případě byla uložena pokuta a opatření k nápravě, v jednom případě pouze opatření k nápravě a jedno správní řízení bylo zastaveno. Ve správních řízeních byla pravomocně uložena pokuta ve výši 2 000 000 Kč.

4.5 DOHLED NAD INVESTIČNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Výkon dohledu nad investičními společnostmi a fondy je uskutečňován formou dohledu na dálku a kontrol na místě. Výkon dohledu se zaměřuje zejména na fondy kolektivního investování spravující finanční prostředky veřejnosti, popř. na fondy s potenciálně významným systémovým dopadem. Kontrolní činnost je soustředěna do oblastí nastavení řídicích a kontrolních systémů, dodržování pravidel odborné péče při správě fondů a poplatkové struktury ve fondovém investování.

4.5.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

ČNB ke konci roku 2017 evidovala 29 investičních společností, 1 pobočku zahraniční investiční společnosti, 123 investičních fondů s právní osobností (z toho 26 samosprávných investičních fondů) a 227 podílových fondů.

V roce 2017 obdržely povolení k činnosti tři nové investiční společnosti (Fio investiční společnost, a.s., APRIN investiční společnost a.s. a RSJ Investments investiční společnost, a.s.). Povolení k činnosti bylo uděleno třem samosprávným investičním fondům přecházejícím z nesamosprávného režimu (K-INVEST uzavřený investiční fond, a.s., DEKINVEST, investiční fond s proměnným základním kapitálem, a.s., a PROARTE investiční fond s proměnným základním kapitálem, a.s.). Svou činnost na žádost ukončila VIG Asset Management investiční společnost, a.s., a tři samosprávné investiční fondy. V jednom případě došlo k zániku samosprávného investičního fondu z důvodu jeho fúze s jiným investičním fondem.

Tab. A.13 – Vývoj počtu subjektů v sektoru investičních společností a fondů

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Investiční společnosti	27	3	1	29
Hlavní administrátoři	0	1	0	1
Pobočky zahraničních investičních společností	1	0	0	1
Investiční fondy s právní osobností	108	26	11	123
z toho: samosprávné fondy	27	3	4	26
Podílové fondy	201	33	7	227
z toho: standardní fondy	54	5	0	59
Depozitáře	4	0	0	4

V sektoru investičních společností a fondů bylo v roce 2017 vedeno 130 správních řízení a bylo vydáno 107 rozhodnutí.

Tab. A.14 – Počty správních řízení v sektoru investičních společností a fondů

Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
130	15	115	107	23

V roce 2017 bylo ukončeno 107 správních řízení, z nichž tři řízení se týkala povolení k činnosti investiční společnosti (všem žádostem vyhověno) a pět řízení se týkala povolení k činnosti samosprávného investičního fondu (třem žádostem bylo vyhověno a dvě řízení byla zastavena). V jednom případě bylo uděleno povolení k činnosti hlavního administrátora. Jedné investiční společnosti a třem samosprávným investičním fondům bylo odňato povolení k činnosti na jejich žádost.

Největší počet ukončených řízení (32) se týkal předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby investiční společnosti nebo samosprávného investičního fondu (včetně zmocněnce) nebo osoby vykonávající v investiční společnosti jinou funkci podléhající předchozímu souhlasu ČNB (25 souhlasů, jedna žádost zamítnuta a šest řízení zastaveno).

Dále bylo v devíti řízeních rozhodnuto o udělení souhlasu k nabytí kvalifikované účasti na investiční společnosti. Další ukončená řízení byla vedena ve věci zápisu standardního fondu do seznamu podílových fondů (pět řízení), souhlasu ke změně statutu standardního fondu (32 souhlasů a tři řízení zastavena), povolení k fúzi investičních společností (jeden souhlas), zápisu depozitáře do seznamu vedeného ČNB (jedno řízení zastaveno) a určení srovnatelnosti zahraničního investičního fondu se speciálním fondem (14 řízení, z toho jedno zastaveno).

4.5.2 Dohled na dálku

V rámci dohledu na dálku ČNB dohlíží činnost obhospodařovatelů investičních fondů a jejich administrátorů, a to především z hlediska kvality jejich kapitálového vybavení, řídicího a kontrolního systému a dalších předpokladů pro výkon jejich činnosti. ČNB sleduje situaci v jimi obhospodařovaných investičních nebo administrovaných investičních fondech zejména z hlediska dodržování pravidel při obhospodařování portfolií, předně dodržování statutu investičních fondů, zákonných limitů, správného oceňování majetku a stanovení aktuální hodnoty fondového kapitálu. Významnou sledovanou oblastí jsou i vztahy k investorům, a to zvláště z pohledu úplnosti, správnosti a aktuálnosti informací, které má investor obdržet. ČNB se při výkonu dohledu taktéž soustředí na vztahy s depozitáři a distributory, kteří jsou podstatnou součástí fondové infrastruktury. Depozitáři představují bezpečnostní prvek, který ve vztahu k fondům nahrazuje finanční záruční systémy. Distributoři mají významný vliv na kvalitu a objem prodeje investičních fondů, a proto je distribuční proces a nastavení odpovědností v rámci tohoto procesu oblastí, které ČNB přisuzuje velký důraz, a to i s ohledem na plnění povinností vyplývajících z platné legislativy v oblasti AML.

V roce 2017 byl sektor fondového investování ovlivněn jen dílčími změnami regulace, z nichž si dohledovou pozornost vyžádaly zejména povinnosti vyplývající z novely zákona AML. Novou povinností v této oblasti bylo vytvořit matici rizik AML a její výstupy začlenit do nastavení procesů ve společnosti.

ČNB pokračovala ve spolupráci s Asociací pro kapitálový trh ČR (AKAT) na řešení praktických problémů, které se objevují v souvislosti s dodržováním zákonných požadavků. V roce 2017 rovněž navázala na spolupráci s Komorou auditorů ČR započatou v předcházejícím období.

4.5.3 Kontroly na místě

V roce 2017 se u investičních společností uskutečnily dvě kontroly na místě. V prvním případě byla kontrola zaměřena na pravidla jednání a zásady odborné péče při obhospodařování majetku investičních fondů, spolupráci s depozitářem a na řídicí a kontrolní systém v rozsahu řízení střetu zájmů, činnosti compliance a vnitřního auditu. Na základě provedené kontroly byly zjištěny nedostatky v činnosti vnitřního auditu a nedostatky v systému kontroly limitů (ex ante i ex post). Kontrola dále odhalila nedostatečnou úpravu postupů a pravidel v oblasti obhospodařování fondů a střetu zájmů, postupů v oblasti nabývání nemovitého majetku a majetku spočívajícího v investičních nástrojích. V oblastech odborné péče při obhospodařování majetku, oceňování aktiv v portfoliu fondu, řízení rizik a střetu zájmů bylo s investiční společností zahájeno správné řízení.

V druhém případě byla kontrola zaměřena na řídicí a kontrolní systém s důrazem na vybrané prvky, a to zejména na řízení střetu zájmů, činnost compliance a vnitřní audit, systémové nastavení způsobu obhospodařování investičních fondů a na oblast prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Byly zjištěny nedostatky v činnosti vnitřního auditu a nedostatky v oblasti řídicího a kontrolního systému, dále v oblasti propagace, kontroly delegace činností (outsourcing) a řízení střetu zájmů. V oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu se hlavní zjištěné nedostatky týkaly provádění identifikace a kontroly klienta, uplatňování preventivních opatření při provádění mezinárodních sankcí a možnosti rekonstrukce procesů.

V návaznosti na ukončené kontroly přijaly kontrolované společnosti nápravná opatření, jejichž implementace je průběžně sledována.

4.5.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

V roce 2017 ČNB přijala 46 podání veřejnosti upozorňujících na činnost investičních společností a fondů nebo osob zapsaných v seznamu dle § 15 ZISIF²⁸. Podněty a stížnosti lze rozdělit do následujících okruhů:

- většina podání se týkala podmínek odkupu podílů na zahraničních investičních fondech, kde významnou roli sehrálo poskytování zavádějících informací vázanými zástupci distributora fondu; dotazy pramenily zejména z neznalosti informací o činnosti a roli kontaktní banky;
- ČNB byla rovněž adresátem dotazů, které vyplývaly z nedostatku informací o některých aspektech fondového investování, zejména v oblasti svěřených prostředků osobám zapsaným v seznamech ČNB podle § 15 ZISIF, nad jejichž činností ČNB nevykonává dohled;
- menší část dotazů obsahovala upozornění na nedostatky v oblasti odborné péče u dohlížených subjektů; příkladem je stížnost na nedostatečné měnové zajištění nebo na nastavení procesu vymáhání pohledávek v portfoliu fondu.

4.5.5 Sankční činnost ČNB

V oblasti investičních společností a fondů bylo v roce 2017 zahájeno sedm sankčních správních řízení. Právní moci na bylo devět rozhodnutí. V osmi případech byla uložena pokuta a v jednom případě byl odňat souhlas s výkonem funkce vedoucí osoby. Celková výše uložených pokut v oblasti investičních společností a investičních fondů činila 2 750 000 Kč.

4.6 DOHLED NAD SMĚNÁRNÍKY

Rovněž v roce 2017 ČNB využívala část svých dohledových kapacit pro výkon dohledu v segmentu držitelů povolení k činnosti směnárníka. Dohled byl v dané oblasti finančního trhu realizován zejména formou kontrol na místě a místních šetření. Významným zdrojem informací, vedoucím k identifikaci nedostatků při provozování směnárenské činnosti, byla podání veřejnosti.

4.6.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost

ČNB k poslednímu kalendářnímu dni roku 2016 registrovala 986 směnárníků. V roce 2017 získalo povolení k činnosti 52 směnárníků, zatímco evidovaný roční úbytek činil 24 směnárníků. Ke konci roku 2017 bylo v evidenci ČNB 1014 směnárníků.

Tab. A.15 – Vývoj počtu směnárníků

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Směnárnny	986	52	24	1014

V sektoru směnárníků bylo v roce 2017 zahájeno 58 správních řízení o udělení povolení k činnosti směnárníka. Dále bylo v tomto sektoru vedeno 17 správních řízení o odnětí povolení k činnosti směnárníka na základě žádostí směnárníků.

28 Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

4.6.2 Dohled na dálku

Dohledové aktivity ČNB v sektoru směnárníků byly zaměřeny především na sledování plnění vykazovací povinnosti. Zároveň byly v souladu s rizikově orientovaným přístupem k výkonu dohledu v závěru roku 2017 osloveny nejvýznamnější subjekty působící na trhu k poskytnutí detailních informací souvisejících s výkonem jejich činnosti, a to mimo jiné ve vztahu k oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Informace získané v rámci výkonu dohledu na dálku poskytovaly ČNB podklad pro plánování kontrolní činnosti.

V reakci na nedostatky identifikované při výkonu dohledu na dálku i na místě a v návaznosti na vypracovaný návrh novelizace zákona o směnářské činnosti ČNB aktivně spolupracovala s Ministerstvem financí ČR na přípravě návrhu novely tohoto zákona.²⁹

4.6.3 Kontroly na místě

Také v roce 2017 byl sektor směnárníků i přes svůj relativně malý význam ve vztahu k ostatním sektorům finančního trhu podroben vyšší intenzitě kontrol na místě, které jsou v daném sektoru nejúčinnějším dohledovým nástrojem. Kontroly na místě byly prováděny na základě nedostatků identifikovaných při ostatních dohledových činnostech (především v rámci šetření podání veřejnosti). ČNB se při provádění kontrol soustředila zejména na oblast řádného plnění informačních povinností vůči klientům, včetně ověřování plnění zákonného požadavku zákazu uveřejňování informace o výhodnějších směnných kurzech způsobem zaměnitelným s informacemi uvedenými na kurzovním lístku.

V roce 2017 bylo vykonáno a ukončeno celkem 37 kontrol (včetně kontrol zahájených již v roce 2016) a další čtyři kontroly byly v daném roce zahájeny. V rámci výkonu dohledu nad směnárníky bylo dále provedeno celkem 457 místních šetření v jednotlivých provozovnách směnárníků.

V rámci provedených kontrol byly opakovaně zjištěny nedostatky týkající se kurzovních lístků, zejména neuvádění veškerých údajů v zákonem stanovené podobě a formě. Rovněž tak přetrvávají v nezanedbatelném rozsahu nedostatky ve sdělování informací před provedením směnářského obchodu a vydávání dokladů o provedení směnářského obchodu. Ve zvýšené míře byly identifikovány nedostatky týkající se zaměnitelnosti informací o nabídkách výhodnějších směnných kurzů s údaji na kurzovních lístcích.

Většina provedených kontrol u směnárníků byla v roce 2017 také zaměřena na oblast plnění vymezených podmínek stanovených zákonem o ochraně spotřebitele, přičemž nejčastější kontrolní zjištění se týkala nedostatků v oblasti informování klientů o možnostech mimosoudního řešení spotřebitelských sporů ze strany dohlížených subjektů.

Kromě dodržování zákona o směnářské činnosti a zákona o ochraně spotřebitele byly kontroly na místě zaměřeny rovněž na oblast opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, kde nejčastějším kontrolním zjištěním byly nedostatky v systému vnitřních zásad, nedostatky při provádění identifikace a kontroly klienta a nedostatky v plnění povinnosti být držitelem osvědčení o absolvování odborného kurzu o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování podle zákona o oběhu bankovek a mincí³⁰.

V návaznosti na zjištění z kontrol byli směnárníci v méně závažných případech vyzýváni k přijetí nápravných opatření, naopak v případě závažnějších nedostatků byla zahájena správní řízení o uložení pokuty.

29 Viz kapitola 2. Vývoj regulace v ČR v roce 2017.

30 Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

4.6.4 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti

V roce 2017 obdržela ČNB 294 podání veřejnosti, která směřovala do oblasti směnářské činnosti. Oproti roku 2016 došlo k výraznému nárůstu počtu podaných stížností, ve kterých podatelé poukázali na záměnu nabízené výhodnější podmínky směny s kurzovním lístkem. Příčinu lze spatřovat zejména ve zvýšeném počtu směnárníků a jejich provozoven, kteří tento postup aplikovali.

Obdržené stížnosti se dále týkaly samotné nevýhodnosti směnných kurzů nebo výše poplatků za provedení směny, přičemž klienti od směnárníka očekávali směnný kurz na úrovni kurzu vyhlášeného ČNB a zároveň nulový či jen nízký poplatek za provedení směny. Výše směnných kurzů ani poplatků však není v současné době nijak regulována a ČNB tak nemá v tomto směru pravomoc jakkoliv zasahovat.

V rámci šetření podání veřejnosti v tomto sektoru patřilo mezi nejčastěji zaznamenané nedostatky pochybení při informování zájemců o směnu o směnných kurzech (včetně výše zmíněné zaměnitelnosti nabídky výhodnějších kurzů s kurzy uváděnými na kurzovním lístku) jakožto o úplatě za poskytovanou službu.

Za účelem odstranění nedostatků indikovaných dohledem na dálku zintenzivnila ČNB kontrolní činnost zaměřenou na oblast poskytování informací o podmínkách směny.

4.6.5 Sankční činnost ČNB

Pro porušení zákona o směnářské činnosti bylo v roce 2017 zahájeno 19 správních řízení. ČNB pravomocně rozhodla v 15 případech, z čehož byla ve všech 15 případech uložena pokuta. Celková výše pokut udělených ve správních řízeních v této oblasti dosáhla 2 045 000 Kč.

4.7 DOHLED NAD OSTATNÍMI DROBNÝMI SUBJEKTY NA FINANČNÍM TRHU

Dohled nad ostatními drobnými subjekty na finančním trhu zahrnuje výkon dohledových aktivit nad platebními institucemi, institucemi elektronických peněz, vydavateli elektronických peněz malého rozsahu a poskytovateli platebních služeb malého rozsahu (jestliže zároveň nejsou obchodníky s cennými papíry). ČNB vykonává dohled rovněž nad činnostmi investičních a pojišťovacích zprostředkovatelů. Dále dohlíží nad činnostmi poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů, kteří zároveň poskytují nebo zprostředkovávají úvěry na základě jejího povolení, licence nebo registrace.

4.7.1 Sektor poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz

Dohled nad poskytovateli platebních služeb a vydavateli elektronických peněz zahrnuje výkon dohledových aktivit nad platebními institucemi, zahraničními platebními institucemi, které vykonávají činnost na území České republiky prostřednictvím své pobočky, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu, institucemi elektronických peněz, zahraničními institucemi elektronických peněz, které vykonávají činnost na území České republiky prostřednictvím své pobočky, a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, nejsou-li tyto subjekty zároveň obchodníkem s cennými papíry.

ČNB na počátku roku 2017 evidovala 20 platebních institucí. V roce 2017 bylo uděleno povolení k činnosti platební instituce čtyřem novým subjektům (Benefit Management s. r. o., EUPSPProvider s. r. o., MMG Corporation s. r. o. a Twisto Payments a.s.). V roce 2017 na území ČR ukončily činnost dvě pobočky zahraničních platebních institucí.

Tab. A.16 – Vývoj počtu platebních institucí a institucí elektronických peněz

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Platební instituce	20	4	0	24
Pobočky platebních institucí	12	0	2	10
Instituce elektronických peněz	2	0	0	2
Pobočky institucí elektronických peněz	1	0	0	1

Celkem bylo v roce 2017 ukončeno devět správních řízení v oblasti platebního styku a elektronických peněz, z toho osm řízení se týkalo povolení k činnosti platební instituce (ve čtyřech případech bylo žádosti vyhověno, tři řízení byla zastavena, jedna žádost byla zamítnuta). Zbýlé řízení, které se týkalo rozšíření rozsahu činnosti instituce elektronických peněz, bylo zastaveno.

Tab. A.17 – Počty správních řízení v sektoru platebních institucí a institucí elektronických peněz

	Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
Platební instituce	12	4	8	8	4
Instituce elektronických peněz	1	1	0	1	0

Dohled na dálku

V sektoru platebních institucí a institucí elektronických peněz byl vykonáván dohled zaměřen především na monitorování dodržování obezřetnostních pravidel, plnění pravidel ochrany peněžních prostředků zákazníků. Výkon dohledu byl dále zacílen na dodržování pravidel odborné péče a jednání s klienty, stanovených v rámci soukromoprávní úpravy zákona o platebním styku³¹. V roce 2017 se ČNB soustředila v neposlední řadě na poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, jejichž počet a význam z hlediska objemu realizovaných platebních transakcí každoročně významně narůstá.

Základním zdrojem informací pro výkon obezřetnostního dohledu na dálku jsou pravidelné čtvrtletní a roční výkazy předkládané dohlíženými subjekty v rámci plnění jejich informační povinnosti vůči ČNB. Subjekty, u nichž byly při plnění pravidelné vykazovací povinnosti nebo v rámci ostatních aktivit výkonu dohledu zjištěny nedostatky, byly vyzvány k nápravě a přijetí opatření za účelem zamezení opakování zjištěných nedostatků. V případě identifikace závažnějších, opakovaně se vyskytujících nebo systémových nedostatků bylo s danými subjekty zahájeno správní řízení. Mezi hlavní nedostatky zjištěné v rámci výkonu dohledu na dálku patřilo překračování zákonného limitu stanoveného pro měsíční průměr částek provedených platebních transakcí u poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu, dále se jednalo o nedostatky v aktualizaci vykázaných dat v případě jejich změn souvisejících s provedeným auditem účetních výkazů v případě platebních institucí. Častým zjištěním v rámci výkonu dohledu bylo také pozdní předkládání údajů o objemu platebních transakcí ve stanovených termínech.

Součástí dohledové činnosti bylo v roce 2017 také posuzování obchodních plánů a náležitostí řídicího a kontrolního systému žadatelů o povolení k činnosti platební instituce.

31 Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Kontroly na místě

Co se týče kontrol na místě, bylo v roce 2017 vykonáno a ukončeno celkem devět kontrol u poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu (počet kontrol zahrnuje i kontroly zahájené v předchozím roce). Dále byly v roce 2017 zahájeny dvě kontroly platebních institucí a dvě kontroly poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. Všechny kontroly realizované v tomto roce byly současně zaměřeny na plnění vymezených podmínek stanovených zákonem o ochraně spotřebitele, 12 z nich zároveň ověřovalo plnění podmínek stanovených zákonem AML.

Nejčastěji identifikované nedostatky se týkaly řádného plnění předsmulvních informačních povinností a informačních povinností vůči ČNB. V oblasti zákona AML se kontrolní zjištění týkala především nedostatků v systému vnitřních zásad, nevypracovávání hodnotících zpráv ve stanoveném termínu a nedostatků při provádění identifikace a kontroly klienta.

Provedené kontroly u nebankovních poskytovatelů platebních služeb byly zároveň zaměřeny na plnění povinnosti být držitelem osvědčení o absolvování odborného kurzu u rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování podle zákona o oběhu bankovek a mincí.

V návaznosti na kontrolní zjištění přijaly kontrolované subjekty vlastní opatření k nápravě. V závažnějších případech, resp. v případě zjištění nedostatku systémového charakteru, bylo s danými subjekty zahájeno správní řízení o udělení pokuty, případně odejmutí povolení k poskytování platebních služeb.

Podání veřejnosti

V sektoru poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz bylo v roce 2017 přijato celkem 43 podání veřejnosti. Přijaté stížnosti se týkaly zejména nevyžádaného zaslání kreditní karty, neoprávněného účtování poplatků za provedené platební služby či nespokojenosti s vyřizováním stížností a reklamací. I přes znatelný nárůst počtu podání veřejnosti poukazujících na činnost nebankovních poskytovatelů platebních služeb tvořila tato podání i nadále minoritní zdroj informací o činnosti dohlížených subjektů.

Sankční činnost

V roce 2017 bylo zahájeno deset správních řízení v oblasti platebního styku, v deseti případech bylo pravomocně rozhodnuto. Pokuta byla uložena v šesti případech, ve dvou případech byla uložena pokuta a opatření k nápravě, v jednom případě byla uložena pokuta a zároveň zrušena registrace poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a v jednom případě byla zrušena registrace poskytovatele platebních služeb malého rozsahu. Celková výše uložených pokut činila 5 880 000 Kč. Jednomu subjektu s registrací poskytovatele platebních služeb malého rozsahu byla dále v roce 2017 uložena pokuta ve výši 80 000 Kč za porušení povinností dle zákona AML.

4.7.2. Sektor zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

V roce 2017 bylo vedeno jedno řízení o povolení k činnosti zpracovatele tuzemských bankovek a mincí, které bylo ukončeno vydáním povolení společnosti BONUL CZ s.r.o.

Tab. A.18 – Vývoj počtu zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	4	1	0	5

ČNB vykonává dohled nad dodržováním zákona o oběhu bankovek a mincí a přímo použitelných předpisů EU, na které tento zákon navazuje. Úvěrové instituce, které provádějí pokladní operace, a zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí jsou povinni poskytnout ČNB při výkonu dohledu potřebné informace a požadovaná vysvětlení. V případě, že existuje důvodné podezření na neoprávněné zpracovávání tuzemské bankovky a mince, je ČNB oprávněna provést kontrolu

na místě. V případě porušení povinností vyplývajících z tohoto zákona či v případě zjištění protiprávního jednání může ČNB uložit opatření k nápravě či pokutu.

Sankční činnost

V roce 2017 bylo zahájeno 11 nových správních řízení podle zákona o oběhu bankovek a mincí. Právní moci nabylo devět rozhodnutí, přičemž ve všech případech byla uložena pokuta. Celková výše uložených pokut dosáhla 2 730 000 Kč.

4.7.3. Sektor spotřebitelského úvěru

V souvislosti s nabytím účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru získala ČNB dohledové kompetence i nad nebankovními poskytovateli spotřebitelských úvěrů a započala tak od 1. prosince 2016 postupně vykonávat dohled nad celým trhem se spotřebitelskými úvěry.

V průběhu roku 2017 probíhalo zejména licencování subjektů, které dosud poskytovaly nebo zprostředkovaly spotřebitelský úvěr na základě živnostenského oprávnění, a to podle nového zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů. Ode dne jeho účinnosti, tj. 1. 12. 2016, začala ČNB přijímat žádosti o oprávnění k poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru, jakož i žádosti o akreditaci k pořádání odborných zkoušek. V roce 2017 bylo uděleno prvních pět oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru a 258 povolení samostatného zprostředkovatele.

Tab. A.19 – Vývoj počtu subjektů v sektoru spotřebitelského úvěru

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	0	5	0	5
Samostatní zprostředkovatelé	0	258	4	254
Akreditované osoby ⁱ⁾	0	19	0	19

i) Osoby akreditované pro pořádání zkoušek odborné způsobilosti podle zákona o spotřebitelském úvěru.

Tab. A.20 – Počty správních řízení v sektoru spotřebitelského úvěru

	Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	111	8	103	14	97
Z toho: žádosti v přechodném období	108	8	100	13	95
nové žádosti	3	0	3	1	2
Samostatní zprostředkovatelé	416	27	389	302	114
Z toho: žádosti v přechodném období	344	27	317	251	93
nové žádosti	72	0	72	51	21
Akreditované osoby	23	11	12	22	1

Dohled na dálku

V oblasti dohledu na dálku ČNB v roce 2017 realizovala dohledové šetření napříč úvěrovými institucemi, jehož záměrem bylo ověřit, zda jsou jejich postupy přizpůsobeny požadavkům nového zákona o spotřebitelském úvěru. Účelem dohledového šetření bylo ověřit, jaká opatření jednotlivé úvěrové instituce přijaly, aby splnily požadavek stanovený ustanovením § 169 zákona o spotřebitelském úvěru, tj. aby uvedly své poměry při poskytování spotřebitelských úvěrů jiných než

na bydlení a spotřebitelských úvěrů na bydlení do souladu s požadavky zákona, a to ve lhůtě tří měsíců od nabytí jeho účinnosti. Dále ČNB prověřovala, jakým způsobem úvěrové instituce naplnily požadavek na splnění informační povinnosti dle ustanovení § 92 zákona o spotřebitelském úvěru, tj. požadavek na trvalé zpřístupnění informací spotřebiteli v rozsahu a způsobem stanoveném v citovaném ustanovení zákona.

Kontroly na místě

V roce 2017 bylo zahájeno sedm kontrol na místě u akreditovaných osob, tj. institucí, které získaly od ČNB oprávnění k pořádání odborných zkoušek zaměřených na prokázání odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Tři z nich byly v daném roce zároveň ukončeny. V rámci realizovaných kontrol se inspektoři dohledu zaměřili na ověření postupů akreditované osoby dle organizačního a zkuškového řádu, na řádné informování uchazečů o průběhu odborné zkoušky a možnostech uchazečů odvolat se proti výsledku provedeného testu. Dále byla pozornost inspektorů zaměřena na vlastní organizaci zkoušek a sledování jejich průběhu. Mimo jiné byly kontrolovány skutečnosti, jak akreditované osoby informují ČNB o změnách, ke kterým došlo v akreditačních podmínkách od okamžiku, kdy jim byla akreditace udělena. Tuto povinnost mají akreditované osoby plnit průběžně a bez zbytečného odkladu.

Podání veřejnosti

V roce 2017 ČNB vypořádala 128 podání veřejnosti, která se týkala bankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Podání směřovala nejen do oblasti odborné péče, ale vztahovala se i k ochraně spotřebitele, zejména ve vztahu k možné diskriminaci při sjednání, resp. následném zamítnutí žádosti o úvěr, např. z důvodu věku. U doručených podání převažovala zejména problematika neposkytnutí spotřebitelského úvěru, kde provedená šetření následně neshledala na straně úvěrových institucí systémové pochybení a zpravidla se prokázalo, že v rámci posouzení bonity žadatel o úvěr nespĺňoval kritéria stanovená pro poskytnutí úvěru (nízký příjem, vysoká zadluženost). Další oblastí byla výše poplatků a sankcí (jednalo se zejména o poplatek spojený s předčasným splacením hypotečního úvěru nebo o výši sankčních poplatků spojených s pozdní úhradou pravidelné splátky poskytnutého úvěru). Několik podání se týkalo následného vymáhání dluhů a žádostí o pomoc při řešení obtížné finanční situace dlužníka v pozici spotřebitele – tato podání nasvědčují tomu, že v určité části populace přetrvává problém předlužení, který je ze strany dlužníka řešen až v krajní situaci. Za sledované období byly v několika případech na základě doručených podání shledány systémové nedostatky, které však byly na základě výzvy dohlíženým subjektem následně odstraněny.

Za rok 2017 bylo obdrženo celkem 150 podání veřejnosti týkajících se nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Obsahem podání byla zejména problematika nevýhodných podmínek sjednaného úvěru, postupů při vymáhání dlužných částek, dotazy ohledně oprávnění k poskytování spotřebitelských úvěrů či neetické jednání ze strany zástupců poskytovatelů spotřebitelského úvěru. Vzhledem k tomu, že nebankovní poskytovatelé jsou oprávněni v tzv. „přechodném období“ poskytovat spotřebitelské úvěry na základě živnostenského oprávnění až do doby, než ČNB rozhodne o jejich žádosti, nejdéle však do 1. 6. 2018, byla většina podání z kompetenčních důvodů postoupena České obchodní inspekci.

V roce 2017 získalo oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů pět společností, které od listopadu, resp. od prosince 2017 spadaly pod dohled ČNB. Přijatá podání nasvědčovala tomu, že ze strany nebankovních poskytovatelů byla nedostatečně zajištěna zejména informovanost spotřebitelů, popř. že informace nebyly spotřebitelům řádně vysvětleny, což se týkalo hlavně problematiky samotného splácení úvěru a dále pak sankcí s tím spojených či poskytování informací o průběhu splácení, resp. o výši dlužného zůstatku. Tato problematika byla zřejmá zejména z podání, v nichž spotřebitelé uvedli, že úvěr již řádně splatili, a i přesto jsou nebankovním poskytovatelem vymáhány další finanční prostředky. Další problematika, která byla v podáních často reflektována, se týkala výše úrokové sazby a s tím související výše roční procentní sazby nákladů. V souvislosti s tím spotřebitelé v podáních požadovali provedení kontroly uzavřené úvěrové smlouvy, posouzení výše sjednaných úroků a roční procentní sazby nákladů. Tato problematika poukazuje zejména na to, že u tzv. „mikropůjček“ nerozumí spotřebitelé faktu, že právě z důvodu krátkodobosti poskytnutého úvěru dosahuje roční procentní sazba nákladů desítek až tisíc procent.

Sankční činnost

V roce 2017 bylo zahájeno celkem pět nových sankčních správních řízení. V tomto roce nabyla právní moci tři rozhodnutí, kdy ve všech třech případech byla uložena pokuta. Celková výše uložených pokut v roce 2017 činila 150 000 Kč.

4.7.4. Sektor distributorů finančních produktů

ČNB v roce 2017 vykonávala dohled nad distributory finančních produktů zahrnující dohled nad pojišťovacími zprostředkovateli, samostatnými likvidátory pojistných událostí, investičními zprostředkovateli a jejich vázanými zástupci a dále s ohledem na nabytí účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru, i nad samostatnými zprostředkovateli spotřebitelského úvěru a jejich vázanými zástupci. V důsledku zmíněného rozšíření dohledových kompetencí ČNB i do oblasti zprostředkování spotřebitelských úvěrů došlo v roce 2017 k nárůstu v počtu dohlížených distributorů finančních produktů.

ČNB realizovala dohled v uvedeném sektoru jak formou dohledu na dálku, tak formou kontrol na místě, přičemž důležitým zdrojem informací o činnosti dohlížených subjektů byla početná podání veřejnosti.

Dohled nad distributory finančních produktů byl vykonáván nejen z pohledu příslušných zvláštních zákonů, které upravují činnost distributorů v jednotlivých oblastech finančního trhu, ale i z hlediska plnění povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele, zahrnující především oblasti dodržování zákazu používání nekalých obchodních praktik, dodržování povinností a pravidel pro informování o ceně služeb a dodržování zákazu diskriminace spotřebitele. Dále byla pozornost koncentrována na dodržování povinností stanovených občanským zákoníkem, které se týkají zejména respektování povinností při uzavírání smluv o finančních službách na dálku. Nedílnou součástí dohledu nad distributory finančních produktů byl též dohled nad dodržováním povinností stanovených zákonem AML.

Dohled na dálku

Výkon dohledu na dálku nad distributory finančních produktů zahrnoval kontrolu plnění zákonných povinností uložených dohlíženým subjektům a byl vykonáván prostřednictvím kontroly činnosti dohlížených subjektů, vyhodnocováním informací získaných další dohledovou činností a rovněž šetřením podání veřejnosti. Pozornost byla věnována řádnému dodržování pravidel jednání vůči klientům s cílem zvýšit kvalitu služeb poskytovaných jednotlivými distributory, a to především ve vztahu ke klientům z řad spotřebitelů.

Obdobně jako v minulých letech se ČNB v oblasti dohledu nad pojišťovacími zprostředkovateli zaměřila na řádné plnění jejich povinností poskytovat úplné a nezkreslené informace především o principech a fungování nabízených produktů, zjišťování a zaznamenání požadavků a potřeb klientů před sjednáním pojištění včetně dostatečného odůvodňování doporučení sjednaného produktu. To se týkalo i případů doporučování tzv. přesmluvnění, kdy dochází k nahrazování stávajících smluv životního pojištění novými smlouvami bez ohledu na zájem klienta.

V oblasti zprostředkování investic se výkon dohledu na dálku dále zabýval kontrolou plnění povinností investičních zprostředkovatelů při aplikaci zákona AML (praní špinavých peněz), kteří se stali nově povinnou osobou podle tohoto zákona s povinností vypracovat a předložit ČNB písemný systém vnitřních zásad. ČNB v roce 2017 v rámci výkonu dohledu na dálku posoudila celkem 109 systémů vnitřních zásad předložených investičními zprostředkovateli. V této souvislosti byla na webových stránkách ČNB uveřejněna Informace dohledu č. 1/2017 – K některým povinnostem investičního zprostředkovatele podle zákona AML, upozorňující investiční zprostředkovatele na jejich zákonné povinnosti.

V oblasti zprostředkování spotřebitelského úvěru se ČNB v rámci dohledu na dálku v roce 2017 soustředila zejména na prověřování podezření na neoprávněné zprostředkování spotřebitelských úvěrů, dodržování pravidel přípustnosti pobídek, řádné plnění informačních povinností vůči spotřebitelům a na plnění povinností souvisejících s uváděním údajů a oznamováním změn do registru vedeného ČNB.

Kontroly na místě

V roce 2017 bylo vykonáno a ukončeno celkem 24 kontrol pojišťovacích a investičních zprostředkovatelů (včetně kontrol zahájených již v roce 2016). Dalších devět zahájených kontrol nebylo k poslednímu kalendářnímu dni roku 2017 ukončeno. Součástí kontrol investičních zprostředkovatelů a pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří vykonávají zprostředkovatelskou činnost ve vztahu k životnímu pojištění, bylo rovněž prověřování plnění povinností stanovených zákonem AML. Dále bylo prověřováno dodržování povinností pro uzavírání smluv o finančních službách distančním způsobem a povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele.

Nejzásadnější nedostatky v oblasti zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví byly v roce 2017 shledány v oblasti nedostatečného zaznamenávání požadavků a potřeb klientů a důvodů, na kterých zprostředkovatel zakládá svá doporučení pro výběr daného pojistného produktu, a rovněž nalezené rozpory mezi záznamy požadavků a potřeb a parametry sjednaného pojistného produktu. Dále se jednalo o nedostatečné plnění informační povinnosti vůči klientům, neoznamování změn údajů zapisovaných do registru ČNB, chybné plnění vykazovací povinnosti vůči ČNB a nedostatky v oblasti řízení a kontroly distribuční sítě.

Nejčastější nedostatky v oblasti investičního zprostředkování se týkaly plnění informační povinnosti vůči zákazníkům, získávání informací od zákazníků a neoprávněného poskytování investičních služeb. Mezi další časté nedostatky patřilo nevyhotovování a neuchovávání záznamů komunikace se zákazníky, nezavedení a neuplatňování prvků vnitřní kontroly a chyby v evidenci smluv a pokynů vedených investičními zprostředkovateli.

Nejčastějšími zjištěními v souvislosti s plněním povinností podle zákon AML byly nedostatky v systému vnitřních zásad, nedostatky týkající se ověřování politicky exponovaných osob a ověřování osob v sankčních seznamech a nedostatky hodnotící zprávy.

Po provedených kontrolách byli distributoři finančních produktů obvykle vyzváni k přijetí odpovídajících nápravných opatření. V závažnějších případech bylo s těmito subjekty zahájeno správní řízení o udělení pokuty a uložení opatření k nápravě kontrolou zjištěných nedostatků.

Podání veřejnosti

Důležitý zdroj informací o plnění povinností dohlíženými subjekty v oblasti distribuce finančních produktů i v roce 2017 představovala podání veřejnosti. ČNB v roce 2017 obdržela celkem 330 podání týkající se distribuce finančních produktů, z čehož plných 72 % podání směřovalo do oblasti zprostředkování pojistných produktů. Na oblast zprostředkování investičních produktů pak poukazovalo 19 % všech podání, zbývajících 9 % podání směřovalo na oblast zprostředkování spotřebitelských úvěrů.

Na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů mířilo 236 podání. Podatelé v nich nejčastěji (27 % přijatých podání) upozorňovali na nedostatky související s produktem investičního životního pojištění. U tohoto produktu bylo nejvíce reklamováno poskytnutí neúplných nebo zavádějících informací o podstatě, principech fungování a nákladovosti. Častým předmětem podání veřejnosti bylo nevhodné doporučení k přesmluvnění pojistného produktu, které se ve většině případů (88 % stížností tohoto typu) týkalo životního pojištění. Dále bylo v podáních čteně zmiňováno sjednání pojištění nepokrývajících požadovaná rizika, případně sjednání pojištění v přímém rozporu s požadavky a potřebami klientů a falšování podpisů na smluvní dokumentaci.

K činnostem v oblasti zprostředkování investic směřovalo v roce 2017 celkem 64 podání veřejnosti, v nichž podatelé upozorňovali především na možné neoprávněné poskytování investičních služeb (23 % stížností v této oblasti). Dalšími důvody podání veřejnosti byly stížnosti na neprovedení nebo pozdní provedení pokynu zákazníka, doporučení, resp. sjednání nevhodných investičních produktů vzhledem k potřebám klientů, přesmluvnění stávajících produktů a podávání klamavých informací o povaze investičních produktů.

ČNB dále přijala celkem 30 podání v oblasti zprostředkování spotřebitelských úvěrů, z nichž se 30 % týkalo neoprávněného zprostředkování spotřebitelského úvěru. Dále bylo v podáních reklamováno poskytování mylných informací, neoprávněné přijímání pobídek nebo vyžadování poplatků za zprostředkování úvěru, jakož i upozorňováno na absenci splnění zákonem stanovených předpokladů pro výkon činnosti zprostředkovatele spotřebitelského úvěru.

Sankční činnost

V oblasti pojišťovacích zprostředkovatelů bylo v roce 2017 zahájeno celkem 28 sankčních správních řízení. Právní moci nabylo celkem 30 rozhodnutí. V sedmi případech byla uložena pokuta (z toho ve třech případech podle kontrolního řádu), v osmi případech bylo vedle pokuty uloženo rovněž opatření k nápravě, v jednom případě byla uložena pokuta a zároveň byl zrušen zápis v registru pojišťovacích zprostředkovatelů, v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě, v pěti případech bylo uloženo opatření k nápravě a pozastavení činnosti do doby jeho splnění, v pěti případech

byl zrušen zápis v registru pojišťovacích zprostředkovatelů a konečně ve třech případech bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut v roce 2017 činila celkem 620 000 Kč.

V oblasti investičních zprostředkovatelů bylo v roce 2017 zahájeno dalších sedm sankčních správních řízení. Právní moci nabylo 16 rozhodnutí. V devíti případech byla uložena pokuta (z toho v jednom případě podle kontrolního řádu), v pěti případech byla souběžně s pokutou uložena opatření k nápravě, v jednom případě byla uložena pokuta a zároveň byla zrušena registrace investičního zprostředkovatele a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Celkem byly v oblasti investičních zprostředkovatelů uloženy pokuty ve výši 7 085 000 Kč.

4.8 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Na počátku roku 2017 bylo evidováno 104 společností, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu.³² V průběhu roku 2017 byly k obchodování na regulovaném trhu nově přijaty akcie pěti emitentů (ve všech případech šlo o fondy kvalifikovaných investorů) a 13 dalších emitentů (ve všech případech se jednalo o dluhopisy).

Cenné papíry 16 emitentů byly vyřazeny z obchodování. Ve 4 případech se jednalo o vyřazení dluhopisů z důvodu splacení, ve 12 případech šlo o akcie (na základě rozhodnutí emitenta). Ke konci roku 2017 bylo evidováno celkem 106 emitentů, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu.

Tab. A.21 – Vývoj počtu emitentů kotovaných cenných papírů a subjektů tržní infrastruktury

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Emitenti CP přijatých k obchodování na evropském RT	104	18	16	106
Organizátoři regulovaného trhu	3	0	0	3
Provozovatelé mnohostranného obchodního systému	3	0	0	3
Provozovatelé vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání	3	0	1	2
Centrální depozitář	1	0	0	1

Počet licencovaných organizátorů regulovaného trhu (RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů, a.s., (RM-S), Burza cenných papírů Praha, a.s., (BCPP) a Power Exchange Central Europe, a.s., (PXE) zůstal meziročně nezměněn³³, stejně jako počet provozovatelů mnohostranného obchodního systému (BCPP – Free Market, RM-S – Volný trh a 42 Financial Services, a.s.). Počet provozovatelů vypořádacích systémů s neodvolatelností vypořádání se meziročně snížil, když nově tuto činnost nevykonává RM-S – Systém vypořádání transakcí (SVYT) a zůstali tak ČNB – Systém krátkodobých dluhopisů (SKD) a Centrální depozitář cenných papírů, a.s., (CDCP).

³² Z toho cenné papíry dvou emitentů byly přijaty pouze na regulovaném trhu mimo ČR.

³³ K 31. 12. 2017 ovšem ukončila činnost organizátora regulovaného trhu společnost POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s.

V oblasti emisí cenných papírů, evidence cenných papírů a regulovaných trhů vedla ČNB v roce 2017 celkem 47 správních řízení. Většinu ze 45 vydaných rozhodnutí (39) tvořila rozhodnutí o schválení dokumentů v souvislosti s novými emisemi cenných papírů. Pět rozhodnutí vydala ČNB v roce 2017 v oblasti posuzování výjimek podle nařízení EMIR³⁴. Dále bylo vydáno jedno rozhodnutí v oblasti tržní infrastruktury (předchozí souhlas s výkonem funkce vedoucí osoby v CDCP).

Tab. A.22 – Počty správních řízení v oblasti emisí cenných papírů a subjektů tržní infrastruktury

Počet vedených správních řízení v roce 2017	Přecházejících z roku 2016	Zahájených v roce 2017	Ukončených v roce 2017	Přecházejících do roku 2018
47	8	39	45	2

V rámci dohledu ČNB v roce 2017 přezkoumala mimo správní řízení 50 souborů konečných podmínek nabídky cenných papírů. Standardně uskutečnila kontrolu pravidelně uveřejňovaných zpráv (kontrola výročních a pololetních zpráv všech emitentů a detailní kontrola aplikace účetních standardů IFRS v účetních závěrkách u osmi vybraných emitentů). Současně probíhal průběžný dohled nad plněním povinností emitentů kotovaných cenných papírů a souvisejících osob (oznamování podílů na hlasovacích právech a transakcí osob s řídicí pravomocí). ČNB komunikovala nedostatky a dohlížené subjekty následně zajistily nápravu.

V oblasti regulovaných trhů ČNB v rámci dohledu na dálku provedla přezkumy pravidel BCPP (pravidla přijetí CP subjektů kolektivního investování, pravidla trhu START) a CDCP (pravidla vypořádání). Udělila přitom několik výjimek z clearingové povinnosti pro obchody uvnitř skupiny (dle nařízení EMIR). Ve vztahu k RM-S a CDCP provedla několik šetření na základě podnětů, dokončila transformaci způsobu vypořádání v RM-S s cílem zajistit soulad s nařízením CSDR³⁵ a řešila některé dílčí otázky ohledně vedení centrální evidence cenných papírů a agendy týkající se mezinárodní identifikace subjektů (Legal Entity Identifier).

Sankční činnost

V roce 2017 bylo zahájeno dalších celkem osm sankčních správních řízení s emitenty cenných papírů. Právní moci na bylo celkem sedm rozhodnutí. Ve všech sedmi případech byla uložena pokuta. Celková výše uložených pokut v oblasti emitentů cenných papírů v roce 2017 činila 3 095 000 Kč.

4.9 NOTIFIKAČNÍ, REGISTRAČNÍ A INFORMAČNÍ ČINNOSTI SPOJENÉ S DOHLEDEM

4.9.1 Notifikace (v režimu jednotné licence)

Odchozí notifikace z ČR

K 31. 12. 2017 měly čtyři tuzemské banky pobočku na Slovensku. Rovněž tři tuzemské pojišťovny měly své pobočky na Slovensku a jednu pobočku v Polsku. Ke konci roku 2017 provozuje služby bez založení pobočky na území hostitelských členských států EU 11 tuzemských bank a 20 tuzemských pojišťoven.

Obchodník s cennými papíry Wood & Company Financial Services, a.s., oznámil rozšíření poskytování investičních služeb na základě práva volného poskytování služeb v Litvě, Lotyšsku, Estonsku a Chorvatsku. Obchodník s cennými papíry AKCENTA CZ, a.s., rozšířil poskytování investičních služeb na území Maďarska a Rumunska, 42 Financial Services, a.s., na území Rakouska, Belgie, Bulharska, Itálie, Nizozemska, Španělska a Velké Británie.

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. července 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů.

³⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 ze dne 23. července 2014 o zlepšení vypořádání obchodů s CP v EU a centrálních depozitářích CP a o změně směrnic 98/26/ES a 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 236/2012.

Platební instituce SAB Finance a.s. oznámila záměr působit na území Slovenska a Polska na základě práva volného poskytování služeb, platební instituce ComGate Payments, a.s., oznámila záměr působit na území Slovenska formou volného poskytování služeb. Shodně platební instituce MMG Corporation s.r.o. oznámila záměr působit přeshraničně ve 23 státech EU a EHP, platební instituce VIKIPID a.s. oznámila záměr působit přeshraničně ve 29 státech EU a EHP. Platební instituce AKCENTA CZ, a.s., rozšířila rozsah poskytovaných platebních služeb, které poskytuje prostřednictvím obchodních zástupců na území Polska, Slovenska, Maďarska a Rumunska, přeshraničně na území Německa a Francie a nově své přeshraniční působení rozšířila na území Rakouska, Belgie, Bulharska, Itálie, Nizozemska, Španělska a Velké Británie.

Notifikace (nebo její změna či ukončení) do zahraničí v rámci evropského hospodářského prostoru byla vyřízena u 2 702 pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území ČR.

Příchozí notifikace do ČR

Tab. A.23 – Počty notifikací o přeshraničním poskytování služeb

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Úvěrové instituce ⁱ⁾	410	27	7	430
Instituce elektronických peněz	95	37	0	132
Pojišťovny ⁱⁱ⁾	877	34	38	873
Fondy UCITS	1 267	126	53	1 340
Fondy AIF ⁱⁱⁱ⁾ , s výjimkou EuVECA ⁱⁱⁱ⁾ a EuSEF ^{iv)}	116	47	35	128
Fondy EuVECA ⁱⁱⁱ⁾	16	15	3	28
Investiční společnosti	48	3	3	48
Poskytovatelé investičních služeb	1 812	152	91	1 873
Platební instituce	346	52	19	379
Instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	1	0	0	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	5997	439	191	6245
Zahraniční zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru na bydlení	0	2	0	2

i) V bankovním sektoru a v sektoru pojišťoven se notifikují banky a pojišťovny i jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP

ii) AIF (Alternativní investiční fond), zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů

iii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu

iv) EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání

ČNB obdržela od zahraničních orgánů dohledu 213 oznámení o schválení prospektu cenného papíru (či jeho dodatku) za účelem veřejné nabídky cenných papírů na území ČR nebo jejich přijetí k obchodování na regulovaném trhu.

4.9.2 Registrační činnost, zastoupení bank a finančních institucí

Tab. A.24 – Vývoj počtu registrovaných a zapisovaných subjektů

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Registrovaná zastoupení zahraničních bank ⁱ⁾	14	2	1	15
Investiční zprostředkovatelé	7 340	32	326	7 046
Vázaní zástupci	26 612	8 212	8 376	26 448
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	138	43	15	166
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	12	14	1	25
Osoby oprávněné distribuovat penzijní produkty:				
investiční zprostředkovatelé	122	5	8	119
nebankovní obchodníci s cennými papíry	1	0	0	1
bankovní obchodníci s cennými papíry	6	0	0	6
vázaní zástupci	9 658	3 969	3 073	10 554
vázaní zástupci penzijních společností	8	0	0	8
Pojišťovací zprostředkovatelé a SLPU ⁱⁱ⁾	168 095	7 886	1 104	174 877
Vázaní zástupci (spotřebitelský úvěr)	3 505	24 334	3 790	24 049
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	0	1 911	50	1 861

i) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze propagovat služby svých centrál na tomto území.

ii) Údaj nezahrnuje zahraniční zprostředkovatele zapsané do registru v důsledku notifikace provozování pojišťovacího zprostředkování z jiného členského státu EU/EHP).

V průběhu roku 2017 prováděla ČNB na žádost zápisy do seznamu osob provádějících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech (zákon č. 240/2013 Sb.). Ke konci roku 2017 bylo v tomto seznamu zapsáno 44 osob.

ČNB zajišťuje odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře, jejichž účelem je ověřit odbornou způsobilost k výkonu této činnosti na středním a vyšším kvalifikačním stupni. V roce 2017 se zkoušek zúčastnilo 305 uchazečů, z nichž 273 uspělo.

4.9.3 Monitorování subjektů finančního trhu v likvidaci

ČNB monitoruje průběh likvidací subjektů finančního trhu prostřednictvím jejich zákonné informační povinnosti a na základě vyžádaných informací. V roce 2017 vedla ČNB ústní jednání s likvidátory, poskytovala konzultace a stanoviska k průběhu likvidací a dále poskytovala vyžádané informace a dokumentace k žádostem soudů a orgánů činných v trestním řízení.

Tab. A.25 – Vývoj počtu subjektů finančního trhu v likvidaci

	Stav k 31. 12. 2016	Přírůstek v roce 2017	Úbytek v roce 2017	Stav k 31. 12. 2017
Banky	5	0	1	4
Družstevní záložny	5	0	0	5
Pojišťovny a zajišťovny	0	2	0	2
Investiční společnosti	3	0	0	3
Investiční fondy	11	0	2	9
Podílové fondy	9	5	8	6
Penzijní společnosti	0	0	0	0
Obchodníci s CP	0	1	0	1
Celkem	33	8	11	30

Počet subjektů finančního trhu v likvidaci, které ČNB monitoruje, klesl ke konci roku 2017 meziročně o tři subjekty. V důsledku ukončení likvidace a následného výmazu subjektů z obchodního rejstříku ČNB přestala dohlížet na 11 subjektů: jednu banku, dva investiční fondy a osm podílových fondů v likvidaci. V roce 2017 vstoupily do likvidace dvě pojišťovny, a to Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo „v likvidaci“ a ING pojišťovna, a.s., v likvidaci. Dále vstoupilo do likvidace pět podílových fondů (CERTIFIKÁTOVÝ FOND – otevřený podílový fond (Erste Asset Management GmbH, pobočka Česká republika), AXA RON Fund 2, otevřený podílový fond AXA investiční společnost a. s., Conseq státních dluhopisů, otevřený podílový fond, Dluhopisový zajištěný otevřený podílový fond Generali Investments CEE, investiční společnost, a.s., a 7. Zajištěný otevřený podílový fond Generali Investments CEE, investiční společnost, a.s.). Do likvidace vstoupil obchodník s cennými papíry brokerjet České spořitelny, a.s.

4.9.4 Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Česká národní banka je povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona poskytuje ČNB informace jednak zveřejněním povinně poskytovaných informací na své internetové stránce a dále žadatelům na základě individuálních žádostí podaných v režimu tohoto zákona.

Statistické údaje

V roce 2017 přijala ČNB celkem 79 žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb. a vydala 15 rozhodnutí o odmítnutí žádosti. Odvolání (rozklad) proti rozhodnutí o odmítnutí poskytnout informace bylo podáno v osmi případech.

Přehled počtu žádostí přijatých v letech 2011 až 2017 ukazuje na trvalý vysoký zájem veřejnosti o informace vztahující se k působnosti ČNB.

Tab. A.26 – Počty žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet přijatých žádostí	19	26	60	59	53	51	79

Zaměření a obsah žádostí

Předmět žádostí stejně jako v minulých letech představuje široký a různorodý okruh informací, který nelze v rámci výše uvedených počtů podaných žádostí zúžit na typické skupiny. Žádosti a dotazy veřejnosti směřují často do oblasti statistiky, platební bilance, devizových rezerv, české měny či oběhu bankovek a mincí. Oblastí předmětu zájmu žadatelů jsou dále licenční a sankční řízení vedená Českou národní bankou, případně též konkrétní dohledová šetření.

Ve vztahu k dohledu odborné péče lze uvést, že není z povahy věci vyloučeno, aby i žádost podaná podle zákona č. 106/1999 Sb. byla vnímána současně jako podnět veřejnosti pro případný výkon dohledu. Některé žádosti nejsou přímo podnětem, ale s výkonem dohledu mohou souviset, a to například tak, že žadatel prostřednictvím žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb. zjišťuje, jak bylo naloženo s jeho vlastním již vyřizovaným podnětem či stížností, či se dotazuje na další okolnosti konkrétních úkonů dohledu.

Informace, které byly na základě individuálních žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb. poskytnuty, lze nalézt na internetových stránkách ČNB v příslušné části.³⁶

36 http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/106/106_poskytnute/index.html

4.9.5 Přeshraniční aktivity – vyřizování žádostí o posouzení fit & proper³⁷

Česká národní banka při plnění svých úkolů v této oblasti spolupracuje s ústředními bankami, orgány dohledu nad finančními trhy jiných států a s mezinárodními organizacemi zabývajícími se dohledem nad subjekty finančních trhů. V roce 2017 vyřizovala ČNB celkem 46 žádostí od celkem 16 zahraničních orgánů o posouzení důvěryhodnosti, odborné způsobilosti a zkušeností osob činných u poskytovatelů finančních služeb.

Tab. A.27 – Počty žádostí od zahraničních regulátorů

	2014	2015	2016	2017
Počet přijatých žádostí	23	29	35	46

4.9.6 Centrální registr úvěrů

Centrální registr úvěrů (CRÚ) je informační systém, který ČNB provozuje od roku 2002. Tento registr umožňuje bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území ČR (banky) vzájemně sdílet informace o úvěrovém zatížení a platební morálce podnikatelských subjektů a poskytuje rovněž dodatečnou informaci o zahraničním úvěrovém zatížení právnických osob úvěrovaných ve vybraných zemích EU. Individuální data jsou využívána především uživateli z bank k hodnocení potenciálních i stávajících klientů bank, naopak nabízené agregované výstupy za bankovní sektor nebo základní skupiny bank slouží k analýzám bankovního sektoru a jsou mimo uživatele z bank přístupné i pro vybrané uživatele z ČNB pro účely bankovního dohledu a finanční stability.

Správnost registrovaných dat je důležitá nejen pro uživatele CRÚ, ale také z důvodu poskytování výpisů údajů klientům vedeným v CRÚ. Počet poskytnutých výpisů se vzhledem k dostupnosti datovými schránkami stále zvyšuje.

V roce 2017 byl dokončován vývoj nových výstupních modulů a sestav, které budou v první polovině roku 2018 uvedeny do ostrého provozu a které zvýší komfort uživatelů a přinesou jim dodatečné informace.

Tab. A.28 – Základní provozní charakteristiky Centrálního registru úvěrů

	31. 12. 2014	31. 12. 2015	31. 12. 2016	31. 12. 2017
Počet evidovaných dlužníků	621 716	628 436	630 549	633 018
z toho: fyzických osob podnikatelů	338 394	336 897	331 540	326 683
právnických osob	283 322	291 539	299 009	306 335
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 568	1 617	1 696	1 722
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 151	2 146	2 259	2 258
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks / rok)	285	285	299	308
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (tis. ks / rok)	4 300	4 292	4 215	4 372
Počet pořízených výpisů pro klienty (ks/rok)	499	423	536	569

³⁷ Posouzení důvěryhodnosti, odborné způsobilosti a zkušenosti osob činných u poskytovatelů finančních služeb.

4.10 ČINNOST ČNB V OBLASTI FINTECH A INSURTECH

4.10.1 Definice FinTech a InsurTech

Vymezení FinTech je ze své podstaty poměrně široké. Obecně se jedná o inovativní řešení při poskytování finančních služeb, která jsou založena na moderních technologiích. Společnosti FinTech tak zahrnují nejen tradiční poskytovatele finančních služeb (např. banky, pojišťovny), ale též nové společnosti (tzv. start upy), které nabízejí inovativní produkty (např. mobilní aplikace) či služby (např. tzv. úvěrový crowdfunding) na finančním trhu. InsurTech lze klasifikovat jako podmnožinu FinTech, neboť se omezuje pouze na pojišťovací trh. Pokud určitá osoba provádí inovativní činnosti na finančním, resp. pojišťovacím trhu, ČNB jako orgán dohledu zkoumá tyto činnosti pouze z pohledu, zda naplňují znaky některé z regulovaných činností, jež vyžadují povolení či registraci podle zákonů upravujících činnost na finančním trhu.

4.10.2 Rozsah působnosti ČNB

ČNB je podle zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, orgánem dohledu nad osobami působícími na finančním trhu. Dohled nad osobami, které jsou uvedeny v předmětném zákoně, je vykonáván z toho důvodu, že tyto osoby vykonávají regulovanou činnost (např. přijímají vklady, uzavírají pojistné smlouvy, poskytují investiční nebo platební služby), a to bez ohledu na technologie, které při tom používají. Pokud společnost typu FinTech regulovanou činnost nevykonává, nespadá pod dohled ČNB. Vzhledem k tomu, že zákon ani jiný platný právní předpis nestanovují dohledové pravomoci ČNB pro činnost osob v oblasti FinTech, nemůže být ČNB v této oblasti národním orgánem odpovědným za výkon dohledu nad těmito subjekty.

ČNB se zabývá hodnocením dohlížených subjektů z hlediska dodržování jejich obezřetného podnikání a odborné péče při poskytování služeb, které vymezují příslušné právní předpisy. Výkon činností na finančním trhu upravují sektorové zákony (například zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku nebo zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru), které rovněž stanovují podmínky pro výkon jednotlivých činností, včetně požadavku na povolení či registraci pro tuto činnost. Tyto podmínky musí splňovat všechny osoby poskytující příslušné produkty a služby bez ohledu na inovativní aspekty provádění těchto činností.

V případě, že vykonávaná inovativní činnost či poskytovaná služba nenaplňuje znaky regulované činnosti, tak daná osoba nepodléhá dohledu ČNB a tyto osoby ani ČNB neeviduje. ČNB tedy neeviduje podniky typu FinTech a InsurTech, ale osoby, které vykonávají některou z regulovaných činností.

5. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

ČNB byla i v roce 2017 aktivně zapojena do činnosti evropských i mezinárodních institucí působících v oblasti regulace finančních trhů a dohledu nad nimi. Zpracovávala stanoviska k návrhům nových pravidel a její zástupci prosazovali pozice ČNB v průběhu jednání strategických orgánů, expertních výborů a pracovních skupin těchto institucí. Důležitá byla zejména součinnost v rámci evropských orgánů dohledu (ESA), kde se ČNB podílela na přípravě řady dalších technických norem a obecných pokynů ke směrnicím a nařízením, mimo jiné ke směrnici CRD IV³⁸ a nařízení CRR³⁹, či MiFID II⁴⁰ a nařízení MiFIR⁴¹. Stále rostoucí význam má také průběžná spolupráce s dalšími národními orgány zemí EU v rámci tzv. kolegií orgánů dohledu nad bankovními a pojišťovacími skupinami.

5.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI EVROPSKÝCH ORGÁNŮ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

Evropský orgán pro bankovníctví (EBA)

ČNB byla v roce 2017 prostřednictvím svých zástupců aktivně zapojena do činnosti EBA na úrovni rady orgánů dohledu, všech pěti stálých výborů a většiny odborných pracovních skupin.

V roce 2017 pokračovala EBA ve vytváření jednotných regulačních pravidel EU, tzv. „single rulebook“. V oblasti regulace pokračovala příprava návrhů předpisů třetí úrovně, v souladu s CRD IV / CRR, BRRD⁴² a dalšími legislativními akty EU, mimo jiné směrnicemi o systémech pojištění vkladů (DGSD⁴³), o platebních službách na vnitřním trhu (PSD⁴⁴, PAD⁴⁵) a o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení (MCD⁴⁶).

EBA v roce 2017 dokončila a odeslala Evropské komisi celkem 12 návrhů regulačních a prováděcích technických norem týkajících se výpočtu rizika CVA⁴⁷, pravidel a metodologie dohledového výkaznictví COREP a FINREP, srovnání interních modelů bank při výpočtu kapitálových požadavků k úvěrovému a tržnímu riziku. V oblasti platebního styku se normy týkaly například sdělení informací o poplatcích spotřebitelům, udělování povolení k činnosti úvěrovým institucím orgány dohledu či silné autentizace uživatelů a bezpečné komunikace.

ČNB se rovněž aktivně podílela na přípravě a následném překladu 19 obecných pokynů a doporučení. Tyto právní předpisy se týkaly především uveřejňování údajů úvěrovými institucemi o řízení rizik likvidity, aplikace nástroje bail-in, řízení operačních a bezpečnostních rizik při poskytování platebních služeb nebo pravidel hodnocení rizika informačních a komunikačních technologií v rámci procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP). Pokyny byly rovněž zaměřeny na řízení úvěrového rizika a vedení účetnictví očekávaných úvěrových ztrát úvěrovými institucemi. V oblasti platebního styku se pokyny týkaly mimo jiné oznamování významných incidentů platebními institucemi a posuzování závažnosti incidentů, podávání a vyřizování stížností uživateli platebních služeb na poskytovatele platebních služeb či bezpečnostních opatření zavedených poskytovateli platebních služeb v oblasti operačních a bezpečnostních rizik.

38 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky.

39 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky.

40 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů.

41 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů.

42 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků.

43 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů.

44 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu.

45 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2014/92/EU o platebních účtech.

46 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2014/17/EU o úvěrech na bydlení.

47 CVA (Credit Valuation Adjustment). Jedná se úpravy reálné hodnoty portfolia transakcí s protistranou o riziko protistrany a současně vytvoření kapitálového požadavku k tomuto riziku pokrývajícím riziko ztráty plynoucí ze změny hodnoty CVA.

V rámci vytváření „single rulebook“ se zástupci ČNB účastnili přípravy návrhů odpovědí na vysoký počet otázek položených veřejností v rámci systému Q&A. Tento systém umožňuje národním orgánům dohledu v EU upřesňovat aplikaci ustanovení CRD/CRR a BRRD.

Zástupci ČNB se rovněž podíleli na přípravě zpráv, stanovisek a odpovědí EBA na konzultace pro Evropskou komisi, Radu EU, Evropský parlament a další instituce EU v oblasti účetních standardů IFRS, problematiky FinTech, vytvoření nového obezřetnostního režimu pro investiční podniky, zveřejňování informací finančními institucemi, krytí očekávaných úvěrových ztrát pro nově poskytnuté nevykonné úvěry či revize fungování ESA.

EBA v roce 2017 uskutečnila srovnávací hodnocení zaměřené na implementaci obecných pokynů EBA týkajících se kritérií pro identifikaci jiných systémově významných institucí. ČNB dosáhla velmi dobrého hodnocení.

V roce 2017 EBA rovněž umožnila národním orgánům dohledu sdílet informace a sladit pozice na jednání Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS) ve věci dokončení reformního balíčku Basel III k rekalibraci kapitálových požadavků bank.

Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA)

ČNB byla zapojena do činnosti ESMA na úrovni rady orgánů dohledu a většiny stálých výborů a pracovních skupin. V roce 2017 se ESMA více zaměřila na oblast dohledové konvergence, nově také v souvislosti s rozhodnutím Spojeného království o vystoupení z EU, a v oblasti regulace především na implementaci MiFID II a MiFIR.

V oblasti poskytování investičních služeb se ČNB účastnila především přípravy materiálů k implementaci MiFID II / MiFIR. Jednalo se mimo jiné o obecné pokyny k pravidlům správy a řízení produktů či o návrh na revizi obecných pokynů k posuzování vhodnosti investičních produktů pro zákazníky. ČNB se podílela na přípravě prohlášení ESMA v návaznosti na poskytování investičních služeb ke spekulativním investičním nástrojům retailovým zákazníkům s informací o tom, že ESMA zvažuje možnost přistoupit k produktovým intervencím dle MiFIR (zákaz binárních opcí, resp. omezení pro rozdílové smlouvy). ČNB se rovněž podílela na přípravě otázek a odpovědí ESMA k aplikaci MiFID II / MiFIR.

Také v oblasti tvorby a sjednocování pravidel obchodování na sekundárním trhu cenných papírů se ČNB podílela na přípravě materiálů k implementaci MiFID II / MiFIR. Jednalo se mimo jiné o návrhy regulačních technických norem k upřesnění povinnosti obchodovat vybrané kategorie derivátů na organizovaných trzích či o finalizaci pokynů k dočasným přerušením obchodování z důvodu významné změny ceny investičního nástroje. ČNB rovněž participovala na přípravě otázek a odpovědí k aplikaci MiFID II / MiFIR, přípravě stanovisek k výjimkám z transparency před uzavřením obchodu a výpočtech pro účely nastavení pravidel na transparentnost obchodování u investičních nástrojů.

V oblasti finančních inovací se ČNB účastnila přípravy prohlášení pro investory k rizikům souvisejícím s investováním do ICO⁴⁸ a rovněž prohlášení pro firmy (obchodní společnosti) s upozorněním, že je nutné věnovat pozornost tomu, zda jejich aktivity v oblasti ICO podléhají příslušné regulaci.

ČNB se účastnila přípravy materiálů v oblasti tržní infrastruktury. K nařízení EMIR⁴⁹ byly připraveny mimo jiné revidované regulační technické normy k technikám zmírňujícím rizika u OTC derivátových smluv, jejichž clearing neprovádí ústřední protistrana, či obecné pokyny k přenositelnosti dat mezi registry obchodních údajů. K nařízení CSDR⁵⁰ byly připraveny např. obecné pokyny k podstatnému významu centrálního depozitáře cenných papírů či k selhání (defaultu) účastníka centrálního depozitáře. K nařízení SFTR⁵¹ byl připraven návrh regulačních technických norem s úpravou mimo jiné registrace registrů obchodních údajů a hlášení obchodů do registrů.

48 Initial Coin Offerings.

49 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů.

50 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů.

51 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití.

ČNB se podílela na přípravě materiálů v oblasti fondového investování. K nařízení MMFR⁵² byly připraveny mimo jiné návrh prováděcích technických norem k jednotnému vykazovacímu vzoru pro informační povinnosti správců fondů peněžního trhu vůči příslušnému orgánu dohledu a obecné pokyny k parametrům scénářů zátěžových testů. ČNB participovala na přípravě materiálu ke kvalitě dat hlášených do ESMA dle směrnice AIFMD⁵³ či otázek a odpovědí k aplikaci AIFMD.

ČNB se účastnila přípravy materiálů v oblasti prospektu. Jednalo se mimo jiné o návrh regulačních technických norem k nařízení o prospektu⁵⁴ ohledně obsahu shrnutí prospektu či seznamu a formátu dat o schválených prospektech, která budou příslušné orgány dohledu vkládat do systému ESMA.

ČNB zpracovávala připomínky k materiálům v oblasti tvorby a sjednocování pravidel na ochranu proti zneužívání trhu, pravidel pro referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách a pravidel pro krátké prodeje. Připraveny byly otázky a odpovědi k aplikaci nařízení MAR⁵⁵. K nařízení o benchmarcích⁵⁶ byl připraven návrh regulačních technických norem k obsahu dohod o spolupráci s orgány dohledu ze třetích zemí a rovněž otázky a odpovědi k aplikaci předmětného nařízení. Rovněž byla připravena technická rada k revizi nařízení SSR⁵⁷.

V oblasti účetnictví, auditu a finančního výkaznictví se ČNB podílela mimo jiné na přípravě regulačních technických norem k aplikaci směrnice o transparentnosti⁵⁸ v oblasti jednotného elektronického formátu či návrhu veřejného prohlášení k dohledovým prioritám pro dohled nad finančními údaji za rok 2017.

V oblasti výkaznictví podle nařízení MiFIR se ČNB podílela na přípravě obecných pokynů ESMA a Q&A k hlášení obchodů, vedení záznamů o pokynech a synchronizaci obchodních hodin a na přípravě otázek a odpovědí k aplikaci nařízení. V oblasti výkaznictví podle nařízení EMIR se ČNB podílela na přípravě Q&A k metodice vykazování a zúčastnila se šetření kvality dat v registrech obchodních údajů. V oblasti výkaznictví podle nařízení SFTR se ČNB účastnila přípravy regulačních technických norem s úpravou mimo jiné registrace registrů obchodních údajů, hlášení obchodů do těchto registrů a organizačního zajištění sběru dat.

ČNB se podílela na přípravě materiálů k implementaci nařízení o ratingových agenturách (CRA)⁵⁹. Konkrétně se jednalo např. o revizi obecných pokynů k přejímání ratingů a technickou radu k hodnocení ekvivalence regulačních režimů třetích zemí s nařízením CRA.

ČNB se účastnila srovnávacího hodnocení aplikace pokynů ESMA k určitým aspektům požadavků směrnice MiFID⁶⁰ na funkci compliance⁶¹ a srovnávacího hodnocení aplikace pokynů ESMA k vynucování finančních informací emitentů kotovaných cenných papírů předkládaných dle směrnice o transparentnosti⁶².

ČNB rovněž zpracovala připomínky k odpovědi ESMA do veřejných konzultací Evropské komise, zejména k přezkumu fungování ESMA (v rámci revize fungování všech ESA), k revizi aktivit v oblasti unie kapitálových trhů či finančním technologiím.

52 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1131 o fondech peněžního trhu.

53 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU o správcích alternativních investičních fondů.

54 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu.

55 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 o zneužívání trhu.

56 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů.

57 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 236/2012 o prodeji na krátko a některých aspektech swapů úvěrového selhání.

58 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu.

59 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách.

60 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů.

61 ČNB se zúčastnila pouze první fáze šetření (self-assessment). Postupy ČNB jsou hodnoceny jako postupy, které jsou v souladu s požadavky pokynů ESMA, které byly předmětem šetření.

62 ČNB se zúčastnila pouze první fáze šetření (self-assessment). Finální zpráva neobsahuje negativní hodnocení postupů ČNB.

ČNB dále zpracovala připomínky k materiálům ESMA, které se týkaly dopadu vystoupení UK z EU na finanční trhy. Jednalo se především o přípravu stanoviska ESMA s úpravou principů adresovaných příslušným orgánům dohledu ohledně přístupu k aplikaci licenčních požadavků v případě notifikací ze strany subjektů kapitálového trhu, které budou chtít přemístit své aktivity z UK do EU. Následně ČNB zpracovávala připomínky v průběhu přípravy tří sektorových stanovisek ESMA upravujících požadavky na příslušné orgány dohledu a obchodníky s cennými papíry, investiční fondy a sekundární trhy v souvislosti s rozhodnutím Spojeného království o vystoupení z EU.

Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA)

Během roku 2017 se ČNB aktivně podílela na činnosti EIOPA jak na úrovni rady orgánů dohledu, tak na úrovni expertů ve výborech a pracovních skupinách. Vypracovala stanoviska a analýzy pro jednotlivá zasedání i pro rozhodování prostřednictvím písemných procedur.

ČNB se během roku účastnila mimo jiné přípravy dalších kapitol dohledového manuálu zaměřených na společnou evropskou kulturu v oblasti dohledu nad pojišťovnami, schvalování změn a rozšíření rozsahu interních modelů, vlastní posouzení rizik a solventnosti a dohledu technických rezerv pojišťoven.

Ze strany ČNB byly vzneseny připomínky k návrhu odpovědi EIOPA do veřejné konzultace Evropské komise ve věci přezkumu dosavadního fungování evropských orgánů dohledu, kde nesouhlasila s návrhem nových pravomocí EIOPA na úkor národních orgánů dohledu v procesu schvalování a monitorování interních modelů.

ČNB upozornila na některé nedostatky v upravené metodice poskytování agregovaných statistických dat o pojistném sektoru určených pro veřejnost, která reaguje na zavedení režimu Solventnost II a zásadním způsobem mění dřívější způsob vykazování.

ČNB přispěla k realizaci srovnávacích hodnocení, jejichž prostřednictvím si národní orgány dohledu a EIOPA vyměňují zkušenosti s dohledovými přístupy k různým oblastem pojišťovnictví a zaměstnaneckých penzijních fondů. Aktivně se podílela na srovnávacím hodnocení dohledových přístupů k oblasti klíčových funkcí v pojišťovnách a srovnávacím hodnocení zaměřeném na dohledové přístupy k požadavkům na bezúhonnost členů správního, řídicího nebo kontrolního orgánu a kvalifikovaných akcionářů pojišťovny.

ČNB se rovněž podílela na přípravě roční zprávy o aktuálních spotřebitelských trendech, která popisuje současnou situaci pojistného a penzijního trhu v jednotlivých členských státech EU. ČNB rovněž přispěla k pravidelně publikovaným pololetním zprávám EIOPA o finanční stabilitě, které se zabývají aktuální analýzou finančních trhů EU se zaměřením na pojistný trh a sektor zaměstnaneckých penzijních fondů.

ČNB se dále podílela na obecných pokynech EIOPA k usnadnění efektivního dialogu mezi příslušnými orgány vykonávajícími dohled nad pojišťovnami a statutárním auditorem či auditory a auditorskou společností či společnostmi, které provádějí povinný audit pojišťoven.

EIOPA v roce 2017 zaslala své doporučení Evropské komisi k první sadě témat ve věci revize standardního vzorce pro výpočet solventnostního kapitálového požadavku, které se týká mimo jiné zjednodušených metod výpočtu, omezování závislosti na externích úvěrových hodnoceních, expozic se zárukou třetí strany a expozic vůči regionálním vládám a místním orgánům, technik snižování rizik či schopnosti odložené daňové povinnosti absorbovat ztráty.

Společný výbor evropských orgánů dohledu nad finančním trhem⁶³

Výbor slouží jako fórum pro spolupráci EBA, ESMA a EIOPA za účelem zajištění konzistence aktivit přesahujících jednotlivé sektory finančního trhu. ČNB se podílela na činnosti jeho podvýborů.

63 Joint Committee of the European Supervisory Authorities.

V roce 2017 byly finalizovány a Evropské komisi odeslány návrhy regulačních a prováděcích technických norem k technikám zmírňování rizika u OTC derivátových smluv, jejichž clearing neprovádí ústřední protistrana, k mapování agenturních ratingových stupnic do regulatorních stupňů úvěrové kvality, k posílení řízení rizik v rámci skupiny souvisejících s bojem proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

V roce 2017 výbor zpracoval a vydal společné obecné pokyny ESA především v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, např. ke stanovení rizikových faktorů, které musí finanční instituce vzít v úvahu v rámci zjednodušené a zesílené hloubkové kontroly klienta, k zavedení rizikově orientovaného přístupu dohledu nebo k opatřením, která by měli poskytovatelé platebních služeb přijmout při zjišťování chybějících nebo neúplných informací o plátcích nebo příjemcích platby. Další vydané obecné pokyny výboru se týkaly oblasti posuzování nabývání a zvyšování kvalifikovaných účastí orgány dohledu nebo posuzování vhodnosti členů vedoucího orgánu a osob v klíčové funkci dle CRD IV a MiFID II a k zavedení a uplatňování klíčových prvků řídicích a kontrolních systémů finančních institucí.

5.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ RADY PRO SYSTÉMOVÁ RIZIKA (ESRB)

ČNB se podílela na činnosti Evropské rady pro systémová rizika, a to jak na úrovni Generální rady, tak Poradního technického výboru (Advisory Technical Committee, ATC) a jeho stálých substruktur – Analysis Working Group (AWG) a Instruments Working Group (IWG). Zástupce ČNB rovněž vedl expertní tým zabývající se přístupem jednotlivých členských zemí k nastavování proticyklické kapitálové rezervy.

ESRB zveřejnila zprávu o využívání makrobezpečnostních nástrojů. Většina přijímaných makrobezpečnostních opatření se zaměřila na rizika spojená s rychlým růstem úvěrů. Kromě proticyklické kapitálové rezervy vyhlášené ke konci roku 2017 v šesti členských zemích na vyšší než nulové úrovni již 16 zemí oznámilo stanovení horní hranice ukazatelů zaměřených na rizika spojená s úvěry na bydlení.

Z pohledu ČNB byla v loňském roce zásadním tématem příprava pozice ESRB k budoucím legislativním změnám týkajících se strukturálních kapitálových rezerv bank upravených v regulaci CRD, která byla předána Evropské komisi, aby ji zohlednila v legislativních návrzích. Nejkontroverznějším bodem byla otázka stropu rezervy (tzv. „subsidiary cap“) pro jiné systémově významné instituce (O-SII rezerva) v případě bank, jejichž mateřské společnosti jsou vedeny jako globální (G-SII) nebo jiné systémově významné instituce (O-SII). ČNB v průběhu diskuse podporovala úplné odstranění tohoto stropu. Nastavení stropu na velmi nízké úrovni, prosazované zejména zeměmi tzv. jižního křídla eurozóny, by při současném zamezení používání kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika mohlo představovat z hlediska finanční stability v ČR významné riziko.

ČNB během roku 2017 informovala ESRB o nastavení proticyklické kapitálové rezervy.⁶⁴ ČNB rovněž potvrdila seznam sedmi tzv. jiných systémově významných institucí se sídlem v ČR. Dále informovala o úpravách svých doporučení týkajících se obezřetného poskytování hypotečních úvěrů. V roce 2017 ČNB plnila vůči ESRB vykazovací povinnost vyplývající z doporučení o financování úvěrových institucí, z doporučení o pokynech ke stanovení sazeb proticyklických kapitálových rezerv a z doporučení o vyhodnocování přeshraničních efektů národní makrobezpečnostní politiky a dobrovolné recipacity opatření přijatých makrobezpečnostními orgány jiných zemí EU.

ČNB se aktivně zúčastnila diskuse o revizi makrobezpečnostního rámce v EU, v rámci které na úrovni Rady EU uplatnila návrhy na posílení analytické a organizační autonomie ESRB. V roce 2017 se ESRB věnovala rozšíření aplikace makrobezpečnostních nástrojů na pojišťovny a investičních fondy. ČNB tento dlouhodobý záměr podporuje.

ESRB se prostřednictvím svého poradního vědeckého výboru soustředila na problematiku bezpečných aktiv ve formě cenných papírů zajištěných státními dluhopisy (sovereign bond-backed securities, SBBS). ČNB prostřednictvím svého zástupce v příslušném expertním týmu vyjádřila k tomuto záměru zásadní výhrady.

64 V červnu 2017 byla s účinností od 1. 7. 2018 stanovena proticyklická kapitálová rezerva ve výši 1 % z celkového objemu rizikové expozice a v prosinci 2017 byla s účinností od 1. 1. 2019 tato rezerva stanovena ve výši 1,25 %.

ESRB se opět podílela na návrhu nepříznivého scénáře pro celoevropské zátěžové testy bank. ČNB s ohledem na větší přístnost nepříznivých scénářů vlastních zátěžových testů příslušné návrhy podpořila.

5.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI VÝBORŮ EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY (ECB)

Výbor pro finanční stabilitu (FSC)

Výbor, jehož cílem je především napomáhat orgánům ECB v plnění jejich úkolů v oblasti dohledu nad finančními institucemi a v udržování stability finančního sektoru EU, jedná zpravidla pouze v omezené sestavě zemí eurozóny bez účasti zástupců ČNB, ta se však vždy podílí na přípravě instrukcí pro jednání zástupců ČR na jednání výboru. Jednání v plné sestavě jsou koncipována obvykle jako společná jednání s Poradním technickým výborem ESRB (ATC ESRB). Na srpnovém společném jednání proběhla diskuse o databázi pro hodnocení makrobezpečnostní politiky v členských zemích EU. V průběhu loňského roku se pod hlavičkou FSC uskutečnil rovněž workshop zaměřený na metodiku dohledových zátěžových testů bank.

Výbor pro tržní infrastrukturu a platby (MIPC)

ČNB se aktivně účastnila aktivit MIPC a jeho dvou stálých pracovních skupin Payment Systems Policy a Oversight, ve kterých má ČNB své zástupce. Řada projednávaných témat ve výboru se týká především eurozóny, případně zemí, které nejsou součástí eurozóny, ale jsou zapojeny do systémů T2 (TARGET2) a T2S (TARGET2-Securities).

Dlouho připravovaný rozsáhlý projekt Secured Financing Transaction Data Store (SF-TDS), jehož cílem byl centrální sběr dat z registrů obchodních údajů pro potřeby dohledu a dalších orgánů centrálních bank, byl rozhodnutím Rady guvernérů ukončen.

Ve výboru se opakovaně diskutovalo o kybernetické bezpečnosti, zejména se zaměřením na tržní infrastrukturu Eurosystemu. V této souvislosti byl proveden průzkum platebních systémů v ESCB. Dále byl ustanoven orgán ECRB-Euro Cyber Resilience Board. Během roku 2017 výbor rovněž sledoval vývoj v oblasti technologií distribuovaného registru (DLT, Distributed Ledger Technologies). ECB organizovala ve spolupráci s centrálními bankami vytvoření platební aplikace na bázi DLT s cílem obeznámit se v praxi s touto technologií a zkusit prověřit, zda by mohla představovat vhodnou alternativu pro širší využití na finančních trzích.

Nadále byly důležitým tématem rychlé eurové mezibankovní platby v rámci eurozóny (instant payments). Toto téma je pro ČNB zajímavé z důvodu běžícího projektu korunových okamžitých plateb v ČR. Eurové okamžité platby byly zprovozněny v listopadu 2017, a to zatím jen pro omezený okruh bank. Významný posun se očekává poté, co ECB od listopadu 2018 zprovozní svůj nový systém pro okamžité platby TIPS (Target Instant Payment System).

5.4 SPOLUPRÁCE VE VZTAHU K RADĚ EU A JEJÍM STRUKTURÁM

Rada ECOFIN, Hospodářský a finanční výbor (EFC), Výbor pro finanční služby (FSC)

ČNB se podílela na přípravě pozic ČR pro jednání Rady ECOFIN, a to především formou návrhů na úpravu mandátů pro zástupce MF na jednotlivých jednáních. K přípravě jednání EFC, jehož části v plném složení se zástupci ČNB pravidelně aktivně účastnili, a jednání FSC pak ČNB připravovala vlastní stanoviska a uplatňovala rovněž připomínky k příslušným instrukcím MF.

Hlavními projednávanými tématy z hlediska působnosti ČNB byly další směřování evropské integrace a prohlubování hospodářské a měnové unie (HMU) včetně dokončování bankovní unie. Jednání o prohlubování HMU pokračovala v návaznosti na Bílou knihu Evropské komise o budoucnosti Evropy zveřejněnou v březnu 2017 a prosincový balíček legislativních a nelegislativních návrhů Evropské komise k prohlubování HMU, k nimž patří mimo jiné návrh na transformaci Evropského stabilizačního mechanismu v Evropský měnový fond.

ČNB v roce 2017 detailně sledovala vývoj v oblasti bankovní unie, a to zejména s ohledem na potenciální dopady možných institucionálních a legislativních změn na činnost ČNB a její mandát v oblasti finanční stability. V roce 2017 pokračovalo v souladu se závěry Rady EU o plánu na dokončení bankovní unie z června 2016 projednávání balíčku legislativních návrhů ke snižování rizik. Rovněž pokračovala práce na společném mechanismu jistění (backstopu) pro Jednotný fond pro řešení krizí a technické projednávání návrhu Evropské komise na vytvoření Evropského systému pojištění vkladů (EDIS). Diskusi o EDIS a o souvisejících předpokladech pro snižování rizik v bankovních sektorech eurozóny se věnovala ad hoc pracovní skupina Rady EU k posílení bankovní unie, jejíchž jednání se účastnili rovněž zástupci ČNB.

ČNB dlouhodobě upozorňuje na potřebu dodržení jasné sekvence kroků k dokončování bankovní unie, kdy nejprve je třeba dostatečně snížit rizika, splnit nezbytné systémové předpoklady, a teprve následně je možné vést politickou diskusi o jejich případném dalším sdílení. ČNB rovněž dlouhodobě prosazuje principy nezvyšování rizika morálního hazardu, dodržování rovného postavení na vnitřním trhu ve vztahu k státům neúčastnícím se bankovní unie a zachování integrity vnitřního trhu. ČNB proto podpořila plán na dokončení bankovní unie v podobě schválené Radou EU v červnu 2016 a vyjádřila negativní postoj vůči případnému omezení či zúžení rozsahu potřebných opatření ke snížení rizik ve srovnání s tímto plánem.

ČNB se během sledovaného období v rámci vztahů k Radě EU a jejím pracovním orgánům podílela na diskusi o dalších tématech, např. snižování vysoké úrovně nevýkonných úvěrů (NPL) v bankovních sektorech EU, přípravě společných pozic EU pro jednání v MMF (např. společná pozice EU k problematice návrhu programů MMF pro členské země měnových unií), návrzích v oblasti tzv. udržitelných financí či problematice řešení krizí úvěrových institucí v souvislosti s konkrétními případy krizí bank ve Španělsku a Itálii. Pozornost věnovala rovněž konceptu cenných papírů zajištěných státními dluhopisy (SBBS), k němuž byla vytvořena obsáhlá zpráva pracovní skupiny ESRB, a revizi legislativního rámce evropského systému dohledu nad finančním trhem, v jejímž rámci jsou navrhovány podstatné změny v pravomocích, governance a financování ESA. Debatovány byly rovněž návrhy v oblasti tzv. unie kapitálových trhů a otázky související s vyjednáváním o vystoupení Spojeného království z EU a jeho očekávanými dopady.

Výbor MONEYVAL

V roce 2017 se uskutečnila tři plenární zasedání výboru Rady Evropy MONEYVAL. Ve dnech 16. a 17. března 2017 se v ČNB uskutečnilo školení, které zajišťovali pracovníci výboru MONEYVAL, k procesu 5. kola hodnocení ČR v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu (AML/CFT)⁶⁵. V rámci tohoto procesu se ČNB v průběhu roku 2017 intenzivně podílela na zpracování požadovaných podkladů (vyplnění dotazníků k zajištění technického souladu s doporučeními FATF⁶⁶ a efektivitě přijatých opatření) a rovněž na přípravě k hodnotící návštěvě výboru MONEYVAL v ČR, která se uskuteční v roce 2018.

5.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI OSTATNÍCH MEZINÁRODNÍCH INSTITUCÍ

Basilejský výbor pro bankovní dohled (BCBS) – BCG

ČNB aktivně působila ve skupině Basel Consultative Group (BCG), prostřednictvím které probíhá výměna informací k činnostem Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS) s nečlenskými zeměmi BCBS. Během roku 2017 se uskutečnila tři jednání BCG. Na těchto jednáních se diskutovalo mimo jiné o proporcionalitě basilejského rámce, oblasti FinTech, finanční inkluze či otázce tvorby opravných položek na pokrytí očekávaných ztrát (standard IFRS 9). ČNB přispěla do ankety ke vztahům mezi domovskými a hostitelskými státy, jejich orgány a právními řády a souvisejícím činnostem skupiny kolegií, v níž mimo jiné zdůraznila některé aspekty regulace a dohledu z perspektivy hostitelské země (zohlednění specifických podmínek regulovaného trhu, zveřejnění seznamu zemí, které jsou v souladu s minimálními požadavky pravidel Basel, pravidla pro menší instituce, spolupráce mezi orgány dohledu).

⁶⁵ Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism.

⁶⁶ Financial Action Task Force.

Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy (IOPS)

ČNB se formou distančního hlasování zúčastnila výročního zasedání IOPS. Předmětem hlasování byly zejména volba vedení a členů výkonného výboru IOPS, schválení výroční zprávy za rok 2017 a pracovní program na rok 2018. ČNB během roku posoudila návrhy materiálů předložené pro dvě jednání technického výboru IOPS uskutečněné v únoru a v červnu 2017. Přípomínky uplatnila k návrhu vhodných postupů orgánu dohledu nad soukromými penzijními systémy. ČNB rovněž poskytla IOPS informaci o zavedených opatřeních v ČR ke kontrole nákladů penzijních fondů.

Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS)

ČNB se v roce 2017 zapojila do činnosti International Association of the Insurance Supervisors (IAIS). Konkrétně byla ČNB zastoupena v pracovní skupině Capital, Solvency and Field Testing Working Group, jejímž hlavním úkolem je nastavení prvního mezinárodního pojišťovacího kapitálového standardu (insurance capital standard) a jeho testování v rámci mezinárodně aktivních pojišťovacích skupin. V roce 2017 se diskutovalo zejména o finalizaci pojišťovacího kapitálového standardu jako celku pro potřebu jeho prvního veřejného testování v létě 2017. Další testy mají následovat v roce 2018 a 2019. V návaznosti na výsledky původních testů se na jednáních opakovaně diskutovalo o všech částech připravovaného standardu. Diskuse se vedla především o výpočtu technických rezerv (jaké výnosové křivky se mají použít, riziková marže), o investicích do infrastrukturních společností a projektů a o výpočtu kapitálového požadavku k operačnímu riziku, měnovému riziku a riziku spreadů. Vedle prací na pojišťovacím kapitálovém standardu navrhla pracovní skupina změny v Insurance Core Principles 15 (Investment) a 16 (Enterprise Risk Management for Solvency Purposes).

Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO)

ČNB se v roce 2017 aktivně zapojovala do činnosti IOSCO zejména na úrovni European Regional Committee. Během výroční konference se zástupce ČNB rovněž zúčastnil jednání výborů Growth and Emerging Markets Committee a Presidents Committee, jichž je taktéž členem. V rámci IOSCO započal v dubnu 2017 proces implementace upraveného návrhu mnohostranného memoranda o spolupráci (eMMoU – Enhanced Multilateral Memorandum of Understanding), které je klíčovým dokumentem upravujícím přeshraniční spolupráci členů IOSCO při zabraňování protiprávnímu jednání. Ke konci roku 2017 požádalo o uzavření eMMoU 12 jurisdikcí. V souvislosti s memorandy o porozumění IOSCO Board spolupracoval s ESMA na řešení otázky ochrany osobních údajů ve vazbě na novou regulaci EU v této oblasti, která nabyde účinnost v květnu 2018.⁶⁷ Členové IOSCO v loňském roce především diskutovali o technologických inovacích ve finančním sektoru (FinTech, RegTech a SupTech⁶⁸), kybernetickém riziku či doporučeních v oblasti řízení likviditního rizika fondy kolektivního investování.

5.6 SPOLUPRÁCE V RÁMCI KOLEGIÍ ORGÁNŮ DOHLEDU A JINÉ AKTIVITY

Účelem zřizování kolegií orgánů dohledu je efektivní fungování dohledu mezinárodně působících skupin. Cílem kolegií je prohloubení a větší intenzita spolupráce mezi jednotlivými národními orgány na úrovni dohledu skupin i jednotlivých subjektů. ČNB prostřednictvím své aktivní účasti na těchto jednáních usiluje o otevřenou podobu komunikace, se zaměřením zejména na významná rizika skupiny a také rizika dohlížených institucí.

ČNB v roce 2017 působila v devíti kolegiích orgánů dohledu nad evropskými bankovními skupinami: Erste, ING, J&T Finance Group, KBC, Raiffeisenbank, Sberbank Europe, Société Générale, UniCredit a Wüstenrot. V případě skupiny J&T Finance Group plnila ČNB roli konsolidujícího orgánu dohledu. Hlavní úkol kolegií představuje zabezpečení a koordinace procesu vedoucího ke schválení společných rozhodnutí o kapitálu, likviditě a skupinových ozdravných plánů. V rámci kolegií jsou rovněž harmonizovány přístupy orgánů dohledu v jednotlivých oblastech a vyjasněna řada metodických otázek. Diskuze v rámci kolegií byla mimo jiné zaměřena rovněž na přístup k oblasti odměňování pracovníků bank s ohledem na výkonnost jejich finančních skupin.

67 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů, GDPR).

68 Supervisory technologies – využití moderních technologií pro dohled nad finančním trhem dohledovými orgány.

Na základě analýzy zpracované v rámci procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP) předkládala ČNB kolegiím orgánů dohledu vyhodnocení rizikového profilu a návrh požadavku na minimální kapitálovou přiměřenost, případně likviditu tuzemských dceřiných institucí. Kolegia orgánů dohledu rovněž posuzují a vyhodnocují ozdravné plány na úrovni jednotlivých bankovních skupin. ČNB usiluje o to, aby struktura skupinových ozdravných plánů dostatečně zohlednila ozdravné plánování i na úrovni konkrétních tuzemských institucí, a dbá na to, aby skupinová ozdravná opatření neměla negativní dopad na stabilitu tuzemských bank.

ČNB v roce 2017 spolupracovala rovněž v rámci 12 kolegií orgánů dohledu nad evropskými pojišťovacími skupinami: Aegon, Allianz, AXA, BNP Paribas Cardif, Generali, KBC Insurance, MetLife Inc., Munich Re, NN, UNIQA, Sogecap a VIG. Jednání byla soustředěna mimo jiné na skupinové interní modely, zavádění požadavků režimu Solventnost II u jednotlivých subjektů, riziková hodnocení pojišťoven i celých pojišťovacích skupin a vyhodnocení zpráv o vlastním posouzení rizik a solventnosti.

ČNB se dále účastnila též kolegia orgánů dohledu nad ústřední protistranou European Commodity Clearing AG se sídlem v Německu, která poskytovala své služby tuzemskému obchodnímu systému (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s.). Jednání se týkala mimo jiné výsledků pravidelného ročního přezkumu souladu s příslušnými požadavky kladenými na ústřední protistrany a vyhodnocení rizik, kterým ústřední protistrana je nebo může být vystavena. V rámci kapitálového trhu ČNB dále spolupracovala s ostatními orgány dohledu na základě mnohostranných memorand o spolupráci IOSCO a ESMA.

ČÁST B

VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2017

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2017⁶⁹

V roce 2017 se Česká republika nacházela v konjunkturální fázi ekonomického cyklu. Tuzemská ekonomika zvýšila dynamiku svého hospodářského růstu, přičemž aktuální odhad růstu reálného HDP pro tento rok činí 4,6 %. Tento růst představoval zvýšení akcelerace výkonnosti ekonomiky o 2,1 p.b. v porovnání s rokem 2016, kdy byl vykázán meziroční růst o 2,5 %.

Na růstu HDP se v roce 2017 významně podílela spotřeba domácností, jež meziročně vzrostla o 4,0 %, což představovalo největší kladnou meziroční změnu zaznamenanou od roku 2007. Růst spotřeby domácností byl tažen především poměrně vysokým nárůstem reálných mezd. Rovněž výdaje na konečnou spotřebu vlády se zvýšily, byť v porovnání s předchozími lety o menší relativní přírůstek 1,5 %. V průběhu roku došlo taktéž k akceleraci investiční činnosti. Tvorba hrubého fixního kapitálu meziročně vzrostla o 5,9 %, když k růstu investic přispívaly především investiční aktivity nefinančních podniků. Čistý export na roční bázi kladně přispívá k tvorbě HDP již od roku 2004, přičemž rok 2017 nebyl výjimkou. Vývoz zboží a služeb tuzemské ekonomiky přitom vzrostl o 6,9 %, zatímco objem importovaného zboží a služeb se zvýšil o menší přírůstek 6,2 %.

V roce 2017 průměrná roční míra inflace vyjádřená prostřednictvím indexu spotřebitelských cen dosáhla 2,5 %, když v průběhu celého roku její hodnota kolísala v horní polovině tolerančního pásma definovaného kolem 2% cíle. Tento vývoj představoval změnu charakteru vývoje cen, neboť míra inflace se od roku 2013 setrvale pohybovala pod spodní hranicí tolerančního pásma inflačního cíle. Nejvýznamnějšími proinflačními faktory, které ovlivňovaly inflaci v roce 2017, byly zejména růst cen potravin, dále zvýšení nákladů souvisejících s bydlením včetně růstu imputovaného nájemného a nákladů na paliva a dopravu.

V roce 2017 ČNB změnila měnové podmínky tuzemské ekonomiky, když v dubnu tohoto roku ukončila kurzový závazek na úrovni 27 CZK/EUR držený od listopadu 2013. Dále takřka po devíti letech došlo v srpnu ke zvýšení dvoutýdenní repo sazby a lombardní sazby ČNB. Další nárůst těchto dvou sazeb nastal v listopadu téhož roku. Agregovaně za celý rok dvoutýdenní repo sazba vzrostla o 45 bazických bodů na 0,50 %, lombardní sazba se navýšila o 95 bazických bodů na 1,00 %.

Zpřísnění měnových podmínek v roce 2017 nutně působilo na měnový kurz, který na průměru meziročně posílil jak ve vztahu k euru (o 2,6 %), tak ve vztahu k americkému dolaru (o 4,3 %). Průměrný nominální měnový kurz české koruny vůči euru v roce 2017 činil 26,3 CZK/EUR, kurz české koruny vůči americkému dolaru v průměru dosáhl výše 23,4 CZK/USD.

69 Údaje obsažené v této kapitole vycházejí z dat ČSÚ dostupných do 20. dubna 2018.

V roce 2017 česká ekonomika vykazala přebytek běžného účtu platební bilance. Kladné saldo běžného účtu dosahovalo hodnoty 54,2 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu snížení přebytku o 20 mld. Kč. Vykázaný přebytek běžného účtu byl odrazem zejména výsledku výkonové bilance, která uzavřela rok 2017 s kladným saldem 362,9 mld. Kč.

Na trhu práce pokračoval trend snižování nezaměstnanosti pozorovatelný od roku 2013. Roční průměrná míra obecné nezaměstnanosti pro rok 2017 dosáhla výše 2,9 %, což představovalo nejnižší hodnotu evidovanou mezi všemi členskými státy EU, stejně jako v předcházejícím roce. V meziročním srovnání průměrná míra nezaměstnanosti poklesla celkem o 1,1 p.b., přičemž k jejímu snižování docházelo rovnoměrně v průběhu celého roku. Rekordně nízká nezaměstnanost charakteristická převísem poptávky po práci nad nabídkou pracovních sil vytvořila podmínky pro výrazné zvýšení nominálních mezd, které meziročně vzrostly o 7 %. Vzhledem k mírnému zvýšení inflace rostly reálné mzdy pomalejším tempem, přesto meziroční nárůst o 4,4 % představoval největší navýšení reálných mezd od roku 2003.

2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ⁷⁰

2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

Na konci roku 2017 byl bankovní sektor České republiky tvořen celkem 47 bankovními subjekty⁷¹, což znamenalo o dva subjekty více, než ČNB registrovala o rok dříve. K 1. lednu 2017 nabyla účinnosti bankovní licence pro Banku CREDITAS, a.s. V květnu téhož roku vstoupila na tuzemský trh pobočka čínské banky Industrial and Commercial Bank of China Limited, Prague Branch. V průběhu roku 2017 rovněž došlo ke vstupu dvou poboček zahraničních bank domicilovaných v EU na tuzemský bankovní trh, zatímco dvě pobočky svou činnost v ČR ukončily. (Tab. B.II.1)

Ke konci roku 2017 bankovní sektor zahrnoval čtyři velké banky, pět středních bank a devět malých bank, dále pět stavebních spořitelů a 24 poboček zahraničních bank, a to včetně jedné pobočky zahraniční banky ze třetí země.⁷² Rozhodující část bankovního sektoru tvořila i nadále skupina čtyř velkých bank⁷³ s podílem aktiv na celkové bilanční sumě sektoru ve výši 59,3 %, přičemž daný podíl odpovídal podílu zaznamenanému o rok dříve. Podíly skupin středních bank a poboček zahraničních bank na aktivech sektoru meziročně mírně vzrostly, přičemž střední banky vykazovaly podíl 17,0 % a pobočky zahraničních bank 10,5 %. Meziroční pokles byl naopak evidován u skupiny malých bank⁷⁴, které spravovaly 7,3 % celkové bilanční sumy sektoru, a stavebních spořitelů s reziduálním podílem 5,9 %. (Tab. B.II.2)

70 Jako primární zdroj dat pro zpracování druhé kapitoly Zprávy o výkonu dohledu – částí B byly použity údaje z výkazů, které jsou součástí vykazovací povinnosti ekonomických subjektů, jejichž aktivity jsou předmětem dohledové činnosti ČNB. V jistých případech jsou v omezené míře využita data z výkazů sloužících pro účely měnové statistiky ČNB, přičemž v těchto případech je u prezentovaných dat vždy uveden explicitní odkaz na zdroj dat.

71 Pro účely této podkapitoly termín „bankovní subjekty“ zahrnuje banky, pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny. Oproti úvěrovým institucím tedy bankovní subjekty nezahrnují družstevní záložny. Vývojem v sektoru družstevních záložních se zabývá vlastní podkapitola.

72 V roce 2016 došlo k metodické změně klasifikace bank do skupin dle jejich velikosti. Od roku 2016 jsou do skupiny velkých bank zahrnuty banky, jejichž bilanční suma je větší než 10 % celkového objemu agregovaných aktiv bankovního sektoru. Do skupiny středních bank jsou řazeny banky s bilanční sumou 2 až 10 % z celkového objemu bilanční sumy sektoru. Tato skutečnost se odráží ve změnách podílů jednotlivých skupin bankovního sektoru na celkové bilanční sumě sektoru v letech 2015 a 2016, neboť do skupiny malých bank byly v roce 2016 nově řazeny Česká exportní banka, Českomoravská záruční a rozvojová banka a Sberbank. Tyto banky byly v roce 2015 klasifikovány jako střední banky. V průběhu roku 2017 nedošlo ve skupinách velké a střední banky k žádné změně. Do skupiny malých bank byla nově zařazena Banka CREDITAS, a.s., již byla udělena bankovní licence s účinností od roku 2017.

73 Skupina čtyř velkých bank zahrnuje Českou spořitelnu, ČSOB, Komerční banku a UniCredit Bank.

74 Vzhledem ke skutečnosti, že se dohledový režim poboček zahraničních bank ze třetích zemí značně odlišuje od režimu poboček zahraničních bank z EU, a zároveň je dohled nad těmito pobočkami realizován v obdobném režimu jako u malých bank, je do skupiny malých bank rovněž zahrnuta pobočka čínské banky Industrial and Commercial Bank of China Limited, Prague Branch. V rámci této kapitoly, pokud není výslovně uvedeno jinak, skupina malé banky zahrnuje devět malých bank a jednu pobočku zahraniční banky ze třetí země.

Tab. B.II.1

POČET SUBJEKTŮ BANKOVNÍHO SEKTORU

(stav ke konci období)

	2015	2016	2017
BANKOVNÍ SEKTOR CELKEM	46	45	47
z toho:			
banky	18	17	18
pobočky zahraničních bank	23	23	24
stavební spořitelny	5	5	5

Tab. B.II.2

AKTIVA SKUPIN BANK NA BILANČNÍ SUMĚ BANKOVNÍHO SEKTORU

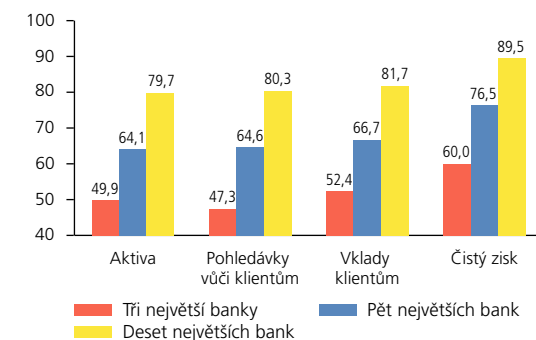
(stav ke konci období, podíl v %)

	2015	2016	2017
BANKY CELKEM	100,0	100,0	100,0
z toho:			
velké banky	58,8	59,3	59,3
střední banky	19,6	16,6	17,0
malé banky	4,2	7,5	7,3
pobočky zahraničních bank	9,6	9,5	10,5
stavební spořitelny	7,9	7,1	5,9

Graf B.II.1

KONCENTRACE BANKOVNÍHO SEKTORU

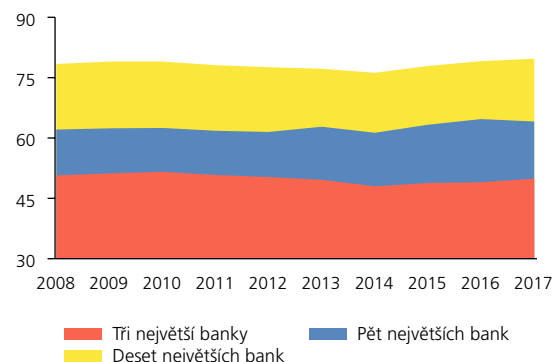
(v %, stav k 31. 12. 2017)

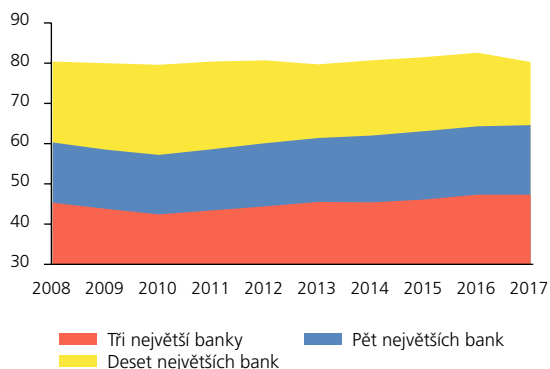
Graf B.II.2

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – AKTIVA

(podíly tří, pěti, deseti největších bank v %)

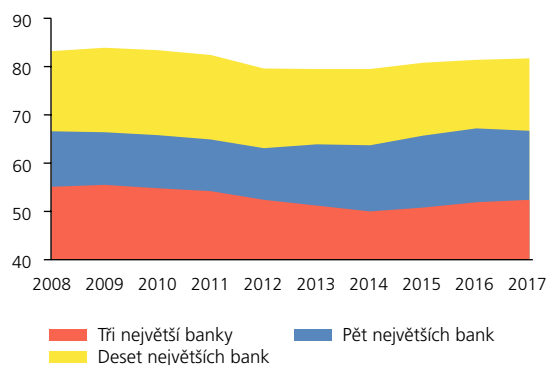
GRAF B.II.3

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – KLIENTSKÉ POHLEDÁVKY
(podílů tří, pěti a deseti největších bank v %)

K 31. 12. 2017 bylo na území ČR notifikováno 420 zahraničních bank (včetně poboček zahraničních bank) v režimu jednotné licence. Své služby a produkty bez založení pobočky na území členských států EU nabízelo 11 tuzemských bank. Čtyři tuzemské banky provozovaly pobočku na Slovensku.

Úroveň koncentrace bankovního sektoru určenou podílem aktiv tří největších bank na bilanční sumě sektoru lze i přes mírné navýšování podílu v uplynulých čtyřech letech považovat za relativně stabilní, přičemž tento podíl v posledních deseti letech kolísá kolem 50 %. Rovněž šířeji definovanou úroveň koncentrace sektoru vyjádřenou podílem součtu aktiv pěti, resp. deseti největších bank na celkových aktivech sektoru lze v posledních deseti letech považovat za víceméně v čase stálou s tím, že meziroční změny jsou v porovnání s úrovní koncentrace vyjádřené prostřednictvím podílu aktiv tří největších bank na aktivech sektoru na srovnatelné úrovni. (Graf B.II.1 a B.II.2)

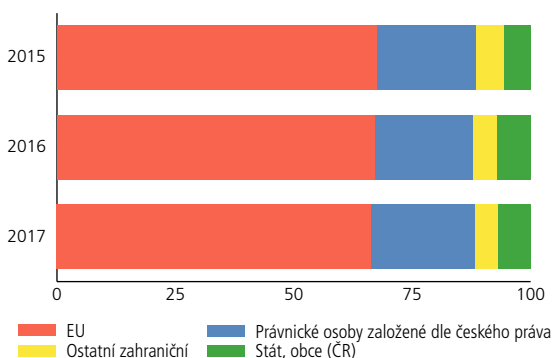
GRAF B.II.4

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – VKLADY KLIENTŮ
(podílů tří, pěti, deseti největších bank v %)

Koncentrace na trhu klientských úvěrů vyjádřená podílem tří bank s největším objemem klientských úvěrů se od roku 2010 setrvale zvyšovala, byť ke konci roku 2017 dosahovala míra koncentrace určená tímto způsobem stejné úrovně jako o rok dříve, tj. 47,3 %. V období posledních sedmi let se podíl tří největších poskytovatelů klientských úvěrů na celkovém objemu klientských úvěrů sektoru zvýšil o 4,9 p.b. na 47,5 %, zatímco podíl pěti největších bankovních věřitelů vzrostl o 7,4 p.b. na 64,6 %. Podíl poskytnutých klientských úvěrů deseti nevýznamnějšími bankovními věřiteli vzrostl oproti roku 2010 mírněji o 0,7 p.b. na 80,3 %, když v roce 2017 úroveň takto určené míry koncentrace meziročně poklesla o 2,3 p.b. (Graf B.II.3)

Tři banky s nevýznamnějšími objemy klientských vkladů se podílely na klientských vkladech sektoru 52,4 %, přičemž v posledních deseti letech tento podíl ani v jednom případě neklesl pod hranici 50 %. V případě koncentrace klientských vkladů určené podílem objemu vkladového agregátu pěti bank s největšími klientskými vklady na celkových klientských vkladech sektoru dosahoval k poslednímu dni roku 2017 dvou třetin s nevýznamnými meziročními změnami zaznamenanými v průběhu posledních deseti let. Rovněž šířeji definovaná míra koncentrace zahrnující deset bank s největšími klientskými vklady nevykazovala v uplynulé dekádě podstatné změny. (Graf B.II.4)

GRAF B.II.5

VLASTNICKÁ STRUKTURA
(v %, banky ke konci daného roku)

Poznámka: Podíl na základním kapitálu.

2.1.1 Vlastnická struktura bankovního sektoru

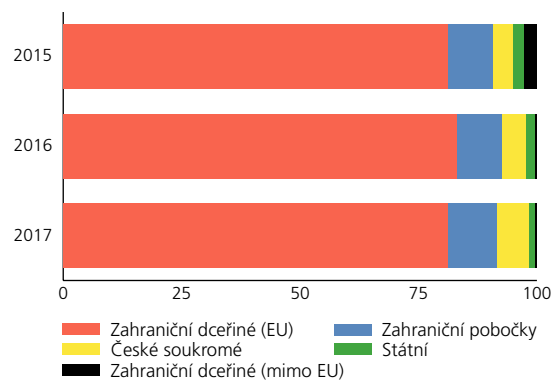
Základní kapitál bankovních subjektů pocházející z členských zemí EU představuje téměř dvoutřetinový podíl na agregátu základního kapitálu celého tuzemského bankovního sektoru (66,3 %). V roce 2017 zahraniční vlastníci drželi celkem 71,1 % základního kapitálu, což představovalo v porovnání s předcházejícím rokem mírné snížení tohoto podílu o 1,0 p.b. Na zahraniční vlastníky domicilované mimo EU připadal meziročně stabilní podíl na základním kapitálu sektoru ve výši 4,8 %. (Graf B.II.5)

K 31. 12. 2017 bylo zahraničními vlastníky spravováno celkem 92,1 % aktiv bankovního sektoru⁷⁵, přičemž majorita aktiv (81,2 % z bilanční sumy sektoru) spadala do vlastnictví dceřiných bank, jejichž mateřské společnosti pocházely z členských států EU. Podíl zahraničních dceřiných bankovních subjektů na celkové bilanční sumě meziročně poklesl o 2,0 p.b., zatímco podíl aktiv zahraničních poboček na celkových aktivech ovládaných vlastníky pocházejících z EU vzrostl o 1,0 p.b. na 10,5 %. Banky s rozhodující českou účastí ke konci roku 2017 disponovaly 6,7 % aktiv celého sektoru, což představovalo meziroční nárůst o 1,6 p.b. Státní banky obhospodařovaly 1,2 % aktiv. (Graf B.II.6)

GRAF B.II.6

VLASTNICTVÍ AKTIV BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, banky ke konci daného roku)

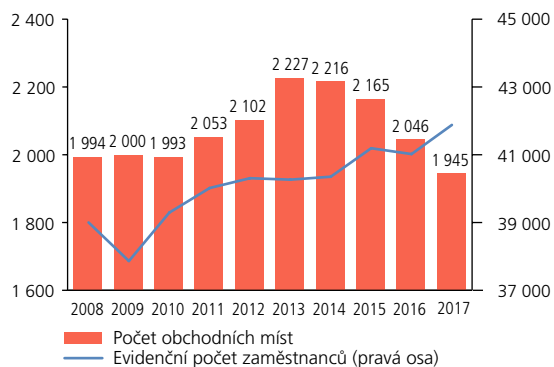

⁷⁵ Jedná se o podíl na celkových aktivech bankovního sektoru, která jsou kontrolována zahraničními subjekty (tj. zahraničními dceřinými bankami nebo pobočkami zahraničních bank). Za zahraniční bankovní subjekt je považován subjekt, u kterého zahraniční vlastníci disponují přímo nebo nepřímo alespoň 50 % vlastnických práv.

GRAF B.II.7

POČET ZAMĚSTNANCŮ A OBCHODNÍCH MÍST

(v ČR i mimo ČR, stav ke konci období)

TAB. B.II.3

PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA BANKOVNÍHO SEKTORU

(stav ke konci období)

	2015	2016	2017
POČET PRACOVNÍKŮ	41 192	41 020	41 880
Počet obchodních míst	2 165	2 046	1 945
Počet pracovníků			
na 1 banku	895,5	911,6	891,1
na 1 obchodní místo	19,0	20,0	21,5
Počet obyvatel			
na 1 banku (v tis.)	229,4	235,1	225,7
na 1 obchodní místo (v tis.)	4,9	5,2	5,5
na 1 pracovníka	256,2	257,9	253,3

2.2 PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA

Ke konci roku 2017 činil evidenční počet osob zaměstnaných v bankovním sektoru 41 880, což znamenalo meziroční nárůst o 860 registrovaných zaměstnanců.⁷⁶ V porovnání se stavem ke konci roku 2016, kdy došlo k meziročnímu poklesu o 172 evidovaných zaměstnanců, představovalo toto navýšení relativní meziroční nárůst v počtu pracovníků sektoru o 2,1 %. (Graf B.II.7)

Obdobně jako v předešlých letech, i na konci roku 2017 byly čtyři největší banky nejvýznamnějšími zaměstnavateli bankovního sektoru, neboť se kumulativně podílely na celkovém počtu evidovaných zaměstnanců téměř dvěma třetinami (66,2 %). Skupina středních bank se na celkové zaměstnanosti sektoru podílela 17,7 %, skupina malých bank koncentrovala 7,3 % zaměstnanců. V pobočkách zahraničních bank pracovalo 5,1 % z celkového počtu evidovaných pracovníků, 3,7 % zaměstnanců bankovního sektoru bylo zaměstnáno ve stavebních spořitelnách.

Zatímco vývoj počtu evidovaných zaměstnanců vykazuje dlouhodobě spíše rostoucí tendenci, počet obchodních míst v posledních letech klesá. Ke konci roku 2017 existovalo 1 945 obchodních míst bankovních subjektů, tj. o 101 míst méně než na konci roku 2016. (Tab B.II.3)

Efektivita bankovního sektoru vyjádřená prostřednictvím výše čistého zisku agregovaného pro celý bankovní sektor, který je přepočten na jednoho evidovaného pracovníka, dosáhla 1,8 mil. Kč, což představovalo téměř totožnou hodnotu tohoto ukazatele v porovnání s předcházejícím rokem 2016. S využitím stavových ukazatelů vykázaných ke konci roku 2017 na jednoho evidovaného zaměstnance připadalo 167,4 mil. Kč aktiv.

76 Počet všech zaměstnanců bankovního sektoru zahrnuje zaměstnance působící v ČR, jakož i zaměstnance pracující ve všech zemích, kde banky působí. Jedná se o evidenční stav počtu zaměstnanců, velikost jejich pracovních úvazků není zohledněna.

2.3 DISTRIBUČNÍ KANÁLY, PATEBNÍ KARTY

S rozvojem informačních a komunikačních technologií nabývají stále většího významu distribuční kanály, které propojují požadavky klientů s produkty a službami nabízenými bankovními subjekty s využitím vzdáleného přístupu, resp. bez nutnosti osobní přítomnosti klienta na pobočce. Paralelně s vyšší intenzitou využití těchto distančních kanálů, zvláště elektronického bankovníctví, je vývoj posledních let charakteristický redukcí obchodních míst poboček bank, což však spíše než se zvyšováním významu distanční distribuce souvisí s racionalizací provozu a struktury pobočkové sítě.

K základním distribučním kanálům elektronického bankovníctví patří síť bankomatů, jejíž hustota se na území ČR setrvale zvyšuje. Ke konci roku 2017 bankovní subjekty v ČR provozovaly téměř 5 000 bankomatů, což odpovídalo v meziročním vyjádření 6% nárůstu jejich počtu. Převážná většina z nich (95,3 %) byla vybavena funkcionalitou vydávání hotovosti. Bankomaty, které klientům umožňovaly převody peněžních prostředků, rovněž tvořily značný podíl na celkovém počtu provozovaných bankomatů v ČR (84,1 %). (Tab. B.II.4)

Vzdálený přístup k peněžním prostředkům spravovaných bankami běžně umožňují karty s platební funkcí. Vzhledem ke konzervativnímu přístupu klientů tuzemských bank jsou dlouhodobě nejužívanějším typem platebních karet karty debetní, které představovaly 86 % z celkového počtu více než 12 mil. evidovaných platebních karet. Počet debetních karet meziročně vrostl o 317,1 tis., když na konci roku 2017 bylo v oběhu více než 10,3 mil. karet tohoto typu. Počet vydaných kreditních karet meziročně poklesl o téměř 15 %. (Tab. B.II.5)

Souběžně s růstem celkového počtu platebních karet roste v posledních letech i počet prodejních terminálů. V roce 2017 se jejich počet meziročně zvýšil o téměř 8 tis. jednotek na 157,5 tis. terminálů. Elektronické terminály tvořily 89,5 % z celkového počtu terminálů umístěných v prodejních místech. (Tab. B.II.4)

Tab. B.II.4

AKCEPTAČNÍ ZAŘÍZENÍ

(absolutní počty, stav ke konci období)

	2015	2016	2017
Bankomaty	4 539	4 704	4 987
z toho:			
Bankomaty s funkcí vydávání hotovosti	4 343	4 492	4 751
Bankomaty s funkcí provádění převodů peněžních prostředků	4 024	4 075	4 194
Terminály – akceptační zařízení v prodejních místech	142 164	147 492	157 501
z toho:			
Elektronické terminály v prodejních místech	96 364	133 007	141 004

Tab. B.II.5

PATEBNÍ KARTY

(počet vydaných platebních karet, v tis.)

	2015	2016	2017
Debetní karty	9 779,4	10 034,0	10 351,1
Kreditní karty	1 957,7	1 877,1	1 764,4
Charge karty	4,5	3,8	3,7

2.4 ČINNOST BANKOVNÍHO SEKTORU

2.4.1 Aktiva bankovního sektoru

Celková aktiva bankovního sektoru dosáhla ke konci roku 2017 výše 7 008,7 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 1 048,3 mld. Kč. V procentním vyjádření tato změna odpovídala meziročnímu navýšení o 17,6 %. (Tab. B.II.6)

TAB. B.II.6

AKTIVA BANKOVNÍHO SEKTORU

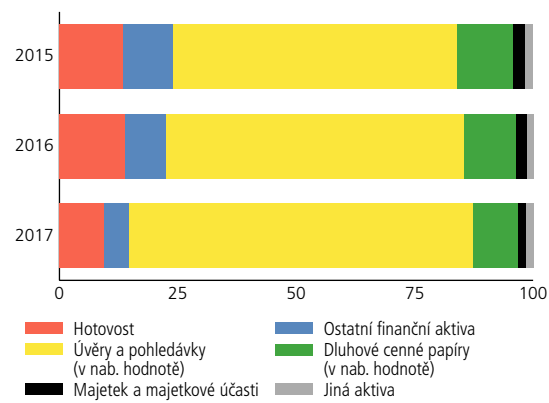
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
AKTIVA CELKEM NETTO	5 468,5	5 960,4	7 008,7	+17,6
Pokladní hotovost	57,5	55,5	60,1	+8,1
Hotovost u centrálních bank	631,4	743,0	579,7	-22,0
Vklady na viděnou úvěr. institucí	47,4	34,5	25,0	-27,4
Finanční aktiva k obchodování	119,9	107,1	81,6	-23,8
Finanční aktiva v reálné hodnotě do zisku/ztráty	11,1	9,8	5,2	-47,6
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykázaná do OCI	443,6	388,5	275,5	-29,1
Finanční aktiva v naběhlé hodnotě	3 927,7	4 406,4	5 749,7	+30,5
Úvěry a jiné pohledávky (v naběhlé hodnotě)	3 277,9	3 746,5	5 092,3	+35,9
Dluhové cenné papíry (v naběhlé hodnotě)	649,8	659,9	657,5	-0,4
Zajišťovací deriváty	44,6	43,1	32,0	-25,8
Kladné změny reálné hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	1,3	1,4	-6,9	-592,2
Účasti v dceřiných, společných a přidružených podnicích	95,5	92,5	95,3	+3,0
Hmotný majetek	25,9	23,1	24,9	+7,7
Nehmotný majetek	18,8	21,6	24,8	+14,9
Ostatní aktiva	43,7	33,9	62,0	+83,1

GRAF B.II.8

STRUKTURA AKTIV BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav ke konci období)

Subjekty tuzemského bankovního sektoru zpravidla využívají obchodní model založený na poskytování půjček, v rámci kterého klientské vklady slouží jako primární zdroje krytí bankami poskytovaných půjček klientům. Tento dominantní obchodní model se mj. projevuje ve struktuře jejich aktiv, kde objemově nejvýznamnější kategorií dlouhodobě tvoří úvěry a pohledávky. Ke konci roku 2017 se úvěry a pohledávky podílely na celkových aktivech sektoru 72,7 %, kdy jejich významnost v meziročním srovnání vzrostla o 9,8 p.b.

Podíl hotovosti a ostatních vkladů splatných na požádání na celkových aktivech činil 9,5 %, tj. o 4,5 p.b. méně než na konci roku 2016.

Ke konci roku 2017 rovněž klesl podíl ostatních finančních aktiv⁷⁷, jejichž účetní hodnota je citlivá na vývoj na finančních trzích. Tato aktiva představovala 5,2 % z celkové bilanční sumy (meziroční pokles o 3,3 p.b.).

⁷⁷ Ostatní finanční aktiva zahrnují finanční aktiva k obchodování, finanční aktiva jiná než k obchodování povinně v reálné hodnotě vykázaná do zisku/ztráty, finanční aktiva v reálné hodnotě vykázaná do zisku a ztráty, finanční aktiva v reálné hodnotě vykázaná do OCI.

Podíl dluhových cenných papírů držených do splatnosti na celkových aktivech meziročně poklesl o 1,7 p.b. na 9,4 %. Mírně nižší relativní zastoupení v bilanční sumě sektoru ve výši 1,7 % bylo v meziročním srovnání zaznamenáno pro skupinu aktiv, která sdružuje hmotný a nehmotný majetek včetně majetkových účastí. Reziduální podíl ostatních výše nezahrnutých aktiv představoval 1,6 %. Tato reziduální hodnota byla v posledních letech stabilní. (Graf B.II.8)

Z hlediska podílu skupin bank na celkové bilanční sumě vykázaly největší objem aktiv velké banky, když jejich aktiva ke konci roku 2017 dosáhla 4 156 mld. Kč, což představovalo meziroční nárůst o 17,5 %. Významně rovněž vzrostla aktiva středních a malých bank. V případě středních bank se jednalo o meziroční nárůst o 20,2 % na 1 191,5 mld. Kč, zatímco aktiva malých bank ve výši 515,0 mld. Kč vzrostla o 15,7 %. Odlišný charakter vývoje byl zaznamenán v segmentu stavebních spořitelů, jejichž hodnota aktiv poklesla o 1,8 % na 413,3 mld. Kč. (Tab. B.II.7)

2.4.2 Úvěry a pohledávky bankovního sektoru⁷⁸

Ke konci roku 2017 bankovní sektor vykázal celkový objem úvěrů a pohledávek (očistěný o opravné položky) ve výši 5 092,4 mld. Kč. Meziročně došlo k navýšení tohoto agregátu o 1 338,6 mld. Kč, což odpovídalo v procentním vyjádření nárůstu o 35,7 %. (Graf B.II.9)

Sektorově byl nárůst úvěrů a pohledávek tažen především úvěry a pohledávkami vůči centrálním bankám, které meziročně vzrostly o 1 157,2 mld. Kč, tj. na více než dvojnásobek v porovnání s hodnotou zaznamenanou na konci roku 2016.⁷⁹ Nezanedbatelný nárůst vykázaly úvěry a pohledávky poskytnuté úvěrovým institucím, které se ke konci roku 2017 meziročně navýšily o 32,9 mld. Kč na 222,7 mld. Kč. Naopak o 11,6 % poklesly úvěry a pohledávky vůči vládním institucím, které dosáhly 60,3 mld. Kč. (Tab. B.II.8)

Tab. B.II.7

BILANČNÍ SUMA SKUPIN BANK

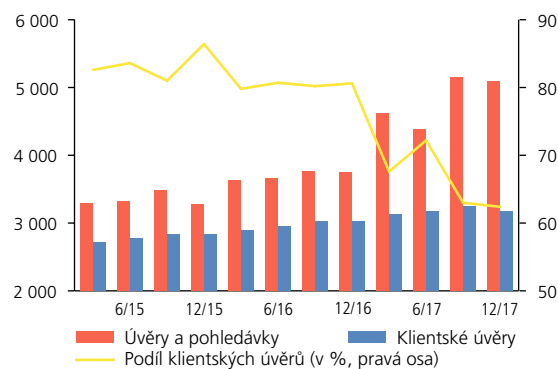
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
BANKY CELKEM	5 468,5	5 960,4	7 008,7	+17,6
z toho:				
Velké banky	3 214,8	3 536,3	4 156,0	+17,5
Střední banky	1 069,4	991,2	1 191,5	+20,2
Malé banky	227,3	445,0	515,0	+15,7
Pobočky zahr. bank	522,5	567,2	732,9	+29,2
Stavební spořitelny	434,5	420,7	413,3	-1,8

Graf B.II.9

ÚVĚRY A POHLEDÁVKY BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč, stav ke konci období)

⁷⁸ Číselné údaje o kategorii úvěrů a pohledávek uváděné v této podkapitole zahrnují kromě úvěrů a pohledávek v naběhlé hodnotě rovněž úvěry a pohledávky vykazované jako finanční aktiva k obchodování, finanční aktiva jiná než k obchodování povinně v reálné hodnotě vykazovaná do zisku/ztráty, finanční aktiva v reálné hodnotě vykazovaná do zisku a ztráty a finanční aktiva v reálné hodnotě vykazovaná do OCI. Tyto kategorie kumulativně představují marginální podíl na uvedeném úvěrovém agregátu nedosahující ani jedno promile.

⁷⁹ Vysoký absolutní i relativní nárůst objemu kategorie úvěrů a pohledávek bankovního sektoru vůči centrálním bankám korespondoval s výrazným nárůstem devizových rezerv ČNB, k němuž došlo před ukončením kurzového závazku ČNB. Na začátku roku 2017 vedlo očekávání ukončení kurzového závazku k vysokému přílivu vkladů od nerezidentských úvěrových institucí a na straně aktiv tuzemských bankovních subjektů k nárůstu jejich pohledávek vůči ČNB.

TAB. B.II.8

ÚVĚRY A POHLEDÁVKY PODLE SEKTOROVÉHO HLEDISKA

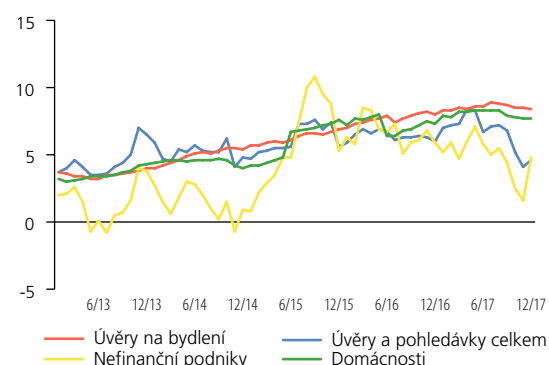
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
ÚVĚRY A POHLEDÁVKY CELKEM	3 278,0	3 753,8	5 092,3	+35,7
Centrální banky	243,5	537,0	1 694,2	+215,5
Vládní instituce	82,8	68,2	60,3	-11,6
Úvěrové instituce	202,7	189,8	222,7	+17,3
Ostatní	2 749,0	2 958,7	3 115,2	+5,3
Ostatní finanční instituce	227,1	261,7	270,7	+3,4
Nefinanční podniky	1 175,3	1 232,6	1 261,2	+2,3
z toho:				
Projektové financování	160,6	208,1	233,2	+12,0
Domácnosti	1 346,7	1 464,4	1 583,2	+8,1
z toho:				
Spotřebitelské úvěry	174,7	196,8	216,1	+9,8
Úvěry zajištěné nemovitostmi	968,3	1 069,3	1 152,8	+7,8
ÚVĚRY KLIENTŮM	2 831,8	3 027,0	3 175,5	+4,9

GRAF B.II.10

ROČNÍ MÍRY RŮSTU KLIENSKÝCH ÚVĚRŮ

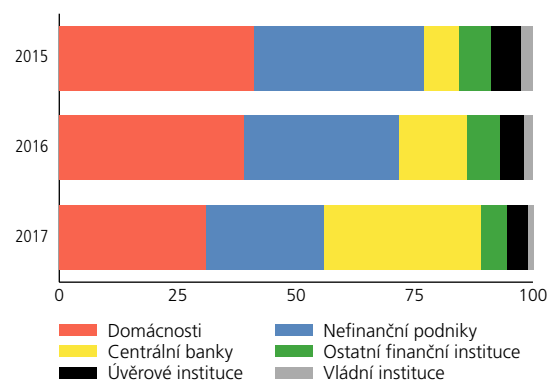
(meziročně, v %)

GRAF B.II.11

ÚVĚRY DLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ

(v %, stav ke konci období)

Klientské úvěry a pohledávky (dále jen „klientské úvěry“⁸⁰) byly ke konci roku 2017 vykázány v objemu 3 175,5 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o 4,9 %, přičemž v porovnání s koncem roku 2016 došlo k poklesu jejich tempa růstu o 2 p.b. Klientské úvěry představovaly v tuzemském bankovním sektoru s podílem 61,2 % majoritní část z celkově poskytnutých úvěrů a pohledávek, a to i přes významný meziroční pokles tohoto podílu (o 18,3 p.b.). Nižší relativní zastoupení klientských úvěrů v portfoliu aktiv bankovních subjektů je odrazem ukončení kurzového závazku v dubnu 2017 a s tím spojeného nárůstu pohledávek vůči ČNB.⁸¹ (Graf B.II.9 a Tab. B.II.8)

Ke konci roku 2017 tvořily nejvýznamnější složku klientských úvěrů úvěry poskytnuté domácnostem, jejichž objem činil 1 583,2 mld. Kč, což představovalo téměř třetinový podíl na agregovaném objemu úvěrů a pohledávek celého bankovního sektoru (31,2 %). Úvěry domácnostem meziročně vzrostly o 118,8 mld. Kč, tj. o téměř stejný absolutní meziroční nárůst zaznamenaný na konci roku 2016, kdy byl vykázán jejich meziroční nárůst o 117,8 mld. Kč. Dlouhodobě nejvýznamnějším typem úvěrů poskytnutých domácnostem byly úvěry zajištěné nemovitostmi, jejichž podíl na úvěrech domácnostem dosáhl 72,8 %. Spotřebitelské úvěry se na celkových úvěrech v sektoru domácností podílely 13,6 %. (Graf B.II.11 a Tab. B.II.8)

Z hlediska objemu představovaly druhou nejvýznamnější složku klientských úvěrů úvěry poskytnuté nefinančním podnikům, jejichž podíl na celkových úvěrech dosáhl 24,8 %. Ke konci roku 2017 bylo nefinančním podnikům tuzemským bankovním sektorem zapůjčeno 1 261,2 mld. Kč, tj. o 28,7 mld. více než ke konci roku 2016. Podíl

80 Klientské úvěry představují agregát úvěrů a pohledávek poskytnutých vládními institucím, ostatním finančním institucím, nefinančním podnikům a domácnostem. Tato kategorie tedy nezahrnuje úvěry a pohledávky poskytnuté centrálním bankám a jiným úvěrovým institucím.

81 Blíže viz podkapitola 2.4.2, poznámka pod čarou č. 79.

projektového financování na úvěrech nefinančním podnikům meziročně mírně vzrostl o 1,6 p.b. na 18,5 %.

Nejmenší podíl na klientských úvěrech vykázal bankovní sektor v segmentu úvěrů poskytnutých vládním institucím. Ke konci roku 2017 bankovní subjekty zapůjčily vládním institucím 60,3 mld. Kč, což odpovídalo podílu na celkových úvěrech a pohledávkách 1,2 %. Objem úvěrů poskytnutých ostatním finančním institucím ke konci roku 2017 dosáhl 270,7 mld. Kč, což představovalo meziroční navýšení o 3,4 %. Na celkových úvěrech a pohledávkách poskytnutých bankovním sektorem se tyto úvěry podílely 5,3 %.

Na počátku roku 2017 byl přerušen dlouhotrvající trend poklesu úrokových sazeb úvěrů poskytovaných na bydlení a průměrná úroková sazba u nových smluv tohoto typu na konci roku 2017 meziročně vzrostla o 0,22 p.b. na 2,38 %.⁸² V případě nově poskytnutých úvěrů na spotřebu pokračoval klesající vývoj průměrné úrokové sazby, přičemž klientům byla v rámci nových smluv účtována průměrná úroková sazba 8,70 %, tj. o 1,38 p.b. méně než na konci roku 2016. (Graf B.II.12)

2.4.3 Struktura a růst portfolií cenných papírů a majetkových účastí

Na konci roku 2017 celková účetní hodnota cenných papírů včetně majetkových účastí (dále „celkové investice“) v portfoliích bankovních subjektů dosáhla 1 044,5 mld. Kč, což v porovnání s koncem roku 2016 znamenalo pokles o 137,7 mld. Kč, resp. o 11,6 %. (Tab. B.II.9)

Dlouhodobě objemově dominantní složkou celkových investic zůstávaly dluhové cenné papíry, byť jejich podíl v celkové struktuře portfolia investic meziročně poklesl o 1,1 p.b. na 90,8 %. Nejvýznamnější typovou kategorií dluhových cenných papírů představovaly dluhové cenné papíry emitované vládními institucemi v objemu 552,5 mld. Kč. Meziroční pokles výše vládních cenných papírů držených bankovním sektorem dosáhl 18,8 %, což představovalo snížení o 127,6 mld. Kč. Přestože jejich podíl na celkových investicích meziročně klesl o 4,6 p.b., stále představovaly více než polovinu účetní hodnoty celkových investic bankovního sektoru (52,9 %).

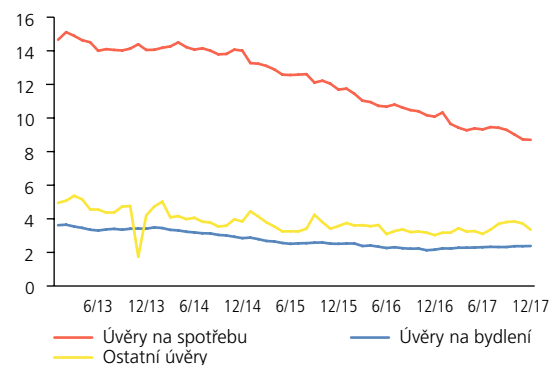
Účetní hodnota cenných papírů emitovaných úvěrovými institucemi, kterou vykázal bankovní sektor ve svých aktivech na konci roku 2017, dosáhla výše 331,2 mld. Kč. To odpovídalo významnému podílu ve výši 31,7 % na celkových investicích v portfoliu bankovních subjektů. Přestože v meziročním srovnání objem této kategorie aktiv klesl o 4,3 %, jeho významnost vyjádřená podílem na celkových cenných papírech a majetkových účastí vzrostla o 2,4 p.b.

⁸² Zdrojem pro zpracování dat o úrokových sazbách z nových úvěrů byly údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

GRAF B.II.12

ÚROKOVÉ SAZBY Z NOVÝCH ÚVĚRŮ

(obyvatelstvo, v %)

TAB. B.II.9

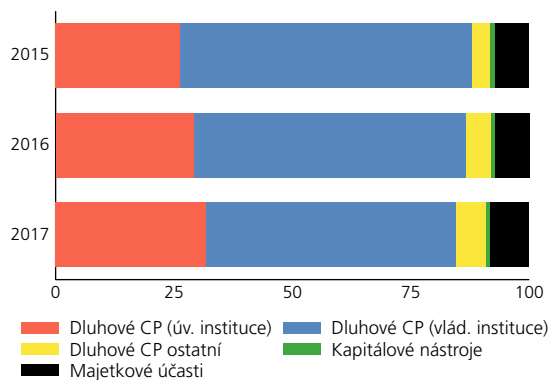
CENNÉ PAPIRY PODLE SEKTORŮ EMITENTŮ, PORTFOLIÍ A DRUHŮ (v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
CENNÉ PAPIRY A ÚČASTI CELKEM	1 252,5	1 182,3	1 044,5	-11,6
Dluhové cenné papíry celkem	1 148,5	1 086,3	948,3	-12,7
Dluhové CP vydané úv. institucemi	329,6	345,9	331,2	-4,3
Dluhové CP vydané vlád. institucemi	771,2	680,1	552,5	-18,8
Dluhové CP vydané ostatními klienty	47,7	60,3	64,6	+7,1
Kapitálové nástroje	14,7	10,4	10,5	+0,6
Akcie	9,1	4,9	5,2	+6,2
Podílové listy	5,3	5,1	5,0	-1,8
Ostatní kapitálové nástroje	0,3	0,4	0,3	-37,7
Účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve společných podnicích	89,3	85,6	85,7	+0,2
Účasti s podstatným vlivem	2,5	1,8	1,6	-14,5
Účasti s podst. vlivem v úv. institucích	0,0	0,0	0,0	+0,0
Jiné účasti s podstatným vlivem	2,5	1,8	1,6	-14,5
Účasti s rozhodujícím vlivem	86,8	83,7	84,2	+0,5
Účasti s rozh. vlivem v úv. institucích	42,0	43,0	46,7	+8,6
Jiné účasti s rozhodujícím vlivem	44,9	40,7	37,4	-8,1

GRAF B.II.13

CENNÉ PAPÍRY A ÚČASTI BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav ke konci období)

Ke konci roku 2017 činil celkový objem dluhových cenných papírů vydaných ostatními klienty 64,6 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 4,3 mld. Kč. Na celkové výši účetně evidovaných cenných papírech a majetkových účastí se podílely 6,2 %. (Graf B.II.13)

Bankovní sektor České republiky je primárně orientován na klientské úvěrování, což se mj. odráží v omezené významnosti investičních aktivit sektoru ve formě kolektivního investování a obchodů na akciových trzích. Ke konci roku 2017 bankovní subjekty kumulativně vykázaly kapitálové nástroje ve výši 10,5 mld. Kč, což představuje téměř ekvivalentní hodnotu s úrovní vykázanou na konci roku 2016, kdy objem kapitálových instrumentů byl o 59,4 mil. Kč nižší. Z hlediska podílu na celkových investicích kapitálové nástroje představovaly zanedbatelný podíl 1 %.

Zbýlý podíl 8,2 % na celkových investicích připadal na majetkové účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve společných podnicích. Na konci roku 2017 byl pro tuto kategorii vykazován kumulativní objem 85,7 mld. Kč. Z hlediska struktury majetkových účastí tvořily jejich drtivou většinu (98,2 %) účasti s rozhodujícím vlivem.

Majetkové účasti tuzemských bankovních subjektů byly soustředěny zejména do portfolia skupiny velkých bank, přičemž účasti ve vlastnictví velkých bank představovaly 86,8 % z celkového objemu majetkových účastí sektoru. Tato aktiva měla především formu účastí v dceřiných bankách, stavebních spořitelnách, hypotečních bankách apod.

2.4.4 Struktura a růst pasiv bankovního sektoru

Pasiva bankovního sektoru jsou tvořena závazky vůči jiným subjektům⁸³ a vlastním kapitálem. Ke konci roku 2017 závazky bankovních subjektů ve výši 6 452,2 mld. Kč představovaly 92,1 % celkové bilanční sumy, zatímco zbylých 7,9 % tvořil vlastní kapitál v objemu 556,5 mld. Kč. Meziroční nárůst stavu závazků sektoru k ultimu roku 2017 dosáhl 1 032,6 mld. Kč, což odpovídá meziročnímu nárůstu o 19,1 %. Vlastní kapitál meziročně vzrostl o 15,7 mld. Kč, tj. o 2,9 %. (Tab. B.II.10)

83 Jinými subjekty jsou v této souvislosti míněny centrální banka, úvěrové instituce a klienti, tj. vládní instituce, domácnosti, nefinanční podniky a ostatní finanční instituce.

Tab. B.II.10

PASIVA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

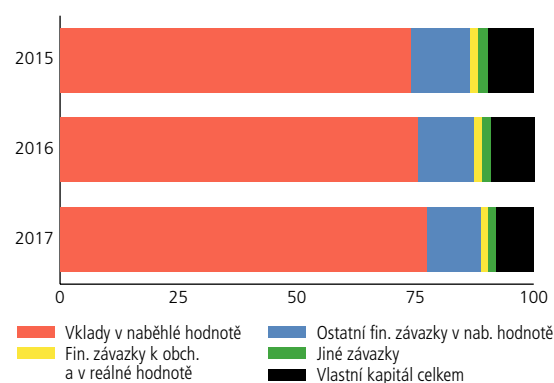
	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
ZÁVAZKY A VLASTNÍ KAPITÁL CELKEM	5 468,5	5 960,4	7 008,7	+17,6
Závazky celkem	4 941,4	5 419,6	6 452,2	+19,1
Finanční závazky k obchodování	93,1	107,0	100,0	-6,5
Deriváty k obchodování	63,7	60,5	63,7	+5,2
Závazky z krátkých prodejů	17,2	27,7	28,5	+2,9
Vklady k obchodování	1,6	7,3	2,5	-66,2
Emitované dluhové CP k obchodování	10,1	11,4	5,3	-53,4
Ostatní fin. závazky k obchodování	0,6	0,0	0,0	-85,4
Finanční závazky v RH do Z/Z	4,0	3,6	10,7	+196,8
Vklady v RH vykázané do Z/Z	4,0	2,0	1,2	-37,9
Emitované dluhové CP v RH vykázané do Z/Z	0,0	1,6	9,5	+486,2
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	4 728,2	5 200,3	6 234,8	+19,9
Vklady v naběhlé hodnotě	4 057,9	4 504,2	5 439,6	+20,8
Emitované dluhové CP aj. závazky	670,3	696,1	795,1	+14,2
Zajišťovací deriváty	27,4	26,8	32,3	+20,7
Záporné změny reálné hodnoty	6,3	7,2	-7,8	-209,7
Rezervy	11,8	12,3	12,8	+3,8
Daňové závazky	8,9	7,0	2,9	-58,2
Ostatní závazky	44,5	55,5	66,5	+20,0
Závazky spojené s vyřazovanými skupinami určenými k prodeji	17,2	0,0	0,0	N/A
Vlastní kapitál celkem	527,1	540,8	556,5	+2,9
Základní kapitál	97,7	98,2	99,8	+1,6
Emisní ážio	62,6	62,6	63,4	+1,2
Jiné vydané kapitálové nástroje	11,8	12,6	13,3	+5,4
Kumulovaný ostatní úplný výsledek hospodaření (OCI)	35,8	28,9	7,3	-74,8
Nerozdělený zisk z předchozích období	199,2	213,1	239,3	+12,3
Rezervní fondy	53,1	50,7	55,4	+9,4
Zisk nebo ztráta za běžné úč. období	66,4	73,9	75,5	+2,2
Ostatní vlastní kapitál	0,5	0,8	2,4	+222,1

Tuzemský bankovní sektor je dlouhodobě charakteristický vysokým podílem vkladů v naběhlé hodnotě, které se na pasívech podílely 77,6 %, což představuje podíl vyšší o 2 p.b., než bylo evidováno na konci roku 2016. K poslednímu dni kalendářního roku 2017 tato kategorie závazků dosáhla výše 5 439,6 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu navýšení o 935,4 mld. Kč. Ostatní finanční závazky účtované v naběhlé hodnotě, které byly tvořeny především emitovanými dluhovými cennými papíry bankovních subjektů, vykázal bankovní sektor ve výši 795,1 mld. Kč. Tato kategorie pasív se podílela na celkové bilanci sektoru 11,3 %. V meziročním vyjádření byl u ostatních finančních závazků zaznamenán nárůst o 99,0 mld. Kč, tj. o 14,2 %. Rezi-duální složka pasív⁸⁴ s objemem 217,4 mld. Kč představovala zbylých 3,1 % bilanční sumy sektoru. (Graf B.II.14)

Graf B.II.14

STRUKTURA PASIV BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav ke konci období)

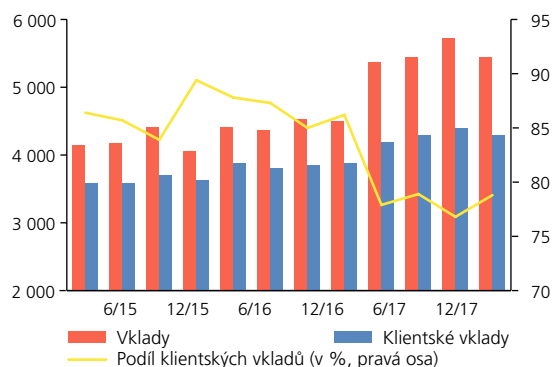

84 V daném kontextu reziduální pasiva zahrnují finanční závazky k obchodování, finanční závazky v reálné hodnotě vykazované ve výkazech zisku a ztráty, rezervy, daňové závazky či závazky z derivátových obchodů či krátkých prodejů a další výše neuváděná pasiva.

GRAF B.II.15

VKLADY BANKOVNÍHO SEKTORU

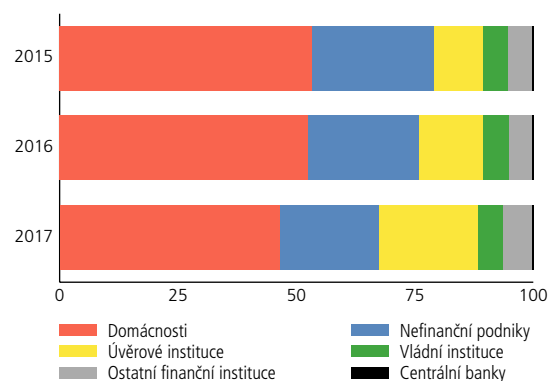
(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF B.II.16

VKLADY DLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ

(v %, stav ke konci období)

TAB. B.II.11

VKLADY KLIENTŮ BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
KLIENTSKÉ VKLADY CELKEM	3 634,0	3 892,9	4 288,5	+10,2
Vládní instituce	218,9	246,5	278,3	+12,9
Vklady ostatních osob včetně sektorově nečleněných vkladů	3 415,1	3 646,4	4 010,2	+10,0
Vklady ostatních finančních institucí	199,7	224,1	330,5	+47,5
Vklady nefinančních podniků	1 047,3	1 055,4	1 141,1	+8,1
Vklady domácností	2 168,1	2 367,0	2 538,6	+7,3
Běžné účty	1 293,1	1 588,6	1 772,7	+11,6
Termínové vklady	296,3	285,9	282,2	-1,3
Vklady s výpovědní lhůtou	578,8	492,5	483,7	-1,8

Většinový podíl na celkovém objemu vkladů sektoru dlouhodobě představují tzv. klientské vklady, tj. vklady vládních institucí, domácností, nefinančních podniků a ostatních finančních institucí u bankovních subjektů. Klientské vklady na konci roku 2017 činily 4 287 mld. Kč, tj. o 395,7 mld. Kč více než o rok dříve. Na konci roku 2017 tyto vklady tvořily 78,8 % vkladového agregátu, což znamenalo o 7,5 p.b. méně než ve stejném období předchozího roku. Pokles tohoto podílu korespondoval s nárůstem vkladů úvěrových institucí, přičemž ke konci roku 2017 sektor evidoval 1 136,9 mld. Kč, tj. o 528,6 mld. Kč více než na konci předchozího roku. Jejich podíl na agregovaných vkladech se zvýšil o 7,4 p.b. na 20,9 %. Vklady centrálních bank ke stejnému období měly na celkových vkladech marginální podíl (0,3 %). (Graf B.II.15 a Graf B.II.16)

Kapitál bankovních subjektů představuje vlastní zdroje jejich podnikatelské činnosti. K poslednímu dni roku 2017 tvořil objemově nejvýznamnější složku vlastního kapitálu nerozdělený zisk z předchozích období ve výši 239,3 mld. Kč, což odpovídalo podílu na vlastním kapitálu 43,0 %. Agregovaný základní kapitál sektoru činil na konci roku 2017 99,8 mld. Kč, tj. 17,9 % z celkového kapitálu. Emisní ážio bylo ke stejnému období vykázáno ve výši 63,4 mld. Kč, což odpovídalo podílu na vlastním kapitálu 11,4 %. Zisk za běžné účetní období k 31. 12. 2017 činil 75,5 mld. Kč a podílel se na vlastním kapitálu 13,6 %. V porovnání s koncem roku 2016 nedoznala struktura vlastního kapitálu významnějších změn. (Tab. B.II.10)

2.4.5 Vklady klientů bank a jejich struktura

Meziroční růst klientských vkladů v roce 2017 oproti minulému roku citelně zrychlil na 10,2 %, přičemž na konci roku 2016 činilo meziroční tempo růstu klientských vkladů 7,1 %. (Tab. B.II.11)

Z celkového objemu klientských vkladů tvořily nejvýznamnější složku vklady domácností ve výši 2 538,6 mld. Kč s podílem na celkové hodnotě klientských vkladů 59,2 %. Meziročně ke konci roku 2017 vklady domácností vzrostly o 7,3 %, přičemž zásadní vliv na toto navýšení měl růst vkladů na běžných účtech, který oproti minulému roku vzrostl o 11,6 % na 1 772,7 mld. Kč. V roce 2017 naopak pokračoval trend poklesu termínovaných vkladů, jakož i vkladů s výpovědní lhůtou, u nichž banky vykázaly meziroční pokles o 1,3 %, resp. o 1,8 %. (Tab. B.II.11)

Navýšení vkladů domácností bylo doprovázeno přerušením trendu snižování úrokových sazeb u nových vkladových produktů.⁸⁵ K 31. 12. 2017 dosahovaly průměrné úrokové sazby pro vklady na běžných a spořicí účtech 0,11 % při zaznamenaném stabilním vývoji v průběhu celého roku. Pro vklady s výpovědní lhůtou činila

⁸⁵ Zdrojem pro zpracování dat o úrokových sazbách z nových vkladů byly údaje z výkazů, které bankovní subjekty předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

průměrná úroková sazba k ultimu roku 2017 1,10 %, což představovalo prakticky shodnou hodnotu v porovnání s průměrnou sazbou kalkulovanou o rok dříve. Nové smlouvy o termínovaných vkladech domácností byly uzavírány při průměrné sazbě 0,67 %, tj. při sazbě nižší o 0,28 p.b. oproti sazbě účtované v průměru k poslednímu dni roku 2016. V případě termínovaných vkladů vývoj průměrné úrokové sazby nevykazoval jednoznačný trend. (Graf B.II.17)

Další podstatná část klientských vkladů sektoru byla tvořena vklady od nefinančních podniků, jejichž výše na konci roku 2017 dosáhla 1 141,1 mld. Kč, tj. o 8,1 % více než o rok dříve. Největší relativní meziroční nárůst z klientských vkladů vykázaly vklady od ostatních finančních institucí, které značně vzrostly o 47,5 %. Jejich výše v objemu 330,5 mld. Kč tvořila 7,7 % klientských vkladů. Poslední segment klientských vkladů představovaly vklady vládních institucí, které s hodnotou 278,3 mld. Kč vykázanou k poslednímu dni roku 2017 tvořily relativně stabilní podíl na klientských vkladech 6,5 %, v meziročním srovnání o 0,2 p.b. více než na konci roku 2016. (Tab. B.II.11)

Nejvýznamnější podíl vkladů na agregátu klientských vkladů bankovního sektoru byl ke konci roku 2017 koncentrován do skupiny velkých bank, které spravovaly 60,8 % vkladů klientů. Skupina středních bank obhospodařovala 16,8 % klientských vkladů, zatímco malé banky se podílely na klientských vkladech sektoru 8,7 %. Obdobný podíl klientských vkladů vykázaly stavební spořitelny (8,5 %). Reziduální podíl klientských vkladů ve výši 7,2 % byl uložen u poboček zahraničních bank.

Z hlediska vývoje koncentrace klientských vkladů do jednotlivých skupin bankovních subjektů vykazala stejně jako v roce 2016 nejvyšší tempo meziročního růstu skupina malých bank, jejíž objem klientských vkladů vzrostl o 24,2 %. V ostatních skupinách bylo evidováno nižší relativní navýšení: u skupiny velkých bank meziroční nárůst o 9,1 %, u středních bank o 17,3 %, u poboček zahraničních bank 6,1 %. Pouze u skupiny stavebních spořitelen objem vkladů klesl o 1,9 %.

2.4.6 Likviditní situace bankovního sektoru

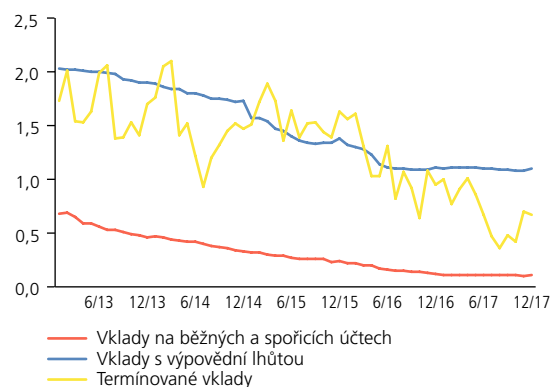
Dlouhodobě pravidelně evidovaný přebytek klientských vkladů bankovního sektoru nad klientskými úvěry vytváří pozitivní prostředí tuzemského bankovního sektoru z pohledu likvidity. Zejména v důsledku vývoje v prvním čtvrtletí roku 2017 došlo k meziročnímu navýšení poměru klientských vkladů na úvěrech o 6,4 p.b. na 135,1 %. V následujících třech čtvrtletích roku 2017 byl zaznamenán relativně stabilní vývoj tohoto poměrového ukazatele. Tento meziroční nárůst koresponduje s vývojem objemu klientských vkladů (meziroční nárůst o 10,2 %), které v roce 2017 vykazaly přibližně dvakrát vyšší dynamiku než klientské úvěry (nárůst o 4,9 %). (Graf B.II.18)

Rychle likvidní aktiva (RLA) meziročně vzrostla o 42,0 %, přičemž jejich růst byl koncentrován zejména do období prvního čtvrtletí roku 2017 a v následujících měsících bylo možné považovat vývoj objemu

GRAF B.II.17

ÚROKOVÉ SAZBY U NOVÝCH VKLADŮ

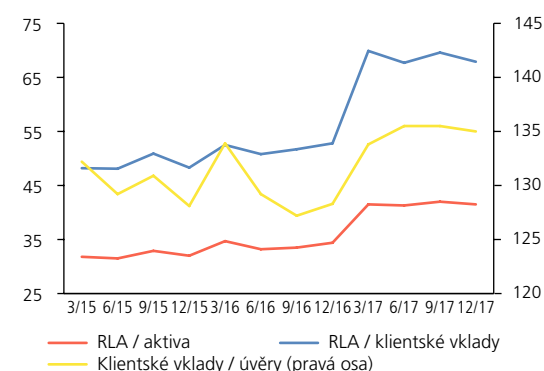
(obyvatelstvo, v %)

GRAF B.II.18

LIKVIDITNÍ UKAZATELE BANKOVNÍHO SEKTORU

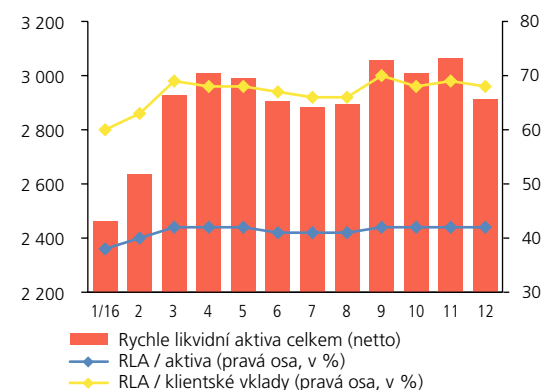
(v %)

GRAF B.II.19

RLA V ROCE 2017

(v mld. Kč, v %)

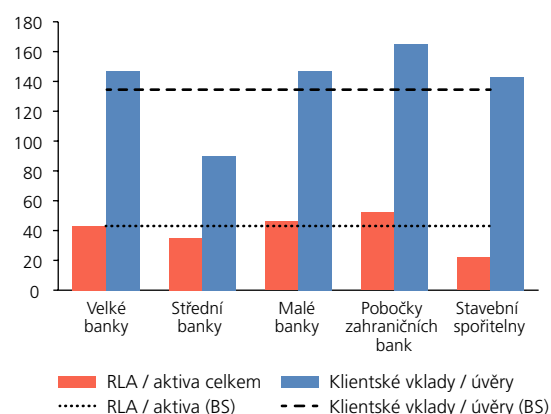
RLA za poměrně stabilní. Bankovní subjekty k 31. 12. 2017 kumulovaně vykázaly RLA ve výši 2 911,6 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu navýšení o 861,5 mld. Kč. Z hlediska struktury nejvýznamnější složku RLA tvořily úvěry a pohledávky poskytnuté centrálním bankám 1 694,2 mld. s podílem na RLA 58,2 %. Pokladní hotovost včetně hotovosti u centrálních bank a ostatních krátkodobých vkladů činila 664,8 mld. Kč, což představovalo 22,8 % RLA. Dluhové cenné papíry vládních institucí v portfoliích bankovních subjektů dosáhly 552,6 mld. Kč s odpovídajícím reziduálním podílem na RLA 19,0 %. (Graf B.II.19)

V podmínkách nárůstu kladného salda mezi vklady převyšujícími úvěry v roce 2017 bylo vykázáno meziroční navýšení podílu RLA na bilanční sumě sektoru, přičemž tento podíl vzrostl z 34,4 % evidovaných na konci roku 2016 na 41,5 % o rok později. Nárůst podílu se uskutečnil v prvním čtvrtletí roku 2017, v následujících třech kvartálech byl zaznamenán stabilní vývoj. Podíl RLA na klientských vkladech zaznamenal obdobný vývoj a rovněž meziročně vzrostl o 15,2 p.b. na 67,9 %.

GRAF B.II.20

LIKVIDITNÍ UKAZATELE SKUPIN BANK

(v %, stav k 31. 12. 2017)

Z pohledu likvidních charakteristik při diferenciaci mezi skupinami bank vykazovaly nejvyšší podíl RLA na aktivech pobočky zahraničních bank ve výši 52,4 %, tj. 10,8 p.b. nad průměrem sektoru. Nadprůměrných podílů rovněž dosáhly skupiny velkých bank (43,0 %, 1,4 p.b. nad průměrem) a malých bank (45,8 %, 4,3 p.b. nad průměrem). Podprůměrnou hodnotu podílu RLA na celkových aktivech naopak vykazovala skupina středních bank, když její podíl činil 34,8 %, tj. 6,8 p.b. pod průměrem. Nejnížší likvidní poměr RLA na aktivech vykazovaly díky svému obchodnímu modelu stavební spořitelny, u nichž tento podíl dosáhl 22,3 %, což představovalo hodnotu 19,2 p.b. pod průměrem sektoru. (Graf B.II.20)

Pozice na mezibankovním trhu⁸⁶ dosáhla -914,1 mld. Kč, což představovalo meziročně prohloubení deficitu o 495,6 mld. Kč. „Vnitřní“ exponovanost vůči bankovnímu sektoru tak relativně významně vzrostla. Tuzemský bankovní trh byl i přes tento nárůst nadále charakteristický dlouhodobě dobrou likvidní pozicí a dostatečnými fondy primárních zdrojů pro klientské úvěrování. (Tab. B.II.12)

TAB. B.II.12

LIKVIDITA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v % / v mld. Kč, stav ke konci období)

	2015	2016	2017
RLA celkem (mld. Kč)	1 750,9	2 050,1	2 911,5
POZICE			
Pozice na mezibank. trhu (mld. Kč)	-214,9	-418,5	-914,1
Pozice na mezibank. trhu k bilančním aktivům BS (%)	-3,9	-7,0	-13,0
OSTATNÍ LIKVIDNÍ POMĚRY			
Krytí úvěrů prim. zdroji (%)	128,3	128,6	135,1
RLA / Aktiva (%)	32,0	34,4	41,5

⁸⁶ Pozice na mezibankovním trhu je určena jako rozdíl mezi pohledávkami bankovního sektoru za úvěrovými institucemi a vklady úvěrových institucí vykázaných v pasívech bankovního sektoru.

2.4.7 Podíl cizích měn na aktivitách bankovního sektoru⁸⁷

Ke konci roku 2017 objem aktiv denominovaných v cizích měnách (dále jen „cizoměnová aktiva“) v tuzemském bankovním sektoru převyšoval hranici bilionu korun (1 055,0 mld. Kč). Meziročně se cizoměnová aktiva zvýšila o 23,6 mld. Kč, což představovalo nárůst o 2,3 %. V porovnání s předcházejícím rokem se tempo růstu cizoměnových aktiv snížilo o 4,1 p.b. (Tab. B.II.13)

Tab. B.II.13**AKTIVA A PASIVA – CIZÍ MĚNA**

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
AKTIVA CELKEM	969,2	1 031,4	1 055,0	+2,3
Hotovost	8,9	8,9	8,6	-2,7
Vklady a úvěry u jiných úvěrových institucí	207,3	205,8	243,2	+18,2
Úvěry a ostatní pohledávky za klienty	519,7	578,5	582,1	+0,6
Dluhové cenné papíry v držení banky	168,9	173,3	155,6	-10,2
Kapitálové nástroje v držení banky	25,4	21,0	19,7	-6,2
Ostatní aktiva	39,0	43,4	44,1	+1,7
PASIVA CELKEM	948,2	1 041,0	1 329,6	+27,7
Vklady a úvěry od jiných úvěrových institucí	238,5	342,5	569,3	+66,2
Vklady a úvěry přijaté od klientů	426,4	427,6	403,0	-5,8
Emitované dluhové cenné papíry	197,1	176,9	261,6	+47,9
Kapitál a rezervy	38,9	39,1	36,7	-6,0
Ostatní bilanční pasiva	47,2	54,9	59,0	+7,3

Na tomto růstu se podílely zejména vklady bank u jiných úvěrových institucí a úvěry jim poskytnuté, jež ke konci roku 2017 dosáhly 243,2 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu navýšení o 37,4 mld. Kč, v relativním vyjádření o 18,2 %. Naopak bankovní sektor registroval pokles u dluhových cenných papírů, které činily 155,6 mld. Kč, tj. o 17,7 mld. Kč méně než na konci roku 2016. Tuzemský bankovní sektor rovněž vykázal meziroční pokles u cizoměnových kapitálových nástrojů, jejichž objem se snížil o 1,3 mld. Kč.

Poskytnuté úvěry a pohledávky klientům denominované v cizích měnách, které s podílem 55,2 % představují dlouhodobě objemově nejvýznamnější složku cizoměnových aktiv, meziročně vzrostly o 3,6 mld. Kč na 582,1 mld. Kč. Dalšími významnými složkami cizoměnových aktiv byly vklady a úvěry u jiných úvěrových institucí s podílem 23,1 % a dluhové cenné papíry v portfoliích bankovních subjektů s téměř 15% podílem.

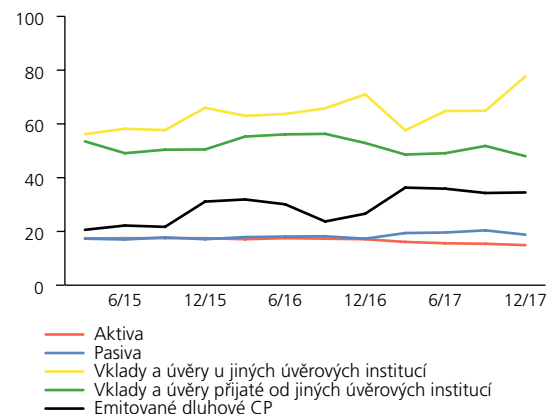
Zbylé složky aktiv, tj. hotovost, kapitálové nástroje a ostatní aktiva denominovaná v cizích měnách kumulativně tvořily reziduální podíl 6,9 %. Strukturu cizoměnových aktiv v porovnání s údaji z předcházejícího roku bylo možné považovat za poměrně stabilní.

87 Pro účely zpracování této kapitoly byly využity údaje z výkazů, které bankovní subjekty předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

GRAF B.II.21

ZASTOUPENÍ CIZÍCH MĚN

(v %, rozvaha bankovního sektoru)

Vývoj podílu cizoměnových aktiv na celkových aktivech je možné považovat za stabilní, byť k 31. 12. 2017 meziročně poklesl o 2,2 p.b. na 14,9 %. Významnější meziroční změnu (o 6,7 p.b.) a vyšší variabilitu v průběhu roku 2017 vykázal podíl cizoměnových vkladů a úvěrů jiným úvěrovým institucím na jejich sektorovém agregátu bez rozlišování měn, ve kterých jsou tato aktiva denominována. (Graf B.II.21)

Cizoměnová pasiva v porovnání s aktivy denominovanými v cizích měnách tvořila vyšší podíl na celkové bilanční sumě celého sektoru (18,8 %). Jejich celkový objem dosáhl 1 329,6 mld. Kč, což znamenalo v porovnání s údajem z konce roku 2016 nárůst o 27,7 %. V průběhu roku 2017 pokračovalo prohlubování záporného rozdílu mezi podíly aktiv a pasiv denominovaných v cizích měnách na bilanční sumě sektoru, přičemž v závěru roku došlo ke snížení této difference na 3,9 p.b. V absolutním vyjádření ke konci roku 2017 cizoměnová pasiva převyšovala cizoměnová aktiva o 274,6 mld. Kč.

Ke konci roku 2017 tvořily nejvyšší podíl na celkových cizoměnových pasivech vklady a úvěry přijaté od jiných úvěrových institucí, které meziročně vzrostly o 66,2 % na 569,3 mld. Kč. Další významnou kategorií pasiv představovaly vklady a úvěry přijaté od klientů ve výši 403,0 mld. Kč, jejichž výše meziročně poklesla o 5,8 %. Značný nárůst (o 47,9 %) bankovní subjekty vykazaly u emitovaných dluhových cenných papírů, jejichž objem na konci roku 2017 dosáhl 261,6 mld. Kč. (Tab. B.II.13)

2.4.8 Aktiva a pasiva vůči nerezidentům⁸⁸

Agregovaná nerezidentská aktiva meziročně poklesla o 22,9 mld. Kč na 743,7 mld. Kč evidovaných ke konci roku 2017. Jejich podíl na bilanční sumě sektoru činil 10,6 %, což odpovídalo meziročnímu snížení podílu o 2,3 p.b., přičemž k setrvalé tendenci poklesu docházelo od počátku roku 2015. (Tab. B.II.14 a Graf B.II.22)

Nejvýznamnější podíl 39,3 % na nerezidentských bankovních aktivech tvořily úvěry a ostatní pohledávky za klienty, které ke konci roku 2017 dosáhly 296,0 mld. Kč, a to i přesto, že v meziročním vyjádření jejich objem poklesl o 7,1 %. Následovaly úvěry a vklady poskytnuté, resp. uložené u úvěrových institucí ve výši 251,6 mld. Kč s podílem 33,8 %, které naopak meziročně vzrostly o 7,6 %. Zatímco podíl klientských úvěrů a pohledávek poklesl oproti minulému roku o 1,8 p.b., podíl této kategorie alokovaný u úvěrových institucí vzrostl o 3,3 p.b.

⁸⁸ Pro účely zpracování této kapitoly byly využity údaje z výkazů, které bankovní subjekty předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

Tab. B.II.14

AKTIVA A PASIVA – NEREZIDENTI

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
AKTIVA CELKEM	794,6	766,6	743,7	-3,0
Hotovost	8,9	8,9	8,6	-2,7
Poskytnuté úvěry a vklady (úv. instituce)	249,6	233,8	251,6	+7,6
Úvěry a pohledávky vůči klientům	320,9	318,6	296,0	-7,1
Dluhové cenné papíry v držení banky	118,6	115,6	99,9	-13,6
Kapitálové nástroje v držení banky	22,5	17,8	16,8	-5,4
Ostatní aktiva	74,2	71,4	69,1	-3,2
PASIVA CELKEM	909,2	1 184,7	1 877,2	+58,5
Přijaté úvěry a vklady (úv. instituce)	404,5	588,1	1 130,2	+92,2
Ostatní přijaté úvěry a vklady od klientů	167,9	209,5	237,2	+13,3
Emitované dluhové cenné papíry	206,6	261,5	380,2	+45,4
Kapitál a rezervy	46,3	46,5	61,8	+32,8
Ostatní pasiva	83,9	79,0	67,8	-14,2

Podíl nerezidentských poskytnutých úvěrů a pohledávek jiným úvěrovým institucím na poskytnutých úvěrech a pohledávkách stejného typu pro celý sektor dosahoval k 31. 12. 2017 80,4 %, což představovalo marginální změnu oproti výši podílu 80,7 % zaznamenané o rok dříve. V průběhu celého roku ovšem hodnoty tohoto podílu kolísaly na nižší úrovni, přičemž v posledním čtvrtletí roku 2017 podíl vzrostl o více než 14 p.b. (Graf B.II.22)

Bankovní subjekty ke konci roku 2017 držely ve svých portfoliích dluhové nerezidentské cenné papíry ve výši 99,9 mld. Kč, což při meziročním poklesu objemu o 13,6 % odpovídalo podílu 13,4 % na nerezidentských aktivech. Meziroční pokles byl rovněž vykázán u hotovosti, kapitálových nástrojů v držení bankovního sektoru a ostatních aktiv. Kumulativně tyto skupiny aktiv představovaly podíl 12,7 % na agregátu nerezidentských aktiv registrovaných bankovním sektorem.

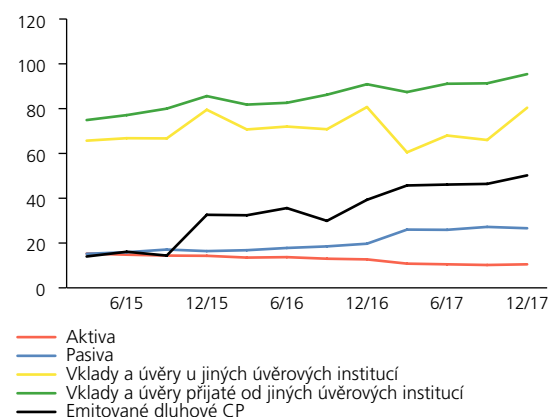
V průběhu roku 2017 došlo prohlubování difference mezi zvyšujícími se objemy nerezidentských pasiv a klesajícími nerezidentskými aktivy. Ke konci roku 2017 činila nerezidentská pasiva 1 877,2 mld. Kč, což v meziročním srovnání znamenalo nárůst o 58,5 %. Jejich podíl na celkových pasivech sektoru dosáhl 26,8 % a meziročně vzrostl o 6,9 p.b.⁸⁹

Více než 60 % nerezidentských pasiv bylo tvořeno přijatými úvěry a vklady od nerezidentských úvěrových institucí, které ke konci roku 2017 činily 1 130,2 mld. Kč, což znamenalo meziroční navýšení téměř na dvojnásobek. Emitované úvěrové cenné papíry ve vlastnictví

Graf B.II.22

NEREZIDENTSKÉ OPERACE

(v %, rozvaha bankovního sektoru)

⁸⁹ Toto navýšení bylo v rozhodující míře odrazem značného nárůstu objemu korunových nerezidentských vkladů zejména úvěrových institucí z počátku roku 2017, který zaznamenal tuzemský bankovní sektor v souvislosti s očekáváním zhodnocení české koruny poté, co dojde k ukončení kurzového závazku. V důsledku devizových intervencí vyvolaných tímto přílivem prostředků ze zahraničí se souběžně zvýšil objem pohledávek bank vůči ČNB.

nerezidentů se podílely na celkových nerezidentských pasivech sektoru 20,3 %, zatímco klientské přijaté úvěry a vklady 12,6 %. Ostatní nerezidentská pasiva včetně kapitálu a rezerv představovala reziduální podíl 6,9 %.

Z pohledu meziroční dynamiky byl evidován relativně vysoký nárůst ve všech hlavních složkách nerezidentských pasiv, s výjimkou bilanční skupiny ostatních pasiv. Bankovními subjekty emitované nerezidentské cenné papíry ve výši 380,2 mld. Kč vzrostly o 45,4 %, klientské přijaté úvěry a vklady zvětšily meziročně objem o 13,3 % na 237,2 mld. Kč a kapitál a rezervy v objemu 61,8 mld. Kč se meziročně zvýšily o 32,8 %. (Tab. B.II.14 a Graf B.II.22)

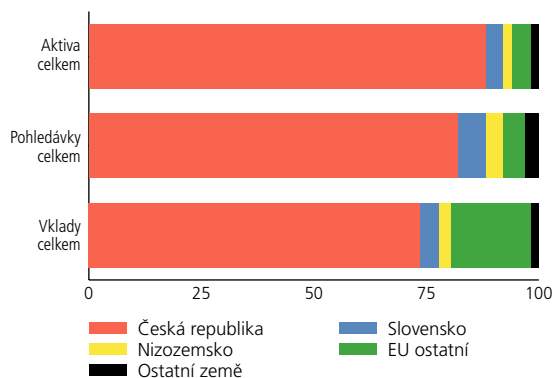
2.4.9 Teritoriální zaměření aktivit bankovního sektoru

Celkovou angažovanost tuzemského bankovního sektoru vůči regionálním celkům lze vyjádřit s využitím podílů aktiv, poskytnutých pohledávek a přijatých vkladů se zohledněním teritoriálního hlediska na jejich celkových objemech vykázaných pro celý sektor.

GRAF B.II.23

TERITORIÁLNÍ STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav k 31. 12. 2017)

Činnost bankovních subjektů v České republice je dlouhodobě soustředěna na realizaci aktivit na domácím trhu. K poslednímu dni roku 2017 bylo 88,2 % všech aktiv sektoru angažováno v tuzemsku, zatímco reziduum 11,8 % aktiv představuje zahraniční angažovanost vykázanou bankovním sektorem. Zahraniční orientace tuzemských bankovních subjektů byla z teritoriálního hlediska koncentrována do členských států EU, když podíl angažovanosti aktiv v členských zemích EU na celkové zahraniční angažovanosti činil 85,4 %. Bankovní sektor vykazoval nejvýznamnější expozice aktiv vůči Slovensku (s podílem na celkové bilanční sumě sektoru 3,9 %) a Nizozemsku (s podílem 2,1 %). S relativně větším odstupem vykazovaly největší aktiva Polsko (0,6 %), Německo (0,6 %), Velká Británie (0,5 %) a Rakousko (0,5 %). Z nečlenských zemí EU byla nejvyšší angažovanost aktiv tuzemského bankovního sektoru registrována vůči Ruské federaci (0,5 %). (Graf B.II.23)

Ke konci roku 2017 byly pohledávky tuzemského sektoru z teritoriálního hlediska většinou distribuovány mezi domácí subjekty (82 %), zatímco zahraniční angažovanost pohledávek byla představována zbývajícím 18 % podílem. Vůči subjektům domicilovaným v členských státech EU bylo nárokováno 14,9 % z celkového objemu pohledávek, reziduální podíl 3,1 % představoval pohledávky vůči nerezidentům se sídlem mimo členské země EU.

Z pohledu teritoriální struktury vkladů byly tuzemské bankovní subjekty přeshraničně angažovány rovněž především u členských států EU. Zatímco 73,8 % ze všech přijatých vkladů představovaly domácí zdroje, téměř čtvrtinový podíl 24,7 % na celkových vkladech připadal na členské státy EU. Zbývajících 1,6 % vkladů tvořila pasiva tuzemských bankovních subjektů, jež pocházela ze zemí mimo EU.

2.4.10 Podrozvaha bankovního sektoru⁹⁰

Ke konci roku 2017 dosáhla výše podrozvahových aktiv 1 234,6 mld. Kč, což představovalo meziroční nárůst o 4,1 %. Podíl podrozvahových aktiv na bilanční sumě sektoru tvořil téměř jednu pětinu, přičemž v průběhu posledních let mírně klesal. (Tab. B.II.15)

Struktura jednotlivých složek podrozvahových aktiv zůstávala relativně stabilní. K 31. 12. 2017 byly celým bankovním sektorem poskytnuty úvěrové přísliby ve výši 816,0 mld. Kč s celkovým podílem na podrozvahových aktivech 66,1 %. Majoritní podíl (57,5 %) z celkových poskytnutých úvěrových příslibů byl poskytnut nefinančním podnikům, 25,1 % domácnostem. Bankovní subjekty ke konci roku 2017 dále evidovaly 170,4 mld. Kč poskytnutých finančních záruk, tj. 13,8 % z podrozvahových aktiv, což odpovídalo stejnému podílu evidovanému o rok dříve. Příjemci těchto záruk byly z 82 % nefinanční podniky, 11,4 % bylo určeno pro ostatní finanční instituce. Finanční záruky poskytnuté domácnostem se na celkové výši poskytnutých záruk podílely pouze 2,1 %. Ostatní poskytnuté přísliby v tomto období činily 248,2 mld. Kč (tj. 20,1 % z podrozvahových aktiv).

Zatímco objem podrozvahových aktiv v posledních letech rostl, podrozvahová pasiva naopak klesala. Na konci roku 2017 bankovní subjekty vykazaly objem podrozvahových pasiv ve výši 340,4 mld. Kč, což znamenalo meziroční relativní pokles o 12,3 %. Podrozvahová pasiva se na agregovaných pasivech sektoru podílela 4,9 %.

Dominantní složku podrozvahových pasiv vzhledem k dlouhodobě pozitivním likvidním podmínkám v sektoru tvořily přijaté úvěrové záruky, jež k poslednímu dni roku 2017 činily 331,5 mld. Kč. Přijaté úvěrové záruky se podílely na celkových podrozvahových pasivech 97,4 %, ačkoli jejich objem meziročně poklesl o 10,7 %. Tyto záruky byly z 39,8 % přijaty od nefinančních podniků, z 30,6 % od ostatních finančních institucí a z 17,2 % od úvěrových institucí. Ostatní sektory, tj. sektor vládních institucí a sektor domácností, se rovnoměrně podílely na celkových přijatých finančních zárukách více než 12,4 %.

Význam přijatých úvěrových příslibů, jakož i ostatních příslibů, vyjádřený jejich podílem na celkovém objemu podrozvahových pasiv zůstával zanedbatelný, přičemž pro tyto obě složky podrozvahy byly evidovány poměrně vysoké relativní meziroční poklesy.

Tab. B.II.15**PODROZVAHA BANKOVNÍHO SEKTORU**

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
PODROZVAHOVÁ AKTIVA				
Poskytnuté úvěrové přísliby	735,6	773,9	816,0	+5,4
Poskytnuté finanční záruky	159,2	163,3	170,4	+4,3
Ostatní přísliby	241,6	249,0	248,2	-0,3
PODROZVAHOVÁ PASIVA				
Přijaté úvěrové přísliby	7,0	15,3	8,5	-44,5
Přijaté finanční záruky	405,8	371,1	331,5	-10,7
Ostatní přísliby	1,4	2,0	0,4	-78,9

⁹⁰ Údaje o podrozvahových položkách jsou uváděny ve jmenovité hodnotě, která vyjadřuje maximální potenciální exponovanost vůči úvěrovému riziku. Přijatý kolaterál ani jiné úvěrové posílení se přitom nebere v úvahu.

2.5 KVALITA AKTIV BANKOVNÍHO SEKTORU

2.5.1 Úvěry a pohledávky se selháním⁹¹

TAB. B.II.16

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK – KLIENTSKÉ POHLEDÁVKY

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Výše pohledávek celkem (brutto)	2 916,3	3 104,1	3 243,9	+4,5
Pohledávky bez selhání	2 742,9	2 951,3	3 113,5	+5,5
Standardní pohledávky	2 664,9	2 874,3	3 048,8	+6,1
Sledované pohledávky	78,0	77,0	64,7	-16,0
Pohledávky se selháním	173,4	152,8	130,4	-14,7
Nestandardní pohledávky	63,9	46,1	38,7	-16,0
Pochybné pohledávky	13,5	22,9	11,1	-51,6
Ztrátové pohledávky	96,0	83,8	80,6	-3,8
Opravné položky celkem	90,9	84,9	73,0	-14,0
Pohledávky bez selhání	10,6	9,9	8,9	-10,8
Standardní pohledávky	6,0	7,0	6,5	-7,7
Sledované pohledávky	4,6	2,9	2,4	-18,2
Pohledávky se selháním	80,3	75,0	64,1	-14,5
Nestandardní pohledávky	11,2	12,7	11,2	-11,8
Pochybné pohledávky	4,7	5,5	5,0	-8,6
Ztrátové pohledávky	64,4	56,7	47,9	-15,6
Krytí pohledávek bez selhání (v %)	0,4	0,3	0,3	-15,4
Krytí pohledávek se selháním (v %)	46,3	49,1	49,2	+0,2

Výkon dohledu nad finančním trhem realizovaný Českou národní bankou je zčásti zaměřen na pravidelný přezkum kvality pohledávek. Tento přezkum s respektováním příslušné metodiky kategorizuje pohledávky na pohledávky se selháním⁹², resp. pohledávky bez selhání.

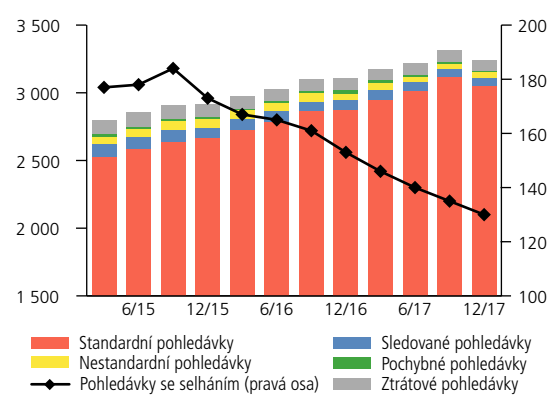
Tuzemský bankovní sektor vykazuje v oblasti kvality pohledávek dlouhodobě relativně příznivé charakteristiky. Drtivá většina pohledávek se selháním je dlouhodobě vykazována u klientských pohledávek, když ke konci roku 2017 klientské pohledávky se selháním tvořily 99,8 % z celkového objemu pohledávek se selháním vykázaných bankovním sektorem. Objem pohledávek se selháním nárokových vůči jiným úvěrovým institucím je zanedbatelný.

V průběhu roku 2017 pokračoval v bankovním sektoru příznivý trend poklesu objemu úvěrů se selháním i jejich podílu na celkových klientských úvěrech, jenž byl pozorovatelný od konce roku 2015. Objem pohledávek se selháním v roce 2017 (v brutto vyjádření⁹³) se meziročně

GRAF B.II.24

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK ZA KLIENTY

(v mld. Kč, stav ke konci období)

91 Kategorizace pohledávek dle pravidel ČNB. Blíže viz vyhláška ČNB č. 163/2014 o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

92 Pohledávky se selháním se dále kategorizují na nestandardní, pochybné a ztrátové.

93 Tzn. bez započítání opravných položek.

snížil o 22,4 mld. Kč na 130,4 mld. Kč vykázaných ke konci roku. V relativním vyjádření tato změna odpovídala poklesu o 14,7 %. Podíl klientských pohledávek se selháním na celkovém objemu klientských pohledávek na konci roku 2017 dosáhl 4,0 %, což představovalo meziroční pokles o 0,9 p.b. (Tab. B.II.16 a Graf B.II.24)

Objemově největší kategorii klientských pohledávek se selháním na konci roku 2017 tvořily ztrátové pohledávky (61,8 %). Nestandardní pohledávky se na klientských pohledávkách se selháním podílely 29,7 %, zbylý podíl 8,5 % připadal na pochybné pohledávky.

2.5.2 Sektorová distribuce úvěrů a pohledávek se selháním

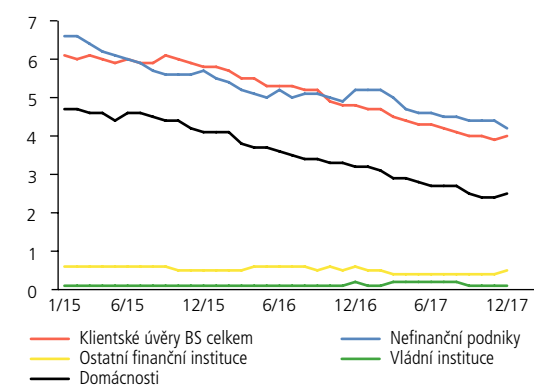
Ke konci roku 2017 nejvýznamnější podíl pohledávek se selháním vykázal sektor nefinančních podniků, kdy podíl pohledávek se selháním na celkových pohledávkách nárokových bankovními subjekty právě vůči nefinančním podnikům činil 4,2 %, což znamenalo meziroční pokles o 0,9 p.b. Ostatní sektory vykázaly podíly pohledávek se selháním, jež byly pod průměrným podílem kalkulovaným na agregované úrovni pro klientské úvěry. Pro sektor domácností byl vykázán k 31. 12. 2017 pokles tohoto podílu o 0,7 p.b. na 2,5 %. Podíly pohledávek se selháním za vládními institucemi, jakož i za ostatními finančními institucemi jsou dlouhodobě stabilní, přičemž výše obou podílů ani v jednom případě nepřesahovala úroveň 0,5 %. (Graf B.II.25)

K poslednímu dni roku 2017 dosahovaly pohledávky se selháním nárokové vůči úvěrovým institucím 232,0 mil. Kč, přičemž jejich výše evidovaná o rok dříve činila 121,8 mil. Kč. (Tab. B.II.17)

GRAF B.II.25

NEVÝKONNÉ ÚVĚRY

(v %, z úvěrů poskytnutých danému sektoru bankovním sektorem)

Tab. B.II.17

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK – ÚVĚROVÉ INSTITUCE

(v mil. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Výše pohledávek celkem (brutto)	252 378,3	223 984,3	247 279,4	+10,4
Pohledávky bez selhání	252 009,5	223 862,5	247 047,5	+10,4
Standardní pohledávky	249 259,5	221 663,1	245 618,6	+10,8
Sledované pohledávky	2 750,0	2 199,4	1 428,9	-35,0
Pohledávky se selháním	368,7	121,8	232,0	+90,4
Nestandardní pohledávky	246,4	0,0	0,0	N/A
Pochybné pohledávky	0,0	0,0	116,9	N/A
Ztrátové pohledávky	122,4	121,8	115,1	-5,5
Opravné položky celkem	179,2	152,8	143,9	-5,9
Pohledávky bez selhání	25,9	31,0	28,8	-7,2
Standardní pohledávky	11,4	11,3	19,5	+72,8
Sledované pohledávky	14,5	19,7	9,2	-53,2
Pohledávky se selháním	153,3	121,8	115,1	-5,5
Nestandardní pohledávky	30,9	0,0	0,0	N/A
Pochybné pohledávky	0,0	0,0	0,0	N/A
Ztrátové pohledávky	122,4	121,8	115,1	-5,5
Krytí pohledávek bez selhání (v %)	0,01	0,01	0,01	-15,9
Krytí pohledávek se selháním (v %)	41,6	100,0	49,6	-50,4

Kumulovaná výše opravných položek pro celý bankovní sektor, jež bankovní subjekty vytvářejí pro případné krytí ztrát, byla k poslednímu dni roku 2017 vykázána ve výši 73,1 mld. Kč, což představovalo 14% meziroční pokles. Celkové krytí pohledávek se selháním v portfoliu tuzemského bankovního sektoru se k 31. 12. 2017 zanedbatelně zvýšilo o 0,1 p.b. na 49,2 %.

2.6 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY A ZISKOVOST BANKOVNÍHO SEKTORU

2.6.1 Zisk z finanční a provozní činnosti

TAB. B.II.18

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Zisk z finanční a provozní činnosti	174,2	180,2	179,2	-0,6
z toho:				
Úrokový zisk	110,9	109,9	112,1	+2,0
Úrokové výnosy	150,9	143,4	146,7	+2,3
Úrokové náklady	40,0	33,6	34,6	+3,1
Výnosy z dividend	7,7	11,9	9,7	-18,2
Zisk z poplatků a provizí	34,6	32,4	32,1	-1,2
Výnosy z poplatků a provizí	47,9	44,8	44,5	-0,6
Náklady na poplatky a provize	13,3	12,4	12,5	+1,1
Správní náklady	70,7	71,7	73,5	+2,6
Náklady na zaměstnance	35,1	36,5	38,3	+5,0
Ostatní správní náklady	35,6	35,2	35,2	+0,2
Odpisy	6,6	7,0	7,4	+5,6
Tvorba rezerv	0,8	2,8	2,6	-7,0
Ztráty ze znehodnocení celkem	16,0	11,8	6,4	-45,8
Zisk před zdaněním	80,5	87,9	90,4	+2,8
Náklady na daň z příjmů	14,2	14,4	15,0	+3,8
ZISK PO ZDANĚNÍ (běžné účetní období)	66,4	73,9	75,5	+2,2

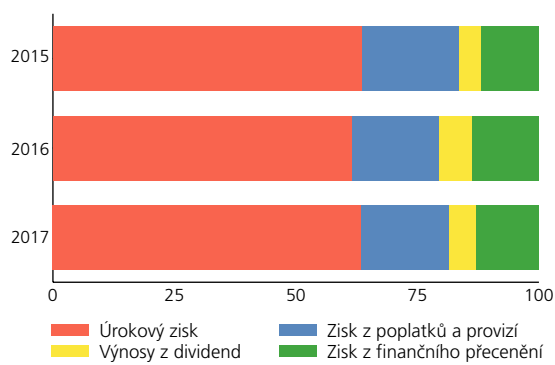
V bankovním sektoru i přes dvojí navýšení dvoutýdenní repo sazby ČNB v průběhu roku 2017 nadále přetrvávalo prostředí velmi nízkých úrokových sazeb. Zisk z finanční a provozní činnosti bankovního sektoru v těchto podmínkách oproti předcházejícímu roku zůstal takřka na stejné úrovni, resp. meziročně poklesl o 1 mld. Kč na 179,2 mld. Kč. V relativním vyjádření tato změna odpovídala poklesu o 0,6 %.

Úrokový zisk vykázaný ke konci roku 2017 meziročně mírně vzrostl o 2 % na 112,1 mld. Kč. Výše zisku z poplatků a provizí ve stejném období zaznamenala opačný charakter změny, když došlo k jejímu nízkému poklesu o 1,2 % na 32,1 mld. Kč. Poměrně značný pokles o 18,2 % byl zaznamenán u výnosů z dividend z majetkových účastí, které činily 9,7 mld. Kč. Naopak nezanedbatelný příspěvek k zisku z finanční a provozní činnosti představovaly zisky z finančního přecenění aktiv a závazků⁹⁴, které přes jejich pokles o 1,7 mld. Kč (relativně o 7,2 %) dosáhly ke konci roku 2017 22,8 mld. Kč. Na kladném zisku z finančního přecenění se podílel zejména zisk z finančních aktiv a závazků k obchodování v objemu 10,5 mld. Kč, jakož i zisk z kurzových rozdílů ve výši 8,1 mld. Kč. (Tab. B.II.18 a Graf B.II.26)

GRAF B.II.26

DEKOMPOZICE ZISKU Z FINANČNÍ ČINNOSTI

(v %)

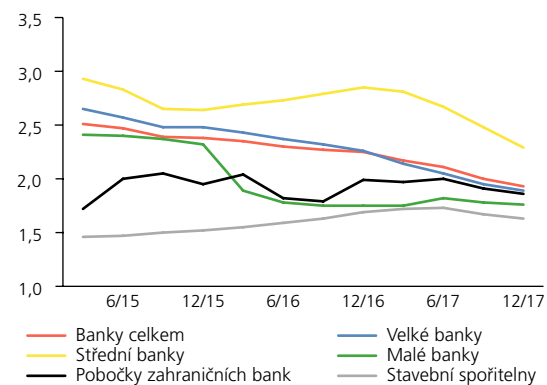

94 Část zisku zahrnující zejména zisk nebo ztrátu z finančních aktiv a závazků k obchodování, zajišťovacích operacím a kurzových rozdílů.

GRAF B.II.27

ČISTÁ ÚROKOVÁ MARŽE (ROČNÍ)

(v %)

Nejvýznamnější podíl na zisku z finanční činnosti byl tvořen ziskem plynoucím z úrokové marže, který ke konci roku 2017 představoval 63,5 % finančního zisku generovaného bankovními subjekty, což znamenalo meziroční navýšení tohoto podílu o 2,0 p.b. Zisk z poplatků a provizí tvořil ke stejnému období 18,1 %, stejně jako na konci předcházejícího roku. Zisk z finančního přecenění odpovídal podílu 12,9 % (pokles podílu o 0,8 p.b.), zbývajících 5,5 % finančního zisku připadalo na výnosy z dividend (pokles o 1,1 p.b.). (Graf B.II.26)

Čistá úroková marže⁹⁵ pro celý bankovní sektor k poslednímu dni roku 2017 činila 1,93 %, což představovalo meziroční pokles o 0,32 p.b. Nejvýznamnější pokles čisté úrokové marže byl registrován u skupiny středních bank, kde se marže snížila o 0,56 p.b. na 2,29 %. U skupiny velkých bank došlo meziročně k poklesu marže o 0,37 p.b. na 1,89 %. Rovněž skupiny poboček zahraničních bank a stavebních spořitelů vykázaly mírné meziroční snížení čisté úrokové marže. Skupina malých bank vykázala stabilní čistou úrokovou marži 1,76 %, přičemž v průměru meziročně vzrostla o jeden bazický bod. (Graf B.II.27)

2.6.2 Správní náklady a ztráty ze znehodnocení

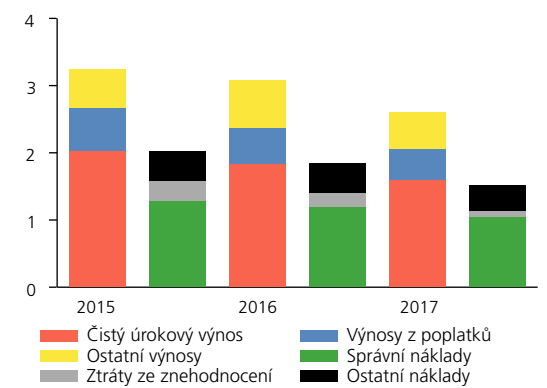
Správní náklady poskytují hrubou informaci o úrovni efektivity řízení běžných provozních činností bankovních subjektů. V roce 2017 vzrostly v porovnání s předchozím rokem o 2,6 % na 73,5 mld. Kč. Na celkové výši správních nákladů se v mírně vyšších proporcích podílely náklady na zaměstnance v objemu 38,3 mld. Kč, ostatní správní náklady dosáhly 35,2 mld. Kč. Vyšší meziroční dynamiku vykázaly náklady na zaměstnance, které vzrostly o 5,0 %, zatímco výše ostatních správních nákladů byla prakticky ekvivalentní hodnotě zaznamenané o rok dříve. Míra využití zisku z finanční a provozní činnosti pro potřeby krytí správních nákladů dosahovala v daném roce 41,0 %, přičemž došlo ke snížení tohoto podílového ukazatele o 1,3 p.b. (Tab. B.II.18 a Graf B.II.28)

Ztráty ze znehodnocení aktiv, které v omezené míře mohou ukazovat na kvalitu řízení rizik při alokaci zdrojů bankovního sektoru, v roce 2017 poklesly meziročně téměř o polovinu (o 45,7 %) a k 31. 12. 2017 dosahovaly 6,4 mld. Kč (meziroční pokles o 5,4 mld. Kč). Náklady na daň z příjmů právnických osob v roce 2017 v bankovním sektoru činily 15,0 mld. Kč, tj. o 3,8 % více oproti předcházejícímu roku. (Tab. B.II.18)

GRAF B.II.28

STRUKTURA VÝNOSŮ A NÁKLADŮ

(v % aktiv)

⁹⁵ Čistá úroková marže je definována jako podíl úrokového zisku na finančních úročených aktivech.

2.6.3 Čistý zisk bankovního sektoru

Zisk celého bankovního sektoru po zdanění za rok 2017 dosáhl 75,5 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 1,6 mld. Kč, tj. v procentním vyjádření navýšení o 2,2 %. (Graf B.II.29)

Z pohledu distribuce čistého zisku bankovního sektoru mezi skupiny bankovních subjektů připadal nejvyšší podíl skupině velkých bank. Velké banky v roce 2017 vykázaly čistý zisk ve výši 54,1 mld. Kč, což odpovídalo podílu 71,7 % na celkovém zisku sektoru. Podíl na zisku této skupiny meziročně vzrostl o 4,7 p.b., což znamenalo přerušení jeho klesajícího vývoje pozorovatelného v posledních letech. Skupina středních bank kumulativně vygenerovala čistý zisk 12,3 mld. Kč, což odpovídalo podílu 16,3 %. Podíl u středních bank meziročně poklesl o 5,1 p.b. Malé banky v roce 2017 účetně vykázaly čistý zisk v objemu 2,0 mld. Kč. Na celkovém čistém zisku sektoru se zisky malých bank podílely 2,6 %, což představovalo marginální nárůst podílu o 0,2 p.b. Skupina poboček zahraničních bank s čistým ziskem ve výši 3,8 mld. Kč představovala 5% podíl na čistém zisku sektoru. Reziduální podíl 4,3 % odpovídal zisku 3,3 mld. Kč, který vygenerovala skupina stavebních spořitelů. Zatímco u poboček zahraničních bank podíl na čistém zisku sektoru meziročně vzrostl o 0,4 p.b., u stavebních spořitelů se tento podíl snížil o 0,3 p.b. (Graf B.II.30)

Čistý zisk za rok 2017 vykázala výrazná většina bankovního sektoru, přičemž ztrátu vygenerovalo šest bankovních subjektů, zejména poboček zahraničních bank, jejíž význam pro stabilitu sektoru byl zanedbatelný. Podíl agregovaných aktiv skupiny bankovních subjektů, které v roce 2017 vykázaly ztrátu, na celkové bilanční sumě bankovního sektoru dosáhl 0,7 %.

2.6.4 Rentabilita a efektivnost bankovního sektoru

Zisk tuzemského bankovního sektoru meziročně mírně vzrostl v relaci s nepatrným navýšením úrokového zisku, který trvale reprezentuje nejvýznamnější složku celkového zisku dosaženého celým sektorem, a to zejména v kontextu orientace aktivit tuzemských bankovních subjektů, jež korespondují s tradičním obchodním modelem vycházejícím z poskytování klientských úvěrů krytých klientskými vklady.

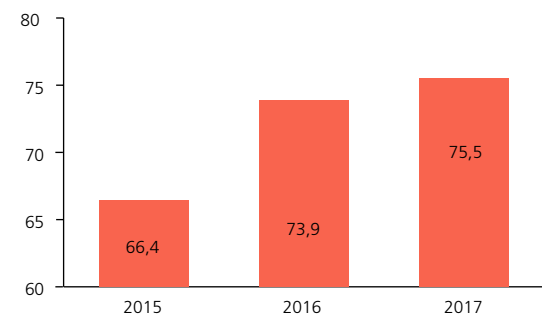
Zisková míra bankovních subjektů vyjádřená prostřednictvím rentability aktiv (RoA) celého bankovního sektoru v roce 2017 meziročně klesla o 0,16 p.b. na 1,08 %. (Graf B.II.31)

Velké banky, jež ke konci roku spravovaly 59,3 % všech aktiv bankovního sektoru, dosáhly RoA ve výši 1,27 %, což odpovídalo meziročnímu poklesu o 0,13 p.b. Nejvyšší meziroční pokles RoA vykázala skupina středních bank, jejíž RoA se snížila o 0,57 p.b. na 1,07 %, když aktiva této skupiny představovala 17% podíl na celkové bilanční sumě sektoru. Jednou skupinou, která dosáhla meziročního (byť zanedbatelného) zvýšení RoA, byl segment malých bank, jenž zaznamenal

GRAF B.II.29

ČISTÝ ZISK BANKOVNÍHO SEKTORU

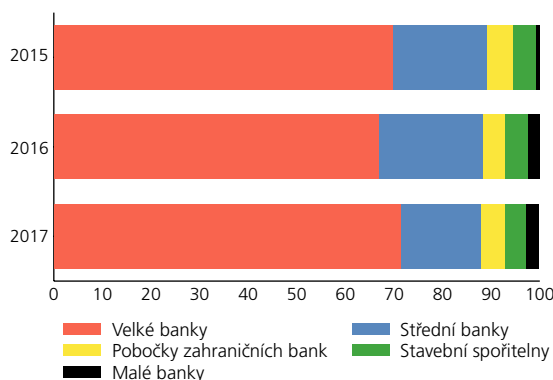
(v mld. Kč, za dané období)

GRAF B.II.30

PODÍL SKUPIN BANK NA ZISKU

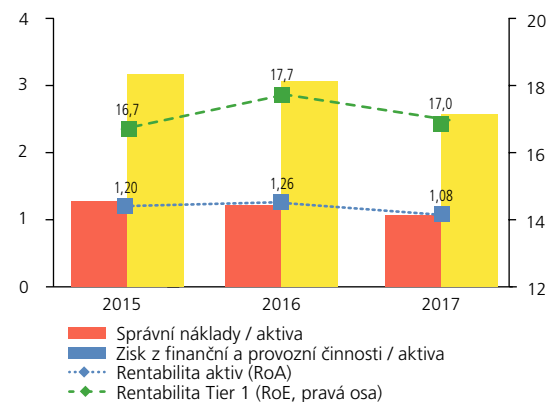
(v %, banky s licencí ke konci období)

GRAF B.II.31

UKAZATELE RENTABILITY A EFEKTIVNOSTI BANKOVNÍHO SEKTORU

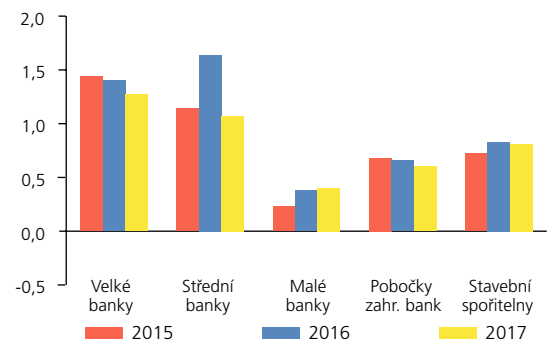
(v %)

GRAF B.II.32

RENTABILITA AKTIV (RoA)

(v %, skupiny bank)

ke konci roku 2017 RoA ve výši 0,40 % (nárůst o 0,02 %). U poboček zahraničních bank ve stejném období rentabilita aktiv nepatrně poklesla o 0,06 p.b. na 0,60 %. Rovněž RoA stavebních spořitelů marginálně klesla o 0,02 p.b. na 0,81 %. (Graf B.II.32)

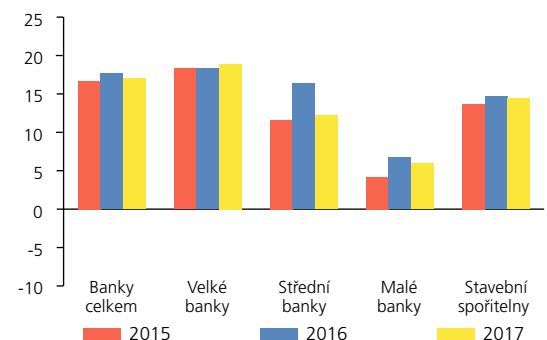
Rentabilita vlastního kapitálu (RoE) představuje základní ukazatel ziskovosti, přičemž tento ukazatel je v bankovním sektoru obvykle definován jako podíl čistého zisku na kapitálu Tier 1⁹⁶.

Ke konci roku 2017 RoE agregovaného sektoru dosahovala 17,0 %, což představovalo meziroční pokles o 0,7 p.b. Nejvyšší RoE ve výši 18,9 % byla zaznamenána pro skupinu velkých bank, když v tomto segmentu bankovního sektoru meziročně vzrostla o 0,6 p.b. na 18,9 %. Střední banky evidovaly největší pokles RoE o 4,2 p.b., přičemž RoE této skupiny bank činila 12,2 %. Mírnější pokles RoE vykázaly skupiny malých bank (o 0,8 p.b.) a stavebních spořitelů (o 0,3 p.b.). Zatímco RoE malých bank ke konci roku 2017 dosahovala 5,9 %, u stavebních spořitelů ke stejnému období činila 14,4 %. (Graf B.II.33)

GRAF B.II.33

RENTABILITA TIER 1 (RoE)

(v %, skupiny bank)

Efektivita sektoru vyjádřená poměrem správních nákladů k aktivům bankovního sektoru dosáhla meziročního zlepšení. V roce 2017 tento podíl činil 1,06 %, což představovalo meziroční snížení o 0,16 p.b.

Obdobný charakter změny byl pozorován i u alternativního poměrového ukazatele určeného podílem zisku z finanční a provozní činnosti na bilanční sumě sektoru. Velikost tohoto ukazatele pro období konce roku 2017 činila 2,57 %, přičemž při porovnání s údajem z předchozího roku došlo k jeho meziročnímu poklesu o téměř polovinu procentního bodu.

⁹⁶ Tier 1 je nejkvalitnější a u bank v ČR současně nejvýznamnější část regulatorního kapitálu. Tier 1 je tvořen převážně základním kapitálem, nerozděleným ziskem a povinnými rezervními fondy.

2.7 KAPITÁLOVÉ VYBAVENÍ BANKOVNÍHO SEKTORU⁹⁷

Kapitálový poměr⁹⁸ představuje jedno z fundamentálních obezřetnostních kritérií, která jsou monitorována a vyhodnocována v rámci výkonnosti dohledu nad bankovním sektorem realizovaného ČNB. Základní idea soudobého regulatorního rámce upravujícího pravidla kapitálové přiměřenosti, který vychází z aktuálních pravidel Basel III a CRD IV, akcentuje požadavek na drážbu kvalitního kapitálu v takovém objemu, který by umožňoval bankovním subjektům využívat tento kapitál ve vyšší míře pro účely krytí potenciálně generovaných ztrát.

Stav kapitálové vybavenosti bankovního sektoru České republiky je dlouhodobě uspokojivý, přičemž objemy kapitálových agregátů na sektorové úrovni se v posledních letech zvyšují. Regulatorní kapitál sektoru⁹⁹ ke konci roku 2017 dosáhl výše 471,8 mld. Kč, což představovalo meziroční navýšení o 31,1 mld. Kč. Relativně celkový kapitál vzrostl o 7,0 %. (Tab. B.II.19)

Regulatorní kapitál tuzemských bankovních subjektů je dlouhodobě tvořen v drtivé většině kvalitním kapitálem Tier 1, jenž se k 31. 12. 2017 na jeho celkové výši podílel 97,0 %. Objem kapitálu Tier 1 meziročně vzrostl o 30,1 mld. Kč, tj. o 7,0 %. Kmenový kapitál Tier 1¹⁰⁰, který se na celkovém kapitálu Tier 1 podílel rozhodujícím způsobem, meziročně vzrostl o 7,1 % na 444,4 mld. Kč. Nižší meziroční nárůst 5,4 % byl vykázan pro vedlejší kapitál Tier 1¹⁰¹, přičemž ke konci roku 2017 byl evidován stav 13,3 mld. Kč.

Zastoupení kapitálu Tier 2¹⁰², který je tvořen především podřízeným dluhem, ve struktuře regulatorního kapitálu sektoru setrvává dlouhodobě na nízké úrovni. S objemem 14,0 mld. Kč představuje pouze 3 % podíl na celkovém kapitálu, přičemž tento podíl se oproti minulému roku nezměnil. Úroveň kapitálu Tier 2 se meziročně zvýšila o 1,0 mld. Kč, což odpovídá relativnímu nárůstu o 7,5 %.

Tab. B.II.19

REGULATORNÍ KAPITÁL BANKOVNÍHO SEKTORU

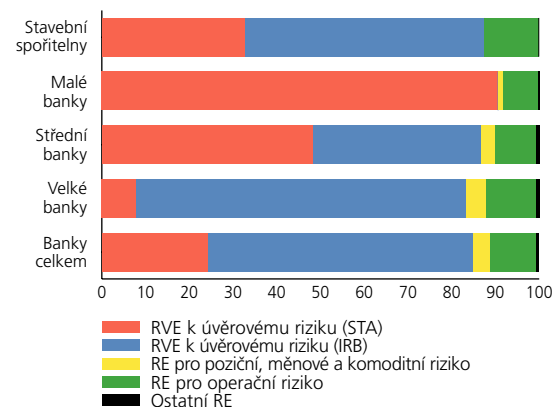
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
KAPITÁL CELKEM	420,6	440,7	471,8	+7,0
Tier 1 (T1) kapitál	410,1	427,7	457,7	+7,0
Kmenový T1 (CET1) kapitál	398,3	415,0	444,4	+7,1
Vedlejší T1 (AT1) kapitál	11,8	12,6	13,3	+5,4
Tier 2 (T2) kapitál	10,5	13,0	14,0	+7,5

GRAF B.II.34

STRUKTURA RIZIKOVÝCH EXPOZIC

(v %, stav k 31. 12. 2017)

97 Kapitálové vybavení bankovního sektoru a sektoru družstevních záložen reflektuje metodiku jednotlivých ukazatelů obezřetnostní politiky, která vychází z aktuálně platných pravidel upravujících chování úvěrových institucí. Tato pravidla jsou platná od roku 2014, kdy vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR).

98 Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech. Přebytek, resp. nedostatek příslušného kapitálu je dán rozdílem mezi příslušným kapitálem vykázaným vykazující osobou a kapitálem, který musí mít instituce neustále k dispozici podle článku 92 nařízení č. 575/2013, tj. takový, aby dodržela minimální poměr kmenového kapitálu Tier 1 (CET1) ve výši 4,5 %, minimální kapitálový poměr Tier 1 ve výši 6 % a celkový kapitálový poměr ve výši minimálně 8 %.

99 V tomto případě jsou z bankovního sektoru ČR vyloučeny pobočky zahraničních bank působících v tuzemsku, neboť rizika jejich podnikatelské činnosti jsou kryta regulatorním kapitálem jejich centrály. Vyhodnocení kapitálové přiměřenosti je přitom v působnosti příslušného zahraničního orgánu dohledu.

100 Common Equity Tier 1, kapitál CET1.

101 Additional Tier 1, kapitál AT1.

102 Tier 2 je část kapitálu bankovního subjektu, která je kromě podřízeného dluhu tvořena rezervami a ostatními kapitálovými fondy.

Agregovaná výše rizikových expozic (RE) pro celý bankovní sektor ke konci roku 2017 činila 2 450,3 mld. Kč, což znamenalo meziroční absolutní přírůstek o 61,5 mld. Kč (procentní nárůst o 2,6 %).

Struktura RE tuzemského bankovního sektoru koresponduje s konzervativně zaměřenými aktivitami bankovních subjektů. Rizikově vážené expozice k úvěrovému riziku, jež tvoří dominantní složku celkových RE, dosáhla na konci roku 2017 výše 2 081,1 mld. Kč. Na celkových RE se podílely 84,9 %, což představovalo v porovnání s údajem z předcházejícího roku nižší podíl o 1,6 p.b. (Graf B.II.34)

Rizikově vážené expozice (RVE) k úvěrovému riziku jsou kvantitativně definovány bankovními subjekty buď s využitím standardizovaného přístupu (STA), nebo s využitím pokročilejších metod využívajících vlastní interní modely pro oceňování rizik (IRB). U tuzemských bank významně převažují RVE kalkulované na bázi IRB. K poslednímu dni roku 2017 představovaly 60,6 % z celkových rizikových expozic vykázaných pro bankovní sektor a jejich podíl na celkových rizikových expozicích k úvěrovému riziku dosáhl 71,3 %.

Rizikové expozice pro operační riziko se v roce 2017 meziročně zvýšily o 17,9 mld. Kč na 262,8 mld. Kč. Jejich podíl na celkových rizikových expozicích sektoru činil 10,7 %, tedy o 0,5 p.b. více než na konci roku 2016.

Rizikové expozice pro poziční, měnové a komoditní riziko, jež tvoří především tržní riziko, meziročně vzrostly o 29,1 mld. Kč. V objemu 91,2 mld. Kč vykázaných ke konci roku 2017 se podílely na RE sektoru 3,7 %, tj. o 1,1 p.b. více než v předchozím roce.

Celkový kapitálový poměr v tuzemsku působících bankovních subjektů v průběhu roku 2017 osciloval kolem rostoucího trendu lineární povahy. S tímto vývojem korespondovalo meziroční zvýšení tohoto kapitálového poměru o 0,8 p.b., když na konci roku 2017 jeho výše činila 19,3 %. (Graf B.II.35)

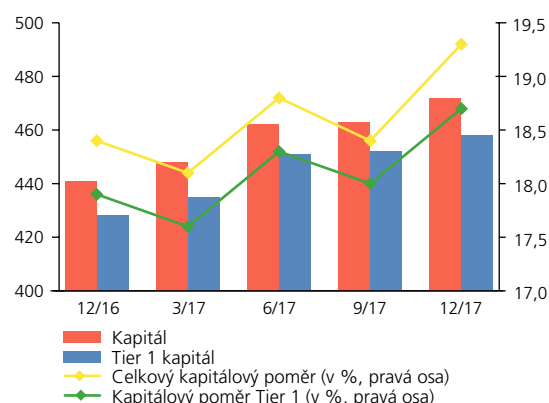
Vzhledem k tomu, že kvalitní kapitál Tier 1 se z velké části podílí na celkovém regulatorním kapitálu, je zřejmé, že vývoj kapitálového poměru Tier 1 značně koreluje s vývojem kapitálové přiměřenosti definované na bázi celkového regulatorního kapitálu. Ke konci roku 2017 dosáhl kapitálový poměr Tier 1 úrovně 18,7 %, což odpovídalo stejné meziroční změně jako v případě celkového kapitálového poměru, tj. navýšení o 0,8 p.b.

Skupina velkých bank s téměř 60% podílem na celkových aktivech sektoru dosahovala v kapitálové přiměřenosti ve vztahu k celému sektoru mírně podprůměrných hodnot. Celkový kapitálový poměr u této skupiny bank vzrostl o 0,8 p.b. na 18,7 %, kapitálový poměr Tier 1 o 0,7 p.b. na 18,2 %. Střední banky zaznamenaly jako jediná ze skupin bankovních subjektů v roce 2017 nadprůměrné hodnoty kapitálových poměrů. Celkový kapitálový poměr pro ně v průměru dosahoval 21,4 %, kapitálový poměr Tier 1 20,5 % Meziročně oba kapitálové

GRAF B.II.35

KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ POMĚRY

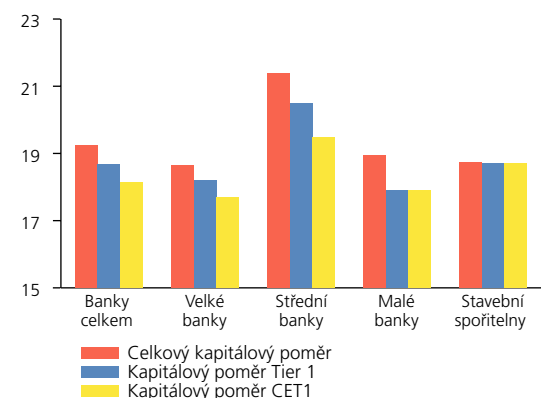
(v mld. Kč)

GRAF B.II.36

KAPITÁLOVÉ POMĚRY DLE SKUPIN BANK

(v %, stav k 31. 12. 2017)

poměry vzrostly přibližně o 1 p.b. Nejnižší meziroční absolutní změna v ukazatelích kapitálové přiměřenosti byla evidována u skupiny malých bank. Celkový kapitálový poměr i kapitálový poměr Tier 1 v tomto segmentu meziročně vzrostl nepatrně o 0,1 p.b. V případě celkového kapitálového poměru vykázaly malé banky k 31. 12. 2017 hodnotu 19,0 %, kapitálový poměr Tier 1 činil ke stejnému datu 17,9 %. U stavebních spořitelén byl celkový kapitál tvořen téměř ze sta procent nejkvalitnějším kapitálem CET1, což se promítlo do takřka shodných hodnot u obou kapitálových poměrů. U této skupiny bankovních subjektů byla zaznamenána kapitálová přiměřenost ke konci roku 2017 ve výši 18,7 %, když v meziročním vyjádření došlo k nárůstu o 1,3 p.b. Toto zvýšení představovalo nejvyšší nárůst kapitálových poměrů ze všech skupin bankovních subjektů. Hodnoty kapitálových poměrů tak na průměru meziročně vzrostly u všech skupin bankovních subjektů. (Graf B.II.36)

Tuzemský bankovní sektor s rezervou plní kapitálové požadavky definované pravidly CRD IV/CRR. Minimálně předepsané úrovně celkového kapitálového poměru na úrovni 8 % a kapitálového poměru Tier 1 na úrovni 6 % bezpečně překračovaly všechny bankovní subjekty bez výjimky.

Pákový poměr celého sektoru, definovaný poměrem kapitálu Tier 1 k celkovým aktivům, na konci roku 2017 dosáhl výše 6,5 %, přičemž došlo k jeho snížení o 0,6 p.b. Páka vyjádřená podílem kapitálu Tier 1 na celkových úvěrech a pohledávkách se snížila meziročně o 2,4 p.b., zatímco ke konci roku 2017 činila 9,0 %.

2.8 VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN¹⁰³

2.8.1 Struktura sektoru družstevních záložen

K poslednímu dni roku 2017 tvořilo sektor družstevních záložen (dále jen DZ) 10 subjektů. V posledním čtvrtletí roku 2016 byla Záložně CREDITAS, spořitelnímu družstvu, udělena bankovní licence účinná právě od 1. 1. 2017, čímž se počet družstevních záložen snížil o jeden subjekt. (Tab. B.II.20)

Podíl bilanční sumy sektoru DZ na agregovaných aktivech sektoru úvěrových institucí (tj. bankovních subjektů a družstevních záložen) na konci roku 2017 dosahoval 0,41 %. Tento marginální podíl meziročně poklesl o 0,16 p.b., primárně v důsledku relativně vysokého nárůstu aktiv bankovního sektoru a odchodu družstevní záložny CREDITAS ze sektoru DZ.

Sektor družstevních záložen působících v ČR je typický svou vysokou mírou koncentrace, která se transformací záložny CREDITAS v bankovní subjekt ještě zvýšila. Tři největší DZ spravovaly více než tři čtvrtiny z agregovaných aktiv sektoru, pět největších subjektů se podílelo na bilanci celého sektoru téměř 94 %. Družstevní záložna s nejvyšším objemem aktiv se podílela na bilanční sumě sektoru DZ 44,4 %. Vysoká úroveň koncentrace je pozorovatelná i v případě poskytnutých úvěrových a vkladových agregátů. (Graf B.II.37)

2.8.2 Činnost sektoru družstevních záložen

Družstevní záložny kumulovaně vykazaly ke konci roku 2017 23,1 mld. Kč aktiv, což v meziročním srovnání s předcházejícím rokem představovalo pokles bilanční sumy o 11,1 mld. Kč, tj. téměř o třetinu.¹⁰⁴ Z hlediska změn bilančních sum jednotlivých subjektů se sektor družstevních záložen nevyvíjel rovnoměrně. Růst aktiv znamenal pět DZ, zatímco další pětice DZ evidovala pokles bilanční sumy. (Tab. B.II.21)

¹⁰³ Data ke konci roku 2017 týkající se sektoru DZ platná k 20. květnu 2018. Vzhledem k tomu, že u jednotlivých DZ probíhají vnitřní audity, se mohou údaje uvedené v této kapitole lišit od později aktualizovaných statistik ČNB.

¹⁰⁴ V případě vyloučení vlivu odchodu záložny CREDITAS (odečtením aktiv této DZ od bilanční sumy sektoru k 31. 12. 2016) došlo k meziročnímu mírnému nárůstu bilanční sumy sektoru DZ o 0,7 mld. Kč.

Tab. B.II.20

POČET DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(stav ke konci období)

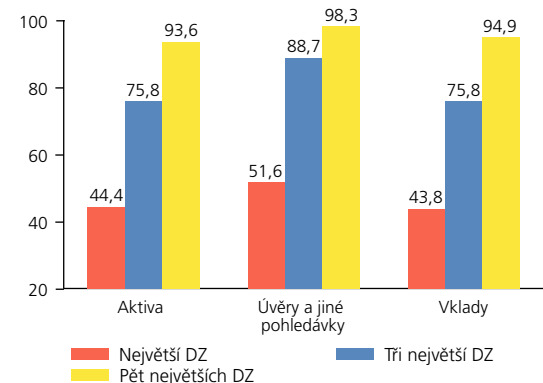
	2015	2016	2017
DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY CELKEM	11	11	10
Počet členů DZ	51 183	51 586	30 849
Počet členství vzniklých	3 890	3 851	2 374
Počet členství ukončených	9 850	2 279	2 570
Počet zaměstnanců DZ (v ČR) ⁱ⁾	458	483	332

i) Evidenční stav zaměstnanců.

GRAF B.II.37

KONCENTRACE SEKTORU DZ

(podíl skupin DZ v %, stav k 31. 12. 2017)

TAB. B.II.21

AKTIVA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(v mil. Kč, stav ke konci období)

	2015	2016	2017	Struktura 2017 (v %)
AKTIVA CELKEM NETTO	32 316,4	34 185,0	23 100,8	100,0
Pokladní hotovost, hotovost u centrálních bank, vklady na požádání	8 067,0	8 489,4	6 698,5	29,0
Finanční aktiva k obchodování	631,0	436,9	398,1	1,7
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykázaná do zisku/ztrát	913,2	1 184,7	0,0	0,0
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykázaná do OCI	1,1	1,1	1,1	0,0
Finanční aktiva v naběhlé hodnotě	21 759,4	22 455,3	14 856,6	64,3
Hmotný a nehmotný majetek	714,8	790,9	639,1	2,8
Daňové pohledávky	75,5	83,0	35,5	0,2
Ostatní aktiva	154,3	743,8	471,9	2,0

Dlouhodobě objemově nejvýznamnější položkou aktiv sektoru DZ jsou úvěry a jiné pohledávky (v naběhlé hodnotě), na které na konci roku 2017 připadalo 64,3 % bilanční sumy celého sektoru. Druhou největší skupinu aktiv tvořily hotovostní položky včetně vkladů na požádání, jež představovaly 29 % celkových aktiv sektoru vykázaných k 31. 12. 2017. Z hlediska meziročních změn obě uvedené kategorie aktiv poklesly. Zatímco ke konci roku 2017 se úvěry a jiné pohledávky snížily o více než třetinu na 14,9 mld. Kč, v případě druhé největší skupiny aktiv byl vykázan pokles o 21,1 %, když DZ držely ve formě hotovosti a vkladů na požádání 6,7 mld. Kč.

Největším sektorovým příjemcem úvěrů¹⁰⁵ poskytovaných DZ byly nefinanční podniky, jejichž podíl na celkovém úvěrovém agregátu DZ ke konci roku 2017 činil 89,2 %. Tento podíl v porovnání s předcházejícím rokem 2016 zůstal stabilní a meziročně mírně poklesl o 0,4 %. Úvěry poskytnuté domácnostem se podílely na celkové úvěrové emisi rovněž meziročně stabilním podílem 6,8 %. Úvěrové instituce tvořily 2,3 % z celkových úvěrů poskytnutých DZ, přičemž jejich podíl klesl o 0,5 p.b. Reziduální podíl 1,7 % úvěrů byl poskytnut ostatním finančním institucím (nárůst o 0,8 p.b.). (Graf B.II.38)

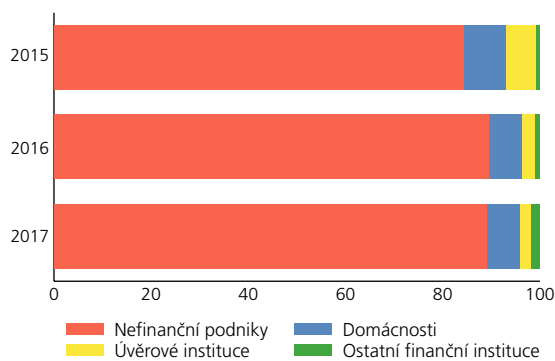
Na straně pasiv sektoru vzhledem k podstatě podnikání DZ zůstávají dlouhodobě nejvýznamnější položkou vklady, jež k poslednímu dni roku 2017 představovaly 82,2 % bilanční sumy sektoru. Jejich celkový objem dosahoval 19,0 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu poklesu o 10 mld. Kč (tj. o 34,5 %). (Tab. B.II.22 a Graf B.II.39)

Z hlediska distribuce vkladů mezi sektory tvoří dlouhodobě jejich nejvýznamnější zdroj domácnosti, které se ke konci roku 2017 podílely na celkových vkladech DZ 74 %. Podíl vkladů domácností u DZ dosáhl 14,0 mld. Kč, když meziročně poklesl o 9,7 p.b. Nefinanční podniky měly ke konci roku u DZ uloženo 4,4 mld. Kč, tj. 23,1 % ze sektorového agregátu vkladů. Podíl vkladů nefinančních podniků v DZ vzrostl,

GRAF B.II.38

STRUKTURA POSKYTNUTÝCH ÚVĚRŮ SEKTOREM DZ

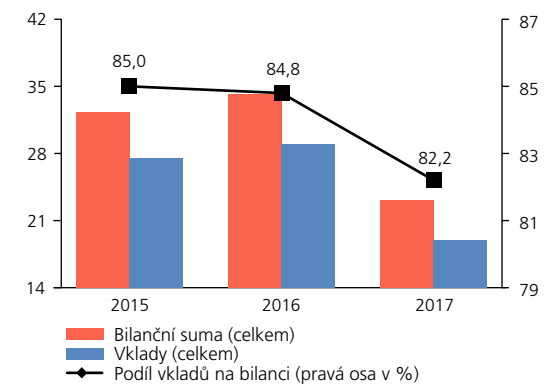
(v %, stav ke konci období)

GRAF B.II.39

VKLADY V BILANCI DZ

(stav ke konci období, v mld. Kč, v %)

¹⁰⁵ V této souvislosti termín „úvěry“ představuje všechny poskytnuté úvěry a pohledávky, které jsou vykázané v bilanci družstevních záložen v naběhlé hodnotě.

TAB. B.II.22

PASIVA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(v mil. Kč, stav ke konci období)

	2015	2016	2017	Struktura 2017 (v %)
ZÁVAZKY A VLASTNÍ KAPITÁL	32 316,4	34 185,0	23 100,8	100,0
Závazky celkem	28 080,1	29 408,2	19 474,8	84,3
Finanční závazky k obchodování	263,7	161,8	128,3	0,6
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	27 547,7	29 044,2	19 103,2	82,7
Vklady v naběhlé hodnotě	27 480,1	28 983,3	18 993,3	82,2
Ostatní finanční závazky v naběhlé hodnotě	67,6	60,9	110,0	0,5
Zajišťovací deriváty	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezervy	8,7	13,4	12,1	0,1
Daňové závazky	31,2	19,4	8,9	0,0
Ostatní závazky	228,8	169,4	222,3	1,0
Vlastní kapitál celkem	4 236,3	4 776,8	3 626,0	15,7
Základní kapitál	4 012,0	4 650,0	3 563,6	15,4
Kumulovaný ostatní úplný výsledek hospodaření	0,0	0,0	0,0	0,0
Nerozdělený zisk z předchozího období	101,3	8,9	3,4	0,0
Rezervní fondy	115,4	148,1	115,0	0,5
Zisk nebo ztráta za běžné účetní období	7,6	-30,3	-56,0	-0,2

TAB. B.II.23

PODROZVAHA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(v mil. Kč, stav ke konci období)

	2015	2016	2017
Poskytnuté úvěrové přísliby	1 225,1	1 000,3	325,1
Poskytnuté finanční záruky	32,5	64,1	21,4
Ostatní poskytnuté přísliby	2,6	9,8	10,3
Přijaté úvěrové přísliby	285,0	0,0	0,0
Přijaté finanční záruky	601,5	531,7	521,4
Ostatní přijaté přísliby	0,6	0,6	0,0

meziročně o 8,4 p.b. Zbýlý podíl 2,9 % tvořily vklady ostatních finančních institucí (ve výši 327,3 mil. Kč), úvěrových institucí (196,7 mil. Kč) a vládních institucí (18,3 mil. Kč).

Podrozvaha DZ zahrnuje poskytnuté (a přijaté) úvěrové přísliby, finanční záruky a ostatní přísliby. K poslednímu dni roku 2017 představovaly objemově největší podrozvahovou položku přijaté úvěrové přísliby, přestože jejich objem meziročně poklesl o 10,2 mil. Kč na 521,4 mil. Kč. Nejvýznamnější absolutní i relativní meziroční změnu zaznamenaly poskytnuté úvěrové přísliby, jejichž objem poklesl o 675,2 mil. Kč, tj. o 67,5 %. (Tab. B.II.23)

2.8.3 Hospodářské výsledky sektoru družstevních záložen

V roce 2017 sektor DZ vykázal záporný výsledek hospodaření, přičemž čistá ztráta činila 56 mil. Kč. Tato ztráta byla odrazem zejména relativně nízké úrovně zisku z finanční a provozní činnosti, který dosáhl 331,9 mil. Kč, což představovalo jeho meziroční pokles o 488,2 mil. Kč (relativně o 59,5 %). Pokles zisku z finanční a provozní činnosti reflektoval především meziroční snížení úrokového zisku o 542,3 mil. Kč, jenž ke konci roku 2017 činil 289,2 mil. Kč. Značný vliv na pokles zisku z finanční činnosti měla rovněž vykázaná ztráta z odúčtování finančních aktiv a závazků nevykázaných v rozhodném období do výkazu zisku a ztráty, jež činila 70,3 mil. Kč.¹⁰⁶ Naopak zisk z finančních aktiv a závazků k obchodování meziročně vzrostl o 34,6 mil. Kč na 40,9 mil. Kč. Zisk z poplatků a provizí se meziročně snížil pouze marginálně o 2,4 mil. Kč. Záporný hospodářský výsledek sektoru družstevních záložen byl dosažen navzdory významnému poklesu správních nákladů na úrovni celého sektoru o 331,7 mil. Kč a nižším ztrátám ze znehodnocení v porovnání s reverzováním¹⁰⁷. (Tab. B.II.24)

V rámci sektoru družstevních záložen byla vykázaná čistá ztráta pouze u jednoho subjektu, zatímco ostatních devět záložen bylo ziskových. Podíl aktiv DZ se záporným hospodářským výsledkem na celkové bilanční sumě sektoru DZ byl ke konci roku 2017 nevýznamný.

2.8.4 Kvalita aktiv sektoru družstevních záložen

Na konci roku 2017 dosáhly rizikově vážené expozice pro úvěrové riziko 16,7 mld. Kč, což odpovídalo dominantnímu podílu na celkové rizikové expozici ve výši 91 %. Riziková expozice pro operační riziko činila 1,5 mld. Kč, což reprezentovalo podíl na celkové rizikové expozici ve výši 8,3 %. Význam ostatních rizikových expozic v sektoru DZ byl zanedbatelný.

Výše pohledávek úvěrového portfolia DZ meziročně poklesla o 8,7 mld. Kč, což odpovídalo relativnímu poklesu téměř o třetinu jejich objemu vykázaného na konci roku 2016. Objem úvěrů se selháním poklesl o 1,5 mld. Kč (tj. relativně o 29,2 %). (Tab. B.II.25)

Tab. B.II.24

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(stav ke konci období, v mil. Kč)

	2015	2016	2017
ZISK Z FINANČNÍ A PROVOZNÍ ČINNOSTI	1 082,9	820,1	331,9
z toho:			
úrokový zisk	948,6	831,5	289,2
zisk z poplatků a provizí	97,3	52,5	50,1
zisk z fin. aktiv a závazků nevykázaných v RH do Z/Z	3,5	-135,6	-70,3
zisk z finančních aktiv a závazků k obchodování	31,0	6,3	40,9
zisk z fin. aktiv a závazků vykázaných do RH a Z/Z	-6,4	14,5	0,0
zisk ze zajišťovacího účetnictví	0,4	-2,1	0,0
zisk z ostatních finančních a provozních činností	8,5	52,9	22,0
SPRÁVNÍ NÁKLADY	757,2	715,4	383,7
ODPISY, TVORBA REZERV	38,7	43,7	15,8
ZTRÁTY ZE ZNEHODNOCENÍ	226,9	74,1	-16,7
HRUBÝ ZISK před zdaněním	60,2	-13,0	-50,9
náklady na daň z příjmů	52,6	17,3	5,1
ČISTÝ ZISK	7,6	-30,3	-56,0

¹⁰⁶ Daný údaj představuje záporný rozdíl mezi realizovanými zisky a realizovanými ztrátami, které vykazaly záložny z cenných papírů a pohledávek držených do splatnosti při jejich odúčtování.

¹⁰⁷ Reverzování představuje snížení o v předchozích účetních obdobích i v běžném roce zaúčtované výnosy z rozpuštění opravných položek pro nepotřebnost a výnosy z těchto dříve odepsaných nefinančních aktiv.

TAB. B.II.25

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK DZ

(v mld. Kč, stav ke konci období)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
POHLEDÁVKY PORTFOLIA DZ PODLE SELHÁNÍ	26,6	26,8	18,1	-32,5
bez selhání	21,0	21,6	14,4	-33,3
standardní	16,3	14,3	11,4	-20,4
sledované	4,7	7,3	3,0	-58,7
se selháním	5,6	5,2	3,7	-29,2
nestandardní	1,6	2,1	1,7	-20,9
pochybné	0,9	0,3	0,1	-65,8
ztrátové	3,1	2,8	1,9	-31,4
POHLEDÁVKY PORTFOLIA DZ ZA KLIENTY SE SELHÁNÍM	5,6	5,2	3,7	-29,2
nestandardní	1,6	2,1	1,7	-20,9
pochybné	0,9	0,3	0,1	-65,8
ztrátové	3,1	2,8	1,9	-31,4
OPRAVNÉ POLOŽKY	1,0	0,9	0,5	-48,7
OP k jednotlivým pohledávkám	1,0	0,9	0,5	-48,7
OP k portfoliu pohledávek jednotlivě bez znehodnocení	0,0	0,0	0,0	N/A
OP k portfoliu jednotlivě nevýznamných pohledávek	0,0	0,0	0,0	+0,0
POHLEDÁVKY SE SELHÁNÍM (v %)				
podíl pohledávek se selháním v portfoliu aktiv DZ celkem	21,0	19,4	20,3	+4,9

V roce 2017 dosáhl podíl klientských pohledávek¹⁰⁸ se selháním nárokovaných DZ na celkových pohledávkách sektoru 20,3 %. Podíl ztrátových pohledávek na pohledávkách v portfoliích DZ činil 10,5 %. V porovnání s koncem roku 2016 došlo v obou případech k mírnému nárůstu těchto podílů.

Objem opravných položek ke konci roku 2017 dosahoval 473,2 mil. Kč, tj. o 450 mil. Kč méně, než DZ vykázaly na konci předcházejícího roku.

Sektor DZ lze vzhledem k vykázaným údajům o aktivech považovat za dostatečně likvidní, přičemž podíl rychle likvidních aktiv na bilanční sumě sektoru vzrostl z 25,9 % na 30,1 %. Ke konci roku 2017 činil objem RLA v sektoru DZ 6,9 mld. Kč, což znamenalo jejich meziroční pokles o 1,9 mld. Kč (tj. o 21,5 %). Snížení objemu RLA bylo způsobeno zejména poklesem pokladní hotovosti o 1,8 mld. Kč, která se na celkové změně RLA podílela z 93,9 %. Dluhové cenné papíry emitované vládními institucemi v portfoliích DZ poklesly o 166 mil. Kč. (Tab. B.II.26)

TAB. B.II.26

UKAZATELE LIKVIDITY DZ

(stav ke konci období, v mil. Kč, v %)

	2015	2016	2017
RLA	8 597,7	8 851,0	6 944,0
RLA/aktiva (v %)	26,6	25,9	30,1
Vklady/úvěry (v %)	128,1	130,0	127,6

¹⁰⁸ Klientské pohledávky zahrnují pohledávky za nefinančními podniky, domácnostmi, ostatními finančními institucemi a vládními institucemi. Pohledávky za úvěrovými institucemi jsou sledovány samostatně. Vzhledem k tomu, že nebyly družstevními záložnami vykazány žádné sledované pohledávky a pohledávky se selháním vůči úvěrovým institucím, jsou u těchto kategorií pohledávek údaje pro pohledávky DZ za klienty a celkové pohledávky DZ vůči všem subjektům identické.

2.8.5 Kapitálové vybavení sektoru družstevních záložen

Regulační kapitál sektoru DZ meziročně poklesl ze 4,6 mld. Kč na 3,5 mld. Kč, což představovalo meziroční snížení jeho objemu o 25 %. Převážná většina regulačního kapitálu (98,3 %) byla tvořena kvalitním kapitálem Tier 1, jehož výše meziročně poklesla o 1,1 mld. Kč. (Tab. B.II.27)

Kapitálový poměr Tier 1 ke konci roku 2017 pro celý sektor navzdory poklesu objemu kapitálu činil 18,68 %, což znamenalo navýšení o 2,77 p.b. v porovnání s údajem z předchozího roku. Celkový kapitálový poměr ke konci roku 2017 dosahoval 19,00 %, přičemž došlo k jeho meziročnímu nárůstu o 2,83 p.b. Minimální požadovanou úroveň kapitálových poměrů¹⁰⁹ pro regulační účely splňovaly všechny družstevní záložny.

Tab. B.II.27

STRUKTURA KAPITÁLU DZ

(stav ke konci období, v mil. Kč, v %)

	2015	2016	2017
KAPITÁL	4 176,9	4 632,0	3 472,2
Tier 1 (T1) kapitál	4 081,3	4 557,6	3 414,6
Tier 2 (T2) kapitál	95,6	74,4	57,6
Kapitálový poměr T1 (v %)	15,09	15,91	18,68
Přebytek T1 kapitálu	2 458,7	2 838,4	2 317,9
Celkový kapitálový poměr (v %)	15,44	16,17	19,00
Přebytek celkového kapitálu	2 013,4	2 339,7	2 009,9

109 Tj. úroveň celkového kapitálového poměru ve výši 8 %, resp. kapitálového poměru Tier 1 ve výši 6 %.

TAB. B.III.1

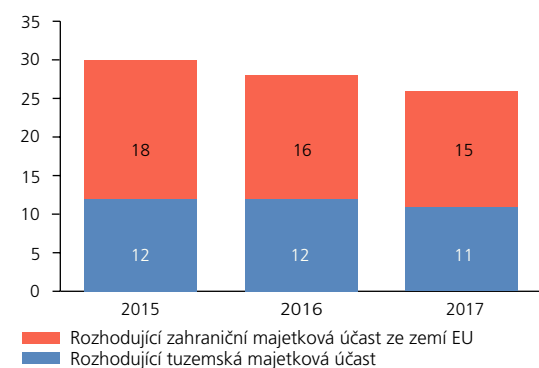
POČET POJIŠŤOVEN PODLE ZAMĚŘENÍ

	2015	2016	2017
CELKOVÝ POČET POJIŠŤOVEN	53	52	48
z toho:			
neživotní	32	32	28
životní	7	6	6
se smíšenou činností	14	14	14
POČET TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	30	28	26
z toho:			
neživotní	14	13	11
životní	2	1	1
se smíšenou činností	14	14	14
POČET POBOČEK POJIŠŤOVEN Z EU A TŘETÍCH STATŮ	23	24	22
z toho:			
neživotní	18	19	17
životní	5	5	5
se smíšenou činností	0	0	0

Pozn.: Bez ČKP, EGAP a VIG

GRAF B.III.1

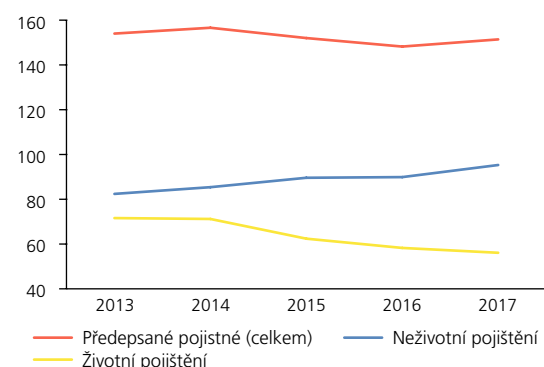
VLASTNICKÁ STRUKTURA TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

GRAF B.III.2

HRUBÉ PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ

(v mld. Kč)

3. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU

3.1 SUBJEKTY POJISTNÉHO TRHU

Pojistný trh České republiky ke konci roku 2017 zahrnoval celkem 26 tuzemských pojišťoven, tj. pojišťoven se sídlem na území ČR, a 22 poboček zahraničních pojišťoven. Oproti předcházejícímu roku se celkový počet pojišťoven na trhu snížil o čtyři pojišťovny. V tomto počtu, jakož i v dalších číselných údajích uváděných o pojistném sektoru, nejsou zahrnuty Česká kancelář pojistitelů (ČKP)¹¹⁰, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)¹¹¹ a VIG RE zajišťovna, a.s.¹¹² (Tab. B.III.1)

V průběhu roku 2017 se počet tuzemských pojišťoven podnikajících na tuzemském pojistném trhu snížil o dva subjekty.¹¹³ Z celkového počtu 26 tuzemských pojišťoven mělo ke konci roku 2017 rozhodující zahraniční majetkovou účast 15 subjektů. Z hlediska produktového zaměření převládaly tuzemské pojišťovny se smíšenou činností, jichž bylo na trhu 14, dále 11 pojišťoven provozovalo činnost specializovanou na neživotní pojištění. Pouze jediná tuzemská pojišťovna se zaměřovala na oblast životního pojištění. (Graf B.III.1)

Počet poboček zahraničních pojišťoven působících na českém trhu meziročně poklesl o dva subjekty.¹¹⁴ Rovněž v roce 2017 všechny pobočky působící na území ČR náležely pojišťovnám se sídlem ve státech EU. Z celkového počtu 22 poboček jsou v ČR nejvíce zastoupeny pobočky pojišťoven z Velké Británie v počtu čtyř subjektů. Po třech pobočkách měly v ČR pojišťovny se sídlem v Rakousku a na Slovensku. Dvě pobočky provozovaly na tuzemském pojistném trhu pojišťovny domicilované v Německu, Belgii, Francii a Irsku, jednu pobočku provozovaly pojišťovny z Lucemburska, Maďarska, Nizozemska a Španělska. Z hlediska zaměření pojišťovací činnosti měly značnou převahu pobočky zaměřené na oblast neživotního pojištění, kterých zde působilo 17, zatímco pět poboček se specializovalo na nabídku životního pojištění.

110 ČKP je profesní organizace pojistitelů, kterým bylo uděleno povolení k provozování pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Podrobnější informace o činnosti a hospodaření ČKP jsou k dispozici na webových stránkách www.ckp.cz.

111 EGAP byl založen v roce 1992 jako akciová společnost plně vlastněná státem. Jde o úvěrovou pojišťovnu se zaměřením na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika spojená s financováním vývozu zboží, služeb a investic z České republiky. Podrobné informace lze najít na webových stránkách www.egap.cz.

112 VIG RE zajišťovna, a.s. působí na českém pojistném trhu od roku 2008. Je oprávněna přebírat zajišťovací rizika ve všech odvětvích životního i neživotního pojištění, jakož i provozovat související činnosti, jako jsou poradenství, zprostředkovatelství, vzdělávání nebo šetření zajišťných událostí.

113 V roce 2017 činnost ukončily Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo a ING pojišťovna, a.s. Obě pojišťovny před odnětím povolení a vstupem do likvidace převedly své pojistné kmeny na tuzemskou pojišťovnu, resp. pobočku zahraniční pojišťovny působící v České republice.

114 Jednalo se o pobočky zahraničních pojišťoven Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka a CG Car- Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft organizační složka pro Českou republiku.

Kromě výše uvedených tuzemských pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven s licencí ČNB jsou na základě svobody volného pohybu služeb oprávněny své služby v ČR poskytovat rovněž i pojišťovny a pobočky pojišťoven z jiných členských zemí EHP. K 31. 12. 2017 bylo za tímto účelem registrováno celkem 890 subjektů, což znamenalo 3% nárůst v porovnání s koncem roku 2016.

3.2 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO

Hrubé předepsané pojistné¹¹⁵ představuje jeden ze základních ukazatelů, které popisují vývoj pojištného trhu. Pojištný sektor ke konci roku kumulovaně vykázal hrubé předepsané pojistné ve výši 151,4 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o 2,1 %. Toto navýšení v objemu 3,2 mld. Kč bylo odrazem 6% nárůstu předepsaného pojistného v oblasti neživotního pojištění, které za rok 2017 dosáhlo 95,3 mld. Kč. Naopak předpis pojistného pro životní pojištění meziročně poklesl o 3,8 %, když byl pro rok 2017 vykázán ve výši 56,1 mld. Kč. Z hlediska vývoje hrubého předepsaného pojistného v posledních pěti letech je možné identifikovat trendy růstu objemu pojistného v segmentu neživotního pojištění, zatímco na trhu životního pojištění je ve stejném období pozorovatelný pokles pojistného. (Graf B.III.2 a B.III.3)

Výše uvedený charakter vývoje koresponduje s trendem postupného snižování podílu pojistného pro životní pojištění na celkovém hrubém předepsaném pojistném. V roce 2017 tento podíl poklesl oproti předchozímu roku 2016 o 2,3 p.b. na 37 %. (Graf B.III.4)

Z hlediska členění celkového hrubého předepsaného pojistného podle typu subjektů nedošlo v meziročním srovnání k žádné změně, neboť pro roky 2016 a 2017 pojištný sektor vykázal stejný dominantní podíl tuzemských pojišťoven na celkovém objemu předepsaného pojistného ve výši 92,4 %. Zbývající podíl 7,6 % evidovaný v obou letech připadl na zahraniční pobočky pojišťoven se sídlem v členských zemích EU. (Graf B.III.5)

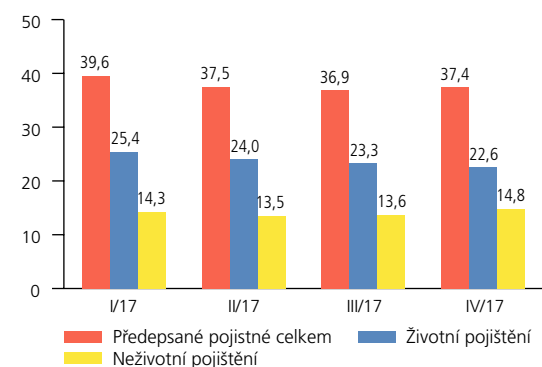
Propojištěnost ČR, jež je vyjádřena podílem hrubého předepsaného pojistného na HDP (v běžných cenách), lze považovat za základní ukazatel propojující pojištný trh s makroekonomickým prostředím. Za rok 2017 činila propojištěnost v ČR 3,0 %, když byl zaznamenán její zanedbatelný meziroční pokles o 0,1 p.b. (Tab. B.III.2 a Graf B.III.6)

Významným nástrojem pojišťoven ke snížení rizik je zajištění, které využívají zejména pojišťovny nabízející neživotní pojištění v případech, kde by mohly vyšší frekvence a závažnost škod, a následně tedy pojistného plnění, ohrozit jejich finanční stabilitu a solventnost. Výše předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům v neživotním pojištění

¹¹⁵ Hrubé předepsané pojistné zahrnuje veškeré částky pojistného splatné podle pojistných smluv během účetního období, nezávisle na skutečnosti, že se tyto částky vztahují zcela nebo zčásti k následujícím účetním obdobím. Zahrnuje i pojistné postoupené zajišťovatelům.

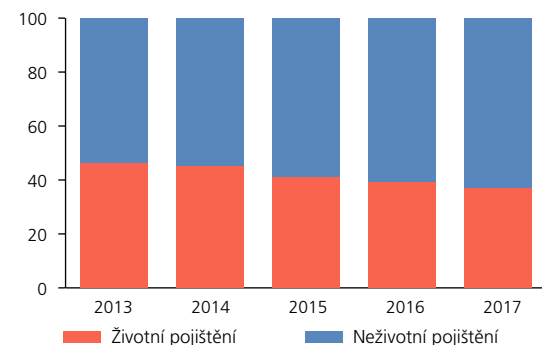
GRAF B.III.3

OBJEM HRUBÉHO PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO V JEDNOTLIVÝCH ČTVRTLETÍCH ROKU 2017
(v mld. Kč)

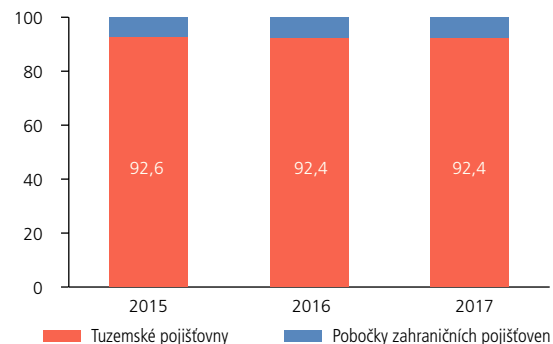
GRAF B.III.4

PODÍL NEŽIVOTNÍHO A ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ NA HRUBÉM PŘEDEPSANÉM POJISTNÉM
(v %)

GRAF B.III.5

PODÍL SUBJEKTŮ NA HRUBÉM PŘEDEPSANÉM POJISTNÉM
(v %)

TAB. B.III.2

CELKOVÁ PROPOJISTĚNOST V ČR

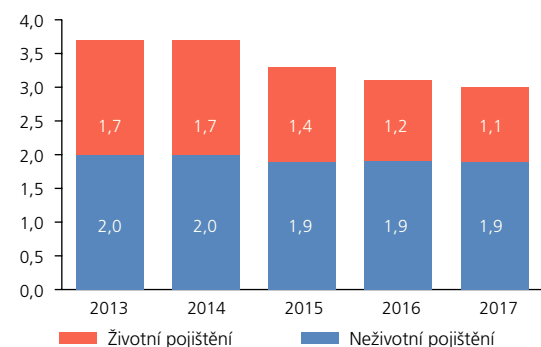
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Předepsané pojistné	152,0	148,2	151,4	+2,1
HDP (v běžných cenách)	4 595,8	4 773,2	5 055,0	+5,9
	v %			
Předepsané pojistné/HDP	3,3	3,1	3,0	x

GRAF B.III.6

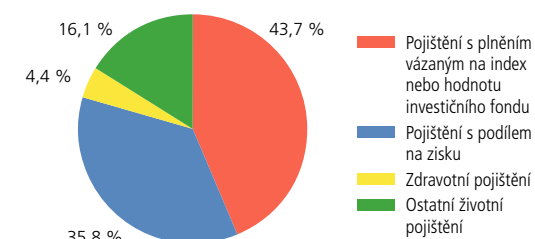
PODÍL PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO NA HDP

(v %)

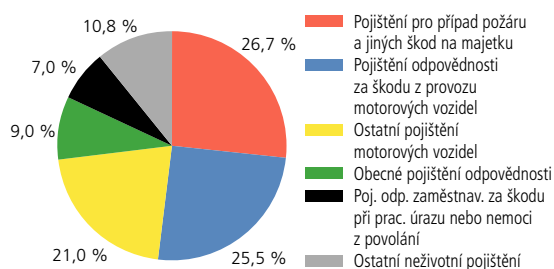
GRAF B.III.7

ODVĚTVÍ ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

GRAF B.III.8

ODVĚTVÍ NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

v roce 2017 dosáhla 27,2 mld. Kč, což tvoří 28,5 % z hrubého předepsaného pojistného. V případě segmentu životního pojištění míra postoupeného pojistného dosahuje značně nižších hodnot. Pro rok 2017 bylo zajistitelům postoupeno 4,4 mld. Kč, což odpovídalo podílu 7,9 % z celkového objemu předpisu pojistného pro životní pojištění.

Význam jednotlivých pojistných odvětví lze kvantifikovat s využitím distribuce hrubého předepsaného pojistného právě mezi dílčí odvětví pojištění. Ke konci roku 2017 u životního pojištění tuzemských pojišťoven tvořilo největší podíl pojištění s plněním vázaným na index nebo hodnotu investičního fondu, které představovalo 43,7 %. Druhým nejvýznamnějším odvětvím životního pojištění bylo pojištění s podílem na zisku představující 35,8 %. Pojistné předepsané v rámci zdravotního pojištění se na celkovém agregátu pojistného pro životní pojištění podílelo 16,1 %. Zbýlý podíl ostatního životního pojištění nekategorizovaného do žádné z uvedených skupin činil 4,4 %. (Graf B.III.7)

V oblasti neživotního pojištění se tuzemské pojišťovny, opět na základě rozdělení agregátu hrubého předepsaného pojistného mezi jednotlivá odvětví, orientovaly na pojištění pro případ požáru a jiných škod na majetku (26,7 %), pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorových vozidel (25,5 %) a ostatní pojištění motorových vozidel (21 %). Nižší podíl na předepsaném pojistném představovalo obecné pojištění odpovědnosti (9 %) a pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (7 %). Residuální podíl 10,8 % tvořily ostatní formy neživotního pojištění, kam dle rámce Solventnost II patří např. (dle významnosti podílu na celkovém předpisu pojistného) pojištění ochrany příjmu, pojištění různých finančních ztrát, pojištění asistence a pojištění léčebných výloh. (Graf B.III.8)

3.3 VÝVOJ NÁKLADŮ NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

Hrubá výše nákladů na pojistná plnění¹¹⁶ v roce 2017 dosáhla úrovně 91,6 mld. Kč, což oproti předchozímu období znamenalo nízký nárůst o 0,3 mld. Kč odpovídající relativnímu navýšení o 0,4 %. Hrubá výše nákladů na pojistná plnění v oblasti neživotního pojištění se v témže roce meziročně zvýšila o 2,3 mld. Kč na 49,5 mld. Kč, zatímco stejný ukazatel pro oblast životního pojištění ve srovnání s rokem 2016 poklesl o 2,0 mld. Kč na 42,1 mld. Kč.

Od roku 2014 lze pozorovat tendenci k meziročnímu nárůstu hrubé výše pojistných nákladů pro oblast neživotního pojištění, zatímco segment životního pojištění vykazuje stále klesající pojistné náklady. Jako důsledek tohoto vývoje v roce 2016 pojistné náklady vázané na neživotní pojištění převýšily objem nákladů vykázaných u životního pojištění s tím, že v roce 2017 se tento rozdíl mírně zvýšil. (Graf B.III.9)

V roce 2017 se celkové náklady na pojistná plnění připadající na zajišťovatele meziročně mírně zvýšily o 0,1 mld. Kč na 14,5 mld. Kč. V témže roce podíl zajišťovatelů na nákladech na pojistná plnění v tržním segmentu neživotního pojištění dosáhl 25,1 %, což představuje o 1,2 p.b. nižší podíl než v roce 2016. V oblasti životního pojištění vzrostl oproti předchozímu období podíl zajišťovatelů na nákladech na pojistná plnění o 0,5 p.b. na 4,9 %.

3.4 AKTIVA POJIŠTŮVEN¹¹⁷

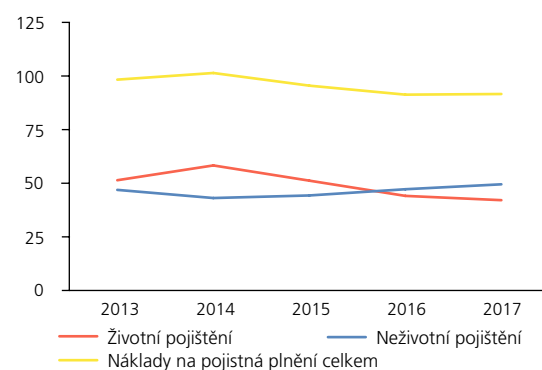
K 31. 12. 2017 činila bilanční suma tuzemského pojistného sektoru 486,4 mld. Kč, když meziročně vzrostla o 20,3 mld. Kč, což odpovídá nárůstu o 4,4 %. Zatímco agregovaná aktiva tuzemských pojišťoven v roce 2017 meziročně vzrostla o 5 % na 435 mld. Kč, aktiva poboček zahraničních pojišťoven na konci roku 2017 dosáhla výše 51,4 mld. Kč, což v porovnání s údajem z předcházejícího roku znamenalo marginální pokles o 0,2 mld. Kč. (Tab. B.III.3)

Vzhledem k podstatě obchodního modelu pojišťoven představují objemově nejvýznamnější skupinu aktiv investice. Investice vykázané tuzemskými pojišťovnami ke konci roku 2017 dosáhly výše 312,6 mld. Kč, přičemž v porovnání s rokem 2016 meziročně vzrostly o 13,9 mld. Kč, tj. o 4,7 %. (Tab. B.III.4)

GRAF B.III.9

HRUBÁ VÝŠE NÁKLADŮ NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

(v mld. Kč)

TAB. B.III.3

PODÍL POJIŠTŮVEN NA CELKOVÝCH AKTIVECH

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Podíl 2017 (v %)
AKTIVA CELKEM	455,3	466,1	486,4	100,0
Tuzemské pojišťovny	402,9	414,5	435,0	89,4
Pobočky pojišťoven	52,4	51,6	51,4	10,6

¹¹⁶ Náklady na pojistná plnění jsou uváděny včetně podílu zajišťovatelů.

¹¹⁷ Přehled aktiv a pasiv tuzemských pojišťoven je uváděn dle vykazovaných rozvah v souladu s účetními standardy, nikoliv podle metodiky Solventnost II.

TAB. B.III.4

STRUKTURA AKTIV TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Struktura 2017 (v %)
AKTIVA CELKEM	402,9	414,5	435,0	100,0
Investice	297,9	298,7	312,6	71,9
z toho:				
nemovitosti	4,1	3,5	3,5	0,8
majetkové účasti	21,2	22,3	23,2	5,6
akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	23,8	23,0	22,8	5,2
dluhové cenné papíry	234,8	233,7	223,9	51,5
depozita u finančních institucí	12,5	8,9	6,2	1,4
jiné investice	0,5	6,4	31,7	7,3
Investice životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	65,9	69,8	74,8	17,2
Dlužníci (pohledávky)	13,5	15,9	15,9	3,7
Ostatní aktiva	25,5	30,1	31,7	7,3

Největší část investic představovaly v roce 2017, stejně jako v předcházejících letech, dluhové cenné papíry v celkové výši 223,9 mld. Kč. Tento objem tvořil více než polovinu (51,5 %) bilanční sumy tuzemských pojišťoven. Výraznější zastoupení v investičním agregátu tuzemských pojišťoven měly ke konci roku 2017 rovněž majetkové účasti v podnikatelských seskupeních a akcie společně s ostatními cennými papíry s proměnlivým výnosem. Obě skupiny aktiv se na celkových aktivech podílely v podobných proporcích. Majetkové účasti v objemu 24,5 mld. Kč tvořily 5,6 % bilanční sumy tuzemských pojišťoven, zatímco kategorie akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem představovala s objemem 22,8 mld. Kč podíl 5,2 %. Podíl reziduálně vymezené skupiny jiných investic na celkových aktivech činil 7,3 %.

Investice životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, se podílely na bilanční sumě 17,2 % a jejich objem se zvýšil o 5 mld. Kč na 74,8 mld. Kč. Výše pohledávek vůči dlužníkům pojišťoven zůstala v porovnání s koncem roku 2016 na stejné úrovni, přičemž tuzemské pojišťovny vykazaly pohledávky ve výši 15,9 mld. Kč, což odpovídalo podílu na celkových aktivech ve výši 3,7 %. Zbýlý podíl 7,3 % představovala hodnota ostatních aktiv, mezi která patří např. hotovost na účtech u finančních institucí, hotovost v pokladně nebo odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy.

3.5 PASIVA POJIŠŤOVEN

Ke konci roku 2017, stejně jako v předcházejících obdobích, tvořily nejvýznamnější položku pasiv tuzemských pojišťoven technické rezervy, které v čisté výši¹¹⁸ činily 220,6 mld. Kč. Tato hodnota představovala meziroční snížení v objemu 2,9 mld. Kč, v relativním vyjádření se jednalo o pokles 1,3 %. (Tab. B.III.5)

Čistá výše technických rezerv, která zahrnuje rezervu na nezasloužené pojistné, rezervu na životní pojištění, rezervu na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí, rezervu na bonusy a slevy a jiné rezervy, tvořila majoritní část celkového objemu pasiv tuzemských pojišťoven (50,7 %). Technické rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojištěn, které jsou uváděny samostatně, ve srovnání s předchozím obdobím vzrostly o 4,9 mld. na 74,7 mld. Kč vykázaných v roce 2017.

Ke konci roku 2017 téměř 16 % pasiv tuzemských pojišťoven tvořil vlastní kapitál. Hodnota vlastního kapitálu tuzemských pojišťoven dosáhla 69,1 mld. Kč, což představovalo mírný meziroční pokles o 2,9 mld. Kč. Relativně výrazně vzrostly ve srovnání s předchozím obdobím závazky vůči věřitelům, jejichž objem se zvýšil o 21,3 mld. Kč na 51,6 mld. Kč. Ostatní pasiva tuzemských pojišťoven, do nichž jsou zahrnuta např. depozita při pasivním zajištění, činila 19,0 mld. Kč.

3.6 VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ

Tuzemské pojišťovny společně s pobočkami zahraničních pojišťoven působících v ČR za rok 2017 vykázaly čistý zisk ve výši 10,9 mld. Kč. Tato hodnota představuje snížení zisku oproti předcházejícímu roku o 1,1 mld. Kč.

Výsledek technického účtu¹¹⁹ k neživotnímu pojištění uzavřel rok 2017 se ziskem ve výši 4,3 mld. Kč, přičemž oproti roku 2016 došlo k jeho poklesu o 1,5 mld. Kč. Technický účet k životnímu pojištění dosáhl v roce 2017 zisku v objemu 8,8 mld. Kč, což bylo o 0,3 mld. Kč více než v roce 2016. (Graf B.III.10)

Tuzemské pojišťovny, které vygenerovaly čistý zisk 10,6 mld. Kč, se na celkovém čistém zisku českého pojišťovacího sektoru podílely 97,2 %, a to i přes to, že čistý zisk dosažený tuzemskými pojišťovnami meziročně poklesl o 0,6 mld. Kč. Čistý zisk poboček zahraničních pojišťoven v roce 2017 činil pouze 0,3 mld. Kč a oproti roku 2016 poklesl o 0,5 mld. Kč. (Tab. B.III.6)

¹¹⁸ Tj. bez podílu zajistitelů na technických rezervách.

¹¹⁹ Výkaz zisku a ztráty pojišťoven je dle provozované činnosti členěn na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet k životnímu pojištění a netechnický účet, na kterém se účtuje o nákladech a výnosech, které nelze přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění.

Tab. B.III.5

STRUKTURA PASIV TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

(v mld. Kč)

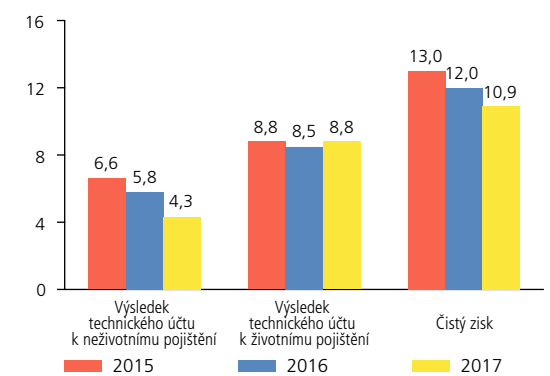
	2015	2016	2017	Struktura 2017 (v %)
PASIVA CELKEM	402,9	414,5	435,0	100,0
Vlastní kapitál	71,7	72,0	69,1	15,9
Technické rezervy	225,7	223,5	220,6	50,7
Technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojištěn	65,9	69,8	74,7	17,2
Věřitelé (závazky)	21,2	30,3	51,6	11,9
Ostatní pasiva	18,3	18,9	19,0	4,4

i) Čistá výše.

Graf B.III.10

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY POJIŠŤOVEN

(v mld. Kč)

Tab. B.III.6

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY POJIŠŤOVEN

(v mld. Kč)

	2015	2016	2017	Struktura 2017 (v %)
ČISTÝ ZISK CELKEM	13,0	12,0	10,9	100,0
Tuzemské pojišťovny	12,1	11,2	10,6	97,2
Pobočky pojišťoven	0,9	0,8	0,3	2,8

V roce 2017 rentabilita aktiv (RoA) určená poměrem čistého zisku k celkovým aktivům tuzemských pojišťoven meziročně poklesla o 0,3 p.b. na 2,4 %. Rentabilita vlastního kapitálu (RoE) odpovídající poměru čistého zisku k vlastnímu kapitálu se oproti předcházejícímu roku snížila o 0,3 p.b. na 15,3 %. Alternativní ukazatel ziskovosti, který je vyjádřen poměrem čistého zisku k zaslouženému pojistnému¹²⁰, poklesl o 0,8 p.b. na 9,7 %. (Tab. B.III.7)

TAB. B.III.7

RENTABILITA A EFEKTIVNOST TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

(v %)

	2015	2016	2017
TUZEMSKÉ POJIŠŤOVNY CELKEM			
Čistý zisk k aktivům (RoA)	3,0	2,7	2,4
Čistý zisk k vlastnímu kapitálu (RoE)	16,8	15,6	15,3
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému	11,0	10,5	9,7
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	10,6	9,4	6,8
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	56,4	57,3	58,5
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	30,8	31,5	30,6
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	25,6	28,5	27,8
Správní režie k zaslouženému pojistnému	15,5	13,0	12,7
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	15,7	16,2	18,8
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	84,9	77,9	75,9
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	22,9	23,6	24,0
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	17,5	18,3	18,9
Správní režie k zaslouženému pojistnému	7,3	8,4	8,5

V oblasti neživotního pojištění došlo u tuzemských pojišťoven v roce 2017 mj. k meziročnímu poklesu poměru výsledku technického účtu k zaslouženému pojistnému o 2,6 p.b. na 6,8 %. Dále bylo zaznamenáno zvýšení poměru nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv, k zaslouženému pojistnému, a to o 1,2 p.b. na 58,5 %. Pozitivně se naopak vyvíjel poměr čisté výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému, který poklesl z 31,5 % na 30,6 %. Oproti roku 2016 rovněž mírně poklesl poměr správní režie k zaslouženému pojistnému, který se meziročně snížil o 0,3 p.b. na 12,7 % vykázaných v roce 2017.

V oblasti životního pojištění v roce 2017 se např. zvýšil poměr výsledku technického účtu k zaslouženému pojistnému, a to o 2,6 p.b. na 18,8 %. Dále ve vztahu k zaslouženému pojistnému mírně vzrostly pořizovací náklady na pojistné smlouvy (o 0,6 p.b. na 18,9 %) a správní režie (o 0,1 p.b. na 8,5 %). Naopak v roce 2017 náklady na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv, k zaslouženému pojistnému poklesly o 2 p.b. na 75,9 %.

¹²⁰ Zasloužené pojistné a náklady na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv jsou očištěny od zajištění.

3.7 SOLVENTNOSTNÍ A MINIMÁLNÍ KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK

V rámci režimu Solventnost II jsou České národní bance tuzemskými pojišťovnami vykazovány dva důležité ukazatele, a to poměr mezi použitelným kapitálem pojišťovny a solventnostním kapitálovým požadavkem (SCR¹²¹) a rovněž poměr mezi použitelným kapitálem pojišťovny a minimálním kapitálovým požadavkem (MCR¹²²). Je-li poměr použitelného kapitálu (pro splnění SCR) k SCR pojišťovny nižší než 100 %, je nutná intervence ze strany orgánu dohledu. V případě že pojišťovna není schopna svým použitelným kapitálem (pro splnění MCR) pokrýt MCR, poté nepředloží plán krátkodobého financování nebo jí ČNB tento plán neschválí, měla by jí být odejmuta licence.

Data, která tuzemské pojišťovny vykázaly na konci roku 2017, ukazují dostatečnou schopnost českého pojistného trhu plnit kapitálové požadavky podle režimu Solventnost II. Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR se oproti konci roku 2016 zvýšil o 11 p.b. na 225 %. Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR tuzemských pojišťoven dosáhl 402 %, což oproti předchozímu období představuje nárůst o 96 p.b. (Tab. B.III.8)

Tab. B.III.8

PLNĚNÍ KAPITÁLOVÝCH POŽADAVKŮ PODLE SOLVENTNOSTI II TUZEMSKÝMI POJIŠŤOVNAMI

	1.1.2016*	31.12.16	31.12.17
Agregovaný použitelný kapitál pro splnění SCR	108,3 mld. Kč	112,5 mld. Kč	111,2 mld. Kč
Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR	205 %	214 %	225 %
Agregovaný použitelný kapitál pro splnění MCR	108,3 mld. Kč	112,5 mld. Kč	111,1 mld. Kč
Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR	352 %	306 %	402 %

* Tzv. zahajovací výkazy, které tuzemské pojišťovny předkládaly v rámci přípravného procesu před implementací směrnice Solventnost II v ČR.

121 Solvency Capital Requirement. SCR se počítá alespoň jednou ročně podle standardního vzorce, případně v kombinaci s částečným interním modelem, nebo prostřednictvím úplného interního modelu. Ve výpočtu tuzemská pojišťovna zohlední všechna měřitelná rizika, jimž je vystavena. Jsou zahrnuta měřitelná rizika vyplývající ze závazků vzniklých ze stávajících smluv i smluv, o kterých pojišťovna předpokládá, že budou uzavřeny během následujících 12 měsíců. Solventnostní kapitálový požadavek odpovídá hodnotě v riziku primárního kapitálu pojišťovny na hladině spolehlivosti 99,5 % a v časovém horizontu 1 roku.

122 Minimum Capital Requirement. MCR je mez použitelného kapitálu, pod níž by pojištníci a oprávněné osoby byli vystaveni nepřijatelné úrovni rizika, pokud by pojišťovně bylo povoleno pokračovat v jejích operacích. Počítá se čtvrtletně jako lineární funkce skupiny nebo podskupiny proměnných, a to technických rezerv pojišťovny, předepsaného pojistného, kapitálu v riziku, odložené daňové povinnosti a administrativních nákladů, přičemž se tyto proměnné ocení očištěné o zajištění. Minimální hodnoty MCR jsou dány legislativou.

4. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU

4.1 PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

V roce 2017 v sektoru penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů v České republice nedošlo k výraznějším strukturálním změnám.

4.1.1 Penzijní společnosti

V oblasti penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření v ČR k 31. prosinci 2017 aktivně působilo stejně jako ke konci roku 2016 celkem osm penzijních společností. Penzijní společnosti ke konci roku 2017 spravovaly aktiva celkem ve 36 fondech penzijních společností, 28 z těchto fondů byly fondy účastnické, osm bylo fondů transformovaných. (Graf B.IV.1)

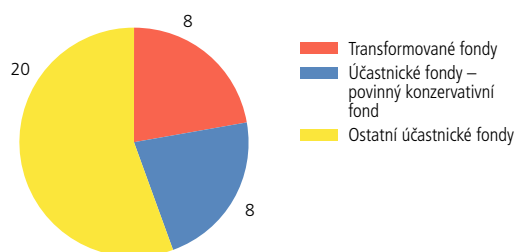
Za rok 2017 vygenerovaly penzijní společnosti čistý zisk po zdanění ve výši 1,4 mld. Kč (meziroční pokles o 0,1 mld. Kč). Zisk generovaný z finanční a provozní činnosti se meziročně zvýšil o 0,2 mld. Kč na 2,8 mld. Kč. Čistý zisk generovaný z poplatků a provizí se v roce 2017 meziročně mírně zvýšil o 9,7 % na 2,7 mld. Kč. Meziročně se zvýšily výnosy z poplatků a provizí (o 7,9 % na 3,6 mld. Kč), zatímco náklady na poplatky a provize spíše stagnovaly. Zatímco rozhodným faktorem pro nárůst výnosů z poplatků a provizí představovaly úplaty za obhospodařování majetku fondu, které se meziročně zvýšily o 9,1 % na 3,3 mld. Kč, v případě nákladových položek na jedné straně rostly odměny za správu portfolia (o 13,9 % na 0,4 mld. Kč), paralelně však klesaly odměny za zprostředkování (o 14,0 % na 0,3 mld. Kč). Správní náklady penzijních společností meziročně stagnovaly na 1,1 mld. Kč.

Celkový kapitál penzijních společností se meziročně zvýšil o 1,3 % na hodnotu 9,0 mld. Kč, což při stanovených kapitálových požadavcích ve výši 6,5 mld. Kč představuje dosažený kapitálový poměr ve výši 139,7 %. To představuje meziroční nárůst o 19,8 p.b. (Tab. B.IV.1)

GRAF B.IV.1

FONDY III. PENZIJNÍHO PILÍŘE

(počet fondů, k 31. 12. 2017)

TAB. B.IV.1

KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ POŽADAVKY

Penzijní společnosti

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Kapitál celkem (v mld. Kč)	8,8	8,9	9,0	1,3
Kapitálové požadavky (v mld. Kč)	6,6	7,4	6,5	-13,1
Kapitál ke kapitálovým požadavkům (v %)	132,6	119,9	139,7	N/A

4.1.2 Účastníci třetího pilíře

Na konci roku 2017 bylo dle evidence ČNB ve III. penzijním pilíři necelých 4,5 mil. účastníků. Meziročně vzrostl počet účastníků doplňkového penzijního spoření, o 40,7 % na 762,8 tisíc účastníků. Naopak společně s ukončováním smluv pokračoval pokles počtu účastníků penzijního připojištění v transformovaných fondech, meziročně o 7,2 % na 3,7 mil. ke konci roku 2017. (Tab. B.IV.2)

Tab. B.IV.2

POČET A STRUKTURA ÚČASTNÍKŮ II. A III. PILÍŘE PENZIJNÍHO SYSTÉMU

(v tis., stav ke konci období)

	2015	2016	2017
Počty účastníků II. a III. pilíře			
Počet účastníků důchodového spoření	84,5	0,0	0,0
Počet účastníků doplňkového spoření	367,2	542,0	762,8
Počet účastníků penzijního připojištění	4 259,9	3 979,4	3 690,5
Účastníci III. pilíře dle typu příspěvku			
Účastníci s vlastním příspěvkem	4 525,4	4 414,7	4 355,1
Účastníci s příspěvkem zaměstnavatele	1 283,4	1 304,1	1 354,2
Účastníci se státním příspěvkem	3 789,6	3 576,0	3 640,2

4.1.3 Aktiva fondů penzijních společností

Ve fondech III. penzijního pilíře spravovaly penzijní společnosti ke konci roku 2017 aktiva v celkové výši 445,4 mld. Kč, což je o 10,8 % více než v roce 2016. Většinový podíl aktiv fondů penzijních společností stále připadal na fondy transformované (92,9 %), fondy účastnické si však meziročně polepšily o 2,6 p.b. na 7,1 %. (Graf B.IV.2)

Transformované fondy umístily největší část svých aktiv v dluhových cenných papírech (80,1 % celkových aktiv), zatímco do akcií a podílových listů investovaly pouze 1,7 % celkových aktiv a na termínovaných vkladech a účtech měly uloženo 17,4 % aktiv. Do ostatních aktiv investovaly 0,8 % hodnoty svých aktiv.

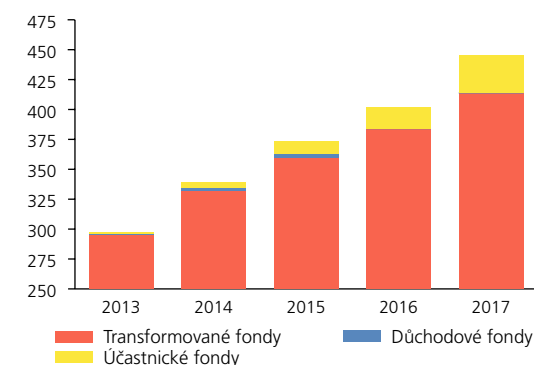
Struktura aktiv účastnických fondů je obecně méně konzervativní než u fondů transformovaných a je ovlivněna investičními profily jednotlivých fondů. Povinné konzervativní účastnické fondy investovaly ke konci roku 2017 do dluhových cenných papírů 55,3 % a v pohledávkách za bankami (vkladech) měly uloženo 44,7 % svých aktiv. Naopak v aktivech ostatních účastnických fondů mají větší podíl investice do akcií (11,3 % aktiv) či podílových listů (16,1 % aktiv), v dluhových cenných papírech mají tyto fondy uloženo 32,0 % celkových aktiv a v pohledávkách za bankami 40,4 % aktiv. (Graf B.IV.3)

Graf B.IV.2

AKTIVA PODLE TYPU FONDŮ

Fondy penzijních společností

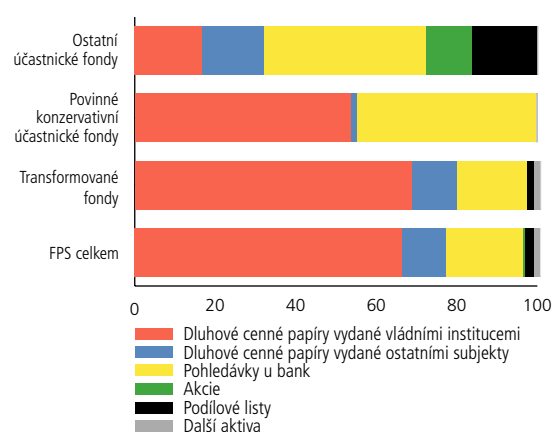
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.IV.3

AKTIVA FONDŮ III. PENZIJNÍHO PILÍŘE

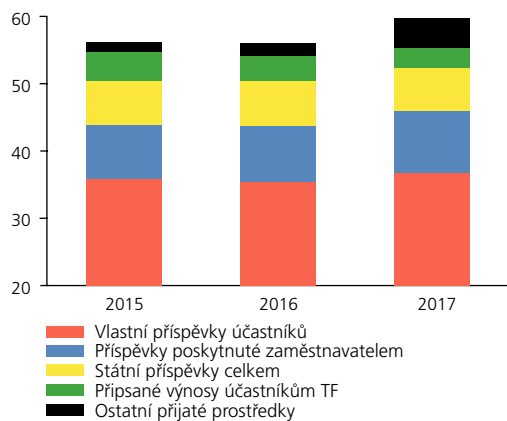
(v %, k 31.12. 2017)

GRAF B.IV.4

PŘIJATÉ PROSTŘEDKY FPS

(v mld. Kč, stav ke konci období)

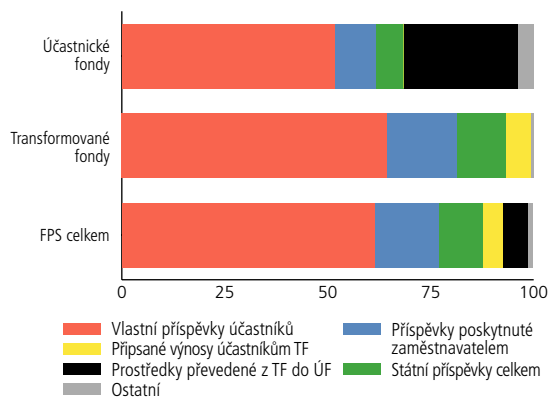

GRAF B.IV.5

PŘIJATÉ PROSTŘEDKY

Fondy III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2017)

4.1.4 Prostředky účastníků ve fondech obhospodařovaných penzijními společnostmi

Penzijní společnosti ke konci roku 2017 ve fondech III. penzijního pilíře spravovaly prostředky účastníků v celkové výši 412,6 mld. Kč, tedy o 8,2 % více než v roce 2016, z toho většinu (92,8 %) ve fondech transformovaných a menší část (7,2 %) v účastnických fondech. V obou typech fondů došlo k meziročnímu nárůstu prostředků, v transformovaných fondech byl zaznamenán mírný nárůst prostředků o 7,2 %, v účastnických fondech pak výrazný nárůst o 64,7 %.

V průběhu roku 2017 byly fondy III. penzijního pilíře přijaty prostředky v celkové výši 59,7 mld. Kč, což je o 6,6 % více než v průběhu roku 2016. Z této hodnoty nadále směřovala většina do fondů transformovaných 78,0 %, šlo o výrazně menší podíl než v roce předchozím (meziroční pokles o 6,6 p.b.). Naopak do účastnických fondů bylo přijato o 52,4 % (4,5 mld. Kč) více prostředků než v roce 2016.

Ve struktuře přijatých prostředků představovaly největší část vlastní příspěvky účastníků (61,6 %), příspěvky poskytnuté zaměstnavatelem (15,5 %) a státní příspěvky (10,7 %). Na výnosy z příspěvků připsané účastníkům transformovaných fondů připadá přibližně 4,8 % přijatých prostředků, prostředky převedené z transformovaných fondů do fondů účastnických představovaly 6,1 % (3,7 mld. Kč), zatímco 0,9 % připadalo na převody mezi penzijními společnostmi. Zbylé prostředky představují prostředky přijaté z jiných zdrojů a dosud neurčené (neidentifikované) platby, které již byly připisány na účet depozitáře, nikoliv však konkrétnímu účastníkovi doplňkového penzijního spoření či penzijního připojištění. (Graf B.IV.4 a B.IV.5)

4.1.5 Prostředky vyplacené z fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi

Fondy penzijních společností vyplatily v roce 2017 prostředky v celkové výši 27,9 mld. Kč, tedy o 3,6 mld. Kč více než v roce 2016. Většinu z této hodnoty představovaly prostředky vyplacené účastníkům (81,6 %, tj. 22,7 mld. Kč), u kterých převažujícím typem výplaty jsou jednorázová vyrovnání a vyplacené odbytné. (Graf B.IV.6)

Transformované fondy penzijních společností vyplatily v roce 2017 účastníkům prostředky v celkové hodnotě 21,7 mld. Kč, tedy o 1,0 mld. Kč více než v roce 2016. Největší podíl (17,3 mld. Kč, 232 007 případů) představovala jednorázová vyrovnání. Druhou nejvýznamnější část vyplacených prostředků představovalo u těchto fondů vyplacené odbytné (2,5 mld. Kč, 68 704 případů).

Účastnické fondy penzijních společností vyplatily v roce 2017 účastníkům prostředky v celkové hodnotě 1,4 mld. Kč, z toho největší část představovalo vyplacené odbytné (0,6 mld. Kč, 11 339 případů) a dále prostředky vyplacené na starobní penze (0,3 mld. Kč). Meziročně vzrostl u těchto fondů počet poživatelů starobní penze z 1971 na 4227 poživatelů starobní penze.

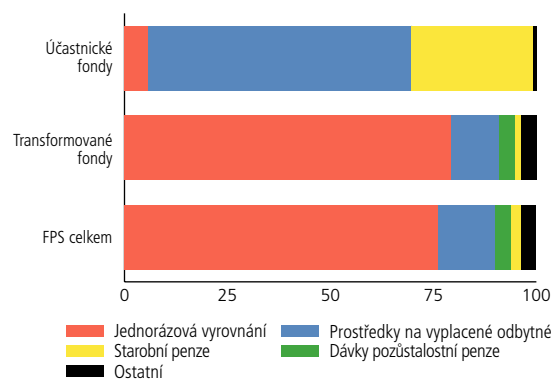
Významnou část prostředků vyplacených z fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi představovaly prostředky převedené z transformovaných fondů do fondů účastnických a převody mezi penzijními společnostmi (14,8 %, 4,1 mld. Kč). Zbýlé vyplacené prostředky představovaly vrácené prostředky do státního rozpočtu (1,9 %), vrácené příspěvky účastníkům (1,0 %) a ostatní vyplacené prostředky (0,8 %).

GRAF B.IV.6

PROSTŘEDKY VYPLACENÉ ÚČASTNÍKŮM

Fondy III. penzijního pilíře

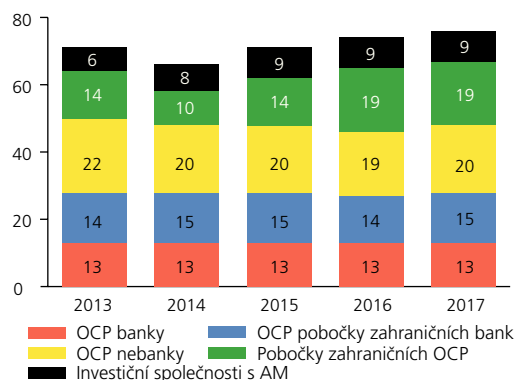
(v %, k 31. 12. 2017)

GRAF B.IV.7

OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

(počty obchodníků ke konci období)

4.2 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

4.2.1 Subjekty s licencí obchodníka s cennými papíry

Na českém kapitálovém trhu bylo ke konci roku 2017 evidováno celkem 33 obchodníků s cennými papíry, z toho bylo 13 bank a 20 nebankovních obchodníků s cennými papíry. Na českém trhu dále působilo 15 poboček zahraničních bank a 19 poboček zahraničních nebankovních obchodníků s cennými papíry. Povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry mělo na konci roku 2017 rovněž devět tuzemských investičních společností obhospodařujících majetek zákazníků na základě smlouvy (investiční společnosti poskytující službu asset management¹²³). (Graf B.IV.7)

Subjekty s licencí obchodníka s cennými papíry¹²⁴ ke konci roku 2017 evidovaly celkem 1,3 milionu zákazníků. Největší podíl z celkového počtu zákazníků připadal na obchodníky s cennými papíry – banky (0,9 milionu), domácí nebankovní obchodníci s cennými papíry evidovali 0,3 milionu zákazníků. Pobočky zahraničních bank ke konci roku 2017 evidovaly 48,2 tisíc, pobočky zahraničních obchodníků s cennými papíry 17,2 tisíc zákazníků. Na tuzemské investiční společnosti s povolením obhospodařovat majetek zákazníků na základě smlouvy připadalo 1 126 evidovaných zákazníků.

4.2.2 Majetek zákazníků a obhospodařované prostředky

Celková hodnota majetku zákazníků v sektoru obchodníků s cennými papíry meziročně vzrostla o 11,0 % a ke konci roku 2017 činila celkem 4 655,8 mld. Kč. Z toho majetek zákazníků u domácích bank dosahoval hodnoty 3 124,9 mld. Kč a majetek zákazníků u domácích nebankovních obchodníků 367,7 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje nárůst o 4,9 %, resp. 10,1 %. Majetek zákazníků evidovaný u investičních společností s asset managementem činil ke konci sledovaného období 559,4 mld. Kč (meziroční nárůst o 6,5 %). Relativně nejvíce se meziročně zvýšil majetek zákazníků poboček zahraničních bank (nárůst o 69,1 %), který ke konci roku 2017 činil 601,0 mld. Kč. Majetek zákazníků poboček zahraničních OCP meziročně vzrostl o 25,1 % na 2,9 mld. Kč. (Graf B.IV.8)

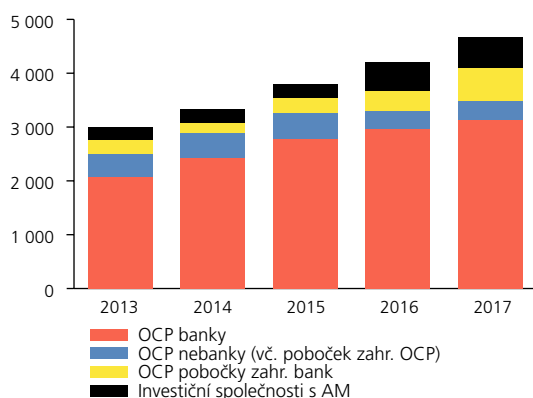
Obchodníci s cennými papíry ke konci roku 2017 obhospodařovali prostředky v celkové výši 848,1 mld. Kč, tedy o 7,1 % více než v předchozím roce. Největší podíl obhospodařovaných prostředků připadal na investiční společnosti s asset managementem (559,6 mld. Kč), což

GRAF B.IV.8

MAJETEK ZÁKAZNÍKŮ

Subjekty s licencí OCP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

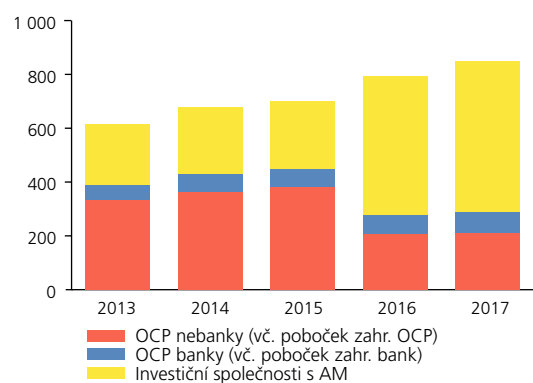

GRAF B.IV.9

OBHOSPODAŘOVANÉ PROSTŘEDKY

Subjekty s licencí OCP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

123 Investiční společnosti, které poskytují hlavní investiční službu obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj (asset management), podle § 4 odst. 2 písm. d) zákona o podnikání na kapitálovém trhu (dále „investiční společnosti s asset managementem“ či „investiční společnosti s AM“).

124 Subjekty s povolením ČNB a pobočky subjektů se sídlem v jiném členském státě EU, oprávněné poskytovat v ČR investiční služby.

v meziročním srovnání představuje nárůst o 8,6 %. Domácím nebankovním obchodníkům s cennými papíry byly k obhospodařování svěřeny prostředky ve výši 213,6 mld. Kč (meziroční nárůst o 3,8 %), domácím bankovním obchodníkům s cennými papíry prostředky ve výši 71,6 mld. Kč (meziroční nárůst o 5,8 %). Pouze relativně nízké hodnoty obhospodařovaných prostředků byly evidovány u poboček zahraničních bank (3,2 mld. Kč), resp. nulové hodnoty u zahraničních OCP. (Graf B.IV.9)

Z hlediska struktury tvořily největší část obhospodařovaných prostředků investiční cenné papíry (80,0 %), zejména dluhopisy (76,6 %, tj. 649,6 mld. Kč) a v menší míře akcie (3,4 %). Relativně významný podíl obhospodařovaných prostředků zaujímaly rovněž cenné papíry kolektivního investování (16,4 %) a peněžní prostředky (3,4 %).

4.2.3 Objemy obchodování s cennými papíry

V průběhu roku 2017 uskutečnili obchodníci s cennými papíry pro své zákazníky obchody v celkovém objemu 61 389,5 mld. Kč¹²⁵, z čehož obchody uskutečněné v rámci obhospodařovatelského vztahu představovaly 39,2 %.

Z celkového objemu obchodů s cennými papíry pro zákazníky činil objem obchodů uskutečněných bankovními obchodníky s cennými papíry 21 528,6 mld. Kč (35,1 % celkového objemu) a nebankovními obchodníky s cennými papíry 32 644,0 mld. Kč (53,2 % celkového objemu). Investiční společnosti s asset managementem uskutečnily pro své zákazníky obchody v celkovém objemu 5 166,4 mld. Kč, pobočky zahraničních bank 2 039,9 mld. Kč. Pobočky zahraničních OCP pro své zákazníky realizovaly obchody v objemu 10,5 mld. Kč. (Graf B.IV.10, Tab. B.IV.3)

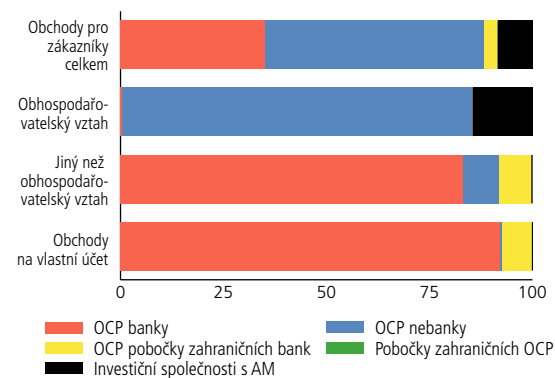
Obchodníci s cennými papíry dále v průběhu roku 2017 uskutečnili obchody na vlastní účet v celkovém objemu 134 262,0 mld. Kč, přičemž největší podíl (91,1 %) celkového objemu obchodů na vlastní účet byl realizován bankovními obchodníky s cennými papíry. Nebankovní obchodníci s cennými papíry realizovali ve stejném období na vlastní účet obchody v objemu 865,3 mld. Kč (0,6 % celkového objemu) a pobočky zahraničních bank 9 764,0 mld. Kč (7,3 % celkového objemu). (Graf B.IV.10, Tab. B.IV.3)

Z hlediska struktury převažovaly v obchodech realizovaných pro zákazníky i na vlastní účet obchody s dluhopisy. (Graf B.IV.11)

GRAF B.IV.10

OBCHODY S CENNÝMI PAPÍRY

(v %, struktura dle subjektů v roce 2017)

TAB. B.IV.3

OBJEMY OBCHODŮ S CP USKUTEČNĚNÉ OCP

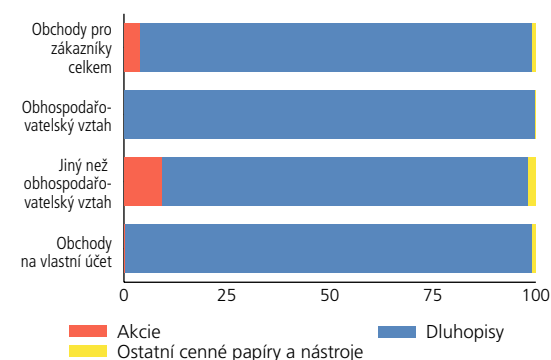
(v mld. Kč)

	2015	2016	2017
Pro zákazníky			
OCP celkem	17 699,1	30 668,1	61 389,5
OCP banky	4 576,6	4 976,2	21 528,6
OCP nebanky	12 059,4	23 934,0	32 644,0
OCP pobočky zahr. bank	989,0	933,4	2 039,9
Pobočky zahr. OCP	11,3	11,2	10,5
Investiční společnosti s AM	62,8	813,3	5 166,4
Na vlastní účet			
OCP celkem	41 548,2	49 449,4	134 262,0
OCP banky	36 290,2	42 431,7	123 632,0
OCP nebanky	653,9	1 215,6	865,3
OCP pobočky zahr. bank	4 604,2	5 802,1	9 764,0
Pobočky zahr. OCP	0,0	0,0	0,0
Investiční společnosti s AM	0,0	0,0	0,7

GRAF B.IV.11

OBCHODY S CENNÝMI PAPÍRY

(v %, struktura dle typu CP v roce 2017)

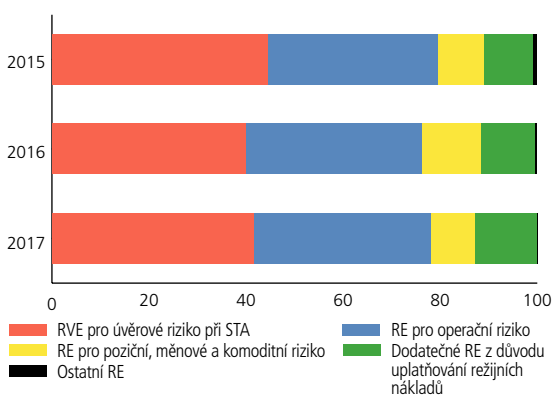
¹²⁵ Celkový objem obchodů zahrnuje spotové operace, custody převody, repo operace i operace typu buy/sellback a sell/buyback.

GRAF B.IV.12

RIZIKOVÉ EXPOZICE

Nebankovní obchodníci s cennými papíry

(struktura v %, stav ke konci období)

TAB. B.IV.4

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY – OCP NEBANKY

(v mil. Kč)

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Zisk z finanční a provozní činnosti	3 178,5	2 889,1	3 242,4	12,2
z toho:				
Úrokový zisk	83,9	59,2	44,7	-24,6
Výnosy z dividend	41,8	36,2	65,0	79,4
Zisk z poplatků a provizí	2 582,0	2 206,1	2 510,9	13,8
Zisk z přecenění aktiv	492,6	530,2	464,6	-12,4
Ostatní provozní zisk/ztráta	-21,7	57,3	157,1	174,0
Správní náklady	2 073,0	1 953,1	2 143,4	9,7
Odpisy a tvorba rezerv	73,8	88,7	90,4	2,0
Ztráty ze znehodnocení celkem	25,5	1,0	1,2	20,0
Zisk (-ztráta) z dalších aktivit	0,8	2,3	-0,8	-
Daňové náklady	210,3	179,7	203,1	13,0
ZISK běžného roku po zdanění	796,7	668,8	803,4	20,1

4.2.4 Kapitál, poměrové ukazatele a hospodářské výsledky obchodníků s cennými papíry¹²⁶

Sektor obchodníků s cennými papíry byl v roce 2017 dostatečně kapitálově vybaven. Celková hodnota regulatorního kapitálu u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry (20 subjektů) činila 2,5 mld. Kč, což znamená, že meziročně se jeho hodnota takřka nezměnila. Z hlediska struktury představoval 99,2 % kmenový kapitál Tier1 (CET1).

Kalkulované rizikové expozice pro jednotlivé typy rizik dosahovaly u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry výše 11,4 mld. Kč, z toho 2,2 mld. Kč představovaly rizikové expozice pro obchodníky s cennými papíry s omezeným povolením poskytování investičních služeb a obchodníky s cennými papíry s omezeným obchodováním na vlastní účet stanovené podle čl. 95 odst. 2 a čl. 98 CRR, resp. podle čl. 96 odst. 2 a čl. 98 CRR.

Největší část rizikových expozic (41,6 %) představovaly rizikově vážené expozice pro úvěrové riziko při standardizovaném přístupu (STA). Významný podíl zaujímaly rizikové expozice pro operační riziko (36,6 %), relativně menší rizikové expozice byly kalkulovány k pozičnímu, měnovému a komoditnímu riziku (9,0 %). Dodatečné rizikové expozice z důvodu uplatňování režijních nákladů u nebankovních OCP představovaly 12,7 % celkových rizikových expozic. (Graf B.IV.12)

Domácí nebankovní obchodníci s cennými papíry vykázali v roce 2017 ve srovnání s předchozím obdobím zlepšené výsledky hospodaření. Celkový čistý zisk nebankovních obchodníků meziročně vzrostl o 20,1 % na hodnotu 0,8 mld. Kč, zejména vlivem vývoje zisku z finanční a provozní činnosti, který meziročně vzrostl o 12,2 % na 3,2 mld. Kč. Příčinou tohoto růstu je zejména návrat výše čisté marže z poplatků a provizí na hodnotu 2,5 mld. Kč, tj. přibližně na úroveň roku 2015. (Tab. B.IV.4)

Z hlediska poměrových ukazatelů činí zisk po zdanění 3,2 % průměrných aktiv domácích nebankovních OCP, resp. 32,6 % kapitálu Tier 1, což je o 0,5, resp. 6,5 p.b. více než v roce 2016.

Z hlediska nákladovosti u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry představují správní náklady 8,6 % jejich průměrných aktiv, resp. 66,1 % zisku z finanční a provozní činnosti.

¹²⁶ V této kapitole je analyzován kapitál a hospodářské výsledky domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry, není-li uvedeno jinak.

4.3 FONDOVÉ INVESTOVÁNÍ

V porovnání s předchozími roky, které přinesly řadu změn pro fungování sektoru fondového investování i jeho strukturu, byl rok 2017 spojen pouze s dílčími změnami regulace i dalších podmínek podnikání v tomto sektoru.

4.3.1 Struktura sektoru investičních společností a fondů

V sektoru investičních společností a fondů bylo ke konci roku 2017 registrováno 29 investičních společností, jedna pobočka zahraniční investiční společnosti, 227 podílových fondů, 26 samosprávných a téměř sto jiných než samosprávných investičních fondů s právní osobností. Z celkového počtu podílových fondů představovaly téměř dvě třetiny (148) fondy kolektivního investování, které jsou určeny pro veřejnost (z toho 59 standardních fondů), zbylou část představovaly podílové fondy určené kvalifikovaným investorům.

Všechny investiční fondy s právní osobností byly určeny pro kvalifikované investory. Převažující podobou, ve které jsou tyto fondy zakládány, představuje stále relativně nová právní forma SICAV¹²⁷. Na konci roku 2017 bylo v ČR evidováno 103 fondů s proměnným základním kapitálem, zatímco ke konci roku 2015 to bylo 48 fondů a ke konci roku 2016 to bylo 82 fondů.

Ke konci roku 2017 bylo v ČR rovněž možné veřejně nabízet investice do 1190 zahraničních fondů srovnatelných se standardními fondy a 31 zahraničních fondů srovnatelných se speciálními fondy. Dle údajů Asociace pro kapitálový trh (AKAT) ČR bylo ke konci roku 2017 v zahraničních fondech kolektivního investování investováno 203,3 mld. Kč, což je o 4,0 % více než ke konci roku 2016.

V ČR jsou rovněž nabízeny investice do 137 zahraničních fondů srovnatelných s fondy kvalifikovaných investorů z jiných členských států EU. Dále je umožněno zakládání specializovaných evropských fondů rizikového kapitálu (EuVECA) a sociálního podnikání (EuSEF). Ačkoliv tuzemské fondy tohoto typu v ČR nevznikly, přeshraničně nabízeno je v ČR 28 fondů typu EuVECA.

¹²⁷ Akciová společnost s proměnným základním kapitálem, právní forma zavedená zákonem o investičních společnostech a investičních fondech (2013).

TAB. B.IV.5

KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ POŽADAVKY

Investiční společnosti

	2015	2016	2017	Změna 2017/2016 (v %)
Kapitál celkem (v mld. Kč)	1,3	1,5	1,8	20,2
Kapitálové požadavky (v mld. Kč)	0,2	0,3	0,3	5,7
Kapitál ke kapitálovým požadavkům (v %)	623,9	555,8	632,2	N/A

4.3.2 Investiční společnosti

Investiční společnosti vykázaly v roce 2017 čistý zisk ve výši 1,0 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje nárůst o 12,2 %. Zisk generovaný z finanční činnosti se meziročně zvýšil o 14,3 % na 2,5 mld. Kč, zejména vlivem zvýšení čistého zisku z poplatků a provizí o 12,1 % na 2,4 mld. Kč. Správní náklady investičních společností se meziročně zvýšily o 18,1 % na 1,1 mld. Kč.

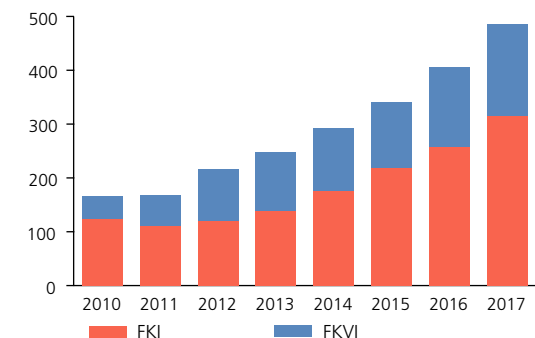
Celkový kapitál investičních společností se meziročně zvýšil o 20,2 % na hodnotu 1,8 mld. Kč, což při stanovených kapitálových požadavcích ve výši 0,3 mld. Kč představuje dosažený kapitálový poměr ve výši 632,2 %. (Tab. B.IV.5)

GRAF B.IV.13

AKTIVA INVESTIČNÍCH FONDŮ

Tuzemské investiční fondy

(v mld. Kč, stav ke konci období)

4.3.3 Majetek v tuzemských investičních fondech

Ke konci roku 2017 vzrostl majetek v tuzemských investičních fondech obhospodařovaných českými investičními společnostmi, pobočkou zahraniční investiční společnosti a samosprávnými investičními fondy meziročně o 19,6 % na 485,0 mld. Kč a pokračoval tak v postupném trendu zvyšování investic do těchto fondů. (Graf B.IV.13)

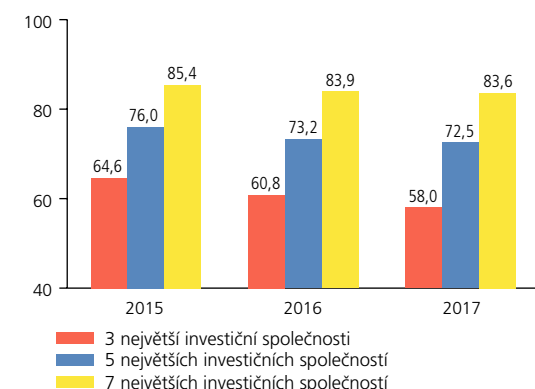
V tuzemských fondech kolektivního investování obhospodařovaných českými investičními společnostmi a pobočkou zahraniční investiční společnosti byl ke konci roku 2017 investován majetek ve výši 315,1 mld. Kč, což znamená meziroční nárůst o 22,1 %. V porovnání s rokem 2015 jde o nárůst 44,2 %.

V průběhu roku 2017 se dále mírně snížila tržní koncentrace z hlediska hodnoty aktiv obhospodařovaných jednotlivými obhospodařovateli fondů kolektivního investování. Tři společnosti s nejvyšším podílem na trhu spravovaly ke konci roku 2017 celkem 58,0 % aktiv fondů kolektivního investování, což v meziročním srovnání představuje pokles o 2,8 p.b. (Graf B.IV.14)

GRAF B.IV.14

AKTIVA FKI DLE OBHOSPODAŘOVATELE

(v %, stav ke konci období)

Z hlediska typu fondu byl ke konci roku 2017 největší objem majetku obhospodařován ve smíšených fondech, jejichž podíl na souhrnné sumě aktiv fondů kolektivního investování činil 44,3 % (nárůst o 3,4 p.b.). Ke konci roku 2017 byla ve smíšených fondech spravována aktiva ve výši 139,6 mld. Kč, což je o 32,4 % více než ke konci roku 2016. (Graf B.IV.15)

V dluhopisových fondech byla ke konci roku 2017 obhospodařována aktiva ve výši 83,4 mld. Kč, tj. o 1,5 % více než ke stejnému období roku 2016. Podíl aktiv v dluhopisových fondech na aktivech všech domácích fondů kolektivního investování se meziročně snížil o 5,4 p.b. na 26,5 %.

V akciových fondech byla ke konci roku 2017 obhospodařována aktiva ve výši 62,8 mld. Kč, což představuje 19,9 % aktiv fondů kolektivního investování. Do nemovitostních fondů bylo investováno 26,6 mld. Kč

aktiv fondů kolektivního investování (8,5 %). V dalších typech fondů byly ke konci roku 2017 vykazovány relativně malé objemy majetku, ve fondech peněžního trhu 1,5 mld. Kč a v ostatních fondech 1,2 mld. Kč.

V tuzemských fondech kvalifikovaných investorů obhospodařovaných českými investičními společnostmi, pobočkou zahraniční investiční společnosti a samosprávnými investičními fondy byl ke konci roku evidován majetek ve výši 169,8 mld. Kč, což je o 15,2 % více než ke stejnému období roku 2016.

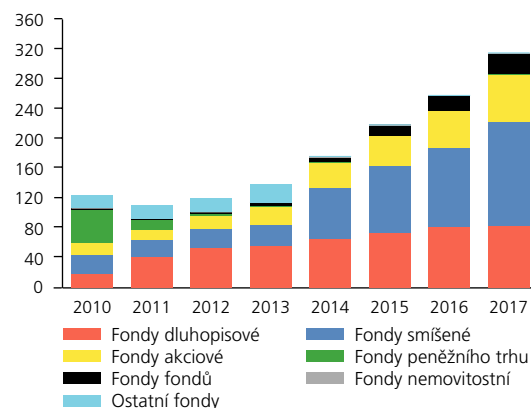
4.3.4 Struktura aktiv fondů kolektivního investování

Z hlediska složení investičního portfolia byla na konci roku 2017 největší část aktiv (31,5 %) fondů kolektivního investování umístěna v dluhových cenných papírech, přičemž do dluhopisů vydaných vládami institucemi bylo uloženo 14,7 % a do dluhopisů vydaných ostatními osobami 16,8 % aktiv fondů kolektivního investování. V meziročním srovnání se podíl dluhových cenných papírů na celkových aktivech snížil o 5,8 p.b. V cenných papírech fondů kolektivního investování měly fondy kolektivního investování umístěno 29,0 % svých aktiv, což je obdobný podíl jako v předcházejícím roce. Do vkladů a jiných pohledávek bylo umístěno 18,0 % aktiv, tedy o 3,6 p.b. více než ke stejnému období předchozího roku. V akciích a obdobných investičních cenných papírech bylo ke konci roku 2017 investováno 16,1 % aktiv, tedy o 0,8 p.b. více než ke konci roku 2016. Zbývající část aktiv fondů kolektivního investování (5,4 %) představovaly ostatní investice. (Graf B.IV.16)

Struktura aktiv v jednotlivých typech fondů odráží investiční zaměření daného typu fondu. V případě dluhopisových fondů je většina majetku fondu (71,8 %) investována do dluhových cenných papírů a menší do vkladů u bank (17,4 %) či cenných papírů fondů kolektivního investování (10,3 %). Fondy smíšené mají významnou část aktiv investovaných do cenných papírů fondů kolektivního investování (45,6 %) a dluhopisů (27,3 %). Fondy akciové dle své investiční strategie investují aktiva především do akcií (61,5 %), v menší míře pak do cenných papírů fondů kolektivního investování (28,8 %), případně ve formě vkladů u bank (8,6 %), naopak do dluhopisů neinvestují. Fondy nemovitostní mají většinu majetku uloženou v ostatních typech investic, např. v nemovitostech či účastech v nemovitostních společnostech (58,5 %), a rovněž v podobě vkladů a jiných pohledávek (39,3 %). (Graf B.IV.17)

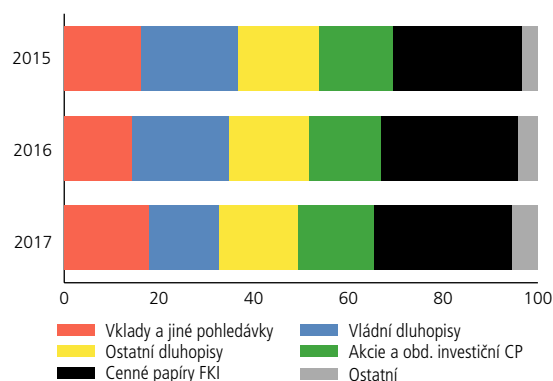
GRAF B.IV.15

AKTIVA PODLE TYPU FONDU
Fondy kolektivního investování
(v mld. Kč, stav ke konci období)

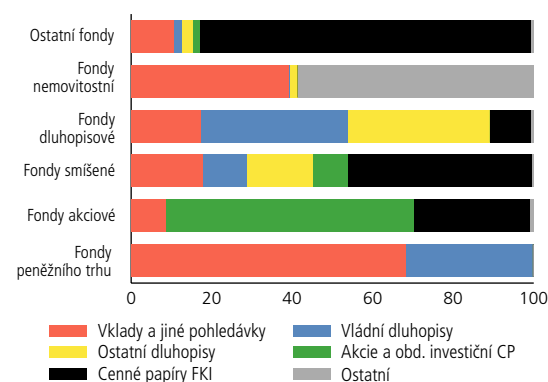
GRAF B.IV.16

STRUKTURA AKTIV
Fondy kolektivního investování
(v %, stav ke konci období)

GRAF B.IV.17

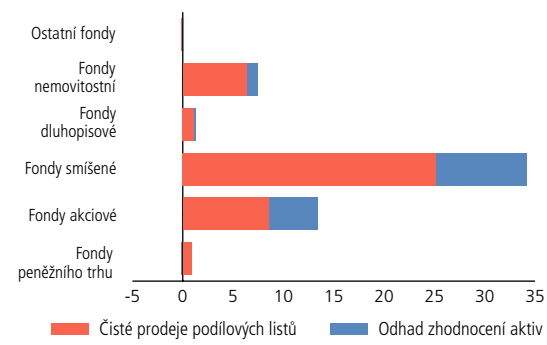
STRUKTURA AKTIV DLE TYPU FONDU
Fondy kolektivního investování
(v %, k 31. 12. 2017)

GRAF B.IV.18

DEKOMPOZICE MEZIROČNÍ ZMĚNY AKTIV**Fondy kolektivního investování**

(v mld. Kč, k 31. 12. 2017)

4.3.5 Prodeje a odkupy podílových listů

Prodeje a odkupy podílových listů, resp. výsledné saldo z vydaných a zpětně odkoupených podílových listů, mají významný vliv na celkovou výši aktiv fondů kolektivního investování. Rok 2017 byl stejně jako rok předcházející spojen s kladnými čistými prodeji podílových listů u většiny typů fondů s výjimkou ostatních fondů.

Celková částka inkasovaná do majetku fondů za vydané podílové listy (106,3 mld. Kč) byla vyšší než hodnota prostředků vyplacená z majetku podílových fondů kolektivního investování za zpětně odkoupené podílové listy (64,1 mld. Kč). Výsledný rozdíl mezi hodnotou vydaných a odkoupených podílových listů tak dosáhl kladné hodnoty 42,2 mld. Kč, což pozitivně přispělo k nárůstu celkových bilančních aktiv fondů kolektivního investování. V meziročním srovnání se čisté prodeje podílových listů zvýšily o 26,1 %. (Graf B.IV.18)

4.4 REGULOVANÉ TRHY

4.4.1 Obchodování na Burze cenných papírů Praha¹²⁸

Na konci roku 2017 bylo na trhu akcií a podílových listů BCPP možné obchodovat s akciemi 23 jednotlivých emisí (o dvě méně než na konci roku 2016), z toho bylo 13 emisí domácích. Na trhu dluhopisů bylo registrováno 116 jednotlivých emisí, což bylo o jednu emisi více než na konci roku 2016. Na trhu strukturovaných produktů bylo k 31. 12. 2017 k obchodování přijato celkem 61 emisí (o 10 méně než v roce 2016), z toho 48 emisí warrantů a 13 emisí certifikátů. Na BCPP bylo ke konci roku 2017 možné obchodovat rovněž s 30 akciemi investičních fondů a dvěma podílovými listy investičních fondů. (Graf B.IV.19)

Celkový objem obchodů na akciovém trhu BCPP v roce 2017 se meziročně snížil (o 17,4 %) na hodnotu 138,8 mld. Kč. Z hlediska měsíčního porovnání byl nejúspěšnějším měsícem únor, nejslabším naopak stejně jako v předchozím roce červenec. Průměrný denní objem obchodů se meziročně znovu snížil z 666,8 mil. Kč na 555,1 mil. Kč ke konci roku 2017, tedy na nejnižší roční hodnotu průměrného denního objemu obchodování na BCPP za posledních deset let. (Graf B.IV.20)

Nejvíce obchodovanou akciovou emisí na BCPP představuje tradičně emise ČEZ (40,9 mld. Kč), jejíž podíl na celkovém objemu obchodování s akciemi v roce 2017 činil 29,4 %, následovaná emisí Moneta Money Bank (30,0 mld. Kč), která ve svém druhém roce obchodování na BCPP navýšila podíl na celkovém obchodování na Prime Market BCPP o 5,1 p.b. na 21,6 % a jako jediná emise mezi prvními čtyřmi zvýšila objem obchodování i meziročně. Třetí nejvíce obchodovanou emisí je Komerční banka (28,4 mld. Kč), jejíž podíl se meziročně snížil o 9,2 p.b. na 20,5 %. Obchodování na BCPP je tradičně vysoce koncentrované, přičemž tři nejvíce obchodované akciové emise představovaly 71,5 % podíl, pět nejvíce obchodovaných emisí se podílelo na obchodování 89,4 % a deset nejvíce obchodovaných emisí představovalo téměř 98,9 % celkového objemu obchodování s akciemi. (Graf B.IV.21)

Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na BCPP ke konci roku 2017 meziročně vzrostla o 19,9 % na hodnotu 1 252,6 mld. Kč. (Graf B.IV.22)

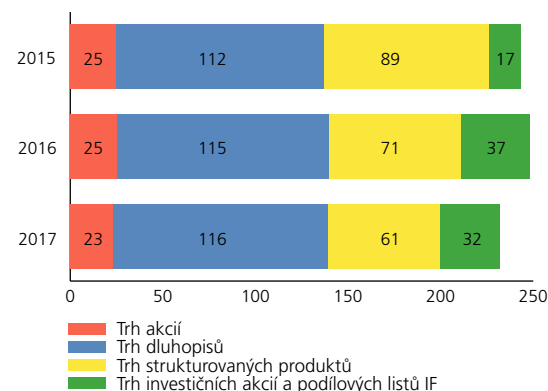
Domácí tituly představovaly 54,9 % (687,3 mld. Kč) z celkové hodnoty tržní kapitalizace. Nejvýznamnější emisí z hlediska tržní kapitalizace je emise Erste Group Bank s podílem 31,7 % na celkové tržní kapitalizaci, druhá ČEZ zaujímá podíl 21,3 % a třetí Komerční banka vykázala podíl 13,9 %.

¹²⁸ Burza cenných papírů Praha, a.s. (BCPP). Člen CEE Stock Exchange Group spolu s burzami v Budapešti, Lublani a Vídni.

GRAF B.IV.19

POČTY REGISTROVANÝCH EMISÍ NA BCPP

(ke konci období)

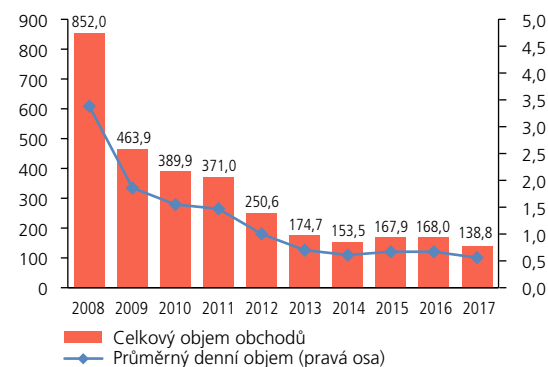

Zdroj: statistika BCPP

GRAF B.IV.20

OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA BCPP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

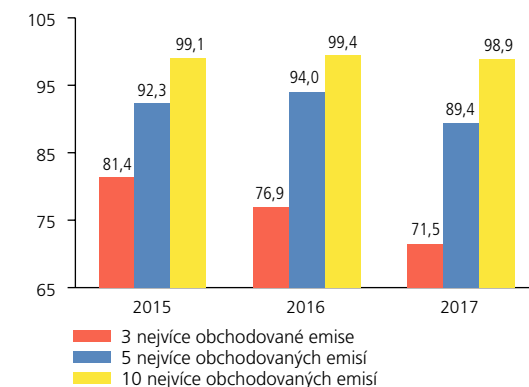

Zdroj: statistická ročenka BCPP

GRAF B.IV.21

KONCENTRACE OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA BCPP

(v %, podíl na celkovém ročním objemu obchodů)

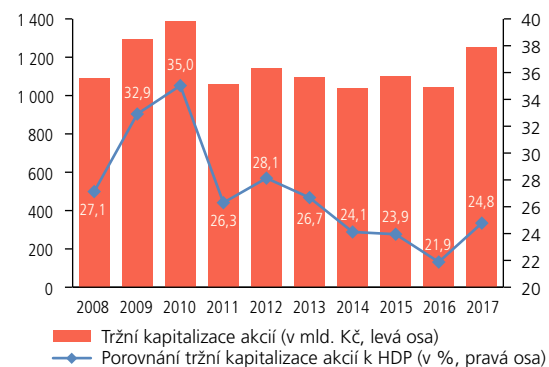

Zdroj: statistická ročenka BCPP

GRAF B.IV.22

TRŽNÍ KAPITALIZACE AKCIÍ NA BCPP

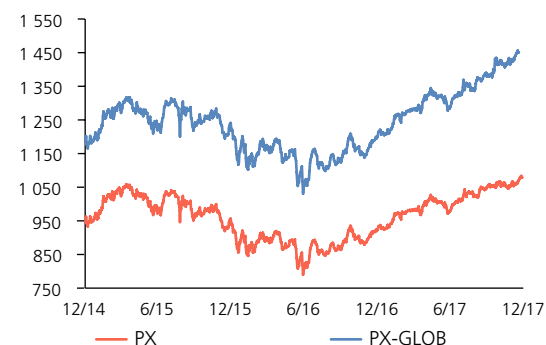
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Zdroj: statistická ročenka BCPP + ČSÚ

GRAF B.IV.23

CENOVÉ INDEXY BCPP

Zdroj: statistika BCPP

Oficiální cenový index nejlikvidnějších akcií pražské burzy cenných papírů, index PX, ke konci roku 2017 meziročně vzrostl o 17,0 % (156,6 bodu) a rok 2017 na rozdíl od předchozích čtyř let zakončil nad hranicí tisíce bodů na hodnotě 1 078,26 bodu. Ročního minima 923,3 bodu dosáhl závěrečný kurz indexu PX již na počátku roku dne 17. 1. 2017, roční maximum bylo zaznamenáno na hodnotě 1 083,5 bodu dne 27. 12. 2017. Index PX-GLOB, který zahrnuje všechny obchodované akcie, se vyvíjel paralelně k indexu PX. (Graf B.IV.23)

Na trhu s dluhopisy BCPP byly v roce 2017 obchodovány pouze emise podnikového a v omezené míře rovněž finančního sektoru v celkovém objemu 6,2 mld. Kč. Registrované OTC obchody s dluhopisy na BCPP byly v roce 2017 uskutečněny v objemu 548,4 mld. Kč, což je o 33,3 % více než v roce 2016, z toho většinu představovaly obchody se státními dluhopisy (90,6 %).

Obchodování na trhu strukturovaných produktů probíhalo i v roce 2017 ve velmi malých objemech, a to přestože v meziročním srovnání se objem obchodování s těmito instrumenty zvýšil o téměř 80 % na 227,3 mil. Kč. Obchodování s investičními akciemi a podílovými listy investičních fondů bylo v roce 2017 uskutečněno v objemu 87,3 mil. Kč.

4.4.2 Obchodování na burze RM-SYSTÉM¹²⁹

Na druhém tuzemském regulovaném trhu RM-S pokračoval trend poklesu ročních objemů obchodování. Obchody s akciemi byly v roce 2017 uskutečněny v objemu 3,1 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 9,0 %. (Graf B.IV.24)

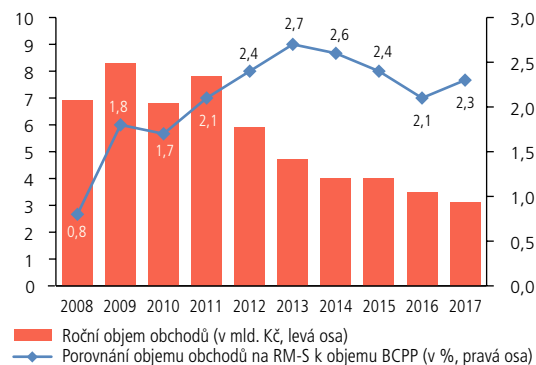
Obchody s dluhopisy byly realizovány v celkové výši 8,8 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o 27,4 %.

Cenový index RM ke konci roku 2018 se ve srovnání s koncem roku 2016 meziročně zvýšil o 29,6 % na hodnotu 1 501,8 bodu. Svého minima dosáhl index RM na počátku roku dne 2. 1. 2017, kdy uzavíral na hodnotě 1 162,3 bodu, naopak svého maxima 1 763,3 bodu dosáhl v průběhu 18. 12. 2017, přičemž tento den uzavíral na 1 618,9 bodu. (Graf B.IV.25)

GRAF B.IV.24

OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA RM-S

(objemy obchodů s akciemi, všechny trhy)

Zdroj: statistika RM-S

GRAF B.IV.25

INDEX RM A JEHO VÝVOJ

Zdroj: statistika RM-S

129 RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.

ČÁST C – PŘÍLOHY

(Podrobné údaje za jednotlivé sektory finančního trhu spadající pod dohled ČNB jsou pravidelně za jednotlivá čtvrtletí zveřejňovány na webu ČNB: www.cnb.cz).

Příloha 1

ZÁKLADNÍ UKAZATELE MĚNOVÉHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE ČESKÉ REPUBLIKY

		2013	2014	2015	2016	2017
Hrubý domácí produkt	Objem (mld. Kč) ¹⁾	3 980,2	4 088,2	4 308,5	4 415,8	4 619,0
	Přírůstek (%) ²⁾	-0,5	2,7	5,4	2,5	4,6
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	Přírůstek (%) ²⁾	0,5	1,8	3,8	3,6	4,0
Výdaje na konečnou spotřebu vlády	Přírůstek (%) ²⁾	2,5	1,1	1,9	2,0	1,5
Tvorba hrubého kapitálu	Přírůstek (%) ²⁾	-5,1	8,5	13,1	-2,4	5,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	Přírůstek (%) ²⁾	-2,5	3,9	10,4	-2,5	5,9
Outputy - přírůstek v %	Průmysl (tržby) ³⁾	-0,1	5,0	4,3	3,4	6,5
	Stavebnictví ³⁾	-6,7	4,3	6,8	-5,6	3,3
Ceny	Míra inflace (%) ⁴⁾	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5
Nezaměstnanost	Obecná míra nezaměstnanosti (%) ⁵⁾	7,1	6,2	5,1	4,0	2,9
Zahraniční obchod	Vývoz zboží a služeb (%) ²⁾	0,2	8,7	6,2	4,3	6,9
	Dovoz zboží a služeb (%) ²⁾	0,1	10,1	7,0	3,1	6,2
Průměrné mzdy	Nominální (%) ⁶⁾	-0,1	2,9	3,2	3,7	7,0
	Reálné (%) ⁶⁾	-1,5	2,5	2,9	3,0	4,4
Platební bilance	Běžný účet (mld. Kč) ⁷⁾	-21,8	7,9	11,3	74,2	54,2
Kurzy devizového trhu	CZK/USD ⁸⁾	19,6	20,8	24,6	24,4	23,4
	CZK/EUR ⁸⁾	26,0	27,5	27,3	27,0	26,3
Průměrná úroková míra z mezi-	7 denní ⁹⁾	0,21	0,17	0,16	0,14	0,24
bankovních vkladů	3 měsíční ⁹⁾	0,46	0,36	0,31	0,29	0,41
(PRIBOR)	6 měsíční ⁹⁾	0,58	0,43	0,39	0,36	0,48
Diskontní sazba	(%) ¹⁰⁾	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Lombardní sazba	(%) ¹⁰⁾	0,25	0,25	0,25	0,25	1,00
2T repo sazba	(%) ¹⁰⁾	0,05	0,05	0,05	0,05	0,50
Index kapitálového trhu PX ⁹⁾		989,0	946,7	956,3	921,6	1 078,2

Pramen: ČSÚ (makroekonomické ukazatele), BCPP, ČNB, údaje dostupné k 20. 4. 2018

1) Stálé ceny roku 2010, sezónně očištěno

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku, reálné, sezónně očištěno

3) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku, reálné

4) Přírůstek spotřebitelských cen v %, konec období

5) Průměr, věk 15-64 (dle metodiky ILO)

6) Meziroční přírůstek v %, na přepočtené počty zaměstnanců

7) Běžné ceny

8) Průměr denních nominálních kurzů koruny

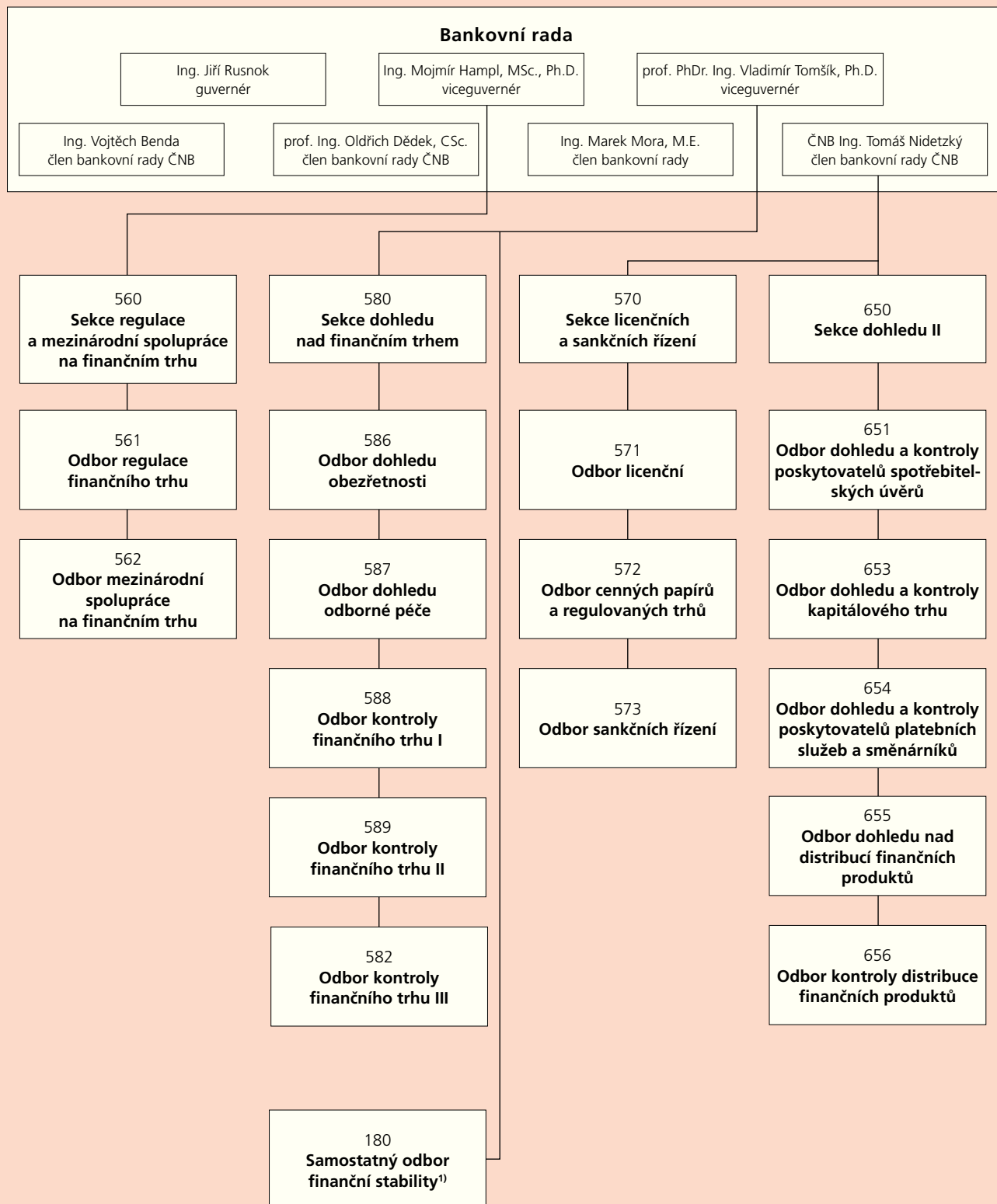
9) Roční průměr z měsíčních průměrů

10) K 31. prosinci daného roku

Příloha 2

ORGANIZAČNÍ SCHÉMA DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

(k 31. 12. 2017)

1) Samostatný odbor finanční stability ČNB se od 1. ledna 2018 přeměnil v sekci finanční stability. Toto rozhodnutí BR ČNB odráží rostoucí význam finanční stability a makroobezřetnostní politiky v činnosti centrální banky.

Příloha 3

ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN ¹⁾

(k 31. 12. 2017)

I. Velké banky	IV. Pobočky zahraničních bank
1. Česká spořitelna, a. s.	1. Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
2. Československá obchodní banka, a. s.	2. Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod
3. Komerční banka, a. s.	3. BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
4. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s.	4. BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod
	5. BNP Paribas S.A., pobočka Česká republika
II. Střední banky	6. Citibank Europe plc, organizační složka
1. Hypoteční banka, a. s.	7. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
2. J&T BANKA, a. s.	8. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
3. MONETA Money Bank, a.s.	9. HSBC Bank plc - pobočka Praha
4. PPF banka a. s.	10. Industrial and Commercial Bank of China Limited, Prague Branch, odštěpný závod
5. Raiffeisenbank a. s.	11. ING Bank N.V.
	12. mBank S.A., organizační složka
III. Malé banky	13. MUFG Bank (Europe) N.V. Prague Branch
1. Air Bank a.s.	14. Oberbank AG pobočka Česká republika
2. Banka CREDITAS a.s.	15. PKO BP S.A., Czech Branch
3. Česká exportní banka, a.s.	16. Poštová banka, a.s., pobočka Česká republika
4. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	17. PRIVAT BANK der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
5. Equa bank a.s.	18. Privatbanka, a.s., pobočka Česká republika
6. Expobank CZ a.s.	19. Saxo Bank A/S, organizační složka
7. Fio banka, a.s.	20. Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch
8. Sberbank CZ, a.s.	21. Volksbank Raiffeisenbank Nordoberpfalz eG pobočka Cheb
9. Wüstenrot hypoteční banka a.s.	22. Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha
	23. Waldviertler Sparkasse Bank AG
	24. Western Union International Bank GmbH, organizační složka
	V. Stavební spořitelny
	1. Českomoravská stavební spořitelna, a. s.
	2. Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s.
	3. Raiffeisen stavební spořitelna a. s.
	4. Stavební spořitelna České spořitelny, a. s.
	5. Wüstenrot - stavební spořitelna a. s.

1) Od roku 2016 jsou za velké banky považovány banky s bilanční sumou větší než 10 % celkového objemu bilanční sumy bankovního sektoru, za střední banky banky s bilanční sumou 2 až 10 % celkového objemu bilanční sumy bankovního sektoru a za malé banky s bilanční sumou menší než 2 % bankovního sektoru. Bližší také viz <http://www.cnb.cz> – Dohled a regulace – Souhrnné informace o finančním sektoru – Základní ukazatele o sektorech finančního trhu – Banky – Metodika.

Příloha 4**DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY**

(k 31. 12. 2017)

1.	Artesa, spořitelní družstvo
2.	Citfin, spořitelní družstvo
3.	České spořitelní družstvo
4.	Československé úvěrní družstvo
5.	Družstevní záložna Kredit
6.	Družstevní záložna PSD
7.	Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo
8.	NEY spořitelní družstvo
9.	Peněžní dům, spořitelní družstvo
10.	Podnikatelská družstevní záložna

Příloha 5**PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI**

(k 31. 12. 2017)

1.	Allianz penzijní společnost, a.s.
2.	AXA penzijní společnost a.s.
3.	Conseq penzijní společnost, a.s.
4.	Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.
5.	ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB
6.	KB Penzijní společnost, a.s.
7.	NN Penzijní společnost, a.s.
8.	Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.

Příloha 6

INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI

(k 31. 12. 2017)

1. AKRO investiční společnost, a.s.
2. AMISTA investiční společnost, a.s.
3. Amundi Czech Republic, investiční společnost, a.s.
4. APRIN investiční společnost a. s.
5. Art of Finance investiční společnost, a.s.
6. AVANT investiční společnost, a.s.
7. AXA investiční společnost a.s.
8. CARDUUS Asset Management, investiční společnost, a.s.
9. Conseq Funds investiční společnost, a.s.
10. ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost
11. DELTA Investiční společnost, a.s.
12. Fio investiční společnost, a.s.
13. Generali Investments CEE, investiční společnost, a.s.
14. INVESTIKA, investiční společnost, a.s.
15. Jet Investment, a.s.
16. J&T INVESTIČNÍ SPOLEČNOST, a.s.
17. Partners investiční společnost, a.s.
18. Patria investiční společnost, a.s.
19. Pioneer investiční společnost, a.s.
20. PROSPERITA investiční společnost, a.s.
21. QI investiční společnost, a.s.
22. Raiffeisen investiční společnost a.s.
23. REDSIDE investiční společnost, a.s.
24. REICO investiční společnost České spořitelny, a.s.
25. RSJ Investments investiční společnost a.s.
26. Safety invest funds, investiční společnost, a.s.
27. WMS investiční společnost, a.s.
28. WOOD & Company investiční společnost, a.s.
29. ZFP Investments, investiční společnost, a.s.

Příloha 7

POJIŠTOVNY A POBOČKY ZAHRANIČNÍCH POJIŠTOVEN

(k 31. 12. 2017)

I. Životní pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven	III. Smíšené pojišťovny
1. AEGON Pojišťovna, a.s.	1. Allianz pojišťovna, a.s.
2. Basler Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft, pobočka pro Českou republiku	2. AXA životní pojišťovna a.s.
3. MetLife Europe d.a.c., pobočka pro Českou republiku	3. BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s.
4. NN Životná poisťovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku	4. Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group
5. NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku	5. Česká pojišťovna a.s.
6. NOVIS Poistovňa a.s., odštěpný závod	6. ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB
II. Neživotní pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven	7. ERGO pojišťovna, a.s.
1. AEGON Hungary Closed Company Ltd., organizační složka	8. Generali Pojišťovna a.s.
2. AIG Europe Limited, organizační složka pro Českou republiku	9. Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.
3. Atradius Crédito y Caución S.A. de Seguros y Reaseguros, pobočka pro Českou republiku	10. Komerční pojišťovna, a.s.
4. AWP P&C Česká republika - odštěpný závod zahraniční právnické osoby	11. Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group
5. AXA pojišťovna a.s.	12. MAXIMA pojišťovna, a.s.
6. Basler Sachversicherungs - Aktiengesellschaft, pobočka pro Českou republiku	13. Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group
7. Chubb European Group Limited, organizační složka	14. UNIQA pojišťovna, a.s.
8. Colonnade Insurance S.A., organizační složka	
9. COMPAGNIE FRANCAISE D' ASSURANCE POUR LE COMMERCE EXTERIEUR organizační složka Česko	
10. Credendo - Short-Term EU Risks úvěrová pojišťovna, a.s.	
11. Česká kancelář pojistitelů	
12. Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.	
13. D.A.S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR	
14. Direct pojišťovna, a.s.	
15. ERV Evropská pojišťovna, a. s.	
16. EULER HERMES SA, organizační složka	
17. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	
18. HALALI, všeobecná pojišťovna, a.s.	
19. HDI Versicherung AG, organizační složka	
20. INTER PARTNER ASSISTANCE, organizační složka	
21. MetLife Europe Insurance d.a.c., pobočka pro Českou republiku	
22. Österreichische Hagelversicherung - Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, Agra pojišťovna, organizační složka	
23. Pojišťovna VZP, a.s.	
24. PRVNÍ KLUBOVÁ pojišťovna a.s.	
25. QBE INSURANCE (EUROPE) LIMITED, organizační složka	
26. Servisní pojišťovna a.s.	
27. Slavia pojišťovna a.s.	
28. Stewart Title Limited, organizační složka	
29. Union poisťovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku	
30. Vitalitas pojišťovna, a.s.	

1) Česká kancelář pojistitelů (ČKP) a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP) nejsou zahrnuty v analýzách části B této zprávy.

Příloha 8

SUBJEKTY S LICENCÍ OBCHODNÍKA S CENNÝMI PAPIŘY

(k 31. 12. 2017)

I. Obchodníci s cennými papíry – banky	III. Obchodníci s cennými papíry – pobočky (organizační složky) zahraničních bank
1. Česká exportní banka, a.s.	1. Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
2. Česká spořitelna, a.s.	2. BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
3. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	3. BNP Paribas S.A., pobočka Česká republika
4. Československá obchodní banka, a. s.	4. Citibank Europe plc, organizační složka
5. Expobank CZ a.s.	5. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
6. Fio banka, a.s.	6. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
7. J & T BANKA, a.s.	7. HSBC Bank plc - pobočka Praha
8. Komerční banka, a.s.	8. ING Bank N.V.
9. MONETA Money Bank, a.s.	9. mBank S.A., organizační složka
10. PPF banka a.s.	10. MUFG Bank (Europe) N.V. Prague Branch
11. Raiffeisenbank a.s.	11. Oberbank AG pobočka Česká republika
12. Sberbank CZ, a.s.	12. Privatbanka, a.s., pobočka Česká republika
13. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	13. Saxo Bank A/S, organizační složka
	14. Všeobecná úvěrová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha
II. Obchodníci s cennými papíry – nebanky	15. Western Union International Bank GmbH, organizační složka
1. 42 Financial Services a.s.	
2. Accredio, a.s.	IV. Obchodníci s cennými papíry
3. AKCENTA CZ a.s.	– pobočky (organizační složky) zahraničních nebankovních OCP
4. Amundi Czech Republic Asset Management, a.s.	1. Admiral Markets AS, organizační složka
5. ATLANTA SAFE, a.s.	2. Admiral Markets AS, org.sl.
6. ATLANTIK finanční trhy, a.s.	3. AISA Direct Ltd, pobočka
7. BH Securities a.s.	4. Catus AG Vermögensverwaltung
8. Citfin - Finanční trhy, a.s.	5. COVERDEAL HOLDINGS LIMITED, odštěpný závod
9. Colosseum, a.s.	6. Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna, organizační složka Česká republika
10. Conseq Investment Management, a.s.	7. eBrókerház Befektetési Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság
11. CYRRUS, a.s.	8. European Investment Centre, o.c.p., a.s. - organizační složka
12. CYRRUS CORPORATE FINANCE, a.s.	9. GKFX Financial Services Limited
13. EFEKTA obchodník s cennými papíry a.s.	10. Goldenburg Group Limited
14. HighSky Brokers, a.s.	11. IronFX Global Limited pobočka
15. NN Investment Partners C.R., a.s.	12. LaSalle Investment Management, organizační složka
16. Patria Finance, a.s.	13. Leadcapital Markets Ltd
17. Roklen360 a.s.	14. Lynx B.V., organizační složka
18. RSJ Custody s.r.o.	15. Monecor (London) Ltd
19. RSJ Securities a.s.	16. Nuntius Brokerage and Investment Services S.A. , odštěpný závod
20. WOOD & Company Financial Services, a.s.	17. OKTAVEST GmbH
	18. R Capital Solutions Ltd
	19. RELIANTCO INVESTMENTS LTD, organizační složka
	20. X-TRADE BROKERS DOM MAKLEPSKI SPÓŁKA AKCYJNA, organizační složka
	V. Investiční společnosti, které vykonávají činnost portfolio management
	1. Amundi Czech Republic, investiční společnost, a.s.
	2. AXA investiční společnost a.s.
	3. CARDUUS Asset Management, investiční společnost, a.s.
	4. ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost
	5. Erste Asset Management GmbH, pobočka Česká republika
	6. Generali Investments CEE, investiční společnost, a.s.
	7. Partners investiční společnost, a.s.
	8. WOOD & Company investiční společnost, a.s.
	9. ZFP Investments, investiční společnost, a.s.

Příloha 9

(ZÁKLADNÍ) PROSPEKTY DLUHOPISŮ A JEJICH DODATKY V ROCE 2017

Emitent	Typ dokumentu	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
Brooc Global Investments a.s.	prospekt	7. 1. 17	souhlas
DRFG TELCO s.r.o.	základní prospekt	20. 1. 17	souhlas
Home Credit B.V.	prospekt	3. 2. 17	souhlas
Alpha Quest Funds SICAV p.l.c.	prospekt	28. 2. 17	souhlas
COMFORT FINANCE GROUP CFG LTD	základníprospekt	7. 3. 17	souhlas
Passerinvest Finance, a.s.	prospekt	11. 3. 17	souhlas
RN Solutions a.s.	prospekt	11. 3. 17	souhlas
GEEN General Energy a.s.	prospekt	18. 3. 17	souhlas
SOLEK HOLDING SE	prospekt	8. 4. 17	souhlas
MONETA Money Bank a.s.	základní prospekt	12. 4. 17	souhlas
CPI BYTY, a.s.	základní prospekt	4. 5. 17	souhlas
Wüstenrot hypoteční banka a.s.	základní prospekt	23. 5. 17	souhlas
Equa bank a.s.	základní prospekt	13. 5. 17	souhlas
Československá obchodní banka, a.s.	dodatek zákl. prospektu investičních certifikátů	1. 6. 17	souhlas
UNICAPITAL Invest I a.s.	dodatek zákl. prospektu	1. 6. 17	souhlas
Pražská plynárenská, a.s.	prospekt	9. 6. 17	souhlas
ZOOT a.s.	prospekt	22. 6. 17	souhlas
J&T Global Finance VIII., s.r.o.	prospekt	1. 7. 17	souhlas
Hypoteční banka, a.s.	základní prospekt	4. 7. 17	souhlas
ZOOT a.s.	dodatekprospektu	15. 7. 17	souhlas
e-Finance, a.s.	základní prospekt	20. 7. 17	souhlas
Garanční systém finančního trhu	základní prospekt	2. 8. 17	souhlas
eFi Palace, s.r.o.	základní prospekt	23. 8. 17	souhlas
CEE Real Estate a.s.	základní prospekt	30. 8. 17	souhlas
KSPM s.r.o.	základní prospekt	26. 8. 17	zastavení řízení
Československá obchodní banka, a.s.	základní prospekt	14. 9. 17	souhlas
SOLEK HOLDING SE	základní prospekt	21. 9. 17	souhlas
DRFG Real Estate Management a.s.	základní prospekt	5. 10. 17	souhlas
Moravská stavební - INVEST, a.s.	prospekt	28. 9. 17	souhlas
Guaranteed investment a.s.	základní prospekt	28. 9. 17	souhlas
MND a.s.	prospekt	8. 11. 17	souhlas
NWD Group a.s.	základníprospekt	11. 11. 17	souhlas
RSRE INVEST a.s.	prospekt	16. 11. 17	souhlas
EUC a.s.	prospekt	17. 11. 17	souhlas
PROXIMA ALFA TRADE, a.s.	prospekt	22. 11. 17	zamítnutí
Trigema Real Estate Finance a.s.	základní prospekt	1. 12. 17	souhlas
Teplárna Otrokovice a.s.	prospekt	14. 12. 17	souhlas

■ Dluhové cenné papíry s jednotkovou nominální hodnotou vyšší než 100 000 EUR

Příloha 10

PROSPEKTY AKCIÍ A JEJICH DODATKY V ROCE 2017

Emitent	Účel prospektu	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
OHL ŽS, a.s.	veřejná nabídka (zvýšení ZK)	27. 1. 17	souhlas
OHL ŽS, a.s.	veřejná nabídka (zvýšení ZK)	31. 3. 17	souhlas

Příloha 11

LICENČNÍ ROZHODNUTÍ V OBLASTI TRŽNÍ INFRASTRUKTURY A EMIR V ROCE 2017

Regulovaný subjekt	Předmět řízení	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
Centrální depozitář cenných papírů, a.s.	předchozí souhlas s nabytím kvalifikované účasti (p. Ondřej Dusílek)	20. 2. 17	souhlas
Allianz pojišťovna, a.s.	osvobození od požadavku na výměnu kolaterálu podle čl. 11(3) EMIR	26. 7. 17	souhlas
Komerční banka, a.s.	osvobození od požadavku na výměnu kolaterálu podle čl. 11(3) EMIR	29. 7. 17	souhlas
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	osvobození od požadavku na výměnu kolaterálu podle čl. 11(3) EMIR	29. 7. 17	souhlas
Raiffeisenbank a.s.	osvobození od požadavku na výměnu kolaterálu podle čl. 11(3) EMIR	8. 8. 17	souhlas
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	osvobození od požadavku na výměnu kolaterálu podle čl. 11(3) EMIR	11. 10. 17	souhlas

Příloha 12

STATISTIKA VEDENÝCH SANKČNÍCH SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍ V ROCE 2017

Oblast uložení sankce	Počty sankčních správních řízení přecházejících z roku 2016	Počty sankčních správních řízení zahájených v roce	Počty sankčních správních řízení ukončených v roce 2017	Celková výše uložených pokut (tis. Kč)
Dohled nad úvěrovými institucemi	3	1	4	2 650
Dohledu nad pojišťovnictvím	10	30	34	1 120
Dohled nad kapitálovým trhem	28	28	38	16 830
Porušení směnářského zákona	5	19	15	2 045
Ochrana spotřebitele	1	2	1	1 500
Platební styk	2	10	10	5 880
Oběh bankovek a mincí	0	11	9	2 730
Zákon o ČNB	0	0	0	0
Spotřebitelské úvěry	0	5	3	150
Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	0	1	1	80
Dohled nad finančním trhem celkem	49	107	115	32 985

SEZNAM TABULEK – ČÁST A

Tab. A.1	Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí	20
Tab. A.2	Počty správních řízení v sektoru úvěrových institucí	21
Tab. A.3	Zaměření kontrolních šetření v úvěrových institucích v roce 2017	24
Tab. A.4	Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče u úvěrových institucí	29
Tab. A.5	Vývoj počtu subjektů v sektoru pojišťovnictví	30
Tab. A.6	Počty správních řízení v sektoru pojišťovnictví	30
Tab. A.7	Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru pojišťovnictví	34
Tab. A.8	Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností a fondů	35
Tab. A.9	Počty správních řízení v sektoru penzijních společností a fondů	36
Tab. A.10	Počty přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru penzijního spoření	37
Tab. A.11	Vývoj počtu obchodníků s cennými papíry	38
Tab. A.12	Počty správních řízení vedených s obchodníky s cennými papíry	38
Tab. A.13	Vývoj počtu subjektů v sektoru investičních společností a fondů	42
Tab. A.14	Počty správních řízení v sektoru investičních společností a fondů	42
Tab. A.15	Vývoj počtu směnárníků	44
Tab. A.16	Vývoj počtu platebních institucí a institucí elektronických peněz	47
Tab. A.17	Počty správních řízení v sektoru platebních institucí a institucí elektronických peněz	47
Tab. A.18	Vývoj počtu zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí	48
Tab. A.19	Vývoj počtu subjektů v sektoru spotřebitelského úvěru	49
Tab. A.20	Počty správních řízení v sektoru spotřebitelského úvěru	49
Tab. A.21	Vývoj počtu emitentů kotovaných cenných papírů a subjektů tržní infrastruktury	53
Tab. A.22	Počty správních řízení v oblasti emisí cenných papírů a subjektů tržní infrastruktury	54
Tab. A.23	Počty notifikací o přeshraničním poskytování služeb	55
Tab. A.24	Vývoj počtu registrovaných a zapisovaných subjektů	56
Tab. A.25	Vývoj počtu subjektů finančního trhu v likvidaci	56
Tab. A.26	Počty žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb.	57
Tab. A.27	Počty žádostí od zahraničních regulátorů	58
Tab. A.28	Základní provozní charakteristiky Centrálního registru úvěrů	58

SEZNAM GRAFŮ – ČÁST A

Graf A.1	Vývoj přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče u úvěrových institucí	29
Graf A.2	Vývoj přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru pojišťovnictví	34
Graf A.3	Vývoj přijatých podání veřejnosti v oblasti odborné péče v sektoru penzijního spoření	37

SEZNAM TABULEK – ČÁST B

Tab. B.II.1	Počet subjektů bankovního sektoru	73
Tab. B.II.2	Aktiva skupin bank na bilanční sumě bankovního sektoru	73
Tab. B.II.3	Pracovníci a obchodní místa bankovního sektoru	76
Tab. B.II.4	Akceptační zařízení	77
Tab. B.II.5	Platební karty	77
Tab. B.II.6	Aktiva bankovního sektoru	78
Tab. B.II.7	Bilanční suma skupin bank	79
Tab. B.II.8	Úvěry a pohledávky podle sektorového hlediska	80
Tab. B.II.9	Cenné papíry podle sektorů emitentů, portfolií a druhů	81
Tab. B.II.10	Pasiva bankovního sektoru	83
Tab. B.II.11	Vklady klientů bankovního sektoru	84
Tab. B.II.12	Likvidita bankovního sektoru	86
Tab. B.II.13	Aktiva a pasiva – cizí měna	87
Tab. B.II.14	Aktiva a pasiva – nerezidenti	89
Tab. B.II.15	Podrozvaha bankovního sektoru	91
Tab. B.II.16	Kategorizace pohledávek – klientské pohledávky	92
Tab. B.II.17	Kategorizace pohledávek – úvěrové instituce	93
Tab. B.II.18	Hospodářské výsledky bankovního sektoru	95
Tab. B.II.19	Regulační kapitál bankovního sektoru	99
Tab. B.II.20	Počet družstevních záložen	102
Tab. B.II.21	Aktiva družstevních záložen	103
Tab. B.II.22	Pasiva družstevních záložen	104
Tab. B.II.23	Podrozvaha družstevních záložen	104
Tab. B.II.24	Hospodářské výsledky družstevních záložen	105
Tab. B.II.25	Kategorizace pohledávek DZ	106
Tab. B.II.26	Ukazatele likvidity DZ	106
Tab. B.II.27	Struktura kapitálu DZ	107

Tab. B.III.1	Počet pojišťoven podle zaměření	108
Tab. B.III.2	Celková propojištěnost v ČR	110
Tab. B.III.3	Podíl pojišťoven na celkových aktivech	111
Tab. B.III.4	Struktura aktiv tuzemských pojišťoven	112
Tab. B.III.5	Struktura pasiv tuzemských pojišťoven	113
Tab. B.III.6	Hospodářské výsledky pojišťoven	113
Tab. B.III.7	Rentabilita a efektivnost tuzemských pojišťoven	114
Tab. B.III.8	Plnění kapitálových požadavků tuzemskými pojišťovnami	115
Tab. B.IV.1	Kapitál a kapitálové požadavky (penzijní společnosti)	116
Tab. B.IV.2	Počet a struktura účastníků II. a III. pilíře penzijního systému	117
Tab. B.IV.3	Objemy obchodů s CP uskutečněné OCP	121
Tab. B.IV.4	Výkaz zisku a ztráty – OCP nebanky	122
Tab. B.IV.5	Kapitál a kapitálové požadavky (investiční společnosti)	124

SEZNAM GRAFŮ – ČÁST B

Graf B.II.1	Koncentrace bankovního sektoru	73
Graf B.II.2	Koncentrace bankovního trhu – aktiva	73
Graf B.II.3	Koncentrace bankovního trhu – klientské pohledávky	74
Graf B.II.4	Koncentrace bankovního trhu – vklady klientů	74
Graf B.II.5	Vlastnická struktura	74
Graf B.II.6	Vlastnictví aktiv bankovního sektoru	75
Graf B.II.7	Počet zaměstnanců a obchodních míst	76
Graf B.II.8	Struktura aktiv bankovního sektoru	78
Graf B.II.9	Úvěry a pohledávky bankovního sektoru	79
Graf B.II.10	Roční míry růstu klientských úvěrů	80
Graf B.II.11	Úvěry dle ekonomických sektorů	80
Graf B.II.12	Úrokové sazby z nových úvěrů	81
Graf B.II.13	Cenné papíry a účasti bankovního sektoru	82
Graf B.II.14	Struktura pasiv bankovního sektoru	83
Graf B.II.15	Vklady bankovního sektoru	84
Graf B.II.16	Vklady dle ekonomických sektorů	84
Graf B.II.17	Úrokové sazby u nových vkladů	85
Graf B.II.18	Likvidní ukazatele bankovního sektoru	85
Graf B.II.19	RLA v roce 2017	86
Graf B.II.20	Likvidní ukazatele skupin bank	86
Graf B.II.21	Zastoupení cizích měn	88
Graf B.II.22	Nerezidentské operace	89
Graf B.II.23	Teritoriální struktura bankovního sektoru	90
Graf B.II.24	Kategorizace pohledávek za klienty	92
Graf B.II.25	Nevýkonné úvěry	93
Graf B.II.26	Dekompozice zisku z fin. činnosti	95
Graf B.II.27	Čistá úroková marže (roční)	96
Graf B.II.28	Struktura výnosů a nákladů	96
Graf B.II.29	Čistý zisk bankovního sektoru	97
Graf B.II.30	Podíl skupin bank na zisku	97
Graf B.II.31	Ukazatele rentability a efektivnosti bankovního sektoru	97
Graf B.II.32	Rentabilita aktiv (RoA)	98
Graf B.II.33	Rentabilita Tier 1 (RoE)	98
Graf B.II.34	Struktura rizikových expozic	99
Graf B.II.35	Kapitál a kapitálové poměry	100
Graf B.II.36	Kapitálové poměry dle skupin bank	100
Graf B.II.37	Koncentrace sektoru DZ	102

Graf B.II.38	Struktura poskytnutých úvěrů sektorem DZ	103
Graf B.II.39	Vklady v bilanci DZ	103
Graf B.III.1	Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven	108
Graf B.III.2	Hrubé předepsané pojistné	108
Graf B.III.3	Objem hrubého předepsaného pojistného v jednotlivých čtvrtletích roku 2017	109
Graf B.III.4	Podíl neživotního a životního pojištění na hrubém předepsaném pojistném	109
Graf B.III.5	Podíl subjektů na hrubém předepsaném pojistném	109
Graf B.III.6	Podíl předepsaného pojistného na HDP	110
Graf B.III.7	Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven	110
Graf B.III.8	Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven	110
Graf B.III.9	Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	111
Graf B.III.10	Hospodářské výsledky pojišťoven	113
Graf B.IV.1	Fondy III. penzijního pilíře	116
Graf B.IV.2	Aktiva podle typu fondů	117
Graf B.IV.3	Aktiva fondů III. penzijního pilíře	117
Graf B.IV.4	Přijaté prostředky FPS	118
Graf B.IV.5	Přijaté prostředky (fondy III. penzijního pilíře)	118
Graf B.IV.6	Prostředky vyplacené účastníkům (fondy III. penzijního pilíře)	119
Graf B.IV.7	Obchodníci s cennými papíry	120
Graf B.IV.8	Majetek zákazníků (subjekty s licencí OCP)	120
Graf B.IV.9	Obhospodařované prostředky (subjekty s licencí OCP)	120
Graf B.IV.10	Obchody s cennými papíry (struktura dle subjektů)	121
Graf B.IV.11	Obchody s cennými papíry (struktura dle typu CP)	121
Graf B.IV.12	Rizikové expozice (nebankovní obchodníci s cennými papíry)	122
Graf B.IV.13	Aktiva investičních fondů (tuzemské investiční fondy)	124
Graf B.IV.14	Aktiva FKI dle obhospodařovatele	124
Graf B.IV.15	Aktiva podle typu fondu (fondy kolektivního investování)	125
Graf B.IV.16	Struktura aktiv (fondy kolektivního investování)	125
Graf B.IV.17	Struktura aktiv dle typu fondu (fondy kolektivního investování)	125
Graf B.IV.18	Dekompozice meziroční změny aktiv (fondy kolektivního investování)	126
Graf B.IV.19	Počty registrovaných emisí na BCPP	127
Graf B.IV.20	Obchodování s akciemi na BCPP	127
Graf B.IV.21	Koncentrace obchodování s akciemi na BCPP	127
Graf B.IV.22	Tržní kapitalizace akcií na BCPP	128
Graf B.IV.23	Cenové indexy BCPP	128
Graf B.IV.24	Obchodování s akciemi na RM-S	129
Graf B.IV.25	Index RM a jeho vývoj	129

SEZNAM ZKRATEK

AIF	Alternative Investment Funds (alternativní investiční fondy)
AIFMD	Alternative Investment Fund Managers Directive (směrnice o správcích alternativních investičních fondů)
AMA	Advanced Measurement Approaches (pokročilý přístup používaný pro určení operačního rizika)
AML/CFT	Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism (opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu)
AMM	additional liquidity monitoring metrics (doplňkové nástroje pro sledování likviditní pozice)
AnaCredit	Analytical Credit Datasets (analytická databáze úvěrů)
ATC	Advisory Technical Committee (Poradní technický výbor)
AVA	additional valuation adjustment (dodatečná úprava ocenění)
AWG	Analysis Working Group (pracovní skupina ESRB pro analýzy)
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision (Basilejský výbor pro bankovní dohled)
BCG	Basel Consultative Group (konzultační skupina Basilejského výboru pro bankovní dohled)
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (směrnice ke zřízení rámce pro ozdravení a restrukturalizaci úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry)
BS	bankovní sektor
CDCP	Centrální depozitář cenných papírů, a.s.
CDS	credit default swap (swap úvěrového selhání)
CFD	contract for difference (finanční rozdílové smlouvy)
CP	cenný papír
CRA	credit risk adjustment (specifická úprava zohledňující kreditní riziko používaná při konstrukci bezrizikových výnosových křivek)
CRD IV	Capital Requirements Directive IV. (čtvrtá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRR	Capital Requirements Regulation (nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
CSMAD	Directive on Criminal Sanctions for Market Abuse (směrnice o trestních sankcích za zneužívání trhu)
CVA	credit valuation adjustment (úvěrová úprava ocenění)
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
DGS	Deposit Guarantee Schemes (systémy pojištění vkladů)

DGSD	Directive on Deposit Guarantee Schemes (směrnice o systémech pojištění vkladů)
DLT	distributed ledger technology (technologie distribuovaného registru)
DTI	debt-to-income ratio (poměr celkového zadlužení žadatele o úvěr a výše jeho příjmu)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů financí a hospodářství členských zemí EU)
EDIS	European Deposit Insurance Scheme (Evropský systém pojištění vkladů)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ES	Evropské společenství
ESA	European Supervisory Authorities (Evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds (evropské fondy sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds (evropské fondy rizikového kapitálu)
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering (Finanční akční skupina pro boj s praním špinavých peněz)
FAÚ	Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR
FinTech	technologické inovace ve finančním sektoru
FSC (EU)	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby v rámci Rady EU)
FSC (ECB)	Financial Stability Committee (Výbor pro finanční stabilitu v rámci ECB)
G-SII	global systemically important institutions (globálně systémově významné instituce)
GDPR	General Data Protection Regulation (nařízení o ochraně osobních údajů)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process (vlastní hodnocení dostatečnosti vlastních zdrojů instituce)
ICO	Initial Coin Offerings (prvotní nabídka virtuální měny)
IDD	Insurance Distribution Directive (směrnice o distribuci pojištění)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
InsurTech	technologické inovace v pojišťovnictví
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry)

IRB	internal ratings based approach (přístup založený na interním ratingu)
IRRBB	interest rate risk in the banking book (úrokové riziko bankovní knihy)
IWG	Instruments Working Group (pracovní skupina ESRB)
LCR	liquidity coverage ratio (ukazatel likvidního krytí)
LTV	loan-to-value (poměr výše dluhu a hodnoty zajištění)
MAR	Market Abuse Regulation (nařízení o zneužívání trhu)
MCD	Mortgage Credit Directive (směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MIPC	Market Infrastructure and Payments Committee (Výbor pro tržní infrastrukturu a platby v rámci ECB)
MMFR	Money market funds Regulation (nařízení o fondech peněžního trhu)
MMoU	Multilateral Memorandum of Understanding (mnohostranné memorandum o spolupráci)
NPL	non-performing loans (nevýkonné úvěry)
NSFR	Net Stable Funding Ratio (ukazatel čistého stabilního financování)
O-SII	other systemically important institutions (ostatní systémově významné instituce)
OCP	obchodník s cennými papíry
ORSA	Own Risk and Solvency Assessment (vlastní posouzení rizik a solventnosti)
OTC	over-the-counter (mimoburzovní obchodování)
PAD	Payment Accounts Directive (směrnice o platebních účtech)
PEEP	Pan-European Personal Pension Product (celoevropský osobní penzijní produkt)
PRIIPs	packaged retail and insurance-based investment products (strukturované retailové investiční produkty a pojistné produkty s investiční složkou)
PSD	Payment Services Directive (směrnice o platebních službách)
PXE	Power Exchange Central Europe, a.s. (energetická burza v ČR)
Q&A	Questions and Answers (otázky a odpovědi)
RIAD	Register of Institutions and Affiliates Database (celoevropský registr organizací provozovaný ECB)
RM-S	RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.
RT	regulovaný trh
SBBS	sovereign bond-backed securities (cenné papíry zajištěné státními dluhopisy)
SFT	securities financing transactions (obchody financované cennými papíry)
SFTR	Regulation on Transparency of Securities Financing Transactions and of Reuse (nařízení o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití)

SF-TDS	Secured Financing Transaction Data Store (projekt datového úložiště ECB)
SICAV	Societe d'Investissement A Capital Variable (akciová společnost s proměnným základním kapitálem)
SKD	Systém krátkodobých dluhopisů
SLPU	samostatný likvidátor pojistných událostí
SREP	supervisory review and evaluation process (proces přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu)
SRF	Single Resolution Fund (Jednotný fond pro řešení krizí)
SRMR	Single Resolution Mechanism Regulation (nařízení upravující pravidla a postupy pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků)
SRP	supervisory review process (proces přezkumu orgánem dohledu)
SSR	Regulation on short selling and certain aspects of credit default swaps (nařízení o prodeji na krátko a některých aspektech swapů úvěrového selhání)
SVYT	Systém vypořádání transakcí
TARGET2	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System (platební systém pro eurové platby provozovaný centrálními bankami)
T2S	Target2-Securities (evropský systém pro vypořádání obchodů s eurovémi cennými papíry)
TIPS	Target Instant Payment System (clearingový systém pro eurové okamžité platby)
TLAC	Total Loss-Absorbing Capacity (kapitál použitelný při řešení krize banky)
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
VaR	value at risk (hodnota v riziku – statistický odhad nejhorší možné ztráty)

Vydává:

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:

ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
Fax: 224 412 179

<http://www.cnb.cz>

Sazba a produkce: Jerome s.r.o.

Grafický design: Jerome s.r.o.

